

Jaarstukken 2019

Duurzaam vooruit!
Iedereen doet mee

Inhoud

1.	AANBIEDINGSNOTA	2
1.1	Voorwoord.....	2
1.2	Inleiding.....	3
1.3	Bestemming resultaat	5
1.4	Financiële samenvatting	6
2.	JAARVERSLAG	9
2.1	Programmaverantwoording.....	9
2.1.1	Programma 1: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025.....	10
2.1.2	Programma 2 : Bestuur en veiligheid	26
2.1.3	Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu	31
2.1.4	Programma 4 : Onderwijs.....	52
2.1.5	Programma 5: Sociaal domein en Welzijn	55
2.1.6	Programma 6: Economische- en Sociale zaken	65
2.1.7	Programma 7: Ruimtelijke Ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting.....	75
2.2	Overzicht van algemene dekkingsmiddelen.....	84
2.3	Overzicht van overhead.....	86
2.4	Paragrafen.....	89
2.4.1	Lokale heffingen	89
2.4.2	Verbonden partijen	92
2.4.3	Grondbeleid	109
2.4.4	Onderhoud kapitaalgoederen	113
2.4.5	Bedrijfsvoering	118
2.4.6	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	126
2.4.7	Financiering	132
3.	JAARREKENING	137
3.1	Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting	137
3.1.1	Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	137
3.1.2	Analyse van de begroting na wijziging ten opzichte van de realisatie.....	139
3.1.3	Analyse begrotingsrechtmatigheid	144
3.1.4	Overzicht aanwending bedrag onvoorzien	145
3.1.5	Overzicht incidentele baten en lasten	146
3.1.6	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen.....	150
3.2	Balans.....	151
3.2.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	153
3.2.2	Toelichting op de balans	157
3.2.3.	Gebeurtenissen na balansdatum	165
3.2.	Bijlagen.....	166
3.2.1	Gerealiseerde baten en lasten per taakveld.....	166
3.3.2	Single information, Single audit (SiSa)	167
4.	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	168
5.	Bijlagen bij de jaarstukken	169
5.1	Incidentele subsidies.....	170
5.2	Rapportage Interbestuurlijk Toezicht.....	171

5.3 Beleidsindicatoren	172
5.4 Staat van reserves en voorzieninge	175

1. AANBIEDINGSNOTA

1.1 Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente Midden-Delfland over het jaar 2019. De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag, de jaarrekening en een de bijlagen. Met deze stukken legt ons college verantwoording af over het gevoerde beleid en het financiële beheer in het tweede jaar van de collegeperiode 2018-2022.

De doelstellingen van het beleid, de daadwerkelijk verrichte activiteiten en geleverde prestaties zijn per programma toegelicht in het jaarverslag (hoofdstuk 2). De financiële weerslag hiervan is te vinden in het jaarverslag en de jaarrekening (hoofdstuk 3). De jaarstukken zijn ook te raadplegen op de website van de gemeente: www.middendelfland.nl

Het college van burgemeester en wethouders.

1.2 Inleiding

Algemeen

De jaarstukken zijn binnen de planning & control cyclus van onze gemeente de afsluitende rapportage omtrent het gevoerde beleid en het financiële resultaat over het boekjaar 2019. Het jaar 2019 was het tweede jaar van het zittende college en in dit jaar hebben wij verdere uitvoering gegeven aan het vastgestelde collegeprogramma.

In het collegeprogramma zijn 87 opdrachten geformuleerd die wij in deze collegeperiode willen realiseren. In de tweede helft van 2020 rapporteren wij in een afzonderlijke notitie over de bereikte resultaten in de eerste twee jaar van deze collegeperiode.

Financieel resultaat

Het financieel resultaat over 2019 bedraagt € 77.197 negatief.

Het resultaat is minder negatief dan begroot door één incidentele baten. Dit betreft een verbetering van de exploitatie van het Bedrijfschap Harnaschpolder. Hierdoor kan de voorziening die hiervoor is gevormd met € 1.070.000 worden verlaagd. In totaal zijn de incidentele baten 13,4 miljoen groot.

Tegenover deze incidentele meevallers staan enkele incidentele tegenvallers van in totaal € 12,8 miljoen. Hiervan is de extra dotatie voor de voorziening wethouderspensioenen van € 571.000 de belangrijkste.

Wanneer rekening wordt gehouden met de incidentele mee- en tegenvallers is er sprake van een nadelig resultaat van ca € 600.000 negatief. Bovendien is gedurende het jaar 2019 voor het sluitend maken van de periodieke begrotingswijzigingen per saldo een bedrag van ruim € 950.000 aan de Algemene Reserve onttrokken. Dit resultaat komt meer overeen met het financiële beeld bij de begroting. In het volgende hoofdstuk is een voorstel voor bestemming van het positieve saldo opgenomen.

Rechtmatigheid verklaring

Bij de jaarrekening 2017 en 2018 is voor de rechtmatigheid door de accountant een verklaring met beperking afgegeven. De voornaamste oorzaken hiervoor waren de aanbestedingen voor inhuur, groenvoorziening en sociaal domein.

Voor het sociaal domein geldt dat de gemeente hiervoor afhankelijk is van de controleverklaring vanuit de regionale samenwerking. Voor de externe inhuur en groen is de gemeente zelf opdrachtgever. Hoewel er ook in 2019 verdere verbeteringen zijn doorgevoerd is er ook voor de jaarrekening 2019 sprake van een verklaring met beperking voor de rechtmatigheid. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de aanbesteding voor de groenvoorziening pas in de eerste helft van 2020 afgerond is.

Samenstelling jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Voor deze verplicht voorgeschreven hoofdstukken hebben wij een voorstel tot bestemming van het jaarrekeningresultaat 2019 opgenomen en de financiële samenvatting van het boekjaar 2019.

De accountant heeft conform planning en afspraken de controle over het boekjaar 2019 uitgevoerd. De controleverklaring is toegevoegd aan de jaarstukken. In de controleverklaring is opgenomen dat de jaarrekening 2019 een getrouw beeld geeft van de omvang en samenstelling van zowel de baten, als de lasten over het boekjaar 2019. De activa en passiva per 31 december 2019 zijn in overeenstemming met de geldende voorschriften. Hierbij is echter wel een beperking opgenomen voor de rechtmatigheid. Evenals voorgaande jaren hebben wij in onvoldoende mate rekening gehouden met de EU-aanbestedingsregels, waardoor hieruit fouten voortvloeien die leiden tot een beperking. Een groot deel van deze contracten is in 2020 Europees aanbesteed waardoor wij verwachten dat de rechtmatigheidsfout in 2020 kleiner zal zijn dan in 2020.

Leeswijzer

Conform de voorschriften welke gelden vanuit het besluit begroting en verantwoording is de jaarrekening opgebouwd in lijn met de begroting 2019-2022. Hierin is het beleid en de doelstellingen verdeeld over de 7 programma's van de gemeente, zijnde:

Programma 1: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025

Programma 2: Bestuur en veiligheid

Programma 3: Beheer, verkeer en milieu

Programma 4: Onderwijs

Programma 5: Sociaal domein en Welzijn

Programma 6: Economische- en Sociale zaken

Programma 7: Ruimtelijke Ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting

Daarnaast wordt verantwoording afgelegd over de algemene dekkingsmiddelen en de overheadlasten die aanwezig zijn binnen de gemeente. Het betreft hier voorgeschreven overzichten, welke los dienen te worden verantwoord in de jaarstukken.

1.3 Bestemming resultaat

Het gerealiseerd resultaat van de jaarrekening 2019 bedraagt € 77.197 negatief. Rekening houdend met de hierna opgenomen post die doorgeschoven wordt naar 2020, bedraagt het resultaat na budgetoverheveling € 613.276 negatief. De doorgeschoven kosten worden gedekt uit de algemene reserve.

Voor een andere verklaring van dit resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 1.4 en de toelichtingen bij de programma's (hoofdstuk 2.1).

Conform de regelgeving van het BBV is het voordelig resultaat als afzonderlijke post opgenomen onder het eigen vermogen op de balans.

Het is de bevoegdheid van de raad om aan te geven hoe dit resultaat wordt bestemd.

Wij stellen voor om het voordelig jaarrekeningresultaat als volgt te bestemmen:

a. Van de volgende budgetten lopen de werkzaamheden door in 2020.	
- Plan van aanpak kostenbeheersing Jeugd	€ 165.874
- Budget OGGZ	€ 30.000
- Uitvoeringsprogramma GGD	€ 13.107
- Transitievisie Warmte (vanuit decembercirculaire 2019)	€ 202.101
- Energieloket (vanuit decembercirculaire 2019)	€ 25.000
- Wijkaanpak (vanuit decembercirculaire 2019)	€ 9.997
- Restant inhuurbudget vnl. afdeling BMH	<u>€ 90.000</u>
Totaal doorschuifbudgetten	€ 536.079
b. Het resterende deel van het nadelig jaarrekeningresultaat te onttrekken aan de algemene reserve	
	<u>€ 77.197</u>
Totaal	€ 613.276

Wij stellen u voor om de onderstaande budgetten over te hevelen naar 2020. Aangezien het bedrag van de overheveling voor deze projecten voor de lasten en de baten hetzelfde is, is deze voor het bestemmingsvoorstel budgettair neutraal (dekking vanuit de algemene reserve of de investeringsreserve). Voor de begrotingswijziging zijn de projecten echter wel van belang.

a.	€ 10.000	Subsidie Scouting Den Hoorn (Er is nog niet aan alle voorwaarden voldaan)
b.	€ 13.895	Subsidie MVV'27 (Er is nog niet aan alle voorwaarden voldaan, nog niet volledig uitgekeerd)
c.	€ 42.000	Inhuur Omgevingswet (restantbudget doorschuiven)
d.	€ 94.500	Herinrichting Centrum Schipluiden (restantbudget doorschuiven)
e.	€ 45.000	Saneringskosten Centrum Maasland (restantbudget doorschuiven)
f.	€ 100.000	Budget co-financiering
g.	€ 1.768.000	Budget Centrumplan Den Hoorn

1.4 Financiële samenvatting

In dit hoofdstuk is een financiële samenvatting van de jaarrekening 2019 opgenomen. Achtereenvolgens wordt ingegaan op het algemene financiële beeld, de gemeentelijke belastingen en de gemeentelijke reserves. Ook is de aansluiting gemaakt tussen de programmabegroting 2019 en de mutaties via begrotingswijzigingen die door de raad zijn vastgesteld. Daarnaast zijn alle overige mutaties die voortkomen uit het opstellen van de jaarrekening verwerkt. Al deze wijzigingen hebben uiteindelijk geleid tot een negatief saldo van € 77.197 over het jaar 2019.

Ontwikkeling eigen vermogen.

Tabel ontwikkeling van het saldo 2019

Omschrijving	Resultaat 2019 in €
Totaal saldo baten en lasten (mutaties jaarrekening)	-/- € 1.868.919
Mutaties reserves jaarrekening	€ 1.791.722
Jaarrekening	-/- € 77.197

Gemeentelijke belastingen en heffingen

In 2019 zijn de volgende inkomsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen gerealiseerd;

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Burgerlijke stand	€ 61.964	€ 60.257	€ 66.627
Rijbewijzen en reisdocumenten	€ 321.247	€ 188.034	€ 198.473
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	€ 4.494	€ 6.007	€ 7.181
BRP	€ 8.358	€ 6.510	€ 7.600
Leges vergunningen ligplaatsen	€ 0	€ 1.308	€ 0
Monumenten	€ 2.057	€ 1.270	€ 1.898
Huisvestingsvergunning	€ 101	€ 100	€ 1.533
Algemeen plaatselijke verordening	€ 14.079	€ 14.350	€ 12.210
Bijzondere transporten	€ 1.893	€ 476	€ 1.899
Afvalstoffenheffing	€ 2.298.605	€ 2.404.034	€ 2.299.476
Rioolheffing	€ 1.808.229	€ 1.830.226	€ 1.848.044
Bouwvergunningen	€ 719.017	€ 937.588	€ 1.111.749
OZB	€ 4.253.083	€ 4.590.702	€ 4.584.347

De raad heeft tijdens haar vergadering van 23 juni 2015 besloten om voor de jaren 2016 tot en met 2019 OZB te heffen tegen een vast tarief. De opbrengst voor 2019 is begroot op basis van het tarief voor 2016 en de verwachte marktontwikkeling voor woningen en niet-woningen. De waarde ontwikkeling laat sinds het besluit van 2015 een behoorlijke stijging zien. Dit heeft tot gevolg dat de aanslag OZB voor particulieren met meer dan het inflatiecijfer is gestegen. Dit heeft er dan ook toe geleid dat de opbrengst met betrekking tot de OZB met 7,9% is gestegen ten opzichte van 2018. Deze stijging wordt enerzijds veroorzaakt door de areaaluitbreiding (meer woningen en niet woningen waarover belasting wordt geheven. Echter wordt dit met name veroorzaakt door de sterk stijgende WOZ-waarde. In 2018 was de gemiddelde WOZ waarde in onze gemeente met 7,4%. Dit leidt er dan ook toe dat de kosten voor de OZB belasting gemiddeld voor onze bewoners is gestegen met 7,4%.

Gemeentelijke reserves en voorzieningen

Het saldo van de Algemene reserve is in vergelijking met de Jaarrekening 2018, voor correctie met € 230.000 toegenomen. Na correctie heeft hier een additionele toevoeging van €3,5 miljoen plaatsgevonden. Hiermee wordt de stand na correctie €7.583.561. Voor de weerstandscapaciteit heeft dit geen invloed meer, aangezien in 2019 besloten is om een afzonderlijke reserve Weerstandscapaciteit te vormen van € 4 mln. Daarmee wordt een weerstandsratio van 1,3% behaald en verdient daarmee de aanduiding 'voldoende' (zie voor nadere toelichting de Paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing).

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de Algemene reserve in 2019 weergegeven

Geraamd saldo per 31 december 2018	4.002.766
Correctie beginbalans	3.558.986
Resultaat jaarrekening 2018	-209.067
Saldo per 1-1-2019	7.352.685
<u>Vermeerderingen:</u>	
Onttrekking aan voorziening tekort Bedrijvenschap	105.000
Saldo PBGW II	261.859
Storting uit Egalisatiereserve bouwleges	1.430.447
Reserve Midden-Delfland	8.812
Reserve Noodhulp Vangnet	54.725
Doorschuiven diverse uitgaven Project Trekschuit naar 20	14.000
Doorschuiven taxatiekosten project GBO naar 2020	20.000
Doorschuiven budget t.b.v. inkoop naar 2020	40.000
Doorschuiven budget inhuur potentiële ontwikkellocaties	236.000
Doorschuiven energievisie naar 2020	90.000
Doorschuiven teamuitje inwonerszaken	1.400
Inhuur re-integratie doorschuiven naar 2020	22.925
Onderdeel van de Startnotitie Recreatie Midden-Delfland.	15.000
Project N223/oversteek Lotsweg start uitvoering Q1 2020	75.000
Subsidie landschapstafel HvD voor groene herinrichting P	80.000
totaal	2.455.168
<u>Verminderings:</u>	
Instandhouding skaterouten netwerk (10 jr t/m 2024)	10.665
Energievisie	25.831
Cultuurimpuls	24.827
Extra kosten dienstverleningsmodel	8.063
Div. onderzoeken automatisering	4.000
Cultuureducatie met kwaliteit	10.250
Overgang gesloten kassasysteem	19.615
Nulmeting dorpen t.b.v. omgevingswet	25.604
Verkenning oplossing verkeersdrukte Maassluiseweg	6.000
Wettelijke verplichting huisvestingsprogramma	49.549
Lokale implementatiekosten inkoop 2020-2024	35.000
Inhuur omgevingswet	29.678
Inhuur diverse diensten archief en communicatie	207.000
Bouwkundige voorzieningen gemeentehuis	15.000
Vervanging groot formaat plotter	4.411
Ouderschapsverlof	9.400
Bijraming WW-lasten	12.500
Storting in voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	87.649
Doorschuif budget klimaat en energieopgave	4.510
Doorschuif inhuur medewerker KCC	3.500
Doorschuif bewegwijzering naar- en in gemeentehuis	11.097
Doorschuiven budget parkeerverharding Schipluiden	100.000
Opvoeren restantbudget onderhoud Harnaschpolder (via /	58.412
Inhuur 1e halfjaar 2019 t.b.v. potentiële ontwikkellocatie	243.000
Dienstverlening I-projecten	40.000
Investeringsubsidie Scouting Den Hoom	90.000
Investeringsubsidie Scouting Maasland	49.525
Villa Fleuri	3.000
Onttrekking periodieke begrotingswijziging IV	980.206
Project N223/oversteek Lotsweg start uitvoering Q1 2020	56.000
	2.224.292

Het hierboven gespecificeerde verloop van de Algemene reserve is gebaseerd op besluiten van de gemeenteraad, die direct of indirect hebben bijgedragen aan de instandhouding en verdere ontplooiing van onze gemeente.

2. JAARVERSLAG

2.1 Programmaverantwoording

Leeswijzer

In dit hoofdstuk wordt per programma aangegeven

- De doelstelling 'Wat willen we bereiken?' binnen het betreffende beleidsveld, zoals deze is opgenomen in de begroting 2019.
- In het onderdeel 'Wat gaan we ervoor doen?' de specifieke voornemens voor 2019.
- De gerealiseerde voornemens in 2019 in het onderdeel 'Wat is er bereikt/uitgevoerd?'.
- De financiële tabellen in het onderdeel 'Wat mag het kosten? /heeft het gekost?' bestaan uit
 - Kolom 1: de gerealiseerde baten of lasten in het voorgaande jaar
 - Kolom 2: de primitieve programmabegroting
 - Kolom 3: de programmabegroting (inclusief begrotingswijzigingen) in het verantwoordingsjaar
 - Kolom 4: de werkelijk gerealiseerde baten of lasten in het verantwoordingsjaar
 - Kolom 5: het verschil tussen de werkelijk gerealiseerde baten/lasten en de begroting inclusief wijzigingen.
- Onder het kopje toelichting financiële afwijkingen worden (waar nodig) de verschillen groter dan € 25.000 uit kolom 5 toegelicht.

Een samenvattend overzicht van alle programma's is opgenomen in hoofdstuk 3.2 (Overzicht baten en lasten).

2.1.1 Programma 1: Vitale Dorpen in Midden-Delfland®2025

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van het open agrarisch cultuurlandschap van Midden-Delfland. Het behouden en versterken van de kwaliteiten van de vitale dorpen en de buurtschappen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Midden-Delfland is nu en in 2025 een vitaal landschap, met een agrarisch en recreatief karakter. De 'koe in de wei' is en blijft het symbool voor een grondgebonden veehouderij, de 'Grutto in de wei' staat voor een natuurlijk landschap met kansen voor weidevogels. Uit allerlei studies, waaronder die van de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) blijkt dat het kwaliteitslandschap 'Central Park Midden-Delfland' een belangrijke pijler is voor het economisch draagvlak van de regio. Het landschap van Midden-Delfland draagt daarnaast een steentje bij aan de regionale economie in de vorm van voedselproductie, een steeds verder ontwikkelde sector van 'hospitality' en andere vormen van dienstverlening aan het stedelijk gebied. In de visie *Midden-Delfland® 2025* zijn de centrale thema's al vastgelegd. Landschappelijke kwaliteit, rust, stilte en natuurbehoud zijn centrale kenmerken van ons gebied, gedragen door bedrijvigheid die 'brood ziet' in weidevogelbeheer, voedselproductie voor de stad ('korte ketens') en bij het gebied passende recreatieve voorzieningen (horeca, hippische sport etc.).

Het inspelen op de economische uitdagingen en de veranderende behoeften vanuit de steden binnen de MRDH vraagt van het gebied, de ondernemers – zeker van de veehouders – en ons bestuur een grote flexibiliteit. Het gemeentelijk (investerings)beleid draagt hieraan bij door de ontwikkelingen actief te volgen, actoren in het gebied waar nodig steun te geven om zich aan te passen aan de veranderende vraag en de noodzakelijke publieke investeringen mogelijk te maken. Midden-Delfland werkt, o.a. met het geld dat is ontvangen ter compensatie van de aanleg van de A4, aan optimalisering van de eigendommen in het buitengebied (grondruil), aan verbetering van de landschapskwaliteit en aan bedrijfsmatige vernieuwing (innovatie) die inspeelt op de economische kansen voor Midden-Delfland. Samenwerking en draagvlak zijn daarbij belangrijk. Bestuurders uit de regio, maatschappelijke organisaties, ondernemers, inwoners en onderwijs 'dragen' met hun plannen en inzet Midden-Delfland en werken hierbij mee aan het realiseren van de toekomst van het landschap. Zeker stellen van draagvlak is mede daarom een voortdurend aandachtspunt voor het gemeentebestuur.

De inwoners van de dorpen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden en de buurtschappen vormen met elkaar een gemeenschap waar persoonlijk contact centraal staan. Een dynamische en gastvrije gemeenschap die levenskracht uitstraalt en waar ondernemers een belangrijke plek innemen en bezoekers van harte welkom zijn. De dorpen beschikken over basisvoorzieningen op de terreinen van wonen, zorg en welzijn.

Midden-Delfland is lid van de internationale beweging Cittaslow die nadruk legt op de authentieke waarden van de aangesloten gemeenten, op aandacht voor de kwaliteit van leven en voor goed en gezond voedsel. Lid zijn van Cittaslow betekent voor Midden-Delfland een oriëntatie op lokale kracht, fijnschaligheid en de eigen authentieke waarden. De komende jaren wordt meer ingezet op de samenwerking met Cittaslow-netwerk in onze gemeente en op de 'branding' van Midden-Delfland als een 'slow' en vooral 'bijzonder provinciaal landschap'.

In het kader van het behouden en versterken van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland wordt de ontwikkeling van de 3 centrumplannen voortgezet. Dit houdt in uitvoeren van het bestemmingsplan Den Hoorn en zorgen voor een goede verkeersafwikkeling, in Schipluiden voortgaan met de structuurvisie en in Maasland ontwikkelen van een plan rond het gemeentehuis, Kerkplein en nabij Veldesteijn.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delfland® 2025 en *Behoud door ontwikkeling* is het fundament van Cittaslow in Midden-Delfland. Beide visies sluiten naadloos aan op de filosofie van deze beweging. Deze filosofie refereert aan drie mondiaal bestaande factoren die de kwaliteit van leven negatief kunnen

beïnvloeden, te weten armoede, de energiecrisis en voedselcrisis. Gemeenten kunnen vanuit de filosofie van Cittaslow proactief maatregelen nemen en gemeenschappen ondersteunen om de kwaliteit van leven te verbeteren. Zij doen dit door bewustwording en uit te gaan van de kracht van de lokale samenleving. Fijnschaligheid en veerkracht van deze lokale gemeenschappen worden lokaal ondersteund.

Wat gaan we ervoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het Landschapsontwikkelingsplan 2. Relatie stad-platteland 3. Identiteit 4. Instrumenten 5. Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering. 	<p>Deze vijf opdrachten zijn bij het vaststellen van Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 in 2008 vastgesteld.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Doel 1 gerealiseerd met de vaststelling van het Landschapsontwikkelingsperspectief (LOP). Dat is vertaald in de provinciale gebiedsuitwerkingen. 2. De relatie stad-platteland is een continuproces. Diverse projecten zijn gericht op de versterking van deze relatie. Hierna zijn de activiteiten uit 2019 toegelicht. 3. De identiteit is feitelijk vastgelegd met het lidmaatschap van Cittaslow en de aanwijzing als 1^e Bijzonder Provinciaal Landschap. Identiteit en versterken stad-land zijn complementair aan elkaar. 4. Instrumenten worden ontwikkeld daar waar nodig. De ruimtelijke beschrijving vindt in 2020 plaats in de Omgevingsvisie 1.0. Daarnaast vinden de voorbereidingen plaats om te komen tot een Omgevingsvisie 2.0, die tegelijkertijd de toekomstvisie 2040 wordt. Besluitvorming wordt voorbereid, zodat de nieuwe gemeenteraad dit proces kan opstarten en afronden. 5. De bestuurlijke, juridische en financiële verankering is gerealiseerd met de aanwijzing als Bijzonder Provinciaal Landschap. In gezamenlijkheid wordt binnen de Gebiedstafel gewerkt aan een inhoudelijke invulling van deze aparte status. Hier wordt de provinciale opdracht uit het aanwijzingsbesluit in meegenomen (aansluiting behoefte stedelijk groen en een onafhankelijke kwaliteitsaansturing- en borging).

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Concrete doelen/acties voor 2019	<p>In juni 2016 is het Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 door de gemeenteraad vastgesteld. Dat programma bevat diverse projectvoorstellen en concrete uitvoeringsacties voor de komende jaren. De vijf doelen van de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in vier opdrachten met bijbehorende actiepunten. Hierbij zijn ook onderwerpen genoemd die een langere looptijd kennen. Veel ontwikkelingen in het gebied Midden-Delfland kennen voor de realisatie een meerjarig traject.</p> <p>Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand; Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer; Opdracht C: Ontmoeting tussen stad en land; Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland®2025</p>	
	<p><i>Ad A Kwaliteit, Landschap van Stand</i> Het authentieke agrarisch landschap is groen, weids en waterrijk. Met koeien in de wei, monumentale boerderijen en goed verzorgde erven. In het agrarisch landschap kunnen rust en weidsheid ten opzichte van de stad ervaren worden. Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is van belang voor de toekomst van Midden-Delfland. Dit geldt voor de veenweiden en cultuurhistorische (lint)bebouwing. Het authentieke veenweidelandschap is kwetsbaar. Ontwikkeling is nodig om dit landschap in stand te houden. Bij nieuwe ontwikkelingen staat kwaliteit voorop. Centraal bij deze opdracht staan draagvlak en bestuurlijke bescherming. Draagvlak voor de bewustwording bij inwoners, gebruikers en andere overheden. Een betere borging van de kwaliteiten van het bijzondere landschap van Midden-Delfland.</p>	
	<p><i>Actiepunten opgave A:</i> 1. Nader uitwerken van het ontwikkelperspectief en uitvoeringsprogramma voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland</p>	<p>1. In de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland (BPL) wordt gewerkt aan een visie voor het BPL als input voor de gemeentelijke Omgevingsvisies. Tevens wordt gewerkt aan een toekomstbeeld met uitvoeringsprogramma. De visie wordt in het 2^e kwartaal 2020 afgerond, het</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>2. Vervolg pilot 'poldergesprekken' met input voor de gemeentelijke Omgevingsvisie</p> <p>3. Structureel inzet in 2019 van de Polderarchitect, die gevraagd en ongevraagd advies geeft aan gemeente en andere publieke en private partijen over het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit van plannen, projecten en beleid</p> <p>4. Mede vanuit het Weidevogelpact optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving voor de weidevogels door maatregelen, zoals bevorderen kruidenrijk grasland, aanleg plasdras en het kappen van bomen</p> <p>5. Biodiversiteit vergroten door onder andere het toepassen van ecologisch bermbeheer en aanleg van natuurvriendelijke oevers</p> <p>6. Kwaliteitsversterking landschap, waaronder voortgang problematiek saneren verspreid liggend glas en verplaatsen niet agrarisch gebonden bedrijfslocaties</p> <p>7. De gemeente maakt zich sterk voor een verantwoorde ruimtelijke en verkeerskundige inpassing van de aanpassing van de provinciale wegen N223 en de N211</p> <p>8. Bij het Rijksplan verbreding A4 zetten wij in op een goede ruimtelijke inpassing en het benutten van koppelkansen om de recreatieve en groene structuur</p>	<p>uitvoeringsprogramma naar verwachting eind 2020.</p> <p>2. In 2019 zijn geen poldergesprekken gehouden. De mogelijkheden die poldergesprekken kunnen bieden vanuit betrokkenheid worden vooralsnog betrokken bij het proces van de omgevingsvisies. Doelstelling is om dubbele participatie te voorkomen.</p> <p>3. De polderarchitect is gedurende het gehele jaar 2019 ingezet. Hij heeft aan diverse particuliere initiatiefnemers advies gegeven, een bijdrage geleverd aan het proces in de Gebiedstafel en een verkenning voor een energieneutraal buitengebied opgestart.</p> <p>4. In 2019 is in de Commandeurspolder een weidevogelkerngebied van 23 ha geopend. Rondom dit gebied zijn in verband met de bescherming van weidevogels bomen gekapt en ingekort. Tevens zijn er zonnepompen aangeschaft die aan agrariërs beschikbaar worden gesteld om plasdras te realiseren en is een vergoeding gegeven voor het inzaaien van kruidenrijk grasland. Ook zijn er sleepslangnestbeschermers aangeschaft. Tot slot zijn diverse cursussen aan agrariërs en vrijwilligers gegeven. Deze cursussen zorgen voor een hoger kennisniveau over de mogelijkheden om het weidevogelbeheer te ondersteunen en de populatie te beschermen.</p> <p>5. Op diverse locaties zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd, waaronder in het weidevogelkerngebied.</p> <p>6. In 2019 is overeenstemming bereikt voor de aankoop en sanering van een glastuinbouwcomplex van circa 3 hectare.</p> <p>7. Voor de N223 is de ambitie voor ruimtelijke kwaliteit op het hoogste niveau vastgelegd. Landschappelijke inpassing is een criterium dat door de provincie wordt meegenomen bij de aanbesteding.</p> <p>8. Gekoppeld aan het project van de verbreding van de A4 loopt is regionaal een apart proces voor een kwalitatieve ruimtelijke inpassing en meekoppelkansen gestart. Midden-Delfland heeft tijdens diverse</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>rondom het wegtracé te verbeteren</p> <p>9. Vaststellen van het definitief ontwerp voor de ecologische verbindingszone tussen de Vlietlanden en de Ackerdijkse Plassen</p> <p>10. Stakeholders langs de trekvaarten enthousiasmeren om de beleving en de kwaliteit van de trekvaarten te versterken.</p> <p>11. In samenspraak met omliggende gemeenten een plan uitwerken voor de regionale water- en recreatieopgave.</p>	<p>bijeenkomsten vanuit de kwaliteit van het landschap input geleverd.</p> <p>9. Door gebrek aan financiering vanuit externe partijen heeft dit project geruime tijd stilgelegen. Streven is dat de betrokken partijen aan dit project in 2020 een procedureel vervolg geven, waarbij een opname in het Uitvoeringsprogramma van de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap het uitgangspunt is.</p> <p>10. De gemeenten Midden-Delfland, Vlaardingen en Maassluis werken samen om stakeholders te enthousiasmeren. Hiertoe zijn in 2019 door onze gemeente een aantal stakeholdersbijeenkomsten georganiseerd en begeleiden wij initiatiefnemers bij het ontwikkelen van kwalitatief goede subsidieaanvragen. Midden-Delfland is penvoerder van dit project, dat met provinciale subsidie wordt gerealiseerd. In 2019 zijn de informatiezuilen geplaatst. In 2020 wordt het project afgerond. Opbrengst hiervan is dat de geschiedenis van de trekvaarten als historische erfgoedlijn voor bezoekers zichtbaar is en door recreatieve ondernemers benut kan worden.</p> <p>11. Vanuit de Landschapstafel Hof van Delfland is door samenwerking tussen de provincie en de Vereniging Regio Water de toekomstvisie op (recreatie)water en noodzakelijke versterkingen vastgelegd in het plan 'Blauwe cirkels'. Uitwerking van de projecten die hieruit voortvloeien wordt onderdeel van het uitvoeringsprogramma van de Gebiedstafel.</p>
	<p>Ad B Betrokken duurzaam beheer</p> <p>Centraal in deze opdracht staat het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers, agrarisch en niet-agrarisch, en gebruikers bij het beheer van het landschap. Het beheer van het gebied Midden-Delfland is van directe invloed op de kwaliteitsbeleving door inwoners van onze gemeente en omliggende gemeenten en overige recreanten. Boeren zijn van cruciaal belang voor het beheer en onderhoud van het landschap. Samen met andere overheden en gebiedsorganisaties zorgt de gemeente voor een betere afstemming tussen de vraag en het aanbod. Het betrekken van lokale</p>	

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	partijen bij beheer en onderhoud is het uitgangspunt.	
	<p><i>Actiepunten opgave B:</i></p> <p>1. Vaststellen van een nieuwe (ecologische) beheervisie voor de gronden van het voormalig recreatieschap</p> <p>2. Verder uitvoering geven aan het project Grondinstrument, met de onderdelen ruilverkaveling, grondruilbank, kwalitatieve verplichtingen en innovatie</p>	<p>1. Het liquidatieproces als gevolg van de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland en tegelijkertijd de overdracht en 'inrichting' van de Coöperatie Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a. heeft prioriteit gekregen. De beheervisie is op basis van modellen van Staatsbosbeheer nader uitgewerkt, maar nog niet formeel vastgesteld. Hierbij wordt ook het ontbreken van budget bij Staatsbosbeheer voor een groot gedeelte van het beheersgebied betrokken en vindt onderzoek plaats naar de mogelijkheden om de beheersgebieden van de diverse gebiedspartijen logischer in te delen, waardoor een efficiënter beheer ontstaat. Het verkrijgen van voldoende budget voor de 'rijksgronden' is primair een interne aangelegenheid voor Staatsbosbeheer. Een efficiëntere inrichting van de beheersgebieden kan leiden tot lagere beheerlasten, waar alle partijen profijt bij hebben.</p> <p>2. De ingehuurd kavelruilcoördinator van de stichting Kavelruil Zuid-Holland heeft de mogelijkheden voor een meer toekomstbestendige en duurzame verkaveling onderzocht. In 2019 zijn op basis van dit onderzoek de praktische mogelijkheden in beeld gebracht. De kavelruilcoördinator werkt dit in 2020 verder uit in kavelruilplannen. De grondruilbank is hierdoor nog niet ingezet. Kwalitatieve verplichtingen voor het realiseren van landschapsdoelen zijn hierdoor ook nog niet toegepast. Innovatie wordt onder externe begeleiding gestimuleerd in MIND (Midden in Delfland) en vanuit het Grondinstrument bekostigd. Onderdelen zijn o.a. de Studiegroep jonge boeren</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>3. Verder uitvoering geven aan de IODS-opgave Groen ondernemen via het Meerjarenprogramma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland 2016-2020 en het project Grondinstrument. Samen met betrokken partijen faciliteren we o.a. de studiegroepen kringlooplandbouw, korte ketens, het jonge boeren netwerk en het innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND). De ontwikkelde initiatieven en experimenten gericht op innovatie worden voortgezet en/of verder ondersteund.</p> <p>4. Permanente aandacht voor mogelijkheden nieuwe en aanvullende financiering in stand houden landschap Midden-Delfland</p>	<p>en experimenten binnen de Kringlooplandbouw</p> <p>3. Afgelopen jaar is er op de drie verschillende pijlers van Duurzaam Boer Blijven Midden in Delfland ingezet.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <u>Kringloopboeren</u>: met ondersteuning vanuit MIND is sprake van een nog steeds groeiend aantal boeren in Midden-Delfland dat de kringloop op het bedrijf steeds beter in de vingers te krijgen. Er is een structurele samenwerking met Friesland Campina. De organisatie van het studieprogramma professionaliseert en is verder gestroomlijnd. Dit vormt mede de basis voor de landelijke beleidsinzet ten aanzien van Kringlooplandbouw. ➤ <u>Jonge boeren netwerk</u>: De gemeente heeft samen met LTO Noord afdeling Delflands groen het afgelopen jaar vormgegeven aan het netwerk. Er is ingezet op enerzijds kennisdeling, kennisontwikkeling op verschillende thema's en bedrijfsopvolging. Deze lijn wordt in 2020 doorgezet. ➤ <u>Experimenten</u>: Diverse experimenten en initiatieven zijn doorontwikkeld tot bredere en meer structurele samenwerkingsverbanden (bijv. m.b.t. streekcoöperatie i.o., duurzame energie). Sommige experimenten zijn ook gestopt. Verbinding tussen Experimenten met brede community kringloopboeren is versterkt, in juni heeft er een geslaagd MIND-event plaats gevonden. <p>4. Er hebben verkennende gesprekken plaats gevonden met initiatieven die vallen binnen de categorie Community Supported Agriculture (ondersteuning verduurzaming voedselproductie en voedselzekerheid voor de consument). Met de sector vindt momenteel overleg plaats of deze kans van slagen hebben. Er wordt op pilotbasis maatwerk advies gefaciliteerd aan stoppende en</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>5. Opzetten pilot bodemdaling in landelijk gebied in samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland op basis van de uitkomst van het onderzoek naar versnelde bodemdaling. Opstellen van een handelingsperspectief om versnelde bodemdaling in het landelijk gebied tegen te gaan</p>	<p>startende ondernemers met als doel bedrijfsopvolging te versoepelen</p> <p>5. Samen met de provincie Zuid-Holland, Ito-afdeling Delflands groen en het Hoogheemraadschap zijn in 2019 afspraken gemaakt over de ontwikkeling van een leidraad. Dit project moet in 2020 afgerond worden. De leidraad biedt overheden en boeren in de toekomst meer helderheid over welke mogelijkheden er zijn per locatie of perceel. Dit is noodzakelijk doordat vanuit o.a. klimaat en kringlooplandbouw verschillende aandachtspunten en randvoorwaarden gelden, waarbij rekening gehouden moet worden de verschillen in bodemopbouw. Wens hiervoor is aanwezig doordat in het landschap van Midden-Delfland sprake is van een sterk wisselende samenstelling van bodempakketten (veen en klei) in de ondergrond. Daarnaast is de wens om te starten met experimenten/ lokale voorbeelden. Tevens vergaart de gemeente kennis uit landelijke onderzoeken en projecten.</p>
	<p>Ad C Ontmoeting tussen stad en land In deze opgave staat centraal de doelstelling dat de stedeling makkelijker en vaker het gebied Midden-Delfland kan bezoeken en beleven. Deze beleving vraagt een gedoseerde groei om de kwaliteiten rust en ruimte in stand te houden. Het gebied kan beter ontsloten worden door recreatieve (fiets)verbindingen te verbeteren en te realiseren tussen de stadscentra en groengebieden. De poorten zijn startpunten voor een bezoek, waar informatie verkrijgbaar is. Daarnaast is een verbetering van waterverbindingen nodig met als uitgangspunt een doorvaart van 1,80 meter. Ondernemers en natuurorganisaties verzorgen de beleving, waarbij lokaal, eerlijk en duurzaam geproduceerd voedsel een volwaardige plek heeft.</p>	
	<p><i>Actiepunten opgave C:</i></p> <p>1. Benutten kansen Maaslandse Poort voor recreatieve verblijfsmogelijkheid en waterrecreatie in samenwerking met ondernemers, Maassluis en regio</p>	<p>1. <i>Maaslandse Poort:</i> Met de gemeente Maassluis werken wij samen aan kansen voor verbetering van de recreatieve verbindingen in het zoekgebied tussen de Monstersche Wetering en de Maaslandse Poort. Gezamenlijk zijn deelprojecten</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>2. In stand houden en uitbreiden fietsverbindingen, bijvoorbeeld via aansluiting recreatieve paden op Metropolitane fietspaden</p> <p>Onderzoek naar ontbrekende schakels in het fietsnetwerk in samenwerking met de Landschapstafel Hof van Delfland en MRDH</p> <p>3. Ondernemers ondersteunen en informatieverstrekking stimuleren voor het realiseren van sterke poorten</p> <p>4. Verder verdichten en variëren recreatieve verbindingen</p>	<p>benoemd die een impuls kunnen geven aan de beleving van het gebied voor recreanten en toeristen en de reguliere verbindingen voor langzaam verkeer (water, fietsen en wandelen) optimaliseren. De volgende stap is onderzoek naar de haalbaarheid in combinatie met de financiële onderbouwing. Het ontwikkelbudget vanuit de liquidatie van het recreatieschap is bestemd voor dit onderzoek en gedeeltelijke financiering van de realisatie.</p> <p>Tegelijkertijd ontwikkelt de initiatiefnemer van de Oude Veiling een (bouw)plan voor horeca. Dit plan past geheel in het ontwikkelkader Maaslandse Poort en sluit aan bij de gewenste verbetering van recreatieve mogelijkheden.</p> <p>Tenslotte is overleg geweest met potentiële ondernemers en investeerders over de kansen voor een passende ontwikkeling van de locatie voormalige kistenfabriek. In 2019 heeft dit nog niet tot concrete resultaten geleid.</p> <p>2. De landschapstafel Hof van Delfland heeft de ontbrekende schakels in het recreatief fietsnetwerk in kaart gebracht. In overleg met de provincie Zuid-Holland en de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH) is afgesproken om het plan van aanpak voor de realisatie van ontbrekende verbindingen als gezamenlijk plan uit te voeren. Dit sluit aan op de landelijke ambities om het fietsnetwerk te versterken.</p> <p>3. Een initiatief om welkomstborden en bewegwijzering in de poorten te realiseren neemt de gebiedstafel op in het uitvoeringsprogramma.</p> <p>4. De geplande routestructuren zijn afgerond. Voor wandelen, paardrijden, varen, skaten en mountainbiken zijn bewegwijzerde routes beschikbaar. De Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG) coördineert het beheer en onderhoud de eerste 10 jaren na oplevering. De provincie overweegt de oprichting van een 'routebureau' om gemeenten bij</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>5. Aanleg nieuwe ruiterpaden</p> <p>6. Ondersteunen aanleg fruittuin naast het vrachtwagenparkeerterrein in Schipluiden</p> <p>7. Ondernemers stimuleren realiseren uitbreiding pop-up store voor lokale producten en korte ketens</p> <p>8. Verder verbeteren vaarroutes, zoals ondersteunen maatschappelijke initiatieven Rondje Maasland en ondersteunen voorzieningen waterrecreatie Vlietland/Foppenplas</p> <p>9. Gezamenlijke belangenbehartiging recreatie en handhaving</p>	<p>eventuele toekomstige uitbreidingen, wijzigingen en onderhoud te ondersteunen.</p> <p>5. Het ruiternetwerk is opgeleverd. De Stichting Men- en ruiterpaden bewaakt de kwaliteit en stemt deze af met Staatsbosbeheer als gebied beherende partij.</p> <p>6. De aanleg van de fruittuin is opgenomen in een POP3-subsidieaanvraag. De projectleiding ligt bij onze gemeente. De voorbereidingen zijn in 2019 gedaan. In 2020 wordt gestart met de aanleg van de fruittuin.</p> <p>7. Het afgelopen jaar heeft de gemeente ondersteuning geboden bij het opzetten van een coöperatie van streekproducten. Vijf producenten nemen deel. De coöperatie heeft een marketingcoördinator in dienst genomen. Eerste doelgroep is de horeca en consumenten in Delft.</p> <p>8. Het verbeteren van vaarroutes is onderdeel geworden van het ambitiedocument Blauwe Cirkels van de landschapstafel Hof van Delfland. Vanwege de hoge kosten heeft het project Rondje Maasland beperkt bestuurlijk draagvlak in de regio. Een brugwachtersgilde voor het Rondje is op initiatief van inwoners opgericht in 2018. Verschillende onderzoeken wijzen uit dat de uitbreiding van de vaarmogelijkheden rond de Foppenplas grote impact hebben op het agrarisch landschap en hoge kosten met zich meebrengen. Plaatselijk ondernemers onderzoeken de haalbaarheid van de verbinding langs de Korte buurt tussen de Trekvllet en de Boonervliet.</p> <p>9. Met de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland is de handhavingstaak in 2019 bestendigd in de CBG door overname door Staatsbosbeheer. Deze partij zorgt voor afstemming met andere partijen, zoals gemeente, politie en waterschap. Recreatieve belangenbehartiging vindt plaats binnen projecten, zoals de Vrije Tijdseconomie bij de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, gebieds- en productmarketing via PUUUR Midden-Delfland en afstemming</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>10. Ondersteunen initiatieven realisatie Historische scheepswerf</p> <p>11. Ondersteunen en eventueel subsidiëren van concrete maatschappelijke initiatieven die zorgen voor een versterking van de stad-land-relaties.</p> <p>12. Realiseren van faciliteiten voor recreanten zoals camperplaatsen en rustpunten.</p>	<p>binnen de Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland.</p> <p>10. De initiatiefnemers van de Stichting Zorg en Vlijt doen onderzoek naar een locatie voor de historische Scheepswerf. De stichting heeft in 2019 de gemeente gevraagd om mee te denken over specifieke locaties die de stichting als potentieel haalbaar beschouwt. Dit heeft nog niet geleid tot een potentieel geschikte locatie voor deze historische scheepswerf.</p> <p>11. Afgelopen jaar heeft de gemeente op een aantal punten bijgedragen aan de stad-land verbinding:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ In stand houden en uitbreiden innovatienetwerk Midden IN Delfland ➤ Bijgedragen aan de oprichting van Stichting PUUUR Midden-Delfland voor de gebieds- en productmarketing ➤ PUUUR Midden-Delfland heeft een eerste campagne gevoerd in de steden om ons heen om op die manier invulling te geven aan het versterken van de stad-land verbinding ➤ Subsidieregeling Groenfonds voor het vervaardigen van de producten van het landschap. De toegevoegde kwaliteiten van het landschap en de Cittaslow Midden-Delfland moeten leiden tot een hogere productprijs, wat moet bijdragen aan de instandhouding en verbetering van het (agrarisch) cultuurlandschap van Midden-Delfland ➤ Publiciteit opzoeken om bekendheid te creëren voor de kringloopboeren in Midden-Delfland. Zij behalen al 11 jaar goede resultaten. Inmiddels is het streven naar kringlooplandbouw als nationaal beleid vastgesteld. <p>12. In 2019 zijn 5 drinkwatertappunten aangelegd voor recreanten. Uit onderzoek in 2019 blijkt dat camperplaatsen in het openbaar gebied niet haalbaar zijn vanwege de concurrentie met de bestaande</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>13. Benutten kansen vestiging hotelketen op het Bedrijvenschap Harnaschapolder om lokale producten te promoten bij bezoekers en recreatieve mogelijkheden gebied Midden-Delfland te promoten</p> <p>14. Regionale inzet van Bijzonder Provinciaal Landschap voor stedelijke omgeving in het kader van klimaatadaptatie, gezondheid en verstedelijkingsopgave vanuit mogelijkheden versterken kwaliteit landschap en vergroten van ecologische en recreatieve structuren en verbindingen</p>	<p>campings. Vockestaert onderzoekt in 2020 de haalbaarheid van rustpunten. Op basis van de resultaten vindt afstemming tussen overheden en groene gebiedsorganisatie plaats in de Gebiedstafel.</p> <p>13. Een landelijke hotelketen vestigt zich op de Harnaschapolder. Dit bedrijf heeft het voornemen in het horecagedeelte gebruik te maken van streekproducten. Hiervoor is een continue aanlevering van producten noodzakelijk, waarover men in overleg is met verschillende aanbieders.</p> <p>14. In de Gebiedstafel wordt met 9 gemeenten, terreinbeheerders en gebiedsorganisaties samen gewerkt aan de uitwerking van een visie met uitvoeringsprogramma op het Bijzonder Provinciaal Landschap en wat er nodig is om het landschap verder te versterken. Dit traject is in 2019 gestart en wordt in 2020 afgerond.</p>
	<p>Ad D Het A-merk Midden-Delfland® 2025</p> <p>Centraal bij deze opgave is een eenduidige branding van het 'product' Midden-Delfland, gebaseerd op de kwaliteit van het landschap, de producten en evenementen. Branding is hierbij geen doel op zich, maar een middel om de opgaven te realiseren. Een eenduidige communicatie wekt verwachtingen bij de recreanten over de kwaliteiten, die vervolgens ook zijn waar te maken bij een bezoek aan het gebied.</p>	
	<p><i>Actiepunten opgave D:</i></p> <p>1. Eenduidige communicatie gericht op 'warme' branding en bekendheid van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland</p> <p>2. Als uit onderzoek blijkt dat bij ondernemers draagvlak bestaat en financieel wordt bij gedragen bieden van ondersteuning ondernemersinitiatief Portal Midden-Delfland. Hierbij staat samenwerking met het bezoekerscentrum Midden-Delfland, de groene gebiedsorganisatie en agrariërs voorop en moet aansluiting</p>	<p>1. Hiervoor is sinds vorig jaar PUUUR Midden-Delfland samen met agrarische ondernemers, recreatieve ondernemers en gebiedspartijen opgericht.</p> <p>2. Gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland heeft fase twee afgerond in. De afgelopen periode is invulling gegeven aan het ambitiedocument. Daarnaast is de organisatie van de marketing vormgegeven door de oprichting van een stichting. Het draagvlak is verstevigd door de gerealiseerde brede deelname van agrarische- en recreatieondernemers en groene gebiedsorganisaties. De stichting</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<p>ontstaan op regionale initiatieven, zoals de vrije tijdseconomie Metropoolregio Rotterdam-Den Haag</p>	<p>onderzoekt of het bezoekerscentrum onderdeel uit kan maken van de aanpak. De marketingcampagne in de steden is voortgezet. De gemeenteraad heeft ingestemd met het bestuurslidmaatschap vanuit het college in de stichting.</p>
	<p>3. Nauwe samenwerking met de gemeente Maassluis op onder andere mogelijkheden waterrecreatie, ontwikkeling Maaslandse Poort en vrije tijdseconomie</p>	<p>3. Samenwerking met Maassluis vindt plaats op het gebied van cultuur en erfgoed (erfgoedlijn trekvaarten), de recreatieve ontwikkeling van het gebied tussen de Monstersche Sluis en de Maaslandse Poort en de regionale uitwerking van de vrijetijdseconomie voor Midden-Delfland en de metropoolregio.</p>
	<p>4. Ondersteunen initiatieven recreatieve sector gericht op uitbreiding fjinschalige voorzieningen voor inwoners en omliggende steden en activiteiten gericht op verdere verbinding tussen bedrijven en initiatieven</p>	<p>4. De gemeente heeft via MIND (Midden in Delfland) actief en op verzoek initiatieven van ondernemers ondersteunt die passen bij de aard en de schaal van het landschap van Midden-Delfland. Gezocht wordt naar verbindingen met PUUUR Midden-Delfland. Voorbeelden zijn Herenboeren, Vleesmeesters, melkbar in station Delft.</p>
	<p>5. Versterking kwaliteit Oostgaag-Westgaag</p>	<p>5. In 2019 is gewerkt aan het voortzetten van projecten die eerder zijn gestart, zoals saneren verspreid liggend glas, verplaatsing niet agrarische bedrijfsactiviteiten en openhouden middengebied Maaslandse Dam.</p>
	<p>6. Belevenisboerderij/Boerderij van de toekomst</p>	<p>6. Afgelopen jaar heeft een bestuurlijke verkenning plaatsgevonden. Hierover is de gemeenteraad in 2020 geïnformeerd. Uit onderzoek in 2019 blijkt dat er geen ondernemer is die in de Zuidbuurt (Vlaardingen) een boerderij wilt ontwikkelen. In afstemming met Vlaardingen behoudt Midden-Delfland de grondpositie in de Zuidbuurt.</p>
	<p>7. Ondersteuning initiatief agrariërs om hun producten en duurzame bedrijfsvoering onder de aandacht te brengen bij de stedeling</p>	<p>7. Afgelopen jaar heeft de gemeente ondersteunt bij het initiatief om een streekcoöperatie voor producten uit Midden-Delfland op te zetten.</p>
	<p>8. Ondersteuning initiatief bezoekerscentrum Midden-Delfland om de website Midden-Delfland in Beeld actiever en actueler te maken</p>	<p>8. De gemeente heeft het afgelopen jaar besloten om PUUUR Midden-Delfland te ondersteunen bij het oprichten van een website. Het bezoekerscentrum is van deze keuze op de hoogte gebracht en dient een positie te krijgen binnen de Stichting PUUUR.</p>

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	9. Het groen in de MRDH op de kaart zetten bij de stedeling door samenwerking met de gemeente Maassluis binnen de Alliantie Vrijetijdseconomie	9. De gemeenten binnen de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag werken samen aan het verbeteren van de vrijetijdseconomie door samenwerking binnen de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag. Een congres heeft plaatsgevonden. Hier is de conclusie getrokken dat recreatie en toerisme een belangrijk middel zijn om het economisch vestigingsklimaat te versterken. Tevens is het belang van het landschap voor het economisch vestigingsklimaat nadrukkelijk vermeld in de Strategische Agenda MRDH.
3. Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - LOP Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied) - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Bestemmingsplannen, in het bijzonder buitengebied Gras en Glas - Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen) - Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk - Beleidskader toerisme en recreatie - EGTS Cittaslow - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland - Evaluatie en uitvoeringsvoorstel Grondinstrument december 2015 - Uitvoeringsprogramma Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 - Uitvoeringsprogramma Hof van Delfland - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland (zie verbonden partijen) 	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland	<p>Deelname aan de stichting heeft als doel om in samenwerking met andere overheden</p> <p>En gebiedsorganisaties de financiële ondersteuning van het beleid tot behoud, Versterking en verdere ontwikkeling van de groene landschappen efficiënt te reguleren. De rechtsvorm van de stichting wordt hierbij gebruikt om middelen te werven en ondersteuning te bieden aan projecten die:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. De kwaliteiten van de open groene landschappen behouden en versterken; b. De gebruiks- en belevingswaarden van natuur, recreatie, (cultuur)historie en agrarisch cultuurgebruik of een combinatie van deze gebruiksbestemmingen behouden en versterken; c. De gebruiks- en belevingswaarden voor de inwoners van het omliggend stedelijk
--	---

	gebied vergroten door meer inhoud te geven aan de relatie stad en land.
Stichting groenfonds	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door middel van groene diensten (middels een puntensysteem) wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - verbetering van de relatie stad en platteland. <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Ook wordt er gewerkt aan de vervaardiging van producten van het agrarisch cultuurlandschap.</p>

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten : Midden-Delfland en Vitale Dorpen	3.009.275	517.894	2.873.491	3.279.603	-406.112
Toerisme en recreatie	80.474	82.849	120.530	119.582	948
Baten : Midden-Delfland en Vitale Dorpen	2.655.911	65.999	2.648.228	3.118.117	-469.889
Toerisme en recreatie	0	0	0	0	0
Saldo Midden-Delfland en Vitale Dorpen	353.364	451.895	225.263	161.486	63.777
Toerisme en recreatie	80.474	82.849	120.530	119.582	948

Toelichting financiële afwijkingen

De meeste uitgaven op de posten voor de instandhouding van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland worden gedekt uit andere posten Dit is o.a. het IODS-budget en provinciale en Europese subsidies. Het betreft voornamelijk uitgaven voor Grondinstrument en Duurzaam Boer Blijven. Dit verloopt budgettair neutraal.

Het verschil tussen lasten en baten is vooral door eigen personeelskosten veroorzaakt. Deze mogen niet altijd vanuit ontvangen subsidies e.d. gedekt worden

Overschrijding lasten € 406.112

De overschrijding op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten binnen enkele projecten die gedekt worden uit externe middelen. Voor de gemeentebegroting zijn deze budgettair neutraal. Een restantsaldo van externe middelen (veelal subsidies) presenteren en verantwoorden wij in de balans (onder overlopende passiva).

Het betreft hier onder andere:

- De IODS-kwaliteitsproject Duurzaam Boer Blijven (€ 8.198)
- Het project vanuit de POP3 (€ 35.523). Voor deze projecten hebben wij een subsidie ontvangen vanuit de "POP3 Regeling Niet-productieve investeringen weidevogels, biodiversiteit en landschap Zuid-Holland 2017".

Tevens hebben we voor het project equestrium minder kosten gemaakt dan verwacht (€166.961).

Daarnaast is er een overschrijding van de lasten die verband houdt met de kosten voor de landschapstafel Hof van Delfland (€ 489.440). Aangezien de landschapstafel geen aparte entiteit is, zijn wij belast met de administratieve ondersteuning ervan. De uitgaven en opbrengsten (deelnemer- en subsidiebijdragen) verantwoorden wij daarom in onze administratie. Hier staan dus ook hogere baten tegenover.

Overschrijding baten € 469.882

De overschrijding op de baten van dit taakveld houdt grotendeels verband met de projecten die gedekt worden uit externe middelen (zie ook lasten). Op deze projecten hebben we meer uitgegeven dan geraamd en daardoor onttrekken we ook meer baten dan geraamd aan de betreffende middelen (veelal subsidies). In totaal gaat het hier om € 30.988.

Tevens hebben we voor het project equestrum onze bijdrage nog niet ontvangen (€150.000).

Daarnaast vallen onder deze overschrijding de baten (deelnemer- en subsidiebijdragen) voor onze inzet t.b.v. Hof van Delfland (€ 489.440).

Tot slot waren de pachtopbrengsten voor de graslanden die wij in eigendom hebben (vanuit het project Saneren verspreid liggend glas) niet volledig geraamd. Dit leidt tot een overschrijding van de baten van € 70.249.

Mutaties reserve

Mutaties Reserves programma 1	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	35.228	130	109.130	109.130	0
Baten	49.212	122.500	179.430	16.322	163.108
Totaal mutaties reserves	-13.984	-122.370	-70.300	92.808	-163.108

Baten: Overschrijding € 163.108

Algemene reserve

- De subsidie voor het uitwerkfaseplatform promotie Midden-Delfland van € 22.500 is niet verstrekt, het platform wordt niet gerealiseerd.
- Het budget voor co-financiering van € 100.000 is niet uitgegeven.
- Van het budget t.b.v. klimaat-en energieopgave is € 4.510 gerealiseerd, een overschrijding van € 25.490.
- De overschrijding op het budget Village Fleuri bedraagt € 15.118.

Investerings

Omschrijving investering	Begroot 2019	Werkelijk 2019	Restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Aankoop BBL- Gronden 3,6, 24, 37	€ 0	- € 20.000	- €20.000	ja	Ja, betreft verkoop van gronden.

2.1.2 Programma 2 : Bestuur en veiligheid

Beleidsveld bestuurlijke organisatie

Beleidsdoel

Het doel van het beleid is dat we een herkenbaar en toegankelijk bestuur hebben.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Met dit bestuur willen wij bereiken dat er aandacht is voor het behoud en de versterking van de identiteit van de gemeente Midden-Delfland, haar dorpen en gemeenschappen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Wensen en ideeën vanuit de lokale samenleving vormen de identiteit van gemeenschappen. Bij de voorbereiding van de visies *Midden-Delfland®2025* in 2005 en *Behoud door ontwikkeling* in 2007 werd de lokale gemeenschap nauw betrokken. Het authentieke veenweidelandschap bepaalt de identiteit van de gemeente Midden-Delfland. Behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is een kernopgave.

De identiteit vanuit de dorpen is het behoud van het goede, zoals het sociale klimaat en de cultuurhistorie. Citaat *Behoud door ontwikkeling*: 'Wij streven naar vitale dorpen met een menselijk gezicht, dorpen waarin de bewoners centraal staan en zij samen een dynamische en betrokken gastvrije gemeenschap vormen die levenskracht uitstraalt, dorpen waarin ondernemers een belangrijke plek innemen.'

Kenmerkende elementen die voortvloeien uit Cittaslow en identiteit zijn kwaliteit, sociale cohesie, duurzaamheid, cultuurhistorie, gastvrijheid en ondernemerschap. Deze algemene onderwerpen beïnvloeden in belangrijke mate de keuzes binnen de andere beleidsvelden van deze programmabegroting.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Bestuurlijke samenwerking	120.785	141.056	143.556	109.132	34.424
Bestuursondersteuning	208.439	181.269	268.591	318.195	-49.604
Bestuursorganen	538.580	483.031	561.849	1.021.390	-459.541
Burgerzaken	798.215	828.659	849.706	824.367	25.339
Raad en raadscommissie	284.674	221.880	387.754	319.795	67.959
Bestuursondersteuning/ P&C cyclus					0
Baten: Bestuurlijke samenwerking	2.000		0		0
Bestuursondersteuning	0			0	0
Bestuursorganen	18.700	17.900	19.400	19.443	-43
Burgerzaken	399.960	262.189	263.889	284.361	-20.472
Raad en raadscommissie	2.828			0	0
Bestuursondersteuning/ P&C cyclus	0				0
Saldo Bestuurlijke samenwerking	118.785	141.056	143.556	109.132	34.424
Bestuursondersteuning	208.439	181.269	268.591	318.195	-49.604
Bestuursorganen	519.880	465.131	542.449	1.001.948	-459.499
Burgerzaken	398.255	566.470	585.817	540.006	45.811
Raad en raadscommissie	281.846	221.880	387.754	319.795	67.959
Bestuursondersteuning/ P&C cyclus	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Onderschrijding Bestuurlijke samenwerking (€ 34.424)

De voornaamste onderschrijding komt door een te hoog geraamd budget voor overige kosten. In de begroting 2020 is dit budget al afgeraamd naar een niveau gebaseerd op de werkelijke kosten.

Overschrijding Bestuursondersteuning (€ 49.604)

De voornaamste reden voor deze overschrijding zijn de accountantskosten die hoger zijn geweest dan andere jaren. De procedure daarvan is dan ook anders verlopen dan andere jaren.

Overschrijding Bestuursorganen (€ 459.541)

Ieder jaar wordt de hoogte van de voorziening voor pensioenen en wachtgeld van (oud)-wethouders opnieuw getoetst. De voorziening moet nu groot genoeg zijn om in de toekomst alle pensioenen en wachtgeldverplichtingen te kunnen betalen. Omdat de rekenrente ook gestegen is betekent dat een forse extra storting in 2019.

Onderschrijding Raad en raadscommissies (€ 67.959)

Deze onderschrijding heeft twee oorzaken. Ten eerste zijn de kosten van de raadsvergoeding lager uitgevallen dan begroot (€ 50.000) en ten tweede zijn er minder kosten gemaakt voor onder de noemer Faciliteiten raadsleden (€ 11.402).

Beleidsveld openbare orde en veiligheid

Beleidsdoel

Het doel van het beleid is dat de gemeente Midden-Delfland een veilige gemeente is om in te wonen, te werken en te recreëren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Wij willen bereiken dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen in Midden-Delfland. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, merken inwoners dat de gemeente dit adequaat oppakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Een goede en veilige leefomgeving is een basisvoorwaarde bij de beleving van de kwaliteit van leven in een gemeente. Om de kwaliteiten van de gemeenten te borgen moeten we voldoen aan de regelgeving, onder meer op het terrein van milieu en ruimtelijke ordening. Daarnaast besteedt Cittaslow bij de fysieke leefomgeving aandacht aan herstel en herbestemming van vervallen locaties, leegstaande panden en handhaving van het landbouwareaal.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	We continueren het behaalde veiligheidsniveau. We zetten lopende activiteiten voort. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten die we noemen in het geldende actieprogramma veiligheid. Het operationele doel staat eveneens in dit actieprogramma.	
Concrete doelen/acties voor 2019	1. Voor de periode 2019-2022 staan de volgende prioriteiten - Woninginbraken voorkomen - Verkeersveiligheid verbeteren	1. In 2019 is ingezet op deze prioriteiten. Uit de cijfers van de politie en het OM (aan de raad gepresenteerd op 4-2-2020)

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<ul style="list-style-type: none"> - De aanpak van kleine ergernissen versnellen - Analyseren en inspelen op nieuwe ontwikkelingen op het snijvlak van zorg en veiligheid - Het bevorderen van de veiligheid van kwetsbare groepen die langer zelfstandig blijven wonen - Vroeg signalering bij (jeugd)overlast en -criminaliteit bevorderen - (Huiselijk) geweld terugdringen - Overlast en maatschappelijke onrust terugdringen - Ondermijning terugdringen - Aangiftebereidheid stimuleren - Integrale aanpak van gebied gebonden overlast gevende thema's ontwikkelen <p>2. Aanstellen van een gebiedsregisseur</p> <p>3. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, pakken we dit adequaat op.</p> <p>4. In het najaar van 2019 wordt het geldende beleid herijkt en een nieuw actieplan vastgesteld. Indien dat leidt tot een andere prioritering, dan treedt dat in de plaats van de hiervoor genoemde prioriteiten.</p>	<p>bleek dat de er op veel gebieden een positieve ontwikkeling is te zien. Met name op het gebied van woninginbraken Deze zijn gehalveerd van 79 naar 39.</p> <p>2. Er is een gebiedsregisseur actief. Deze heeft een wijkaanpak ontwikkeld. Deze wijkaanpak wordt ingezet als een wijk langdurig bovengemiddeld incidenten heeft op het gebied van de openbare orde. Deze aanpak behoort nu tot het reguliere werk.</p> <p>3. Binnen de gemeente werd 2019 gekenmerkt door personele veranderingen. Door vertrek en ziekte ontstonden er grote uitdagingen. Deze zijn door het team en de nieuwe en ingehuurd medewerkers goed opgepakt. De personele wisselingen leidden er ook toe dat veel processen zijn doorgelicht en dat ook de samenwerking met partners is gerevitaliseerd.</p> <p>4. In 2019 is een grote slag gemaakt om de zaken bij de juiste partners (politie, OM, WMD) onder te brengen en daar dan de regierol op te voeren. Intern is er ook een verbeterslag gemaakt in de samenwerking met het maatschappelijk team. Door de personele veranderingen is het Integraal veiligheidsbeleid eind 2019 opgeleverd en wordt dit in 2020 in de raad geagendeerd.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Handhavingsbeleid en uitvoeringsprogramma - Algemene Plaatselijke Verordening Midden-Delfland 2010 	

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
	<ul style="list-style-type: none"> – Evenementenbeleid – Horecabeleid – Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden – Regionaal Crisisplan Haaglanden 2016-2019 	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>Stadsgewest Haaglanden I.L.</i>	<p>Per 1 januari 2015 is het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie. In 2016 zijn 'oude' verplichtingen afgehandeld ten aanzien van (nationale) subsidies jeugdzorg en Luchtkwaliteit en regionale subsidies Fonds Groen Haaglanden en regeling Zwethzone. Hiermee zijn alle beleidsmatige taken van het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie afgerond.</p>
<i>Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)</i>	<p>De beleidsmatige uitgangspunten zijn gebaseerd op de Strategische bereikbaarheidsagenda Vervoersautoriteit en de Agenda Economisch Vestigingsklimaat. Het Investeringsprogramma Vervoersautoriteit 2017 is onderdeel van de begroting 2018 en hieraan als vaste bijlage toegevoegd. Het Werkplan van de MRDH is met ingang van 2017 geïncorporeerd in de begroting. Op basis van het advies van professor Tordoir zijn vier kernopgaven benoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Metropolitane verbindingen: verbetering interne en internationale verbindingen - Economische vernieuwing - Transitie naar toonaangevende duurzaamheid - Attractiviteit
<i>Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)</i>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de wettelijke en eventueel extra taken die genoemd zijn in de Wet Veiligheidsregio's c.a., waarvoor onze gemeente (mede) verantwoordelijk is, waaronder taken op het gebied van de brandweezorg, incidentmanagement, rampenbestrijding, crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening.</p> <p>Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>De Veiligheidsregio streeft naar, nu de regionalisering een feit is, naar een efficiënte werkwijze waardoor de veiligheid in de regio ten minste op peil blijft, maar bij voorkeur toeneemt en verder dat met minder of geen meerkosten nieuw (nationaal) beleid ingevoerd kan worden. De beleidsvoornemens zijn onder meer vastgelegd in het Regionaal Beleidsplan 2015-2018 van de VRH en de beleidsnota Koersen op 2020.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>De VRH heeft haar ambities waargemaakt. De afgelopen jaren heeft zij de bestuurlijke opdracht om ingaande 2015 structureel 10% goedkoper te zijn waar gemaakt. Daarbij is de veiligheid niet in het geding gekomen. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde. De aanrijtijden worden ruimschoots gehaald. Diverse werkprocessen zijn geregionaliseerd. Het personeelsbestand is afgenomen. Bij de brandweezorg is de informatievoorziening verder verbeterd en geïntegreerd.</p>

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Brandweer en rampenbestrijding	1.069.700	1.135.447	1.092.447	1.067.219	25.228
Openbare orde en veiligheid	352.767	435.469	328.469	309.641	18.828
Baten: Brandweer en rampenbestrijding	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	41.079	23.541	23.541	19.209	4.332
Saldo Brandweer en rampenbestrijding	1.069.700	1.135.447	1.092.447	1.067.219	25.228
Saldo Openbare orde en veiligheid	311.688	411.928	304.928	290.432	14.496

Toelichting financiële afwijkingen

Gezien de beperkte afwijkingen behoeven de verschillen niet verklaard te worden.

Mutatie reserves

Mutaties Reserves programma 2	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	13.500		0	0	0
Baten	8.937	34.615	56.178	31.178	25.000
Totaal mutaties reserves	4.563	-34.615	-56.178	-31.178	-25.000

Baten: Onderschrijding € 25.000

Algemene reserve

- Het budget voor bestuurlijke samenwerking van € 10.000 is niet gebruikt.
- De begrote € 15.000 voor extra kosten dienstverleningsmodel zijn met de eerste periodieke begrotingswijziging afgeraamd.

Investerings

In 2019 zijn er geen investeringen gedaan met betrekking tot dit programma.

2.1.3 Programma 3 : Beheer, verkeer en milieu

Beleidsveld beheer openbare ruimte

Beleidsdoel

Het leveren van een kwalitatieve bijdrage aan de aanleg, de verbetering en de instandhouding van de boven- en ondergrondse infrastructuur, de leefbaarheid van de woonomgeving en de natuurontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Handhaving van een onderhoudsniveau van de openbare ruimte waarbij inwoners zich prettig voelen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De inrichting van de openbare ruimte draagt bij aan de beleving van de kwaliteit van de dorpen en het landschap. Cittaslow ondersteunt bewustwording van de inrichting van die ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met de directe omgeving. Een historische omgeving vraagt om een ander bestratingsmateriaal, inrichtingselementen zoals openbare verlichting dan een nieuwbouwwijk. In het open veenweidegebied wordt rekening gehouden met zichtlijnen en het voorkomen van lichtvervuiling door bijvoorbeeld groene Ledverlichting toe te passen. Aandacht voor duurzaamheid door het gebruik van milieuvriendelijke materialen, hergebruik van bestratingsmateriaal en relinen riolering zijn binnen dit terrein belangrijke aspecten.

Wat hebben we Gedaan

Wegen, kunstwerken en openbare verlichting

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p><u>Wegen</u> Het onderhoud vindt zoveel mogelijk plaats op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud¹. De financiële middelen worden doelgericht ingezet op de wegvakonderdelen die onvoldoende scores. Het vastgestelde doel was om in 2020 94% van ons wegenareaal op beeldkwaliteitsniveau A en B (voldoende volgens de CROW-norm) te brengen. Door de structurele bezuinigingen in de afgelopen jaren komt in 2019 naar verwachting 82% op beeldkwaliteit A en B (dus 18% onvoldoende).</p> <p>¹Bij profiel breed onderhoud worden naast elkaar gelegen wegvakonderdelen in een werk hersteld (een goed of matig onderdeel wordt ook meegenomen). Bij wegvakonderdeel gericht onderhoud wordt alleen het onvoldoende scorende wegvakonderdeel hersteld.</p> <p><u>Kunstwerken</u> Alle kunstwerken (bruggen, duikerbruggen, tunnels en duikers) die in eigendom en/of onderhoud zijn van de gemeente zijn in 2014 geïnspecteerd. Deze geactualiseerde</p>	<p><u>Wegen</u> Het onderhoud heeft zoveel mogelijk plaats gevonden op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud¹. De financiële middelen worden doelgericht ingezet op de wegvakonderdelen die onvoldoende scores. Door de structurele bezuinigingen in de afgelopen jaren is in 2019 82% op beeldkwaliteit A en B (dus 18% onvoldoende).</p> <p><u>Kunstwerken</u> Het uitvoeren van regulier onderhoud op basis van de vastgestelde doelstellingen uit het beheerplan civiele kunstwerken planperiode 2015-2019. De gemeenteraad heeft onderhoudsvariant 2 vastgesteld.</p>

	<p>gegevens en onderhoudsacties zijn verwerkt in het beheerplan 2015-2019.</p> <p>Het doel van dit beheerplan is het inzichtelijk maken van de huidige en gewenste kwaliteit van de kunstwerken in de openbare ruimte en de daarvoor benodigde maatregelen en financiële middelen. In het beheerplan is een aantal onderhoudsvarianten opgenomen. De gemeenteraad heeft onderhoudsvariant 2 vastgesteld. Deze variant gaat uit van onderhoud van de karakteristieke en beeldbepalende kunstwerken op kwaliteitsniveau A+ en de overige kunstwerken op kwaliteitsniveau A.</p> <p><u>Openbare verlichting</u> Conform het huidige energieakkoord is ons beleidsplan opgesteld. Deze gaat uit van een energiebesparing op de openbare verlichting van 20% in 2020 ten opzichte van 2013. Dit sluit aan op het Europees Convenant of Mayors dat de gemeente Midden-Delfland ook heeft ondertekend. In 2019 gaan wij door met het toepassen van aanvullende technieken binnen de openbare verlichtingsinstallatie. De 'keuzenotitie openbare verlichting' beschrijft de maatregelen. Aan de hand van deze notitie wordt het onderhoudsplan uitgevoerd. Om de (inter)nationale en gemeentelijke ambities te realiseren is in dit plan meer aandacht gegeven aan energiezuinige oplossingen. Onze doelstelling is dat de openbare verlichting conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011 in een goede staat van onderhoud blijft. Waar mogelijk zorgen wij voor verbetering en een nog energiezuinigere openbare verlichting. Het streven blijft om in 2020 het doel van 20% besparing op energie binnen de openbare verlichting te behalen.</p>	<p>Deze variant gaat uit van onderhoud van de karakteristieke en beeldbepalende kunstwerken op kwaliteitsniveau A+ en de overige kunstwerken op kwaliteitsniveau A.</p> <p><u>Openbare verlichting</u> In 2019 hebben wij bij het vervangen van openbare verlichting aanvullende technieken toegepast zoals omschreven in de 'keuzenotitie openbare verlichting'. Aan de hand van deze notitie wordt het onderhoudsplan uitgevoerd. Om de (inter)nationale en gemeentelijke ambities te realiseren is in 2019 aandacht gegeven aan energiezuinige oplossingen. Onze doelstelling in 2019 was dat de openbare verlichting conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting ROVL-2011 in een goede staat van onderhoud blijft. Waar mogelijk zijn verbeteringen doorgevoerd om een nog energiezuinigere openbare verlichting te krijgen. Het streven blijft om in 2020 het doel van 20% besparing op energie binnen de openbare verlichting te behalen.</p>
Concrete doelen/acties voor 2019	<p><u>Wegen</u> Al vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A en B, voldoende volgens de CROW-norm), wordt wegvakonderdeel gericht onderhoud uitgevoerd (¹. Zie voor uitleg vorige pagina).</p>	<p>Concrete doelen/acties voor 2019</p> <p><u>Wegen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstructie Kerkweg - Onderhoud asfaltwegen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheer pakket. Uitvoering in wegvakonderdeel - Onderhoud elementverhardingen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheer pakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud;

	<p>De verwachting is dat in 2019 voor ca. 82% van het wegenareaal de CROW-norm A en B (voldoende) beeldkwaliteit haalbaar is. Belangrijkste doelen/acties om dit in 2019 te realiseren zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Reconstructie Willemsoordseweg; – Reconstructie Kerkweg; – Reconstructie Hof van Delftstraat (in synergie met verkeer en centrumplan); – Reconstructie deel Rijksstraatweg (gelegen tussen de Hoornsewal en Zuidhoornseweg); – Onderhoud asfaltwegen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheer pakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – Onderhoud elementverhardingen op basis van de actuele wegenschouw gegevens uit ons beheer pakket. Uitvoering in wegvakonderdeel gericht onderhoud; – Onderhoud wegbermen en halfverhardingen op basis van schades en meldingen; – Onderhoud en vervanging wegmeubilair; – Bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren. <p><u>Kunstwerken</u></p> <p>In 2015 is het beheerplan bruggen 2015-2019 vastgesteld. Het beheerplan geeft inzicht in het kwaliteitsniveau van de kunstwerken, doelstellingen en hiervoor benodigde middelen. De vastgestelde doelstellingen voor deze planperiode zijn als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Extra uitlichten karakteristieke en/of beeldbepalende kunstwerken door onderhoud op kwaliteitsniveau A+; – De overige kunstwerken onderhouden op kwaliteitsniveau A. <p>Naast het reguliere onderhoud wordt de renovatie van de Trambrug in 2019 uitgevoerd.</p> <p>Openbare verlichting Door het op tijd vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de lichttechnische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Onderhoud wegbermen en halfverhardingen op basis van schades en meldingen; - Onderhoud en vervanging wegmeubilair; - Bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren. <p><u>Kunstwerken</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Renovatie Trambrug Schipluiden - Vervangen vlonder Dr. A.M. van der Poellaan - Vervanging fiets-voetbrug Hondsdraf Maasland - Vervanging fiets-voetbrug de Werve Maasland - Vervanging voetbrug van Breeveldpad naar Maaslandse bos. - Diverse reguliere onderhoudswerkzaamheden volgens uit de doelstellingen van het beheerplan 2015-2019, te denken aan conserveren, betonreparatie etc.
--	--	--

	verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste doelen/acties in 2019 zijn: <ul style="list-style-type: none"> – Aafgeschreven armaturen vervangen en verbeteren; – Conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitvoeren in de vorm van dimmers, Telemanagement units en het toepassen van (groene) ledverlichting; – verlichten van achterpaden (sociale veiligheid). 	
Instrumenten	Beheerplan wegen 2015 – 2020 (verlengd tot 2024) Keuzenotitie openbare verlichting 2015 (verlengd tot 2024) Beheerplan civiele kunstwerken 2015-2019 (verlengd tot 2024) Gladheidsbestrijdingsplan	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Wegen	1.184.971	2.104.926	3.836.281	2.042.143	1.794.138
Binnenhavens en waterwegen	125.537	128.783	128.783	133.991	-5.208
Waterk., afwater.en landaanw.	119.387	154.734	76.993	135.301	-58.308
Baten: Wegen	469.764	78.660	189.468	82.031	107.437
Binnenhavens en waterwegen	6.630	5.000	5.000	7.164	-2.164
Waterk., afwater.en landaanw.	0	0	0		0
Saldo: Wegen	715.207	2.026.266	3.646.813	1.960.112	1.686.701
Binnenhavens en waterwegen	118.907	123.783	123.783	126.827	-3.044
Waterk., afwater.en landaanw.	119.387	154.734	76.993	135.301	-58.308

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Onderschrijding Wegen (€ 1.794.138)

Deze onderschrijding heeft 1 oorzaak. Het budget voor het Centrumplan Den Hoorn in 2019 minimaal aangesproken. Het restant (€ 1.768.207) zal worden doorgeschoven naar 2020. Dit laatste heeft geen invloed op het resultaat omdat de kosten gedekt worden door een onttrekking aan de reserve Investeringsprogramma.

Overschrijding Waterk. Afwater. (€ 58.308)

De kosten voor onderhoud Delflands keur zijn in de 1e PBW 2019 afgeraamd omdat er geen onderhoudskosten voor 2019 verwacht werden. De kosten zijn echter wel in rekening gebracht.

Baten

Onderschrijding Wegen (€ 107.437)

De bijdrage van de provincie Zuid-Holland voor de gemeentelijke inzet ten behoeve van de overname van de N468 heeft nog niet plaats gevonden en daardoor dit bedrag nog niet ontvangen (€ 75.000). Aan overige bijdragen van derden is minder ontvangen (€ 16.145) en omdat er minder schades zijn geweest is ook het bedrag aan schadeverhaal lager (€ 12.281).

Wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost?

Groen

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden en ontwikkelen van een hoogwaardige groenstructuur met de daarin passende functies en het bevorderen van een aantrekkelijke woon-, werk- en recreatieomgeving als karakteristieke kwaliteit van de gemeente Midden-Delfland. Invulling geven aan geformuleerde doelen in het Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 en bomenbeleidsplan.	<p>We faciliteerden diverse bewonersinitiatieven om wijken groener te maken. Voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inzaaien bermen Aagtenland in Den Hoorn. - Aanplanten knotwilgen, Dr. A.M. van der Poellaan en Achterdijkshoorn in Den Hoorn. - Herinrichten pleintje Goudenregenstraat in Schipluiden. <p>Op de oude begraafplaats in Maasland vervingen wij een aantal oude populieren. De bomen werden gevaarlijk voor de omgeving. Op de plek van de populieren groeien nieuwe bomen.</p> <p>In Maasland vierden we boomfeestdag aan de Meester Postlaan met de kinderen van de basisscholen.</p> <p>De Kluisweer in Maasland kreeg een nieuwe groenvoorziening. Prikkelrozen maakten plaats voor een meer natuurlijke oever met bloembollen.</p> <p>De Dr. J. de Koninglaan in Schipluiden kreeg een nieuwe groenvoorziening bij de Koningskerk.</p> <p>Dankzij het ecologische beheer van de buitendienst konden onze inwoners in het voorjaar genieten van bloeiende oevers en bermen. Van de bermen viel vooral het Kralingerpad op. Deze berm bloeide uitbundiger dan voorgaande jaren.</p> <p>In vrijwel alle eiken in de gemeente werden in de zomer eikenprocessierupsen aangetroffen. Niet eerder op deze schaal. Waar het nodig was voerden we een bestrijding uit. Zo beperkten we de overlast.</p>
Concrete doelen/acties voor 2019	<ul style="list-style-type: none"> - Voortzetten terugbrengen aantal onderhoudscontracten (groenbestekken). - Verkoop van percelen snippergroen/gemeentegrond - Toepassen bomenbeleid bij herinrichtingen van straten - afronden inventarisatie waardevolle bomen in buitengebied 	<p>In 2019 troffen wij voorbereidingen voor een nieuwe aanbesteding van het groenonderhoud. De aanbesteding vindt plaats in het eerste kwartaal van 2020.</p> <p>De inventarisatie van de waardevolle bomen is afgerond en zal als basis bieden voor het bomenbeleid.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022 - bomenbeleidsplan Midden-Delfland 	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.287.748	1.260.406	1.264.284	1.282.416	-18.132
Begraafplaatsen	159.113	191.847	156.714	239.687	-82.973
Baten: Openbaar groen en openluchtrecreatie	59.330	279.324	271.296	62.241	209.055
Begraafplaatsen	149.095	131.412	150.825	215.528	-64.703
Saldo Openbaar groen en openluchtrecreatie	1.228.418	981.082	992.988	1.220.175	-227.187
Begraafplaatsen	10.018	60.435	5.889	24.159	-18.270

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Overschrijding Begraafplaatsen (€ 82.973)

De kosten voor het onderhoud door derden zijn hoger uitgevallen dan begroot (€ 68.401). Hier staat een hogere opbrengst aan afkoopsommen eigen graven tegenover.

Baten

Onderschrijding Openbaar groen (€ 209.055)

Het project voor het verhelderen van de grondposities (snippergroen) nam meer tijd in beslag dan verwacht. Daarnaast werden veel verkopen op verzoek van het college uitgesteld naar 2020.

Overschrijding Begraafplaatsen (€ 64.703)

Er zijn meer afkoopsommen voor het onderhoud van eigen graven ontvangen (€ 68.608).

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

Speelvoorziening

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>In overleg met inwoners, ouders en kinderen een evenwichtig gespreid patroon van speelvoorzieningen realiseren. De actieradius van de leeftijdsgroepen is basis voor de spreiding van de speelvoorzieningen. De gemeente beheert de voorzieningen op adequate wijze en speelt in op toekomstige ontwikkelingen. Het beleid is gericht op het in stand houden van speelvoorzieningen die voldoen aan de landelijke veiligheidsnormen. Speeltoestellen verouderen en zijn in principe na twaalf jaar afgeschreven. Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en een onderhoudsprogramma blijven de speelterreinen kwalitatief in goede conditie. De speeltoestellen voldoen aan recente veiligheidseisen. Invulling geven aan de doelen die genoemd zijn in het speelplaatsen beleidsplan.</p>	<p>In het voorjaar van 2019 legden wij de laatste hand aan de aanleg van de natuurspeelplaats in Schipluiden: "De Keen".</p> <p>De plek is in het voorjaar feestelijk geopend door de kinderen van de basisscholen uit Schipluiden samen met wethouders Horlings en Smit. Later in het jaar kregen vijf speelplekken nieuwe speeltoestellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hofje tussen Looksingel en Hof van Delftstraat in Den Hoorn. - Pleintje tussen Goudenregenstraat en Prunusstraat in Schipluiden. - Grote speelplaats aan de Vlaardingsekade en Burgemeester van Gentsingel in Schipluiden. - Op de kade bij het Windrecht in Schipluiden maakten wij een bijzondere speel- en sportplek. Sporters uit Schipluiden besloten mee over het ontwerp. De plek biedt speelruimte voor kinderen en een sportplek voor volwassenen. - De speelplek aan de Mooikampen in Maasland veranderde van een betonnen speelplek in een groene

		<p>speelplaats. Het natte weer zorgde voor veel vertraging. Oplevering van dit werk is in het voorjaar van 2020.</p> <p>Bij een aantal oudere speelplekken was de ondergrond van rubberen tegels versleten. Iedere speelplek kreeg een eigen aanpak. Innovatieve technieken zorgden op een aantal plekken voor hergebruik van de rubber tegels. Waar mogelijk kwam een meer natuurlijke ondergrond van gras of houtsnippers.</p>
Concrete doelen/acties voor 2019	<ul style="list-style-type: none"> - In stand houden bestaande voorzieningen en uitvoeren renovaties - Doorvoeren speelplaatsenbeleid 	
Instrumenten	Beleidsplan speelplaatsen	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Speelvoorzieningen	132.443	158.029	180.413	188.694	-8.281
Baten: Speelvoorzieningen	0	0	0	500	-500
Saldo Speelvoorzieningen	132.443	158.029	180.413	188.194	-7.781

Toelichting financiële afwijking

Gezien de beperkte afwijkingen behoeven de verschillen niet verklaard te worden.

Beleidsveld verkeer

Beleidsdoel

Het hoofddoel van het verkeersbeleid blijft het terugdringen van de overlast van het gemotoriseerde verkeer in de dorpen. Dit doen we via drie routes:

- Het actief ontmoedigen van het gebruik van de wegen in Midden-Delfland voor doorgaand verkeer;
- Het verbeteren van de alternatieve vervoersmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, fiets en wandelen;
- Verduurzamen van het wagenpark door het aanleggen en faciliteren van oplaadpunten voor elektrische voertuigen.

Verder blijft het verkeersbeleid van de gemeente erop gericht om:

- De veiligheid voor alle verkeersdeelnemers te verbeteren, met een extra prioriteit voor schoolroutes;
- De recreatiemogelijkheden in Midden-Delfland te vergroten door het verbeteren van fiets- en wandelverbindingen.

Wat willen we bereiken?

- Verbeteren voorzieningen voor fietsers en wandelaars;
- Realisatie van de Zuidhoornseweg;
- Verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg;
- Monitoren verkeerssituatie N468/A4/Woudseweg/polderwegen na openstelling A4 en Blankenburgtunnel.

Gewenst maatschappelijk effect

De afwijking van het verkeer op een zodanige wijze organiseren dat voor de inwoners geen of beperkte overlast wordt veroorzaakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Stimuleren van alternatieve vervoersmethoden vloeit voort uit de uitgangspunten van Cittaslow. Binnen de dorpen wordt rekening gehouden met veilige routes voor fietsers en voetgangers. Fietsroutes zijn beschikbaar voor recreatie en woon-werkverkeer. De gemeente beheert 28 kilometer vrij liggend fietspad, ongeveer 15% van het totale beheerareaal. Binnen de MRDH is een actieve inzet om voor fietsverkeer 'Hollandse Banen' (Slowlanes) te creëren; deze 'Hollandse Banen' vormen op verschillende locaties in het gebied Midden-Delfland doorgaande routes voor recreanten en woon-werkverkeer. De Route Den Haag-Delft-Rotterdam is de eerste pilot. Verder werken wij aan Hollandse banen Delft-Den Hoorn- De Lier en Delft-Schipluiden-Maasland-Maassluis.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	In stand houden van het openbaar vervoer in Midden-Delfland, verbeteren van de verkeersveiligheid, terugdringen van verkeersoverlast en zorgdragen voor goede fiets- en voetgangersvoorzieningen.	
Concrete doelen/acties voor 2019	<u>Kortetermijnmaatregelen</u> <ol style="list-style-type: none">1. Maaslandse Poort: Verbeteren verkeerssituatie Oude Veiling-Maassluiseweg;2. Vaststellen vervoerplan 2020 voor regionaal Openbaar Vervoer na openstelling Hoekselijn;3. Voorbereiding start nieuwe bus concessie Haaglanden Streek (2019-2030) en HOV-lijn 36;4. Besluitvorming en planprocedures N223, N211 en N468 van de provincie;5. Planprocedure A4 Haaglanden-N14 van Rijkswaterstaat;6. Het aanpassen van fietsbewegwijzering bij het openstellen van nieuwe fietsroutes;7. Verbeteren parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn.	<ol style="list-style-type: none">1. Sweco heeft in opdracht van de gemeenten Midden-Delfland, Maassluis en Westland de problemen rond de aansluitingen 6 en 7 nader geanalyseerd. Uitwerking oplossingen in 2020.2. Heeft plaatsgevonden. Heeft niet geleid tot wijzigingen bij openbaarvervoerlijnen die door Midden-Delfland rijden.3. Heeft plaatsgevonden. Dienstregeling is in augustus 2019 ingegaan. Belangrijkste verschil is de introductie van de Delfthopper in Den Hoorn.4. Besluitvorming rond wegontwerp 223 gebeurd. Planologische procedure loopt nog.5. Het ontwerp-Tracébesluit wordt in mei 2020 ter inzage gelegd.6. Heeft doorlopend de aandacht. Door juridische procedures zijn de centrumplannen voor Den Hoorn uitgesteld;7. Heeft plaatsgevonden;

	<p>8. Participatieproces/voorbereiding herinrichting centrum Den Hoorn;</p> <p>9. Onderzoeken en monitoren verkeerssituatie; N468/A4/Woudseweg/A20/ Polderwegen in relatie tot openstelling A4, fileverplaatsingssysteem Ketheltunnel en in de toekomst de Blankenburgtunnel;</p> <p>10. Aanbesteden beheer en exploitatie laadpalen Midden-Delfland.</p> <p><u>Lange termijnmaatregelen</u></p> <p>1. Terugdringen van doorgaand verkeer door de dorpen;</p> <p>2. Actualisatie parkeerbeleid en nota parkeernormen Midden-Delfland;</p> <p>3. Uitvoering centrumplan Den Hoorn;</p> <p>4. Verbeteren van fietspaden en fietsroutes en oplossen van knelpunten en barrières;</p> <p>5. Invulling omgevingsvisie en omgevingsplannen in het kader van de omgevingswet.</p>	<p>8. Heeft plaatsgevonden en vindt nog steeds plaats.</p> <p>9. Vindt doorlopend plaats;</p> <p>10. Vindt in 2020 plaats.</p> <p>1. Wordt aan gewerkt. Met vijf gemeenten samen wordt bekeken wat de beste maatregel is om het doorgaande verkeer door de dorpen te weren. Gaat verder in 2020.</p> <p>2. Heeft door personele wisselingen nog niet plaatsgevonden.</p> <p>3. Door juridisch procedures zijn de centrumplannen voor Den Hoorn uitgesteld.</p> <p>4. Heeft voortdurend de aandacht.</p> <p>5. In het kader van de reconstructie van de N223 zijn verbeteringen in de plannen opgenomen. Uitvoering 2020/2021.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> – Breed verkeersonderzoek Maasland – kaderstellende notitie; – Onderzoek verkeersafwikkeling aansluiting 6 en 7 op de A20; – Verkeersplan Den Hoorn 2016; – Nota parkeernormen 2012; – Routestructuurplan (Recreatieschap Midden-Delfland); – Structuurschets Harnaschapolder e.o. 2002; – Bestuurlijke overeenkomst IODS; – Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH 2016-2025; – Regionaal Investeringsprogramma; – Green Deal Laadinfrastructuur; – Plan van aanpak 'inrichting en beheer N468 na openstelling A4 Delft-Schiedam'; – Verkeersmodel MRDH; uitvoeringsagenda bereikbaarheid MRDH 	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Verkeer		268.331	292.331	171.533	120.798
Parkeren	12.836	1.911	1.911	1.557	354
Baten: Verkeer		81.466	81.466	15.674	65.792
Parkeren	4.713	4.623	4.623	4.793	-170
Saldo Verkeer	0	186.865	210.865	155.859	55.006
Openbaar vervoer	8.123	-2.712	-2.712	-3.236	524

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Onderschrijding Verkeer (€ 120.798)

Er zijn minder schadegevallen geweest (€ 56.170), er is minder gebruik gemaakt van adviezen derden (€ 20.239) en er zijn minder borden en palen aangekocht (€ 23.545). Daarnaast zijn er diverse kleine onderschrijdingen.

Baten

Onderschrijding Verkeer (€ 65.792)

Doordat er minder schades zijn geweest is er ook minder schade verhaalt.

Beleidsveld milieu

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving zoals omschreven in de wet Milieubeheer. Het versterken van duurzaam wonen en werken in Midden-Delfland en het realiseren van 30% minder CO₂-uitstoot in 2020 ten opzichte van 2010.

Wat willen we bereiken?

Het realiseren en in stand houden van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving en bijdragen aan een duurzaam Midden-Delfland.

In het investeringsoverzicht zijn voorstellen opgenomen die bijdragen aan het behoud en ontwikkelen van een goed milieuniveau. De inhoudelijke uitwerking van de wettelijke verplichtingen en de verplichtingen voortvloeiend vanuit het COM (Convenant of Mayors) zijn vastgelegd in het Duurzaam Energie Actieplan en uitvoeringsprogramma's.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Duurzaamheid is een van de basisprincipes van Cittaslow. Hierbij gaat het om handhaving van de minimale regelgeving op deze terreinen en zorgen voor bewustwording, zodat inwoners en bedrijven meer maatregelen treffen dan wettelijk moet. Hierdoor zijn inwoners en bezoekers zich meer bewust dat zij zich bevinden in een groen landschap van hoge kwaliteit. Voorbeelden hiervan zijn de 'supporters van Cittaslow Midden-Delfland' die bewust met hun bedrijfsvoering bezig zijn en zorgen voor het terugdringen van de milieubelasting van de 'ecologische voetafdruk'. Veel maatregelen op het terrein van duurzaamheid vallen binnen andere beleidsvelden, zoals groene Ledverlichting, zonnepanelen bij melkveehouderijen.

Gebruik en afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zijn belangrijke factoren bij het bepalen van de 'ecologische voetafdruk'. Maatregelen om minder energie te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te gebruiken sluiten nauw aan bij Cittaslow. Cittaslow is supporter van het Europese Convenant of Mayors, waar Midden-Delfland deelnemer van is. Uitvoering van het Duurzaam Energie Actieplan zorgt dat de gemeenschap van Midden-Delfland nog duurzamer wordt. Bovendien vormt de vastgestelde Energievisie een kader voor maatregelen. Met deze maatregelen

ondersteunen en stimuleren wij de verdere energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie. Doelstelling daarbij is dat Midden-Delfland in 2040 CO₂ neutraal is.

Een belangrijke factor op de leef- en woonkwaliteit is geluidhinder. Door de provincie zijn voor grote delen van Midden-Delfland gebieden aangewezen als stiltegebied. Ook daarbuiten wordt soms overlast ervaren door geluid. Ook als de geluidsproductie binnen de wettelijke grenzen blijft is de overlast soms schadelijk voor het gebied. Om die reden onderzoeken wij of er mogelijkheden bestaan om aanvullend op het provinciaal stiltebeleid een eigen gemeentelijk stiltebeleid op te stellen. Afvalbeleid is een ander onderdeel dat binnen dit beleidsveld en Cittaslow belangrijk is. Cittaslow roept op tot voorkomen van verspilling, preventie op het ontstaan van afval en bij het ontstaan van afval zoveel mogelijk gescheiden verwerken. In 2012 was de emissie CO₂ per inwoner met 0,23 ton lager dan het landelijk gemiddelde van 0,25 ton.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>De Wet milieubeheer legt de gemeente een aantal verplichtingen op. Deze verplichtingen zijn uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die aansluiten bij de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten zijn per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieuthema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Riolering – Afval – Handhaving en vergunningverlening (jaarplan ODH, bestemmingsplannen) – Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart) – Water – Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart) – Luchtkwaliteit – Externe Veiligheid – Klimaat (Duurzaam energie actieplan) – Energie (Energievisie) – Groen/Natuur – Stiltebeleid <p>Via gerichte investeringen worden impulsen gegeven aan projecten die voortvloeien uit deze plannen en kaarten.</p>	
Concrete doelen/acties voor 2019	<p>Bij de realisatie van de plannen is sprake van een directe relatie en overloop tussen de verschillende operationele doelen. Tegelijkertijd kennen de verschillende projectonderdelen een meerjarige looptijd en betrokkenheid van een groot aantal partijen, zoals gebiedsorganisaties en andere overheden. In verband hiermee is een beschrijving opgenomen van acties die ook weer in 2018 uitgevoerd worden, maar hun oorsprong vinden in eerdere besluitvorming.</p> <p><u>Afval/contract Avalex</u></p>	<u>Afval/contract Avalex</u>

	<p>De zes aangesloten gemeenten en Avalex onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een hogere afvalscheiding. De minister heeft aangegeven dat in 2025 een afvalscheiding van het huishoudelijk afval van 75% wordt bereikt. Het onderzoek dat momenteel gestart is draagt de naam 'Van Afval Naar Grondstof 2020 (VANG2020). Een van de scenario's hierbij is het omgekeerd inzamelen. De fracties die geld waard zijn worden aan huis opgehaald en de restfractie moet weggebracht worden naar een ondergrondse container. De glaszameling blijft zoals die nu is, via ondergrondse containers. Bij dit scenario doet de grijze minicontainer dienst als minicontainer voor kunststof, drankenverpakkingen en blik (PMD).</p> <p><u>Handhaving en vergunningverlening</u> Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. Daarnaast worden de bedrijfsactiviteiten door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) getoetst aan en gecontroleerd op de voorschriften van de Wet milieubeheer en andere milieuregelgeving. De gemeenteraad geeft jaarlijks een zienswijze af op de operationele begroting van de ODH. Het werkplan van de ODH is jaarlijks onderwerp van besluitvorming voor het college.</p>	<p>Om aan de doelstellingen van het programma VANG2020 te voldoen is besloten om op het Nieuwe Inzamelen over te gaan. Midden-Delfland is de eerste gemeente van de zes partners van Avalex die de omvorming heeft voltooid. Begin 2019 is na de dorpen Schipluiden en Maasland ook het dorp Den Hoorn omgezet. De inzamelresultaten zijn positief. De inwoners scheiden het afval goed. In 2019 is ook voor het eerst de Dienstverleningsovereenkomst met Avalex op basis van de nieuwe Producten en Diensten Catalogus opgesteld.</p> <p><u>Handhaving en vergunningverlening</u> De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) voert taken voor ons uit op het gebied van milieutoezicht, handhaving, toetsing en vergunningverlening.</p> <p><u>Toezicht en handhaving</u> Het toezicht en handhaving door de ODH is risico gestuurd. De controles in 2019 bestonden uit periodieke-, administratieve-, her controles en incidentele controles. Bedrijven met een hoger milieurisico zijn vaker gecontroleerd dan bedrijven met een lager milieurisico. Het gerealiseerde aantal planmatige toezicht controles in het kader van de Wet milieubeheer is conform de jaarplanning. De tijdsbesteding is hoger dan de jaarplanning. De themacontroles zijn grotendeels conform de raming afgerond.</p> <p>Het toezicht had naast regulier controles bij bedrijven en bodemactiviteiten ook onder meer betrekking op propaantanks bij particulieren, assimilatiebelichting bij glastuinbouwbedrijven en controle op juiste indiening van de verplichte rapportage door de glastuinbouw bij de UO-IMT. Daarnaast is capaciteit ingezet op de zuiveringsplicht voor glastuinbouwbedrijven die vanaf 1 januari 2019 is ingegaan. Samen met het Hoogheemraadschap van Delfland is samengewerkt aan de afbouw van emissies van meststoffen en bestrijdingsmiddelen door de glastuinbouw naar het oppervlaktewater. Dit gebeurt in een regionaal verband: het Afsprakenkader Emissie loze Kas 2027 (Delfland en Schieland, de</p>
--	---	--

		<p>glastuinbouwgemeenten en Glastuinbouw Oostland en Westland). Het waterschap heeft gewerkt aan Gebiedsgericht Meten en Handhaven, de gemeenten hebben een inzamelingsactie gehouden voor niet (meer) toegelaten bestrijdingsmiddelen.</p> <p>Tijdens de periode rond de vuurwerkverkoop is intensief gecontroleerd of voldaan werd aan de regelgeving.</p> <p>In 2019 zijn 31 overlastmeldingen ontvangen. Vaak betrof het meerdere meldingen per bedrijf.</p> <p>Op 1 juli 2019 is de informatie- en energiebesparingsplicht voor bedrijven in gegaan. De ODH heeft bedrijven die onder deze plicht vallen daarover geïnformeerd tijdens toezichtbezoeken en per brief. Veel vragen van bedrijven zijn per mail of telefonisch beantwoord.</p> <p>In 2019 is 10 maal een voornemen voor het opleggen van een dwangsom verstuurd. Er zijn 7 dwangsommen opgelegd en drie dwangsommen verbeurd en ingevorderd. Drie dwangsommen zijn ingetrokken.</p> <p>Uit het totaalbeeld blijkt dat het aantal uitgevoerde zaken binnen het jaarprogramma liggen. De tijdsbesteding is echter iets meer geweest dan verwacht.</p> <p><u>Toetsing en Vergunningverlening</u> De ODH voert taken voor ons uit op het gebied van Vergunningverlening, toetsing van milieurapportages, advisering en afgeven van besluiten hogere grenswaarden.</p> <p>In 2019 is inzet gepleegd op twee zwaardere dossiers in het kader van vergunningverlening. Het aantal melding in het kader van het Activiteitenbesluit is achtergebleven op de planning.</p> <p>Het totaalaantal toetsingen en adviezen naar aanleiding van onderzoeken en plannen op geluid en externe Veiligheid lag ruim boven de werkplanning. Voor het thema bodem lag het aantal behandelde meldingen Besluit bodemkwaliteit en het aantal toetsen op het aspect bodem ruim boven de werkplanning, het aantal adviezen lag onder de werkplanning.</p> <p>De inzet op overige taken zoals ondersteuning van beleidsafdelingen,</p>
--	--	---

		<p>inbreng in crisisorganisatie e.d. ligt ruim onder de werkplanning. Er blijkt wel meer inzet te zijn gedaan op verzoeken of inzage van dossiers en het verstrekken van dossierinformatie.</p> <p>Uit het totaalbeeld blijkt dat vooral het aantal Besluiten bodemkwaliteit, bodemtoetsingen en het toetsen van milieuraapportages en advisering in het kader van ruimtelijke plannen en ontwikkelingen beduidend hoger lag. Het aantal gerealiseerde uren ligt daardoor ook hoger dan gepland. Daarbij is de kanttekening dat er in 2019 sprake was van enkele MER-dossiers met een min of meer incidenteel karakter.</p> <p><u>Bodem</u> In 2019 zijn acties uitgevoerd om de bodemkwaliteitskaart van de Harnaschapolder te actualiseren. Daarnaast is een bij de bodemkwaliteitskaart behorende nota bodembeheer voor de Harnaschapolder opgesteld. Verder is in regionaal verband gestart met een bodemkwaliteitskaart voor pfas.</p> <p><u>Geluid</u> <u>Geluidsrapporten</u> In 2019 heeft de ODH diverse geluidsrapporten beoordeeld en daarover geadviseerd.</p> <p><u>Evenementen</u> Daarnaast zijn bij 5 evenementen geluidsmetingen uitgevoerd om te beoordelen of voldaan werd aan de geluidsnormen.</p> <p>Bestemmingsplannen Het aspect geluid is betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen en ontwikkelingen. Daarnaast is het aspect geluid getoetst bij relevante omgevingsvergunningen-bouw.</p> <p>Er zijn 6 besluiten genomen voor een hogere grenswaarde geluid. Deze besluiten hadden betrekking op omgevingsvergunning-bouwen en bestemmingsplannen.</p> <p><u>Luchtkwaliteit</u></p>
	<p><u>Bodem</u> Met het vaststellen van de bodemfunctiekaart is gekozen voor het stand-still beginsel. Dit houdt in dat de bodem in Midden-Delfland niet vuiler mag worden. De bodemfunctiekaart maakt de gewenste bodemkwaliteit inzichtelijk. Voor de Harnaschapolder is een aparte bodemkwaliteitskaart vastgesteld.</p> <p><u>Geluid</u> <i>Uitgangspunten:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaaï en geluid belaste woningen. – Ondersteunen van het provinciale beleid voor stiltegebieden en houden daar rekening mee met de vergunningverlening. – Geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten. <p><i>Europese richtlijn omgevingslawaaï (Actieplan Geluid)</i> Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese commissie. Het gemeentelijk actieplan bestaat uit een geluidskaart en een actieplan voor de aanpak van de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. Het huidige actieplan is vastgesteld in 2018. In 2019 start het uitvoeren van het actieplan geluid. Voorafgaand daaraan is de erbij behorende geluidskaart geactualiseerd. Nieuwe situaties toetsen wij aan de Wet geluidhinder en worden in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning.</p> <p><u>Luchtkwaliteit</u></p>	

	<p><u><i>Uitgangspunten:</i></u> In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke norm. Bij nieuwe planontwikkelingen nemen wij het aspect luchtkwaliteit mee. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren. Het NSL is verlengd tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit gemonitord.</p> <p><u>Externe Veiligheid</u> <u><i>Uitgangspunten:</i></u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Binnen de mogelijkheden, situaties voorkómen die kunnen leiden tot een verhoogd extern veiligheidsrisico. – Risicovolle bedrijven en activiteiten weren uit woonomgevingen en verplaatsten waar mogelijk. – Voorbereid blijven op risico's. – Jaarlijks actualiseren van het rampenplan. – Structurele borging van externe veiligheid in beleid ruimtelijke ordening en milieu. – Vergroting van de bestuurlijke bewustwording voor de externe veiligheidsaspecten en – verantwoordelijkheden. – Behoud en beheer van kennis, data, netwerk en samenwerking. <p><u>Klimaatbeleid</u> Gemeentelijke doelstelling is om in 2020 in totaal 30% CO₂-uitstoot te besparen ten opzichte van 2010. Daarvoor is een Duurzaam Energie Actieplan opgesteld en goedgekeurd door de Europese Commissie.</p> <p>In 2019 geven wij verder uitvoering aan het Duurzame Energie Actieplan en uitvoeringsprogramma van de Energievisie 'Samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland'.</p> <p>Het Duurzaam Energie Actieplan en de Energievisie met het uitvoeringsprogramma zijn de pijlers van ons klimaatbeleid.</p> <p>Wij richten ons onder meer op het saneren van verspreid liggend glas, aardwarmte, warmte-koude opslag, zonne-energie en energiebesparing als middelen om onze doelstelling te halen. Het plaatsen van bijvoorbeeld grote windmolens steunen wij niet omdat deze</p>	<p>In 2019 is de luchtkwaliteit in Midden-Delfland langs wegen gemonitord. Dit is een onderdeel van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit. De periode waarvan de luchtkwaliteit is bepaald, is van het voorgaande jaar (2018). Er zijn geen knelpunten gesignaleerd.</p> <p>Daarnaast is ook in 2019 het aspect luchtkwaliteit betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingplannen en ontwikkelingen.</p> <p><u>Externe Veiligheid</u> Externe Veiligheid gaat over het beheersen van risico's bij de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen. De aard en hoeveelheid van de gevaarlijke stoffen in relatie tot de omgeving is daarbij bepalend.</p> <p>In 2019 is bij diverse ruimtelijke procedures en bij diverse ontwikkelingen aandacht besteed aan dit thema.</p> <p><u>Klimaatbeleid</u> In 2019 is door 7 verenigingen subsidie aangevraagd in het kader van de Subsidieregeling Duurzame Energiemaatregelen Midden-Delfland 2018 – 2019. Drie aanvragen om subsidie zijn door onvolledige informatie uiteindelijk niet uitgekeerd. In 2019 zijn voor twee verenigingen uitstel gegeven. Aan 7 verenigingen is subsidie uitgekeerd.</p> <p>Er is met het project 'Energieverkenning Buitengebied Midden-Delfland' onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van de energietransitie in het buitengebied.</p> <p>Verder is samen met andere gemeenten in de regio gewerkt aan de Regionale Energiestrategie van de MRDH.</p> <p>Naast de hiervoor beschreven zaken op het gebied van klimaatmitigatie, is er ook gewerkt aan klimaatadaptatie (wateroverlast, droogte, hitte) zoals</p>
--	---	---

	<p>landschapsvervuilend zijn. Niet-duurzame energiewinning ondersteunen wij niet.</p> <p><u>Groen/natuur</u> Ons natuurbeleid is verwoord in programma 1. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Waar mogelijk ecologisch beheer van wegganten en oevers. – Toetsen van omgevingsvergunningen aan de wet Flora en Fauna. <p><i>Overige concrete acties</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Interne en externe communicatie over het milieu. – Opstellen/actualiseren en uitvoeren van de bovengenoemde plannen. – Waar mogelijk subsidie aanvragen ter ondersteuning van projecten. – Participatie in een regionaal project om emissie van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen. 	<p>klimaat adaptief herinrichten van De Plantage in Maasland en klimaat adaptief ontwikkelen van De Kreek in de Harnaschpolder. Hier wordt in 2021 een vervolg aan gegeven met een plan van aanpak voor klimaatadaptatie.</p> <p>In de raadsvergadering van 25 februari 2020 is het duurzaamheidsprogramma 2020-2023 Fysiek domein Midden-Delfland behandeld. In dit programma zijn de behaalde resultaten tot 2017/2018 opgenomen. Er zijn nog geen recentere gegevens bekend.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> – Wet Milieubeheer – Duurzaam Energie Actieplan – Energievisie 'samen naar een CO₂-neutraal Midden-Delfland' – LOP Midden-Delfland® 2025 – Bestemmingsplan Buitengebied Gras – Visie Midden-Delfland® 2025 (Vitale Dorpen) – Lidmaatschap Cittaslow, inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk – Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas – Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland – Plan van aanpak grondinstrument – De omgevingsvergunning – Regionaal bodembeleid Zuid Holland 	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex</i>	<p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling. Daarbij maken het bedrijf en de deelnemers toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van de te leveren producten en diensten, evenals de daarbij behorende kosten. Deze afspraken worden jaarlijks neergelegd in een Dienst Verlening Overeenkomst (DVO).</p>
---	---

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Afvalverwijdering- en verw.	2.186.374	2.223.947	2.253.947	2.344.551	-90.604
Riolering	1.613.004	1.602.717	1.638.867	1.669.912	-31.045
Milieubeheer	857.926	877.223	932.473	867.296	65.177
Baten: Afvalverwijdering- en verw.					0
Milieubeheer	11.600	15.230	15.230	500	14.730
Baten afvalstoffenheffing	2.662.173	2.614.034	2.674.034	2.609.051	64.983
Baten rioolheffing	1.855.645	1.861.325	1.852.325	1.926.253	-73.928
Saldo Afvalverwijdering- en verw.	2.186.374	2.223.947	2.253.947	2.344.551	-90.604
Riolering	1.613.004	1.602.717	1.638.867	1.669.912	-31.045
Milieubeheer	846.326	861.993	917.243	866.796	50.447
Baten afvalstoffenheffing	-2.662.173	-2.614.034	-2.674.034	-2.609.051	-64.983
Baten rioolheffing	-1.855.645	-1.861.325	-1.852.325	-1.926.253	73.928

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Overschrijding Afvalverwijdering (€ 90.604)

De verwerkingskosten waren hoger door het aantal opgehaalde tonnen en ook het aantal bezoeken aan het brengstation was hoger dan in de begroting was voorzien.

Overschrijding Riolering (€ 31.045)

Er zijn minder uren geschreven op het product riolering (€ 77.309) en de kosten voor uitbreiding ivm bouwplannen is lager (€ 13.384). Daarnaast zijn er diverse kleinere onderschrijdingen. Omdat de totale kosten voor riolering daardoor lager zijn, is de storting in de voorziening Rioolheffing hoger (€ 141.720).

Onderschrijding Milieubeheer (€ 65.177)

Voornaamste reden voor deze onderschrijding is dat de verduurzaming van gebouwen meer tijd in beslag neemt.

Baten

Onderschrijding Afvalstoffenheffing (€ 64.983)

Na het herberekenen van de prognose voor de opbrengst Afvalstoffenheffing en daarmee de verwerking van mutaties door vertrek, vestiging en wijziging van grootte van huishoudens is gebleken dat dat een onderschrijding van € 49.475 tot gevolg heeft. Daarnaast zijn er minder bijdragen van derden geweest (€ 15.508)

Overschrijding Riool (€ 73.928)

Deze overschrijding heeft verschillende oorzaken. Er is meer rioolheffing niet woningen ontvangen (€ 15.540). Daarnaast zijn er meer bijdragen van derden (aansluitvergunningen) ontvangen (€ 32.741) en is er een hogere bijdrage ontvangen van het Hoogheemraadschap Delfland (€ 23.369).

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 3	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	139.517	423.304	256.329	196.708	59.621
Baten	-572.977	619.301	2.647.437	302.153	2.345.284
Totaal mutaties reserves	712.494	-195.997	-2.391.108	-105.445	-2.285.663

Lasten: Onderschrijding € 59.621

Dekkingsreserve

- De uitgave op de investering Reconstructie Oude Veiling is € 59.621 lager dan begroot. Hierdoor is ook € 59.621 minder in de dekkingsreserve gestort.

Baten: Onderschrijding € 2.345.284

Algemene reserve

- Het budget parkeerplaatsen Centrumplan Den Hoorn van € 14.297 is nog niet aangewend.
- Deklaag Kwakelweg t.b.v. skateroutenetwerk € 10.000. Fase twee van de Kwakelweg is in voorbereiding, het budget is nog niet uitgegeven.
- De totale onderschrijding op de energievisie is € 174.053.
- Het budget voor fietsbewegwijzering van € 20.000 is niet gebruikt.
- Het budget van € 20.000 voor het opstellen van een beheer/beleidsplan is nog niet gebruikt.
- De onderschrijding op het restantbudget voor onderhoud Harnaschpolder bedraagt € 55.520.
- € 50.000 voor Routenetwerk is nog niet besteed. Fase twee van de Kwakelweg is nog in voorbereiding.
- De onderschrijding op het budget verkenning oplossing verkeersdrukte Maassluisseweg bedraagt € 19.000

Investeringsreserve

- De uitgave op de investering Reconstructie Oude Veiling is € 59.621 lager dan begroot. Hierdoor is ook € 59.621 minder vanuit de investeringsreserve in de dekkingsreserve gestort (zie ook lasten).

Reserve investeringsprogramma

- Van het budget voor duurzaamheid gebouwen is € 2.522 uitgegeven, dit betekent een onderschrijding van € 119.644.
- Voor Centrumplan Den Hoorn is dit jaar € 1.754.310 niet uitgegeven. Dit budget zal doorgeschoven worden naar 2020.

Reserve afwikkeling complexen

- De aanpak kruising Boumare-Groot Enzerinksingel is nog niet gerealiseerd. Dit betekent een onderschrijding van € 35.000.

Diverse onderschrijdingen kleiner dan € 10.000

- Totaal € 13.839.

Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Vrachtwagen klein	€ 86.000		€ 86.000	Nee	Project wordt in 2020 afgerond. Bestelling is reeds geplaatst.
VW Transporter	€ 39.000		€ 39.000	Nee	Project moet nog worden opgestart.
Gesloten bestelwagen	€ 35.217		€ 35.217	Nee	Project moet nog worden opgestart.
Vervangen Pick-up Renault Master 55-VRR-7	€ 31.100		€ 31.100	Nee	Project moet nog worden opgestart.
Vervangen VW Crafter (snipper) 5-VBZ-67	€ 47.700		€ 47.700	Nee	Project moet nog worden opgestart.
Vervangen VW Crafter 4-VBN-69	€ 42.700		€ 42.700	Nee	Project moet nog worden opgestart.
Vervangen Opel Combo 4-VBN-86	€ 27.400		€ 27.400	Nee	Project wordt in 2020 afgerond. Bestelling is reeds geplaatst.
Vervangen riooldoorspuitwagen	€ 33.500		€ 33.500	Nee	Project moet nog worden opgestart.
reconstructie kruispunt Oude Veiling	€ 68.025	€ 8.404	€ 59.621	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Toegankelijkheid OV-haltes Midden-Delfland	€ -153.000		€ -153.000	Nee	Afronding zal in 2020 plaatsvinden.
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering	€ -42.185	€ -55.944	€ 13.759	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervanging Stakenbrug	€ 18.632	€ 25.500	€ -6.868	Ja	Project is afgerond.
Aanleg Zuidhoornseweg Hooipolder	€ 4.138.115	€ 735.005	€ 3.403.110	Nee	Verwachte afronding van het project is in 2020.
Reconstructie Veenakkerweg	€ 34.723		€ 34.723	Nee	Dit budget moet nog ingezet worden voor de beschoeiing langs de Veenakkerweg. Er vinden gesprekken plaats met een aannemer.
Reconstructie Burg. v.d. Leljkade	€ 211.875	€ 550	€ 211.325	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Lijsterbesstraat	€ 211.197	€ 15.807	€ 195.391	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen brug Barch Ingeland M028	€ 15.775		€ 15.775	Ja	Krediet afsluiten, worden geen kosten gemaakt.
Reconstructie Commandeurskade	€ 55.568		€ 55.568	Nee	Het laatste deel van de Commandeurskade ter hoogte van het Lentiz groen college moet nog opgeknapt worden. Dit moet nog voorbereid worden.
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg	€ 415.336	€ 7.132	€ 408.204	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Anna van Raesfeltstraat	€ 32.794		€ 32.794	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Wilgenlaan	€ 9.705	€ 45	€ 9.660	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Aanp. Dijkshoornseweg t.b.v. dorpsvernieuwing	€ 58.000		€ 58.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Kerkweg	€ 327.000	€ 189.185	€ 137.815	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Kluiskade	€ 90.211		€ 90.211	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Parkeerplaatsen kern Schipluiden	€ -15.000		€ -15.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Parkeerplaatsen kern Schipluiden	€ 65.000		€ 65.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Wegdekverlichting	€ -25.000		€ -25.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Wegdekverlichting	€ 50.000		€ 50.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Extra maatregelen OV 2017	€ 12.292	€ 11.487	€ 805	Nee	project wordt in 2020 afgerond

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Verv. grondk. Middelvlietbrug/Oude Veiling M002	€ 97.000		€ 97.000	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2e halfjaar van 2020.
Verv. grondk. Noordvlietbrug/Oude Veiling M003	€ 151.100	€ 17.494	€ 133.606	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2e halfjaar van 2020.
Reconstructie Trambrug Schipluiden	€ 2.038.581	€ 891.645	€ 1.146.936	Nee	Afronding zal in 2020 plaatsvinden.
Reconstructie Hof van Delftstraat	€ 145.000		€ 145.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Rijksstraatweg wegvak 1 en 2	€ 205.000		€ 205.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Willemoordseweg	€ 305.000		€ 305.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen lichtmasten 2018	€ 140.463	€ 114.707	€ 25.756	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen lichtmasten 2019	€ 166.200		€ 166.200	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen brug Ingeland	€ 94.100		€ 94.100	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2020.
Vervangen brug fietspad 't Woud	€ 165.000		€ 165.000	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2020.
Vervangen ophaalbrug Gaagweg	€ 190.000		€ 190.000	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2020.
Strooier 3 m3 Maasland	€ 36.200		€ 36.200	Nee	Strooier is reeds besteld. Levering vindt plaats in 2020.
Strooier 3 m3 Den Hoorn	€ 37.800		€ 37.800	Nee	Strooier is reeds besteld. Levering vindt plaats in 2020.
Verkeersmaatregelen Zouteveenseweg	€ 60.000		€ 60.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Reconstructie Kwakelweg deel 2	€ 250.000	€ 43.715	€ 206.285	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Onderzoek afwaardering Hoornseweg	€ 25.000		€ 25.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Onderzoek doseerinstallaties	€ 25.000		€ 25.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Parkeerplaats Centrum Maasland	€ 29.220	€ 48.476	€ -19.256	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Aanpassen Hofsingelbrug	€ 100.000		€ 100.000	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2e halfjaar van 2020.
Slagboominstallatie Kerkpolderbrug	€ 94.000		€ 94.000	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2020.
Voetpad van 's-Herenstr. naar Annie M.G Schmidpl.	€ 36.000		€ 36.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen Beschoeiing Dorpsstraat	€ 11.890		€ 11.890	Nee	Vervanging van beschoeiingen is een doorlopend proces.
Herinrichting openbaar groen	€ 25.000		€ 25.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Voegen metselwerk beschoeiing Singel	€ 58.406	€ 14.088	€ 44.318	Ja	Investering is afgerond.
Vervangen beschoeiing damwand Rotterdamseweg	€ 40.000		€ 40.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen beschoeiing Kerkweg	€ 65.156	€ 55.015	€ 10.141	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Herinrichting openbaar groen 2018	€ 25.000	€ 10.551	€ 14.449	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Herinrichting openbaar groen 2019	€ 25.000		€ 25.000	Nee	Werkzaamheden in het najaar van 2019 zijn grotendeels verplaatst naar 2020.
Vervangen beschoeiingen/damwanden 2018	€ 120.000	€ 74.830	€ 45.170	Nee	De herstelwerkzaamheden aan de beschoeiingen worden gebundeld uitgevoerd. Dit is nog in voorbereiding.
Vervangen beschoeiingen damwanden 2019	€ 230.000	€ 726	€ 229.274	Nee	De herstelwerkzaamheden aan de beschoeiingen worden gebundeld uitgevoerd. Dit is nog in voorbereiding.

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Reconstructie speelvoorzieningen 2018	€ 50.000	€ 50.326	€ -326	Ja	Investering is afgerond.
Reconstructie speelvoorzieningen 2019	€ 105.000	€ 75.616	€ 29.384	Nee	Werkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd in 2019, afronding van de werkzaamheden volgt in tweede kwartaal 2020.
Aanpassen ondergrond (tegels) speelplaatsen	€ 120.000	€ 65.429	€ 54.571	Nee	Werkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd in 2019, afronding van de werkzaamheden volgt in tweede kwartaal 2020.
Aanleg groenvoorziening binnenterrein Centr. Maasl	€ 30.000		€ 30.000	Nee	Werkzaamheden konden nog niet worden gestart.
Reconstructie speelvoorzieningen 2016	€ 27.732	€ 25.513	€ 2.219	Ja	Investering is afgerond.
Vervanging pompen hoofdgemalen (GRP) 2014	€ 25.700	€ 24.832	€ 868	Ja	Investering is afgerond.
Vervanging pompunits drukriolering (GRP) 2015	€ 13.420	€ 13.250	€ 170	Ja	Investering is afgerond.
Vervangen pompen hoofdgemalen (GRP 2016)	€ 90.172	€ 33.152	€ 57.020	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen pompen hoofdgemalen (GRP) 2017	€ 68.239		€ 68.239	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Niet geprognosticeerde rioolvervanging	€ 200.000		€ 200.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen vrijvervalriolering 2017	€ 60.552	€ 60.530	€ 22	Ja	Investering is afgerond.
Vervangen pompunits drukriolering 2018	€ 104.000	€ 54.503	€ 49.497	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen pompunits drukriolering 2019	€ 104.000		€ 104.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen pompen hoofdgemalen 2018	€ 49.000		€ 49.000	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen pompen hoofdgemalen 2019	€ 49.000	€ 12.758	€ 36.243	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Vervangen vrijvervalriolering 2018	€ 171.316	€ 171.302	€ 14	Ja	Investering is afgerond.
Vervangen vrijvervalriolering 2019	€ 230.000	€ 27.035	€ 202.965	Nee	project wordt in 2020 afgerond
Uitbreiding begraafplaats Schipluiden 2014	€ 48.671		€ 48.671	Ja	Worden geen uitgaven meer op verwacht.
Uitbreiding begraafplaats Maasland 2019	€ 60.000	€ 41.555	€ 18.445	Nee	Werkzaamheden worden afgerond in 2020.

2.1.4 Programma 4 : Onderwijs

Beleidsdoel

Passend onderwijs voor alle jongeren. Dat streven wij na in Midden-Delfland. Zo thuisnabij mogelijk, maar indien nodig in de regio. Zo ondersteunen wij de optimale ontwikkeling van jongeren. Voor actieve deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt hebben jongeren bij het verlaten van het onderwijs minimaal een startkwalificatie nodig. De gemeente zet zich ervoor in dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. En de gemeente spant zich in om kinderen met een onderwijsachterstand of een risico daarop extra (taal)ondersteuning te bieden, zodat zij het onderwijs kunnen volgen dat het beste aansluit op hun ontwikkelingsmogelijkheden. De gemeente zorgt voor goede huisvesting voor de basisscholen, afgestemd op de behoefte van de inwoners van de dorpen in Midden-Delfland. Het meer dan evenredige aantal kinderen uit de buurgemeenten (met name Delft) dat gebruik maakt van de scholen in het dorp Den Hoorn blijft een belangrijk aandachtspunt. Afstemming met buurgemeenten Delft en Rijswijk is hierbij noodzakelijk.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

We willen optimale deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt bereiken. En daarnaast onderwijshuisvesting afgestemd op de behoefte van de inwoners van Midden-Delfland.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheid om onderwijs te volgen en daarmee kansen op de arbeidsmarkt te vergroten is een toetsingscriterium van Cittaslow. De percentages kinderen met een (onderwijs)achterstand en jeugdwerkloosheid zijn in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionale gemiddelde. Niet het bepalen van de keuzes van mensen, maar mensen bewust maken van de gevolgen van hun eigen keuzes is onderdeel van de filosofie van Cittaslow.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<ol style="list-style-type: none">1. De gemeente, kinderopvang en scholen maakten afspraken over voor- en vroegschoolse educatie. De gemeente en de scholen maakten afspraken over extra ondersteuning voor kinderen van statushouders.2. Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, krijgen een oproep voor een gesprek. Dit gesprek moet leiden tot een passend traject naar scholing of werk.	<ol style="list-style-type: none">1. In 2019 heeft de gemeente meerdere gesprekken gevoerd over voor- en vroegschoolse educatie. In de eerste helft van 2020 wordt een nieuw beleidskader vve afgerond.2. Binnen de gemeente wordt dit gesprek opgepakt door de jongerenconsulent.
Concrete doelen/acties voor 2019	<ol style="list-style-type: none">1. Voortzetting van de (financiële) ondersteuning van het basisonderwijs d.m.v. het jaarlijkse budget 'lokaal onderwijsbeleid'.2. Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA). De LEA is een landelijk richtinggevend instrument voor een plaatselijk onderwijs- en jeugdbeleid. De gemeente voert de regie over het overleg en de	<ol style="list-style-type: none">1. Het Lokaal Onderwijsbeleid is voortgezet in 2019.2. In januari en juli 2019 vond het LEA plaats. In 2019 zijn partijen tot een concept Convenant gekomen. Gesprekken en afspraken vonden plaats en zijn gemaakt.

	<p>afspraken tussen de besturen voor onderwijs en kinderopvang.</p> <p>3. Afstemming met de kinderopvang en het onderwijs over het voorkomen en bestrijden van (taal)onderwijsachterstanden. Gemeente, kinderopvang en onderwijs geven gezamenlijk invulling aan de afspraken over Voor- en Vroegschoolse Educatie, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid.</p> <p>4. Afstemming met het basisonderwijs over de invulling van het onderwijs aan kinderen van statushouders. Deze kinderen stromen in op diverse leeftijden, meestal met een taalachterstand en vaak met een algehele onderwijsachterstand. Dit maakt dat zij extra ondersteuning nodig hebben.</p> <p>5. Overleg met de samenwerkingsverbanden over de invulling van het passend onderwijs en de uitvoering van de ondersteuningsplannen. De Wet passend onderwijs is vanaf 1 augustus 2014 in werking. De gemeente Midden-Delfland is ingedeeld in vier verschillende regionale samenwerkingsverbanden; twee voor het primaire en twee voor het voortgezet onderwijs.</p> <p>6. Afstemming met de RMC-regio (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt) over de aanpak van voortijdig schoolverlaten.</p> <p>7. In overleg met de schoolbesturen de onderwijshuisvesting (blijven) bespreken. In overleg met buurgemeenten komen tot een meer evenredige verdeling van de onderwijshuisvesting.</p>	<p>3. In december 2019 opgepakt. Concept Beleidskader is opgesteld. Wordt vervolgd in 2020.</p> <p>4. De gemeente heeft samen met de basisscholen afspraken gemaakt over de invulling van onderwijs voor statushouderkinderen.</p> <p>5. In 2019 is de gemeente aangehaakt bij de samenwerkingsverbanden.</p> <p>6. Met de regio heeft de gemeente gesproken over de invulling van de voortijdig schoolverlaten. In 2019 concept agenda voor 2021-2024 opgestart.</p> <p>7. Over huisvesting is en blijft de gemeente in gesprek met het onderwijs en omliggende gemeenten.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Huisvestingsverordening onderwijs - Leerlingenprognose - Verordening leerlingenvervoer - Jaarlijks huisvestingsprogramma (B&W) - Leerplichtverslag - Overeenkomst LEA - Wet Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie - Wet Passend onderwijs 	

	- Wet Educatie en Beroepsonderwijs	
--	------------------------------------	--

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Huisvesting openbaar basisond.	898.392	1.107.732	1.082.874	1.092.518	-9.644
Gemeensch. baten/lasten ond.	462.904	497.760	512.760	511.610	1.150
Baten: Huisvesting openbaar basisond.	205.358	173.446	173.446	186.863	-13.417
Gemeensch. baten/lasten ond.	60.706	61.666	61.666	62.779	-1.113
Saldo Huisvesting openbaar basisond.	693.034	934.286	909.428	905.654	3.774
Gemeensch. baten/lasten ond.	402.198	436.094	451.094	448.832	2.262

Toelichting financiële afwijking

Gezien de beperkte afwijkingen behoeven de verschillen niet verklaard te worden.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 4	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	0	0	0		0
Baten	222.928	318.206	313.349	307.533	5.816
Totaal mutaties reserves	-222.928	-318.206	-313.349	-307.533	-5.816

Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Aanpak klimaatprobleem MFA onderwijs	€ 72.395	€ 0	€ 72.395	Nee	Werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2020.

2.1.5 Programma 5: Sociaal domein en Welzijn

Beleidsveld sociaal domein

Per 1 januari 2015 heeft de gemeente via decentralisaties diverse nieuwe wettelijke taken gekregen, die we clusteren binnen het programma sociaal domein.

Beleidsdoel

Met dit programma trachten we iedere inwoner zoveel mogelijk – zelfstandig- te laten participeren in de maatschappij, gebruik makend van de eigen kracht en dat van het eigen netwerk. Voor dit programma staat de komende jaren de realisatie van de Transformatie centraal.

Beleidsveld sociaal domein

- a. Wmo
- b. (Nieuwe) Jeugdtaken
- c. Participatiewet

Voor de uitvoering van de Participatie verwijzen wij naar programma 6.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen neemt deel aan de samenleving.
- Inwoners kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig thuis (blijven) wonen
- Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delflanders zijn gewend om binnen hun eigen omgeving naar oplossingen te zoeken en maken daarbij veelal gebruik van de algemene maatschappelijke voorzieningen die aanwezig zijn. Deze houding is de identiteit van de inwoners en past goed in de beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We willen dat inwoners vanuit hun eigen kracht handelen en wanneer inwoners daar ondersteuning bij kunnen gebruiken, organiseren wij met één plan maatwerk dicht bij de (sociale) omgeving van de inwoners. De inwoner houdt daarbij zelf de regie in handen en zet in op zijn aanwezige kwaliteiten. Op deze manier maken wij gebruik van de ondernemende identiteit van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Waar mogelijk de zorg dichterbij de inwoners organiseren. In partnerschap en co-creatie hierbij een schakel vormen tussen burgers en zorgaanbieders. Hierbij inzetten op preventie en kwalitatief goede zorg wanneer dat nodig is. Werken volgens de principes van één gezin/huishouden – één plan – één regisseur.	In 2019 is intensief ingezet op preventie en kwalitatieve, goede zorg, zowel op gebied van de Wmo en Jeugd (zie concretisering hieronder).
Concrete doelen/acties voor 2019	<u>Algemeen (2 of 3D):</u> 1. Opstellen integraal beleidsplan preventie sociaal domein inclusief uitvoeringsprogramma	1. Vanwege de benodigde transformatie in de jeugdzorg, de bezuinigingsopgave en de doorontwikkeling van het maatschappelijk team is in 2019 gewerkt aan een nieuw integraal beleidskader jeugd. Naar verwachting wordt dit beleidskader vastgesteld in het eerste kwartaal van 2020.

	<p>2. Aanpassen integrale verordening Wmo en Jeugd op basis van nieuwe inkoopvoorwaarden Wmo en Jeugd</p> <p>3. Door ontwikkelen aansluiting 18-/18+</p> <p><u>Wmo:</u></p> <p>1. Transformatie van het Wmo aanbod d.m.v. de omvorming naar resultaatgerichte inkoop. 2019 is daarvoor het implementatiejaar (=samen met de H4 gemeenten)</p> <p>2. Ontwikkeling nieuwe beleidsregels Wmo op basis van nieuwe verordening.</p> <p>3. Implementatie van maatregelen ten behoeve van de –op termijn- efficiëntere en kwalitatief betere inrichting van het vervoer binnen het sociaal domein.</p> <p>4. Doorontwikkeling en transformatie van de beleidstaken Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.</p> <p><u>Jeugd:</u> <i>Lokaal:</i></p> <p>1. Samen met de andere H10 gemeenten de transformatie van het Jeugd aanbod organiseren d.m.v. omvorming naar resultaatgerichte inkoop (vergelijkbaar met Wmo-zie hiervoor). 2019 wordt hiervoor het voorbereidingsjaar.</p>	<p>2. De verordening is geactualiseerd op de ontwikkelingen in de WMO. Op jeugd is de verordening niet aangepast in afwachting van de nieuwe wijze van inkoop in H-10 verband.</p> <p>3. Het vraagstuk 18-/18+ heeft een plaats gekregen in het nog vast te stellen beleidskader jeugd. De focus ligt daarbij op de wettelijk gedefinieerde gemeentelijke verantwoordelijkheden in de zorg.</p> <p>1. Voor de invoering van het resultaatgericht werken in de Wmo zijn in 2019 alle lopende indicaties omgezet naar de nieuwe systematiek.</p> <p>2. Maatregelen en innovaties op het gebied van vervoer zijn en worden regionaal voorbereid. Hiertoe participeert de gemeente in het regionaal programma doelgroepenvervoer.</p> <p>3. De voorbereiding voor de implementatie van de Wet verplichte GGZ (Wvvgg) is in 2019 afgerond. De nieuwe taken zijn in gegaan per 1 januari 2020.</p> <p>4. Voorbereiding op de aankomende transformatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang wordt binnen de regio opgepakt door de gemeenten Delft, Westland, Pijnacker-Nootdorp en Midden Delfland.</p> <p>Vorbereiding 'open house' inkoop Beschermd Wonen en Beschermd Thuis.</p> <p>1. De resultaatgerichte inkoop van jeugdzorg is door de uitspraak van de rechter in oktober 2019 met een jaar uitgesteld. Dit betekent dat 2020 een overgangsjaar is met tijdelijke contracten. De nieuwe contracten met de nieuwe manier van inkoop zullen ingaan vanaf 2021. Om deze reden zijn de beleidsregels jeugdhulp nog niet aangepast. Dat zal gebeuren als de nieuwe manier van inkoop is geïmplementeerd. We zijn sub regionaal en regionaal aangehaakt bij de lopende trajecten Hiermee worden zowel de trajecten omtrent de</p>
--	--	--

	<p>2. Versterken van gezinsgerichte, preventieve jeugdhulp in samenhang met gezondheidsbeleid, laaggeletterdheid, participatie, etc.</p> <p>3. Vaststellen nieuw beleidskader Voor- en Vroegschoolse Educatie in samenhang met nieuwe Lokale Educatieve Agenda</p> <p>4. Versterken van de verbinding onderwijs-jeugdhulp</p> <p>5. Versterken aansluiting JGZ-voorschoolse voorzieningen</p> <p>6. Opstellen lokaal implementatieplan inkoop jeugdhulp 2020-2024 en de uitvoering intern coördineren</p> <p>7. Aanpassen beleidsregels jeugdhulp op basis van nieuwe inkoopvoorwaarden Jeugd 2020-2024</p> <p>8. Doorontwikkeling van het lokaal contractmanagement</p> <p>9. Versterken van accounthouderschap m.b.t. diverse ketenpartners als Welzijn E25, Jeugdformaat en Minters.</p> <p>Sub regionaal (h4):</p> <p>10. Participatie in Kernteam Jeugd & Jongeren, onder andere op het gebied van wachtlijsten en samenspel GGZ/huisartsen/maatschappelijk team</p> <p>Regionaal (h8-h10):</p> <p>11. Implementatie inkoop jeugdhulp 2019</p> <p>12. Participatie in regionaal inkooptraject specialistische jeugdhulp 2020-2024</p> <p>13. Participatie in regionale inkoop crisisdienst, jeugdbescherming en jeugdreclassering</p> <p>14. Participatie in regionale samenwerking, onder andere in het project Jeugdhulp in gezinsvormen, werkgroep alternatieve woonvoorzieningen</p> <p>15. Participatie in regionale accountteams met</p>	<p>verschillende vormen van inkoop bedoeld (jeugdhulp, jeugdbescherming etc.), als ook de inhoudelijke trajecten als jeugdhulp in gezinsvormen. Tevens zijn we regionaal aangehaakt bij het ambtelijk overleg JGZ waar de doorontwikkeling van JGZ-ZHW wordt besproken.</p> <p>2. De inzet op preventie en versterken verbinding jeugdhulp-onderwijs zijn twee belangrijke punten in het nieuwe beleidskader jeugd dat is ontwikkeld in 2019 en naar verwachting in maart 2020 wordt vastgesteld.</p> <p>3. Een nieuw beleidskader VVE is niet vastgesteld in 2019, dit zal naar verwachting in 2020 gebeuren.</p> <p>4. Het versterken van het lokaal accounthouderschap op JGZ, E25, Minters en Jeugdformaat is in 2019 ingezet en zal in 2020 doorgezet worden. Allen zijn meegenomen in de bezuiniging vanaf 2021. Hierop heeft JGZ een voorstel gedaan tot het versmallen van het Programma op Maat.</p>
--	---	---

	<p>gecontracteerde zorgaanbieders en h10 Inkoopbureau</p> <p>16. Verdere doorontwikkeling van de Jeugdgezondheidszorg Zuid-Holland West, o.a. met betrekking tot inzet epidemioloog, uitbreiding wettelijke taken, betere zichtbaarheid en vindbaarheid, kwaliteit en monitoring, etc.</p> <p>17. Implementatie uitkomsten visietraject rond de Governance H10</p>	
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene Subsidieverordening (ASV) - Calamiteitenprotocol Sociaal Domein Midden-Delfland - Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team - Beleidsnota Privacy in het sociaal domein - Beleidsregels jeugdhulp 2018 - Beleidsnotitie 2017-2019 VVE - Subsidieregeling Kwaliteit Voor-en Vroegschoolse Educatie (VVE) 2018 	

Wat heeft het gekost?

Laasten:	Maatschappelijk team	119.985	113.905	48.905	39.368	9.537
	Vreemdelingen	62.787	52.645	42.645	37.567	5.078
	Wmo	2.774.375	2.879.043	2.584.043	2.802.964	-218.921
	Jeugd	3.564.871	1.853.480	3.960.480	3.877.175	83.305
	Wmo en Jeugd	2.086.346	2.101.512	2.081.669	2.285.953	-203.061
	Overig sociaal-cultureel werk	2.659	6.105	6.105	1.145	4.960
	Kinderopvang	176.795	165.868	165.868	194.453	-28.585
	Openbare gezondheidszorg	195.063	303.281	301.381	269.159	32.222
	Jeugdgezondheidszorg (uniform)	401.060	413.792	388.792	345.753	43.039
Baten:	Maatschappelijk team	0	0	0		0
	Vreemdelingen	0	0	0	0	0
	Wmo	273.477	108.576	147.576	173.561	-25.985
	Jeugd	0	0	0	0	0
	Wmo en Jeugd	187.308	0	138.475	341.536	-203.061
	Overig sociaal-cultureel werk	6.196	6.258	6.258	6.303	-45
	Kinderopvang	75.199	0	0	76.541	-76.541
	Openbare gezondheidszorg	15.200	50.200	15.200	15.200	0
	Jeugdgezondheidszorg (uniform)					
Saldo	Maatschappelijk team	119.985	113.905	48.905	39.368	9.537
	Vreemdelingen	62.787	52.645	42.645	37.567	5.078
	Wmo	2.500.898	2.770.467	2.436.467	2.629.402	-192.935
	Jeugd	3.564.871	1.853.480	3.960.480	3.877.175	83.305
	Wmo en Jeugd	1.899.038	2.101.512	1.943.194	1.944.417	0
	Overig sociaal-cultureel werk	-3.537	-153	-153	-5.158	5.005
	Kinderopvang	101.596	165.868	165.868	117.911	47.957
	Openbare gezondheidszorg	179.863	253.081	286.181	253.959	32.222
	Jeugdgezondheidszorg (uniform)	401.060	413.792	388.792	345.753	43.039

Toelichting financiële afwijking

Taakveld Wmo:

Nadelig saldo € 218.921 (N) laat zich met name verklaren door:

- Hogere uitgaven huishoudelijke hulp € 85.856 (N). Ten tijde van de 3^e periodieke begrotingswijziging was het beeld dat de uitgaven voor huishoudelijke hulp over 2019 lager uit zou vallen waardoor er een bedrag is afgeraamd van € 125.000. Nu is gebleken dat het beeld van de onderbesteding minder groot is gebleken dan verwacht.
- Hogere uitgaven Begeleiding € 194.208 (N). In 2018 is de raming van de uitgaven incidenteel naar boven bijgesteld, maar desondanks was er een overschrijding. In 2019 is er geen bijstelling geweest van de raming, waardoor er voor 2019 een grotere afwijking te melden is. Daarnaast is er een compensatieregeling voor zorgaanbieders in 2019 van € 47.800. Als gevolg van de invoering van het resultaatgerichte stelsel bleven de inkomsten van de zorgaanbieders achter, waardoor deze regeling is ontstaan. In 2019 is dit bedrag als voorschot verstrekt. In 2020 zal de afrekening van de compensatieregeling plaatsvinden.
- Hogere uitgaven rolstoelen en scooters € 28.240 (N). Ten tijde van de 3^e periodieke begrotingswijziging was het beeld dat de uitgaven lager uit zouden vallen waardoor er een bedrag van € 50.000 is afgeraamd. Nu is gebleken dat het beeld van de onderbesteding minder groot is gebleken dan verwacht.
- Lagere uitgaven PGB WMO € 67.558 (V) doordat er minder PGB-rechten zijn toegekend dan verwacht.
- Het resterende bedrag van € 21.825 laat zich verklaren door diverse mutaties < 25.000.

Taakveld Jeugd:

Voordelig saldo € 83.305 (V) laat zich verklaren door:

- Het restant van de middelen € 165.874 (V) vanuit het Plan van Aanpak Kostenbeheersing Jeugd. In verband met over de jaargrens lopende verplichtingen op basis van het plan van aanpak, wordt voorgesteld deze middelen bij de bestemming van het resultaat van de jaarrekening over te hevelen naar 2020.
- Het verschil laat zich verklaren door diverse mutaties waaronder een afrekening tot en met 2017 van een voorschot betaald aan Jeugdbescherming West.

Taakveld Wmo en Jeugd:

Nadelig saldo € 1.223 (N) betreft het saldo van diverse algemene kosten en baten die betrekking hebben op Jeugd of WMO. Het nadelig saldo laat zich verklaren door diverse mutaties m.b.t. subsidies, regionale kosten, inhuur en uitvoeringskosten.

Beleidsveld welzijn

Beleidsdoel

De bedoeling is dat iedere inwoner de kans krijgt zichzelf optimaal te ontwikkelen en te ontplooiën, zodat hij volwaardig aan de maatschappij kan deelnemen. Het behoud van ons erfgoed draagt bij aan het behoud van de eigen identiteit en de beleving van de dorpen en het buitengebied en daarmee ook aan het welzijn van de inwoners.

Het culturele en verenigingsleven in Midden-Delfland dragen in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen in onze gemeente. De gemeente ondersteunt organisaties zodat zij in staat zijn hun activiteiten zo goed mogelijk uit te voeren.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De identiteit van een gemeenschap vloeit voor een belangrijk deel voort uit de gezamenlijke historie. Het beleefbaar maken van de historie maakt inwoners bewust van hun geschiedenis. Voorbeelden zijn de aanwijzing van beschermde monumenten, publicatie van de historie van gebouwen en locaties, de provinciale aanwijzing van de erfgoedlijn 'trekvaartroute' en straatnamen die verwijzen naar de historie van een gebied. Cittaslow erkent de Kindermonumentendag als een goed voorbeeld.

Een 'levende' geschiedenis ondersteunt het besluitvormingsproces om landschapselementen zoals het verkavelingspatroon van het veenweidegebied te handhaven.

Daarnaast vraagt Cittaslow specifiek aandacht voor het behoud van de culturele, lokale evenementen en toegang tot maatschappelijke voorzieningen zoals een bibliotheek.

Binnen de dorpen hebben de evenementen een groot draagvlak bij inwoners. Behoud door ontwikkeling richt zich in belangrijke mate op het behoud en versterken van maatschappelijke voorzieningen en de lokale cultuurhistorie.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk dat alle doelstellingen van de Wmo gerealiseerd worden. De programmaonderdelen voor Welzijn leveren hier een positieve bijdrage aan.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<ol style="list-style-type: none">1. Taalvaardigheid en digitale vaardigheden verbeteren, waardoor een beter functioneren in het maatschappelijk leven en kansen op de arbeidsmarkt verbeteren.2. Adequate huisvesting voor het verenigingsleven in de dorpen van Midden-Delfland.	<ol style="list-style-type: none">1. In de prestatieafspraken met de bibliotheek voor de subsidie is de extra aandacht voor taal- en digitale vaardigheden meegenomen.2. Met het vertrekken van investeringssubsidies of garanties voor geldleningen ondersteunt de

	<ul style="list-style-type: none"> 3. Verenigingen ondersteunen door o.a. bekendheid te geven aan de vele mogelijkheden voor sport en cultuur en hen te informeren over belangrijke ontwikkelingen. 4. De aangewezen monumenten zijn in 2025 nog als monument aanwezig. 	<p>gemeente adequate huisvesting voor het verenigingsleven.</p> <ul style="list-style-type: none"> 3. Ook dit jaar is het promotieboekje sport en cultuur voor de basisschooljeugd uitgebracht. 4. Hierop zijn geen ontwikkelingen gemaakt in 2019. Alle monumenten zijn als monument betiteld gebleven.
Concrete doelen/acties voor 2019	<ul style="list-style-type: none"> 1. Aanpak laaggeletterdheid en bevorderen digi-vaardigheden onder andere door goed functionerende Taalpunten in de dorpen van Midden-Delfland. 2. (Ondersteuning van) adequate huisvesting van verenigingen/organisaties in de dorpen van Midden-Delfland. 3. Bevorderen van sport/bewegen voor jong en oud. 4. Deelname aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. 5. Samen met het onderwijs en het culturele veld ontwikkelen wij een levendig, uitdagend en samenhangend programma van cultuureducatie. Dit programma is gericht op het ontwikkelen van de identiteit, trots en betrokkenheid, het vergroten van de toegankelijkheid, de beleving en de herkenbaarheid. Dit draagt bij aan een opstap naar een draagvlak voor landelijke thema's. 6. Uitvoering geven aan het derde jaar van de cultuurimpuls. 7. Ondersteunen van schaalvergroting van de bibliotheekorganisatie. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Ook in 2019 is in de prestatieafspraken met de bibliotheek de extra aandacht voor de aanpak van laaggeletterdheid en bevordering van digi-vaardigheden opgenomen. 2. Aan de Protestantse Gemeente Maasland is een investeringssubsidie versterkt om goede huisvesting voor het verenigingsleven in dat dorp te realiseren. 3. Aan de voetbalvereniging MVV '27 is een investeringssubsidie verstrekt voor aanpassing van de kleeaccommodatie. Aan de scouting Den Hoorn is een subsidie van 90.000 verleend in verband met de nieuwbouw van hun accommodatie. 4. Cultuur Educatie met Kwaliteit 2 loopt in Midden-Delfland. In 2019 het Cultuurmenu ontwikkeld. 5. Lesprogramma's in het basisonderwijs in cultuur. Een gemeentelijk breed programma met o.a. muzieklessen, theaterlessen en bezoek aan plaatselijke musea. 6. In het derde (en laatste jaar) jaar zijn de verschillende cultuurgroepen bijeengebracht. Dit leidde tot de 'Werkgroep Cultuurimpuls'. 7. De fusie van de bibliotheek Maassluis/Midden-Delfland met de bibliotheek Vlaarding is een feit. De nieuwe naam is bibliotheek De Plataan.

	<p>8. Prestatieafspraken met de grote gesubsidieerde organisaties als Stichting Welzijn Midden-Delfland en de ketenpartners van het Maatschappelijk Team.</p> <p>9. Uitwerken en uitvoeren van speerpunten vanuit lokaal gezondheidsbeleid.</p> <p>10. Mogelijke aanpassing van financiering en subsidiering van de peuteropvang (afhankelijk van aanpassing in wet- en regelgeving).</p> <p>11. Het oppakken van diverse accommodatievraagstukken in verband met diverse ontwikkelingen in de bevolkingssamenstelling (bijvoorbeeld vergrijzing, ontgroening) en het voeren van een kostenefficiënt beleid hierin.</p> <p>12. De open monumentendag en de Kindermonumentendag worden georganiseerd met partners, in samenwerking met de gemeente.</p> <p>13. Herziening Bestemmingsplan Gras met aanvullende regels ter bescherming van cultuurhistorische waarden.</p>	<p>8. In 2019 zijn we gestart met het voeren van gesprekken met SWMD en moederorganisaties MT met betrekking tot de bezuinigingen uit de begroting 2020-2023.</p> <p>9. Onderzoek naar het voorzieningenniveau in het dorp Den Hoorn is in gang gezet.</p> <p>10. De nieuwe financiering en subsidiering VVE wordt in 2020 opgepakt.</p> <p>11. Er zijn dit jaar door de GGD nieuwe kernboodschappen geformuleerd die in de toekomst gebruikt zullen gaan worden in de nieuwe lokale gezondheidsnota. In 2019 is ingezet op de oude speerpunten: eenzaamheid bij ouderen (SWMD), gezond opgroeien (GGD in samenwerking met de scholen) en alcoholpreventie onder jongeren (Brijder, JGZ en GGD).</p> <p>12. De Kindermonumentendag vond plaats op vrijdag 20 september 2019. Op zaterdag 21 en zondag 22 september vonden meerdere activiteiten plaats in Midden-Delfland in het kader van Open Monumentendag.</p> <p>13. De gemeenteraad heeft de 1^e herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Gras op 26 maart 2019, inclusief de aanvullende regels ter bescherming van cultuurhistorische waarden vastgesteld.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Maatschappelijke verenigingen en organisaties - Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college) - Uitvoeringsprogramma's samenwerkingsovereenkomsten rond subsidiëring - Bestrijding laaggeletterdheid door activiteiten Taalhuis en Taalmeter - Recreatieschap Midden-Delfland - Erfgoedverordening - Gecombineerde commissie erfgoed en monumenten - Werkgroep Erfgoed - Samenwerking met de historische verenigingen en stichting Midden-Delfland is Mensenwerk - Voorlichting richting eigenaren (en bewoners/gebruikers) van 	

	monumenten over rechten en plichten - Handboek Erfgoed - Open monumentendag en Kindermonumentendag - Beleidskader kunst en cultuur - Regionale Agenda Samenleving - programma Haaglanden. - Gemeentelijke agenda erfgoed - Monumentschildjes - Notitie de Delflandse Trekvaarten	
--	---	--

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Openbaar bibliotheekwerk	436.861	428.986	428.986	431.569	-2.583
Vormings- en ontwikkelingswerk	0	0	0		0
Sport	925.747	803.286	1.106.988	1.121.572	-14.584
Oudheidkunde/monumenten	174.143	134.813	137.399	114.857	22.542
Kunst	120.867	160.017	302.934	273.035	29.899
Volksfeesten	16.561	28.570	28.570	34.526	-5.956
Baten: Openbaar bibliotheekwerk	0	0	0		0
Vormings- en ontwikkelingswerk	0	0	0		0
Sport	201.922	204.067	263.896	274.017	-10.121
Oudheidkunde/monumenten	24.364	2.328	2.328	1.898	430
Kunst	2.522	10.380	10.380	7.785	2.595
Volksfeesten	0	0	0		0
Saldo Openbaar bibliotheekwerk	436.861	428.986	428.986	431.569	-2.583
Vormings- en ontwikkelingswerk	0	0	0	0	0
Sport	723.825	599.219	843.092	847.555	-4.463
Oudheidkunde/monumenten	149.779	132.485	135.071	112.959	22.112
Kunst	118.345	149.637	292.554	265.250	27.304
Volksfeesten	16.561	28.570	28.570	34.526	-5.956

Toelichting financiële afwijking

Gezien de beperkte afwijkingen behoeven de verschillen niet verklaard te worden.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 5	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	14.851	11.571	5.958	5.957	1
Baten	1.102.766	366.872	851.044	750.945	100.099
Totaal mutaties reserves	-1.087.915	-355.301	-845.086	-744.988	-100.098

Baten: onderschrijding € 100.099

Algemene reserve

- De onderschrijding op Cultuurimpuls bedraagt € 13.089.
- De lokale implementatiekosten inkoop vielen € 15.000 lager uit.
- Voor subsidie aan Scouting Den Hoorn is een voorschot betaald van € 90.000, dit betekent een onderschrijding van € 10.000.

- Voor urgentie, decentralisatie beschermd wonen/OGGZ/bemoeizorg zijn geen uitgaven geweest. Een onderschrijving van € 30.000.

Reserve monumenten

- Er zijn geen subsidies voor monumenten uitgegeven, een onderschrijving van € 20.025.

Reserve investeringsprogramma

- Voor de investeringssubsidie van voetbalvereniging MVV is tot nu toe € 13.895 minder uitgegeven dan begroot.

Diverse onderschrijvingen kleiner dan € 10.000

- Totaal € 8.091.

Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Uitbreiding SV Den Hoorn	€ 169.503		€ 169.503	Nee	In verband met tegenvallende offertes onderzoekt de vereniging alternatieve mogelijkheden om uitbreiding te laten plaatsvinden. Hierdoor dient krediet nog beschikbaar te blijven.
Luifel en buitenruimte Tramstation Schipluiden	€ 226.000	€ 15.836	€ 210.164	Nee	Dit project is nog in uitvoering, het restant doorschuiven naar 2020.

2.1.6 Programma 6: Economische- en Sociale zaken

Beleidsdoel

Versterking van de economische structuur van de gemeente en optimalisering van de gemeentelijke inzet.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Behoud van de vitaliteit van Midden-Delfland. Dit betreft zowel de dorpen als het landelijk gebied. De vitaliteit komt terug in zowel de economische dynamiek als in de leefbaarheid.

Dynamiek uit zich onder andere door het vestigen van nieuwe economische dragers. Bijvoorbeeld op het gebied van recreatie en toerisme, waaronder leisure in de vorm van verdere ontwikkelingen van de hippische sport. Belangrijke voorwaarde voor de vitaliteit is een goed vestigingsklimaat, waarbij wonen, voorzieningen en werken met elkaar in evenwicht zijn.

Daarnaast willen we de structuur bevorderen waarbij ondernemers in overleg gaan met de gemeente

als kans om hun (nieuwe) ondernemersactiviteiten te faciliteren. Hierbij doelen we op voorbeelden zoals het verplaatsen van bedrijven. Hiermee willen we het lokaal ondernemerschap versterken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het Cittaslow keurmerk kent toetsingscriteria die passen in een toekomstgerichte economische ontwikkeling. Het gaat hierbij om een economie die minder of niet afhankelijk is van fossiele brandstoffen, korte ketens heeft van voedselproductie, producten heeft waarvan bekend is waar die vandaan komen, productie heeft gebaseerd op 'oude' technieken die innovatief zijn doorontwikkeld en herstel en behoud van duurzame landbouwgebieden voor biodiversiteit en voedselproductie.

Het Cittaslow keurmerk geeft lokale ondernemers een instrument om zich te onderscheiden.

Bedrijven die werken volgens de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen kunnen zich als 'Supporter Cittaslow Midden-Delfland' aanmelden.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Leidraad voor het opereren van de gemeente op het terrein van economische zaken is het door de raad in 2012 vastgestelde Economisch Beleidskader 2012-2016 'Samen werken aan een duurzame economie'. Het doel is om de thema's werken, wonen en landschap in Midden-Delfland vanuit economisch perspectief te versterken.	
Concrete doelen/acties voor 2019	Het beleid is voorsnog gebaseerd op het Economisch Beleidskader 2012-2016 'Samen werken aan een duurzame economie'. De thema's uit dit kader zijn nog passend, maar een actualisatie in 2019 is wenselijk. Hierbij kunnen actuele thema's zoals het benutten van het economisch potentieel van de hippische sport (Equestrium) en recreatie en toerisme als versterking voor de vitaliteit van het landschap en dorpen beleidsmatig verankerd worden. Het economisch beleidskader formuleert de gemeentelijke opgaven. Het	Aan de actualisatie/ herziening van het Economisch beleidskader zijn in 2019 geen werkzaamheden verricht. Belangrijkste redenen zijn de beperkte ambtelijke formatie (4 uur Greenport en 4 uur werklocaties) en de beleidswijziging op Europees, nationaal en regionaal niveau waarbij de overheid een stevige rol krijgt bij het stimuleren van de circulaire en digitale economie. Zie hiervoor ook het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023.

	<p>beleidskader onderscheidt vooralsnog de drie thema's werken, wonen en landschap.</p> <p>Opgaven bij het thema 'werken':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzien in duurzame werklocaties (duurzame glastuinbouwclusters, bedrijventerreinen, detailhandel in dorpen, grondgebonden landbouw in agrarisch kerngebied en recreatief-toeristische activiteiten in Poorten); - Voorzien in goede bereikbaarheid; - Voorzien in maatschappelijk verantwoord ondernemen; - Voorzien in goede dienstverlening. <p>Acties bij het thema 'werken':</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verder invullen bedrijventerrein Harnaspolder waarmee we werkgelegenheid creëren aansluitend op het arbeidsaanbod in de regio; 2. Afstemmen gemeentelijk beleidskader economie op nieuwe regionale visie MRDH-provincie op werklocaties (kantoren, detailhandel en bedrijfstreinen); 3. Intensiveren beleid recreatie en toerisme met als doel economische potentie te benutten en vergroten vitaliteit dorpen en landschap; 4. Uitwerken toeristisch-recreatieve invulling Maaslandse Poort; 5. Samenwerking met provincie en gemeente Westland binnen MIRT-verkenning Duurzame Greenport in Westland 3.0; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. In regionaal verband is actief bijgedragen aan de Strategie werklocaties 2019-2030. Dit is een sturingsinstrument voor de lokale en regionale behoefte aan bedrijfstreinen, kantoren en detailhandel. Deze strategie wordt ook gebruikt als toetsingskader voor de omvorming van werklocaties naar wonen en/of gemengde bestemmingen. 2. Noodzaak hiertoe was niet aanwezig. Regionale strategie is direct relevant voor bedrijfstreinen en eventuele omvorming voor woningbouw. Strategie heeft geen direct invloed op het onderdeel detailhandel in de centrumplannen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden. 3. Zie ook programma 1. Intensivering heeft plaatsgevonden door deelname aan project vrije tijdseconomie MRDH, gebieds- en productmarketing PUUUR Midden-Delfland en diverse projecten, zoals trekvaarten, streekproducten, recreatieve routes 4. Zie ook programma 1. Is opgepakt in samenwerking met gemeente Maassluis en ondernemers 5. Tijdens regionale MIRT-overleg met ministers is de verkenning vastgesteld en ondergebracht bij het programma MoVe (mobiliteit en verstedelijking). De verkenning wordt in 2020 verder vormgegeven in een Gebiedsuitwerking, waarbij de gemeenten Den Haag en Westland de leiding hebben onder coördinatie van de provincie.
--	---	--

	<p>6. Regionale samenwerking gericht op vermindering energiegebruik binnen Greenport en benutten potentieel aardwarmte;</p> <p>7. Ondersteunen duurzame innovatie Greenport gericht op aanvullende teelten en realiseren cross-overs andere economische sectoren;</p> <p>8. Benutten economische potentie hippische sector in relatie tot de ontwikkeling van Equestrum;</p> <p>9. Ondersteunen en initiëren initiatieven verkorte ketens, zoals duurzame veehouderij vanuit MIND, distributie streekproducten.</p> <p>Opgaven bij het thema 'wonen':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzien in kwalitatieve en kwantitatieve woningbehoefte en hoogwaardige leefomgeving; - Versterken vitaliteit dorpen door ondersteuning ondernemers en vereniging bij aanbod voorzieningenniveau. <p>Acties bij het thema 'wonen':</p> <p>1. De Woonagenda vertalen in gemeentelijke en particuliere bouwprojecten, zodat het vestigingsklimaat voor ondernemers verbetert en er voldoende financiële draagkracht is om (detailhandel)voorzieningen te accommoderen;</p>	<p>6. Midden-Delfland is betrokken bij de WSW (warmte-structuur Westland) en leiding door het midden; dit is een warmteleiding vanuit de Rotterdamse haven langs de A4 richting Den Haag/Leiden. Bestuurlijke medewerking vanuit de gemeente en CBG is aan een groep initiatiefnemers toegezegd voor het realiseren van een nieuwe geothermiebron in het Kraaiennest. Deze bron is bestemd voor de tuinbouw in de Kralingerpolder.</p> <p>7. In 2019 zijn binnen de Greenport Westland diverse projecten in gang gezet of hebben een inhoudelijk vervolg gekregen met o.a. het Europese project Bioboost, de Kas als energiebron, het Innovatiepact en de Roadmap Next Economy Greenport.</p> <p>8. Het internationaal kennis- en innovatiecentrum Equestrum heeft in 2019 meer inhoudelijke invulling gekregen. Met inzet van de gemeente zijn subsidies voor de ontwikkeling van de campus ontvangen vanuit de provincie en de MRDH. De ontwikkeling is ondergebracht in de Stichting Equestrum, waarbij aan de Rijksstraatweg de locatie voor de campus is gepland. Begin 2020 is het actieplan aan de gedeputeerde en ons college overhandigd.</p> <p>9. Zie ook programma 1.</p> <p>Zie ook programma 7, beleidsveld grondzaken. Betreft planvorming en uitvoering 700 woningen uit collegewerkprogramma.</p> <p>1. Zie ook programma 7, beleidsvelden volkshuisvesting en ruimtelijke ordening.</p>
--	--	---

	<p>2. Invullen centra, (winkel)voorzieningen en horeca Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.</p> <p>Opgaven bij het thema 'landschap':</p> <ul style="list-style-type: none"> - Behoud en versterken kwalitatief hoogwaardig landschap in samenwerking met grondgebonden veehouderij; - Toegankelijk en aantrekkelijk houden van het groene landschap als vestigingsfactor in de metropoolregio. <p>Acties bij het thema 'landschap':</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Landschap is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma 2015-2025 Midden-Delfland® 2025 en opgenomen in programma 1; 2. Versterken economisch vestigingsklimaat MRDH door actief recreatie en toerisme als nieuwe economische drager voor het landelijk gebied te ondersteunen; 3. Actief meewerken aan nieuw strategisch Werkplan 2019 MRDH gericht op versterken economisch vestigingsklimaat (onder andere landschap als vestigingsfactor); 4. Vanuit het doel om de landschappelijke kwaliteit te verbeteren ontwikkelingen 	<p>2. Zie ook programma 7. Is onderdeel van de uitwerking van de centrumplannen voor Den Hoorn (met vertraging door juridische procedures), Maasland en Schipluiden.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zie rapportage bij programma 1. 2. De gemeente is actief betrokken bij het ontwikkelen van plannen om de Vrijetijdseconomie binnen de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag te versterken en de bereikbaarheid van het groene landschap te verbeteren. 3. Daarnaast is de recreatief-toeristische sector als tweede economische pijler voor het behoud van het landschap benoemd in de Strategische agenda MRDH. Regionaal, zoals in de Woondeal, wordt het landschap met ruimtelijke kwaliteit vanuit het versterken economisch vestigingsklimaat als pijler benoemd. In de raadsvergadering van 23 april 2019 heeft de gemeenteraad een instemmende zienswijze op de Strategische Agenda MRDH vastgesteld. Vier ambities zijn benoemd: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Vernieuwen economie (campus en fieldlabs, circulaire en digitale economie) ➤ Versterken stad en omgeving (groene gebieden en werklocaties) ➤ Verbeteren bereikbaarheid (openbaar vervoer, stimuleren fiets) ➤ Veranderen energie (Regionale energiestrategie) 4. Aan individuele verzoeken is medewerking verleend vanuit het principe 'ja, mits passend binnen het
--	--	---

	<p>ondersteunen die ondernemers ter plaatse of elders groeimogelijkheden bieden binnen de randvoorwaarden van het Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland® 2025;</p> <p>5. Ondersteunen initiatief inrichting recreatieve 'portal' (website) gebied Midden-Delfland waarbij het bezoekerscentrum Midden-Delfland, ondernemers, groene gebiedsorganisaties en agrariërs integraal met elkaar samenwerken.</p> <p>Overkoepelend boven deze thema's is het uitgangspunt voor ondernemers een toegankelijke gemeente te zijn. Beoordeling van initiatieven vindt plaats met een positieve intentie. De gemeente is faciliterend en heeft periodiek overleg met ondernemers om bijvoorbeeld op basis van praktijkervaringen inefficiënte procedures en regels aan te passen. Praktische onderwerpen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vast aanspreekpunt ambtelijke organisatie in de vorm van de bedrijfscontactfunctionaris; - Periodiek bestuurlijk overleg vertegenwoordigers ondernemersorganisaties en RECER; - Digitaal ondernemersloket en gebruik maken van E-herkenning voor bedrijven. 	<p>Landschapsontwikkelingsperspectief of centrumvoorzieningen'. Aansprekend voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van Equestrium in Den Hoorn.</p> <p>5. Met het aansluiten bij de Stichting PUUUR Midden-Delfland en de uitwerking hiervan in 2020 en 2021 wordt de gebieds- en productmarketing voor Midden-Delfland gerealiseerd.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Economisch beleidskader Midden-Delfland 2012-2016; - Midden-Delfland® 2025, inclusief uitvoeringsprogramma 2015-2025; - Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025; - IODS-MIND: Kringlooplandbouw en Grondinstrument; - Toeristisch-recreatief beleidskader Midden-Delfland; - Tweejaarlijkse Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de OndernemersAward Cittaslow Midden-Delfland; - Werkbezoeken portefeuillehouders; - Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid met gebruik maken mogelijkheid duurzaam en lokaal aan te besteden; - Organisatie Beursvloer, overeenkomst Delftse uitdaging en bijdrage matchbijeenkomsten en foundersoverleg; - Deelname SOB (Samenwerking Onderwijs Bedrijfsleven), Westland On Stage en Delft On Stage; 	

	<ul style="list-style-type: none"> - Bestemmingsplannen, onder andere Buitengebied gras en glas; - Standplaatsenbeleid; - Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH); - Agenda Detailhandel 2016-2021 (MRDH); - Werklocaties MRDH/provinciale behoefteraming bedrijventerreinen; - Rapportage OESO (OECD Metropolitan Review Rotterdam The Hague) - Roadmap Next Economy (MRDH-provincie); - Regionaal Investeringsprogramma MRDH-provincie (http://investeringsprogramma.nl); - Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschapolder; - Stichting Businesspark Haaglanden; - Stichting Greenport West-Holland; - Greenportvisie 2030 Mondiale tuinbouwkern voor voedselvoorziening, gezondheid en welbevinden; - Deelname aan Energieakkoord Greenport en Innovatiepact Greenport; - Aandeelhouderschap Westland Infra; - Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides. 	
--	---	--

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)</i>	<p>De Drinkwaterwet versterkt de publieke verankering van drinkwaterbedrijven, stelt eisen aan het opereren van deze bedrijven en voorziet in een vorm van financiële regulering van de drinkwateractiviteiten.</p> <p><u>Wat willen wij bereiken?</u> Wij verwachten dat er altijd schoon en hoogwaardig drinkwater geleverd wordt en dat er continu industriewater beschikbaar is dat aan strenge normen voldoet. Daarnaast verwachten wij een rendement op onze investering te ontvangen door goede bedrijfsvoering.</p>
<i>N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)</i>	<p><u>Wat willen we bereiken?</u> Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.</p>

<i>Juva N.V.</i>	<p><u>Wat willen we bereiken?</u></p> <p>Met de deelname in Juva N.V. is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd.</p> <p>Juva N.V. opereert volgens de vastgestelde Netbeheer+ strategie. Netbeheer+ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereuleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven.</p>
------------------	--

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Handel, Ambacht en Industrie	414.846	534.747	776.393	794.078	-17.685
Nutsbedrijven	0	0	0	0	0
Baten: Handel, Ambacht en Industrie	225.475	331.644	1.142.901	323.529	819.372
Nutsbedrijven	0	0	0	0	0
Saldo Handel, Ambacht en Industrie	189.371	203.103	-366.508	470.549	-837.057
Nutsbedrijven	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijking

Baten

Onderschrijding Handel en ambacht (€ 819.372)

De voornaamste reden voor deze onderschrijding is dat de opbrengst uit de verkoop van het voormalig gemeentehuis Maasland was begroot in 2019. De financiële afhandeling vindt echter later plaats.

Beleidsveld participatiewet en minimabeleid

Beleidsdoel

Iedereen doet mee in Midden-Delfland. De inwoner die in staat is om betaalde arbeid te verrichten zo snel mogelijk doorgeleiden naar de reguliere arbeidsmarkt, al dan niet met ondersteuning. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken, participeert naar vermogen in de samenleving. De inwoner die niet in staat is om zelfstandig in het inkomen te voorzien (bij voorkeur tijdelijk) ondersteunen. Het voorkomen en/of het bestrijden van armoede onder onze inwoners. De stijging van het uitkeringenbestand stoppen/ombuigen door het voeren van een effectief re-integratiebeleid in combinatie van het streng handhaven van de wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Zoveel mogelijk inwoners van Midden-Delfland werken om te voorzien in hun eigen onderhoud. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken werkt aan het vergroten van zijn/haar mogelijkheden of participeert naar vermogen in de maatschappij.
- Zo min mogelijk inwoners van Midden-Delfland leven in armoede.
- De stijgende lijn van het uitkeringenbestand doorbreken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Bestrijding van de sociale armoede is een belangrijk uitgangspunt van de filosofie van Cittaslow. Een eigen inkomen en maatschappelijke participatie dragen bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven en de sociale cohesie. Het percentage uitkeringen en kinderen die leven in een 'uitkeringsgezin' is in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionaal gemiddelde, tegelijkertijd is sprake van een hoger besteedbaar inkomen.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	<p>Ons motto is: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee!</p> <p>Het uitkeringenbestand stijgt sinds de tweede helft van 2015, onder andere door de extra instroom van statushouders in de gemeente en de gevolgen van de recessie van de afgelopen jaren. Met extra (formatie)inzet op bemiddeling naar werk, ondersteunen bij re-integratie en het streng handhaven van de wet- en regelgeving willen we deze stijgende lijn doorbreken.</p> <p>Werk en participatie draagt bij aan het verbeteren op alle leefgebieden. Bij de inzet van middelen gaan we daarom uit van wat nodig is om onze inwoners te laten werken en/of hun participatie te vergroten, zonder de eigen kracht van de inwoner uit het oog te verliezen.</p>	<p>In afgelopen jaar is er sterk ingezet op re-integratie om ervoor te zorgen dat iedereen in Midden-Delfland zoveel mogelijk werkt en daar waar dat niet mogelijk is in ieder geval participeert in onze samenleving.</p> <p>Met name door de inzet van Work8 en Delta8 heeft de gemeente een relatief hoge uitstroom van werkzoekenden. De instroom in 2019 was relatief hoog, waarvan het beeld is mede vanwege verhuizingen vanuit de regio.</p>
Concrete doelen/acties voor 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opstellen van en uitvoering geven aan het Vervolgplan (na ons vorige 'uitvoeringsprogramma Werk en inkomen') om de komende jaren een nieuwe impuls te geven aan de concretisering van ons doel/motto: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee 2. Voortzetting van uitvoering van integraal armoedebeleid en inzet op preventie van schulden 3. Uitvoering van Beschut Werk conform de taakstelling overheid 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het afgelopen jaar is gewerkt conform het uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen. Er is sterk ingezet op het begeleiden van werkzoekenden naar werk door de inzet van Work8 en Delta8 zijn in 2019 62 personen volledig uitgestroomd naar werk, 13 personen zijn gedeeltelijk uitgestroomd naar werk en drie personen bevinden zich in een sociaal activeringstraject. Door een relatief hoge instroom, waarbij het beeld is dat onder andere verhuizingen vanuit de regio de oorzaak is, is het uitkeringsbestand helaas niet afgenomen in de mate waarin we dat hadden verwacht. 2. Er zijn brainstormsessies georganiseerd met interne en externe partners over het bestrijden van armoede, waarbij afspraken zijn gemaakt over rollen en taken. Eind 2019 was de taakstelling realisatie beschut werk voor dat jaar nog niet 3. Behaald. Echter medio 2020 bereiken we de taakstelling 2020 en

	<p>4. Sturing op actieve werkgeversdienstverlening richting Midden-Delflandse ondernemers</p> <p>5. Blijvend actualiseren bestaande verordeningen en beleidsregels</p>	<p>bekijken we de mogelijkheden voor het creëren van een extra plek.</p> <p>4. De werkgeversdienstverlening wordt voor onze gemeente uitgevoerd door Werkse! en Work8.</p> <p>5. In 2019 zijn geen verordeningen of beleidsregels geactualiseerd.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen 2017-2019 - Actieplan versterken van de uitstroom naar werk - Uitgangspuntennota Participatiewet - Re-integratieverordening en beleidsregels re-integratie en beleidsregels beschut werk - Maatregelenverordening - Handhavingsplan - Handhavingverordening - Beleidsregels bestuurlijke boete - Verificatieplan - Verordening individuele inkomenstoeslag - Verordening individuele studietoelage - Beleidsplan armoede - Beleidsregels bijzondere bijstand - Jeugdsportfonds/ Jeugdcultuurfonds - Collectieve Aanvullende Verzekering - Verordening kinderopvang - Beleidsplan en verordening Wet Inburgering - Beleidsplan, beleidsregels en preventieplan schuldhulpverlening 	

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen		werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten:	Bijstand	2.648.057	2.665.283	2.514.149	2.543.898	-29.749
	Sociale werkvoorziening	130.870	219.373	219.373	149.520	69.853
	Minimabeleid	719.039	619.086	539.086	555.343	-16.257
	Participatiefonds	214.182	455.806	620.054	670.090	-50.036
Baten:	Bijstand	2.157.971	2.014.368	2.245.675	2.268.527	-22.852
	Werkgelegenheid	0	0	0	0	0
	Minimabeleid	41.485	74.000	37.000	40.433	-3.433
	Participatiefonds	123.468	0	0	0	0
Saldo	Bijstand	490.086	650.915	268.474	275.371	-6.897
	Werkgelegenheid	130.870	219.373	219.373	149.520	69.853
	Minimabeleid	677.554	545.086	502.086	514.910	-12.824
	Participatiefonds	90.714	455.806	620.054	670.090	-50.036

Toelichting financiële afwijking

Taakveld Bijstand:

Nadelig saldo € 29.749 laat zich met name verklaren door:

- De uitgaven op de BUIG voor 2019 zijn ruimschoots binnen het door het Rijk beschikbaar gestelde BUIG-budget gebleven, waardoor dit heeft geresulteerd in een overschot op de BUIG. Het jaar 2019 kenmerkte zich, in het kader van de uitvoering van de Participatiewet, door een grote inzet op uitstroom naar de arbeidsmarkt. Helaas werd onze gemeente (ondanks de extra inzet op uitstroom) in 2019 ook geconfronteerd met een meer dan gemiddelde instroom in de bijstand. Aangezien de uitgaven

Taakveld Sociale Werkvoorziening:

Onderschrijding lasten € 69.853 (V) laat zich voornamelijk verklaren door lagere uitgaven als gevolg van onvoldoende zicht op de uitstroom uit de WSW over 2019 bij het opstellen van de begroting. Voor 2020 is dit budget onder andere nodig voor de invulling van beschutte werkplekken.

Taakveld Participatiefonds:

Overschrijding lasten € 79.997 (N) laat zich voornamelijk verklaren door:

- Een bedrag van € 44.000 voor uitgevoerde re-integratietrajecten uit 2018 is pas in 2019 betaald en verantwoord.
- De resterende hogere lasten zijn met name het gevolg van extra investering in re-integratie van werkzoekenden, waardoor onder andere de uitkeringskosten lager uitvallen. Dit heeft - zoals met deze investering was beoogd - geresulteerd in een overschot op de BUIG.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 6	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	0	0	772.925	22.925	750.000
Baten	111.397	186.211	581.263	556.263	25.000
Totaal mutaties reserves	-111.397	-186.211	191.662	-533.338	725.000

Lasten: onderschrijding € 750.000

Algemene reserve

- De verkoop van het gemeentehuis in Maasland is niet meer in 2019 gerealiseerd, een onderschrijding van € 301.948.

Reserve investeringsprogramma

- De verkoop van het gemeentehuis in Maasland is niet meer in 2019 gerealiseerd, een onderschrijding van € 448.052.

Baten: onderschrijding € 25.000

Algemene reserve

- Strandgroet respijtzorg H4 pilot is bij de 4^e periodieke begrotingswijziging afgeraamd in de exploitatie, een onderschrijding van € 25.000.

Investeringen

Voor dit programma zijn er in 2019 geen investeringen gedaan.

2.1.7 Programma 7: Ruimtelijke Ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting

Beleidsveld ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

In de ruimtelijke ordening spelen diverse belangen en ontwikkelingen. Deze hebben invloed op de bestaande en toekomstige leefomgeving van de inwoners van onze gemeente. Wij willen mede door participatie van onze inwoners ruimtelijke projecten tot ontwikkeling brengen. Op deze wijze streven wij een groter maatschappelijk draagvlak na voor de ontwikkelingen van woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen. Daarnaast biedt het ruimtelijk beleid, dat is vastgelegd in bestemmingsplannen en beleidsnota's zoals het Landschapsontwikkelingsperspectief, handvatten voor het bestuur om tot goede belangenafwegingen te komen. Verder vormt dit beleid een praktisch toetsingskader voor planvorming, vergunningverlening en handhaving. In aansluiting en vooruitlopend op de invoering van de Omgevingswet is alle ontwikkeling gericht op een goede ruimtelijke kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect.

Het ruimtelijk orderingsbeleid is ondersteunend aan de missie van de gemeente en de gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en Vitale dorpen in 2025. We ordenen ruimte zodanig dat de gebruikers ervan zich maximaal kunnen ontplooiën. Daarnaast hebben we respect voor de medegebruiker en nemen we eenieder verantwoordelijkheid voor de wet in acht (ruimte maken en ruimte delen). Ook willen we komen tot een harmonieuze, evenwichtige, duurzame en leefbare samenleving. De componenten wonen, werken, verzorgen, recreëren, verkeer, natuur en milieu moeten ieder voor zich en in gezamenlijkheid de juiste aandacht krijgen.

De regering wil het stelsel van het omgevingsrecht ingrijpend veranderen met de invoering van de Omgevingswet. Het omgevingsrecht moet eenvoudiger, sneller en overzichtelijker worden. Er moet ruimte komen voor een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Een intensievere samenwerking met betrokken partijen moet leiden tot meer lokaal maatwerk. Het verder ontwikkelen van deze aspecten past in het door ons ingezette organisatie ontwikkelingsproces. De invoering vergt de komende jaren de nodige aandacht. Daar waar mogelijk worden actuele ontwikkelingen in de herziening van de bestemmingsplannen opgenomen in het licht van de nieuwe Omgevingswet.

Beleid van andere overheden zoals Rijk en Provincie beoordelen we in het kader van gewenst maatschappelijk effect voor onze gemeente. Doel is het realiseren van een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow richt zich op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Het gaat hierbij om handhaving van natuur en agrarische gronden, tegengaan en herbestemmen van leegstaande gebieden en gebouwen en een kwalitatieve inrichting van de openbare ruimte. De visies Midden-Delfland® 2025 en Behoud door ontwikkeling kennen een belangrijke ruimtelijke component. Deze bestaat uit bescherming via het bestemmingsplan, herontwikkeling via een grondexploitatie en aanpak van vervallen of leegstaande locaties.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De gemeente beschikt over actuele bestemmingsplannen (jonger dan 10 jaar) voor het totale grondgebied.	De bestemmingsplannen voor de kernen en het buitengebied (Gras en Glas) zijn jonger dan 10 jaar. De (nieuwe) Omgevingswet kent deze verplichting van een 10-jaarlijkse actualisatie niet. In 2019 is het proces gestart om te zorgen dat in 2020 de Omgevingsvisie 1.0 vastgesteld kan worden. Hiermee voldoet de gemeente

		aan de minimale wettelijk vereiste planvoorschriften.
Concrete doelen/acties voor 2019	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vaststellen van enkele kleine postzegelbestemmingsplannen voor individuele percelen 2. Opstellen partiele herzieningen van bestemmingsplannen voor de uitvoering van projecten 3. Vaststellen herziening bestemmingsplan Glastuinbouwgebieden 4. Ontwikkeling centrum Maasland 5. Vaststellen van het uitwerkingsplan Woningbouw Woudselaan 6. Begeleiden van uitgebreide procedures voor aanvragen omgevingsvergunning en projecten 7. Opstellen en beoordelen van ruimtelijke onderbouwingen 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verschillende bestemmingsplanprocedures zijn opgestart en afgerond in 2019. Het uitwerkingsplan Woningbouw Woudselaan is voorbereid, nog niet in 2019 vastgesteld. De procedure en vaststelling van dit plan vindt in 2020 plaats. 2. Het ontwerpbestemmingsplan voor het centrumplan Schipluiden is als ontwerp ter inzage gelegd en wordt voor de zomer 2020 voor behandeling aangeboden aan de gemeenteraad. 3. Een integrale herziening van het bestemmingsplan Glastuinbouwgebieden is niet vastgesteld. Voor verschillende individuele initiatieven is per individuele situatie bekeken wat de best passende procedure is. Voor een integrale herziening is geen beleidsmatige aanleiding. 4. De uitvoering van dit plan loopt conform planning. 5. Met het oog op de Omgevingswet zijn incidentele aanpassing het meest efficiënt en zorgen voor minder kosten. In 2020 wordt met de Omgevingsvisie de afweging gemaakt of een nieuw bestemmingsplan wenselijk is en hiervoor een budget beschikbaar moet komen. 6. Verschillende procedures voor aanvragen omgevingsvergunning en projecten zijn gevoerd, inclusief het beoordelen van ruimtelijke onderbouwingen en het behandelen van zienswijzen, bezwaar en beroep. Het voeren van deze procedures wordt beschouwd als het faciliteren van plannen en projecten. De (interne) werkwijze rondom het beoordelen van principeverzoeken is efficiënter ingericht. 7. Wanneer het aan de orde was, is er verweer gevoerd in het kader van bezwaar of beroep. Zo heeft in Q4 de zitting bij de Raad van State over de beroepen tegen de vaststelling van het bestemmingsplan en exploitatieplan Keenenburg V plaatsgevonden.

	<div>8. Het voeren van verweer in beroep op de diverse vastgestelde bestemmingsplannen</div> <div>9. Het faciliteren van kleinere plannen en projecten</div> <div>10. Oplossingsgerichte uitvoering van het handhaving beleidsplan.</div>	<div>8. De beroepen zijn ongegrond verklaard.</div> <div>9. Als gemeente hebben wij klein projecten gefaciliteerd en waar nodig gefinancierd.</div> <div>10. Handhavingsbeleidsplan</div> <div>Onderstaande tabel bevat een overzicht van bouw gerelateerde handhavingen in de periode 2017-2019:</div> <table><tr><th>Kengetallen Handhaving</th><th>2017</th><th>2018</th><th>2019</th></tr><tr><td>sloopmeldingen (in december 2019 overgegaan naar de ODH)</td><td>116</td><td>120</td><td>79</td></tr><tr><td>stilleggingen vergunning gerelateerd</td><td>20</td><td>25</td><td>30</td></tr><tr><td>constatering illegale bouw / werkzaamheden geregistreerd</td><td>46</td><td>44</td><td>42</td></tr><tr><td>constatering illegale bouw / werkzaamheden nog niet geregistreerd</td><td>40</td><td>42</td><td>40</td></tr><tr><td>Handhaving als gevolg van constatering</td><td>20</td><td>20</td><td>30</td></tr></table> <div>Omgevingswet</div> <div><div>- Het plan van aanpak voor het opstellen van de Omgevingsvisie 1.0 Midden-Delfland is in Q4 vastgesteld door de gemeenteraad.</div><div>- In januari 2019 vond een workshop plaats met ambtenaren van de gemeente Westland over grens overstijgende onderwerpen voor de omgevingsvisies van beide gemeenten, die vragen om nadere afstemming. Uit het gezamenlijk overleg volgt ook dat een integrale herziening van het Bestemmingsplan Glas niet noodzakelijk is.</div><div>- Midden-Delfland is deelnemer van regionale werksessies die gericht zijn op werkafspraken over samenwerking en digitale informatie-uitwisseling met ketenpartners tijdens vergunningprocedures. Onderdeel van de regionale afstemming is ook het leveren van input voor regionale verkenningen naar ruimtelijke opgaven op het gebied van water, gezondheid en veiligheid ten behoeve van de gemeentelijke omgevingsvisies. Deze regionale verkenningen worden medio 2020 opgeleverd, met als doel te betrekken bij de gemeentelijke omgevingsvisies.</div><div>- Er is gestart met de voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2021. Een extern</div></div>	Kengetallen Handhaving	2017	2018	2019	sloopmeldingen (in december 2019 overgegaan naar de ODH)	116	120	79	stilleggingen vergunning gerelateerd	20	25	30	constatering illegale bouw / werkzaamheden geregistreerd	46	44	42	constatering illegale bouw / werkzaamheden nog niet geregistreerd	40	42	40	Handhaving als gevolg van constatering	20	20	30
Kengetallen Handhaving	2017	2018	2019																							
sloopmeldingen (in december 2019 overgegaan naar de ODH)	116	120	79																							
stilleggingen vergunning gerelateerd	20	25	30																							
constatering illegale bouw / werkzaamheden geregistreerd	46	44	42																							
constatering illegale bouw / werkzaamheden nog niet geregistreerd	40	42	40																							
Handhaving als gevolg van constatering	20	20	30																							

		bureau is in Q4 ingeschakeld om een QuickScan te maken van de benodigde aanpassingen in de organisatie, formatie, digitale ondersteuning en werkwijze. Uitkomsten hiervan worden betrokken bij de voorstellen voor de begroting 2021.
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Midden-Delfland® 2025 - Grondbeleid - Bestemmingsplannen - Stichting Groenfonds Midden-Delfland - Structuurvisies inclusief uitwerking dorpskernen (nog vast te stellen) - Ontheffingenbeleid - Beeldkwaliteitsplannen - Landschapsontwikkelingsperspectief - Ruimtelijke Visie Hof van Delfland - Provinciaal beleid - Handhavingsbeleid plan 	

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland</i>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Op basis van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg doet de gemeente een beroep op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft voor met name bouwplannen gesitueerd in het buitengebied, waarvoor archeologisch onderzoek nodig is.</p>
<i>Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)</i>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering.</p>

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Ruimtelijke ordening	617.787	636.027	1.453.627	781.063	672.564
Baten: Ruimtelijke ordening	39.020	46.776	64.474	-55.939	120.413
Saldo Ruimtelijke ordening	578.767	589.251	1.389.153	837.002	552.151

Toelichting financiële afwijking

De belangrijkste verschillen betreffen :

- Bouwplannen niet zijnde grexen : Er is circa € 45.000 meer aan manuren en externe adviezen uitgegeven dan begroot. Aan de andere kant is € 150.000 niet uitgegeven, zijnde de subsidie voor het plan Post dat onttrokken wordt aan de reserve sociale woningbouw. Dat bedrag (en de onttrekking aan de reserve) moet echter wel overgeheveld worden naar 2020.
- Parkeerverharding Schipluiden (IODS) : circa € 235.000 nog niet uitgegeven, maar dat restantkrediet moet overgeheveld worden naar 2020. Wordt gedekt uit IODS-gelden.
- Bouwplannen niet zijnde grexen, initiatief gemeente : € 237.000 minder uitgegeven dan begroot. Het gaat om o.a. uitvoering van zaken in centrum Maasland die alsnog in 2020 uitgevoerd worden. Het restantkrediet moet derhalve overgeheveld worden naar 2020.

In totaal is op RO € 551.000 minder uitgegeven dan begroot. Er moet echter € 150.000 + € 235.000 + € 237.000 = € 622.000 overgeheveld worden naar 2020. Eigenlijk is er dus sprake van een overschrijding met circa € 70.000. Deels wordt dit veroorzaakt door manuren en externe kosten voor invoering van de omgevingswet (circa € 37.000) en het restant kosten van particuliere plannen waarvoor (nog) geen planbijdrage kon worden geïnd.

Beleidsveld volkshuisvesting

Beleidsdoel

Wij stemmen de woningvoorraad af op de behoefte van de inwoners. De Woonagenda 2016-2020 laat zien dat het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met Welzijn (onder andere Wmo, statushouders, voorrangsverklaringen, langer zelfstandig wonen, sociale cohesie en veilige woonomgeving), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Een woningvoorraad en woningtoewijzing die past binnen de Woonagenda 2016-2020 en daarmee binnen het streefbeeld Vitale dorpen in 2025. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de woon- en leefomgeving. Het lokaal beleid is gericht op de persoonlijke omstandigheden van inwoners en verschillende doelgroepen in de gemeente. Bij de planvorming voor woningbouw zijn duurzaamheid, veiligheid en de bijdrage aan de vitaliteit van de dorpen belangrijke beleidsonderdelen. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	De door de raad vastgestelde Woonagenda 2016-2020 geeft richting aan het woonbeleid, waarmee we vitale dorpen beogen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.	In 2019 is de Woonagenda gebruikt als richtinggevend kader voor de kwalitatieve invulling van de doelstelling om in deze raadsperiode 700 woningen te realiseren en/of de procedure te hebben opgestart.
Concrete doelen/acties voor 2019	1. In 2019 vervolgen wij de uitwerking van de doelen uit de Woonagenda 2016-2020 en de prestatieafspraken. Wij werken	1. In 2019 is inzet gepleegd op de realisatie en verkoop van woningen in de Cittaslow nieuwbouwwijk De Kreek in Den Hoorn. Voor andere locaties is

	<p>hierbij nauw samen met de lokale woningcorporatie Wonen Midden-Delfland. Ook blijven we samenwerken met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden.</p> <p>2. De bebouwingsmogelijkheden in de dorpen zijn beperkt. Op basis van de woonagenda maken we daarom in overleg met de gemeenteraad afgewogen keuzes, voor welke doelgroep wij woningen toevoegen. Tegelijkertijd werken wij in elk dorp aan het bevorderen van doorstroming uit de bestaande eengezinswoningen.</p> <p>3. In 2019 maken wij een start met het actualiseren van het gemeentelijk woonbeleid (woonvisie/woonagenda vanaf 2020).</p> <p>4. In 2019 verloopt de huidige huisvestingsverordening. In nauwe afstemming met de andere 8 gemeenten in de regio Haaglanden werken we aan een actuele huisvestingsverordening per 1 juli 2019.</p>	<p>gewerkt aan voorbereidingen en is procedurele voortgang geboekt voor woningbouw, in Schipluiden (Keenenburg en centrum) en Maasland (Commandeurspolder).</p> <p>2. De gemeente werkt nauw samen met Wonen Midden-Delfland aan de uitvoering van de prestatieafspraken. In overleg met de corporatie en de huurdersverenigingen zijn nieuwe afspraken gemaakt voor de prestatieafspraken 2020.</p> <p>3. In 2019 is het regionale traject gestart voor nieuwe woningmarktafspraken. De gemeenten en de woningcorporaties in de regio Haaglanden en de provincie zijn hierin partij.</p> <p>4. In 2019 hebben we, in regionale afstemming, gewerkt aan een nieuwe Huisvestingsverordening. De raad heeft deze nieuwe verordening vastgesteld. De regels zijn op 1 juli 2019 in werking getreden.</p>
Instrumenten	<ul style="list-style-type: none"> - Woonagenda Midden-Delfland 2016-2020 - Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025 - Resultaten woonwensenonderzoek jongeren - Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen 2025) - Nieuwe huisvestingsverordening Midden-Delfland 2015 - Regionale prestatieafspraken - Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland - Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de voorzieningen die daarop gebaseerd zijn (wonen, zorg en welzijn) 	In 2019 is de Huisvestingsverordening Midden-Delfland 2019 vastgesteld. Deze vervangt de verordening uit 2015.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	primitieve begroting 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Bouw-en woningtoezicht	816.186	822.902	805.751	868.282	-62.531
Stads- en dorpsvernieuwing					0
Baten: Bouw-en woningtoezicht	797.730	568.064	968.064	1.160.902	-192.838
Stads- en dorpsvernieuwing					0
Saldo: Bouw-en woningtoezicht	18.456	254.838	-162.313	-292.620	130.307
Stads- en dorpsvernieuwing	0	0	0	0	0

Toelichting financiële afwijking

Beleidsveld grondzaken

Beleidsdoel

Wij stemmen de woningvoorraad af op de behoefte van de inwoners. De Woonagenda 2016-2020 laat zien dat het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met Welzijn (onder andere Wmo, statushouders, voorrangsverklaringen, langer zelfstandig wonen, sociale cohesie en veilige woonomgeving), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Een woningvoorraad en woningtoewijzing die past binnen de Woonagenda 2016-2020 en daarmee binnen het streefbeeld Vitale dorpen in 2025. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de woon- en leefomgeving. Het lokaal beleid is gericht op de persoonlijke omstandigheden van inwoners en verschillende doelgroepen in de gemeente. Bij de planvorming voor woningbouw zijn duurzaamheid, veiligheid en de bijdrage aan de vitaliteit van de dorpen belangrijke beleidsonderdelen. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen en wat hebben we bereikt?

	Wat gaan we daarvoor doen?	Wat hebben we gedaan?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken	Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De plannen zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen. In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2020 vastgesteld. In de woningbouwprogrammering is aangegeven dat we de raad nader informeren over de (financiële) haalbaarheid van de doelstellingen bij de vertaling in de bouwprojecten. Deze verdere uitwerking kan leiden tot aanpassingen in de uitgangspunten van bouwprojecten en dus de beoogde woningbouwprogrammering.	Bij de onderhanden grondexploitaties zijn de woonagenda en de beleidsdoelstellingen van andere beleidsterreinen meegenomen.
Concrete doelen/acties voor 2019	In de woningbouwplanning is voor 2019 opgenomen dat 243 woningen gerealiseerd worden. Hiervan vallen 60 woningen binnen de sociale sector. Deze aantallen zijn onder andere afhankelijk van de wijze waarop we invulling geven aan de woonagenda en de woningbouwprogrammering.	In 2019 zijn er gronden uitgegeven voor 97 woningen in Maaslandse Dam en Kreekzone, waarvan 43 sociale huurwoningen.

Instrumenten	Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties).	De jaarlijkse herziening van de grondexploitatieberekeningen (grexen) hebben plaatsgevonden.
--------------	--	--

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

<i>Bedrijvenschap Harnaschapolder</i>	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Beoogd wordt de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschapolder. De gemeente Midden-Delfland is een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).</p>
---	--

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Grondexploitaties	2.776.042	6.938.690	7.192.379	4.532.362	2.660.017
Baten: Grondexploitaties	3.448.754	7.506.183	8.807.993	7.813.113	994.880
Saldo Grondexploitaties	-672.712	-567.493	-1.615.614	-3.280.751	1.665.137

Toelichting financiële afwijking

Mutaties reserves

Mutaties Reserves programma 7	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	636.541	28.985	1.001.056	3.340.056	-2.339.000
Baten	269.794	286.825	2.273.547	3.155.100	-881.553
Totaal mutaties reserves	366.747	-257.840	-1.272.491	184.956	-1.457.447

Baten: onderschijding € 881.553

Algemene reserve

De herinrichting van het Centrum Schipluiden is nog niet gestart, een onderschijding van € 100.000.

- Het restantbudget van € 240.000 voor de parkeerverharding Schipluiden kan vervallen, dit wordt in 2020 geactiveerd.
- Het budget voor wensen omwonenden zuidrand Schipluiden is niet gebruikt, een onderschijding van € 24.500.

Fonds sociale woningbouw

- De bijdrage voor Hof van Keenenburg is nog niet gedaan, een onderschrijving van € 150.000.

Diverse kleinere onderschrijvingen

- Totaal € 16.947.

Investerings

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Grond in erfpacht	€ 4.120.662	€ 1.241.605	€ 2.879.058	Nee	Het restant moet doorgeschoven worden naar 2020 voor mogelijke erfpachttuitgiften in Maaslandse Dam en Commandeurspolder IV.
Grond in erfpacht	€ -	€ -925.569	€ 925.569	Nee	In 2019 zijn diverse particuliere erfpachtgronden verkocht, het krediet wordt niet afgesloten (zie boven), maar het restant op inkomsten wordt niet doorgeschoven naar 2020.
Particulier initiatief Scharnier	€ -272.500	€ -279.260	€ 6.790	Ja	
Aankoop locatie Oude Veiling 2 & 3	€ 46.835	€ 40.743	€ 6.093	Ja	Dit is aangekocht en hiermee afgerond.
Renteloze lening Project Oud Camp (GeoPower)	€ -	€ -20.000	€ 20.000	Ja	De lening is omgezet in een subsidie.

2.2 Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen is geen (beleid)programma en heeft daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarden voor het te voeren beleid. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen ambities en mogelijkheden. De voorschriften en regelgeving met betrekking tot het financiële beleid nemen ieder jaar toe. Hierdoor wordt de financiële ruimte beperkt maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat onverantwoorde toepassingen worden gekozen.

In algemene termen kan gesteld worden dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden. Omdat de voorgeschreven meerjarencijfers niet verder gaan dan het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren is een financieel perspectief opgesteld voor de langere termijn (zie hoofdstuk 3). Op deze manier wordt bereikt dat het korte termijnbeleid past in en bijdraagt aan de noodzakelijke aanpassingen op langere termijn.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Treasury	278.072	287.771	639.574	641.364	-1.790
Dividend	0	0	0	0	0
Algemene baten en lasten	0	16.000	15.842	0	15.842
OZB niet woning	239.357	260.837	70.837	55.308	15.529
OZB woning	103.387	128.073	318.073	328.721	-10.648
Baten: Treasury	3.095.714	3.018.708	3.069.280	1.499.310	1.569.970
Dividend	0	0	0	2.120.373	-2.120.373
Algemene uitkering	14.304.392	18.961.771	19.153.213	19.343.003	-189.790
Algemene baten en lasten	0	0	0	0	0
Uitk. Deelfonds sociaal domein	3.543.939	0	0	0	0
OZB niet woning	1.448.757	1.391.579	1.541.579	1.580.563	-38.984
OZB woning	2.804.325	3.020.123	3.049.123	3.003.784	45.339
Saldo Treasury	-2.817.642	-2.730.937	-2.429.706	-857.946	-1.571.760
Dividend	0	0	0	-2.120.373	2.118.583
Algemene uitkering	-14.304.392	-18.961.771	-19.153.213	-19.343.003	189.790
Algemene baten en lasten	0	16.000	15.842	0	15.842
Uitk. Deelfonds sociaal domein	-3.543.939	0	0	0	0
OZB niet woning	-1.209.400	-1.130.742	-1.470.742	-1.525.255	54.513
OZB woning	-2.700.938	-2.892.050	-2.731.050	-2.675.063	-55.987

Mutaties Reserves algemene dekkingsmiddelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	5.377	141	5.775.984	5.775.984	0
Baten	1.538.190	0	4.980.206	4.980.206	0
Totaal mutaties reserves	-1.532.813	141	795.778	795.778	0

Toelichting financiële afwijkingen

Baten

Overschrijding Treasury (€ 1.571.760)

De rente van de aangegane leningen ten behoeve van de erfpacht waren wel als last begroot op dit product (conform BBV voorschriften). Maar de doorbelasting naar het product van erfpacht niet

(zoals gemeld in de decemberbrief 2019). De boeking heeft wel plaatsgevonden wat deze overschrijding verklaart.

Overschrijding dividend

Betreft de ontvangen dividend bedragen van Juva, Evides en BNG.

Overschrijding Algemene uitkering (€ 189.790)

In de decembercirculaire van 2019 zijn een aantal bedragen beschikbaar gekomen voor de Transitievisie warmte, Energieloket en Wijkaanpak die bedoeld zijn voor het jaar 2020 (totaal € 237.098). Van deze extra ontvangen bedragen wordt dan ook voorgesteld ze door te schuiven naar 2020.

Overschrijding OZB niet-woningen (€ 38.984)

Voor OZB niet-woningen is de overschrijding te verklaren door:

- € 26.322 aanslagen 2017-2018
- € 12.662 verminderingen uitspraken bezwaren WOZ

Onderschrijding OZB niet-woningen (€ 45.339)

De onderschrijding bij OZB woningen komt door:

- € 16.200 advies oninbaar 2018
- € 9.675 advies oninbaar 2019
- 21.176 verminderingen uitzondering waterverdedigingswerken 2016-2017
- € 8.593 zijn verminderingen uitspraken bezwaren WOZ

2.3 Overzicht van overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden baten en lasten van de overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Hiermee wint de begroting en verantwoording aan transparantie. De gemeenteraad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead voorgeschreven:

Alle bedrijfskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Dit om te voorkomen dat dit voor deze gevallen leidt tot een tekort in de begroting. Als voorbeelden kunnen worden genoemd: de grondexploitatie, investering en andere (subsidie)trajecten, die gepaard gaan met activering en afschrijving, waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan. Voor deze gevallen is het toerekenen van overhead en (eventueel) rente wel toegestaan.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor kostendekkende tarieven berekend mogen worden (bijvoorbeeld afval en riolering), geldt dat het niet meenemen van overhead betekent dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan. Dit komt doordat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven. Om die reden is in het gewijzigde BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot taken/activiteiten/heffingen volgens een nader omschreven systematiek. Deze verplichte toelichting is nog niet in de paragraaf lokale heffingen in deze begroting opgenomen. Wij informeren u hierover separaat bij de aanbidding van de verordeningen voor 2018.

Hieronder volgt in lijn met het format van onze begroting het overzicht van de overhead:

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten: Overhead bestuurorgaan	278.252	416.904	576.904	651.472	-74.568
Overhead D, C en I	969.688	1.394.865	2.075.537	2.052.245	23.292
Overhead ambtelijke organisatie	7.572.764	5.951.136	6.178.577	6.219.394	-40.817
Overhead Openbare werken	197.728	148.646	153.481	68.021	85.460
Baten: Overhead bestuurorgaan	0	0	0	0	0
Overhead D, C en I	2.047	0	0	2.673	-2.673
Overhead ambtelijke organisatie	274.444	145.387	294.549	303.302	-8.753
Overhead Openbare werken	10.201		4.500	6.549	-2.049
Saldo Overhead bestuurorgaan	278.252	416.904	576.904	651.472	-74.568
Overhead D, C en I	967.641	1.394.865	2.075.537	2.049.572	25.965
Overhead ambtelijke organisatie	7.298.320	5.805.749	5.884.028	5.916.092	-32.064
Overhead Openbare werken	187.527	148.646	148.981	61.472	87.509

Toelichting financiële afwijkingen

Lasten

Overschrijding Overhead bestuur (€ 74.568)

Deze overschrijding heeft te maken met een verschil in uren schrijven tussen de begroting en de werkelijkheid. In werkelijkheid zijn er meer uren toegeschreven aan het product Overhead bestuur dan begroot. Per saldo betekent dit geen extra last voor de gemeente alleen een verschuiving van lasten.

Overschrijding Overhead ambtelijke organisatie (€ 40.817)

De voornaamste reden voor deze overschrijding is dat de onderhoudscontracten voor het gemeentehuis duurder uitgevallen zijn dan was voorzien.

Onderschrijding Overhead openbare werken (€ 85.460)

Omdat in werkelijkheid meer uren zijn geschreven op producten is een onderschrijding te zien op deze post.

Mutaties reserves

Mutaties Reserves overhead	werkelijk 2018	primitieve begroting 2019	Begroting incl. wijzigingen	werkelijk 2019	verschil
Lasten	20.000	0	41.400	41.400	0
Baten	753.875	940.853	1.402.854	1.184.183	218.671
Totaal mutaties reserves	-733.875	-940.853	-1.361.454	-1.142.783	-218.671

Investeringen

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Informatiebeleidsplan	€ 40.000		€ 40.000	Nee	Wordt in 2020 nog ingezet voor implementatie div. zaken
Vervangen hardware automatisering 2019	€ 267.500	€ 40.346	€ 227.154	Nee	Kosten Firewall zijn hier al uit betaald, kosten werkplekvervangende komen in 2020 (vanaf april)
Implementatie DMS 2017	€ 24.077		€ 24.077	Nee	Krediet benodigd voor integratie DMS functionaliteit in Zaaksysteem
Aanbrengen ontgasser gemeentehuis	€ 7.633		€ 7.633	Nee	Het project bevindt zich momenteel in de afrondende fase. Het resterende budget is niet voldoende i.v.m. meerwerk. Het tekort van € 6.000 moet in 2020 worden bijgeraamd.
Kosten zonwering in de zijgevel gemeentehuis	€ 45.000		€ 45.000	Nee	Project zal dit jaar nader onderzocht moeten worden. geen goed klachtbeheer systeem om de beoordeling te doen of dit wel/ niet nodig zal zijn. Uitvoering verwacht 2020/2021
Kosten verbetering luchtvochtigheid gemeentehuis	€ 36.000		€ 36.000	Nee	Project is doorgeschoven naar 2020. onderzoek is in 2019 uitgevoerd.
Oracle migratie 2019	€ 55.000	€ 38.129	€ 16.871	Nee	in te zetten voor nog komende (Oracle) kosten.
Camerabeveiliging gemeentehuis	€ 37.500		€ 37.500	Nee	project loopt nog, uitvoering verwacht in 2020
BAG-WOZ koppeling	€ 4.588		€ 4.588	Nee	Er vindt nog een herijking van de BAG met de WOZ plaats, daarvoor is dit bedrag nog in te

					zetten. Onduidelijk is of dit in 2020 of 2021 gaat plaatsvinden
Basisregistratie grootschalige topografie	€ 46.887		€ 46.887	Nee	Investering zal nog plaatsvinden in 2020/2021
Aanschafkosten CMS	€ 30.281		€ 30.281	Nee	Krediet is nog benodigd voor integratie CMS-functionaliteiten met het zaakstelsel.

2.4 Paragrafen

In dit hoofdstuk zal in de navolgende paragrafen in worden gegaan op de verplicht voorgeschreven toelichtingen vanuit het besluit begroting en verantwoording.

2.4.1 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen, is de onroerendezaakbelasting (OZB) de belangrijkste. Daarnaast zijn er heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen behoren. De belangrijkste hiervan zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Nota lokale heffingen Midden-Delfland

De raad stelde op grond van de 'Financiële verordening gemeente Midden-Delfland' op 26 april 2016 de nota Lokale heffingen Midden-Delfland 2016 vast. Deze nota beschrijft de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Maar ook andere zaken die nauw samenhangen met de heffing en inning van gemeentelijke belastingen en heffingen. De nota wordt ten minste eenmaal in de vier jaar aangeboden. In deze paragraaf beschrijven wij de actuele stand van zaken.

Onroerendezaakbelastingen

OZB-tarieven	2017	2018	2019
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1205%
Tarief eigenaren niet-woningen	0,2267%	0,2267%	0,2267%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1627%
Opbrengst OZB	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Woning	€ 2.804.326	€ 3.049.123	€ 3.003.784
Niet-woning	€ 1.448.757	€ 1.541.579	€ 1.580.563
Totale opbrengst OZB	€ 4.253.083	€ 4.590.702	€ 4.584.347

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is de kosten van de afvalinzameling voor 100% te dekken door de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Dit wordt bereikt door enerzijds kostenreductie en anderzijds verhoging van de afvalstoffenheffing. In 2019 zijn dezelfde tarieven gehanteerd als voor 2018. Voor 2019 bedraagt het tarief afvalstoffenheffing voor een eenpersoonshuishouden € 238,56. Voor een meerpersoonshuishouden is het tarief € 318,00. Het uitgangspunt voor de komende jaren blijft een kostendeckering van 100%.

Tarieven afvalstoffenheffing	2017	2018	2019
Eenpersoonshuishouden	€238,68	€238,56	€238,56
Meerpersoonshuishouden	€318,00	€318,00	€318,00
Opbrengst afvalstoffenheffing	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Afvalstoffenheffing	€ 2.298.605	€ 2.404.034	€ 2.299.476

Het overschot of te kort op het onderdeel afvalstoffenheffing wordt gestort in of onttrokken aan de voorziening bekleemde middelen derden. De onttrekking aan deze voorziening was begroot op € 60.000 terwijl de werkelijke onttrekking € 65.544 bedraagt. Het verschil wordt veroorzaakt door hogere kosten in 2019. Per 31 december 2019 is de voorziening €0. De lagere opbrengsten in 2019 worden veroorzaakt door een kleinere stijging in het aantal huishoudens dan verwacht. Hierdoor is de opbrengst ook gelijk aan 2018.

Rioolheffing

De opbrengsten van deze heffing dekken de lasten van het rioolstelsel. De kosten van de uitvoering van het gemeentelijke rioleringsplan en het daarmee samenhangende investeringsschema zijn verwerkt in programma 3 Beheer, Verkeer en Milieu. De raad heeft tijdens haar vergadering van september 2016 het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2016-2020 vastgesteld. Daarbij is voor de tarieven voor de rioolheffing gekozen om voor 2017 tot met 2020 een tarief van € 227,64 te hanteren.

Tarieven rioolheffing	2017	2018	2019
Rioolheffing	€227,64	€227,64	€227,64
Opbrengst rioolheffing	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Rioolheffing	€ 1.808.229	€ 1.830.226	€ 1.848.044

Kostendekking en egalisatiereserve rioolheffing

Het overschot op het onderdeel riolering wordt gestort in de voorziening beklemde middelen derden voor Riolering. De storting in deze voorziening was begroot op € 294.187 terwijl in de jaarrekening een storting van € 435.907 opgenomen is. Het verschil wordt veroorzaakt door lager uitgevallen lasten voor de riolering. Per 31 december 2019 is de egalisatievoorziening positief € 6.972.730.

Vergelijking van de tarieven met omliggende en vergelijkbare gemeenten

Tarieven 2019 omliggende gemeenten	OZB woning	OZB-woning waarde € 272.000	Afvalstoffen-hef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 327,00	€ 318,00	€ 227,64	€ 872,00
Delft	0,13050%	€ 354,00	€ 353,66	€ 219,98	€ 927,00
Vlaardingen	0,1477%	€ 401,00	€ 330,03	€ 157,80	€ 888,00
Maassluis	0,1392%	€ 378,00	€ 350,40	€ 174,00	€ 902,00
Lansingerland	0,1095%	€ 297,00	€ 187,02	€ 245,18	€ 729,00
Westland	0,1099%	€ 298,00	€ 226,08	€ 234,60	€ 758,00
OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden					
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning			
	Vlaardingen	eigendom woning			
	Delft	eigendom woning € 171,78 gebruik woning € 48,20			
	Lansingerland	€ 245,18 tot 500m ³ waterverbruik			
	Maassluis	eigendom woning			
	Westland	Eigendom woning 0,0214% van de WOZ-waarde + gebruik woning € 176,40			

Tarieven 2019 vergelijkbare gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 272.000	Afvalstoffen-hef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1205%	€ 327,00	€ 318,00	€ 227,64	€ 872,00
Nieuwkoop (SVHW)	0,1340%	€ 364,00	€ 303,24	€ 207,48	€ 874,00
Zoeterwoude (BSGR)	0,1070%	€ 291,00	€ 204,00	€ 260,00	€ 755,00
Bodegraven-Reeuwijk (BSGR)	0,1366%	€ 371,00	€ 238,44	€ 238,92	€ 848,00
OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden					
grondslag rioolheffing	Midden-Delfland	gebruik woning			
	Nieuwkoop	gebruik woning			
	Zoeterwoude	gebruik woning			
	Bodegraven-Reeuwijk	Vast tarief van € 128,40 + variabel tarief van minimaal € 110,52 bij verbruik tot 50m ³ . Dit loopt op per 50m ³ extra gebruik.			

opmerking afvalstoffenheffing	Zoeterwoude	€ 126,00 per belastingjaar + € 1,50 per 60 liter aanbieding ondergrondse verzamelcontainer.
----------------------------------	-------------	---

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief kwijtscheldingsbeleid. Op het aanslagbiljet staat informatie over de kwijtscheldingsmogelijkheid en de procedure voor het verkrijgen van kwijtschelding. Beoordeling van een verzoek gebeurt op basis van het vermogen en het netto besteedbare inkomen van de volledige huishouding.

Voor belastingplichtigen die daar toestemming voor geven, worden relevante gegevens automatisch getoetst bij de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Blijkt uit deze toetsing dat belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding, dan krijgt hij dat meteen. Het invullen van een kwijtscheldingsformulier is dan niet nodig.

Lasten kwijtscheldingsbeleid in €	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Gemeentelijke heffingen	€ 106.117	€ 101.184	€ 95.260

Opbrengst leges en belastingen

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Burgerlijke stand	€ 61.964	€ 60.257	€ 66.627
Rijbewijzen en reisdocumenten	€ 321.247	€ 188.034	€ 198.473
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	€ 4.494	€ 6.007	€ 7.181
BRP	€ 8.358	€ 6.510	€ 7.600
Leges vergunningen ligplaatsen	€ 0	€ 1.308	€ 0
Monumenten	€ 2.057	€ 1.270	€ 1.898
Huisvestingsvergunning	€ 101	€ 100	€ 1.533
Algemeen plaatselijke verordening	€ 14.079	€ 14.350	€ 12.210
Bijzondere transporten	€ 1.893	€ 476	€ 1.899
Afvalstoffenheffing	€ 2.298.605	€ 2.404.034	€ 2.299.476
Rioolheffing	€ 1.808.229	€ 1.830.226	€ 1.848.044
Bouwvergunningen	€ 719.017	€ 937.588	€ 1.111.749
OZB	€ 4.253.083	€ 4.590.702	€ 4.584.347

2.4.2 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft een overzicht van derde rechtspersonen waarmee de gemeente bestuurlijke en/of financiële banden heeft. Deze rechtspersonen worden de verbonden partijen genoemd. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Financieel belang wil zeggen dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld. De gemeente kan deze middelen kwijtraken als de verbonden partij failliet gaat of als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Deze paragraaf is om de volgende twee redenen van belang voor de raad:

- De verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in beginsel zelf kan doen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak over die programma's.
- Het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen, en de daaruit volgende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen
 - Stadsgewest Haaglanden
 - Bedrijvenschap Harnaschapolder
 - Metropoolregio Rotterdam – Den Haag
 - Veiligheidsregio Haaglanden
 - Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden
 - Regionaal Inkoopbureau H-10
 - Recreatieschap Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archiefbeheer Midden-Delfland
 - Gemeenschappelijke regeling Archeologie Midden-Delfland
 - Omgevingsdienst Haaglanden
 - Regionaal reinigingsbedrijf Avalex
2. Vennootschappen en coöperaties
 - A. Besloten vennootschappen
 - B.V. Evides
 - B. Naamloze vennootschappen
 - NV Bank Nederlandse Gemeenten
 - NV Juva
 - C. Coöperatieve vereniging
 - Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
3. Stichtingen en verenigingen
 - A. Stichtingen
 - Stichting Groenfonds
 - Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland

1. Gemeenschappelijk regelingen

Naam	Stadsgewest Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In 2014 is het proces tot liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden gestart. Relevante besluitvorming over liquidatie van Haaglanden en oprichting van de Metropoolregio heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 23 september 2014.
Financieel belang gemeente	In de gemeentebegroting is het niet noodzakelijk voor het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie uitgaven of inkomsten te ramen.
Vermogenspositie	Prognose van het liquidatiesaldo is € 1.558.615.
Bestuurlijk belang gemeente	Het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie vervult geen functie meer. Belang gemeente beperkt zich nog tot een zorgvuldige liquidatie. Het proces van liquidatie is vertraagd als gevolg van een BTW claim die door de verhuurder van het voormalig kantoor van het Stadsgewest Haaglanden is ingediend.

Eventuele risico's	Voor de btw-claim is voor het gehele bedrag een voorziening opgesteld. Uit extern juridisch advies blijkt dat de claim te hoog is ingediend en na afronding van de gerechtelijke procedure lager uitvalt. De verplichtingen die voortvloeien uit de liquidatie ten aanzien van personeel en afrekening subsidies zijn volledig afgerond per 31 december 2017. Er wordt vanuit gegaan dat de afwikkeling van de liquidatie binnen de begroting en reserve(s) van de gemeenschappelijke regeling eind 2019 wordt opgevangen. Deze datum is afhankelijk van de voortgang van de juridische procedure.
Overige informatie	<u>Wat hebben we met de deelname bereikt?</u> Deelname aan deze gemeenschappelijke regeling had een verplichte grondslag. Als gevolg van een wetswijziging is die verplichting vervallen. Een gedeelte van de taken van het Stadsgewest Haaglanden is overgeheveld naar de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag. Daarna is proces tot liquidatie in gang gezet. Deelname beperkt zich tot een ordentelijke afwikkeling van het proces van liquidatie. Voordat een definitieve liquidatie moet het juridisch proces over de btw-claim afgerond zijn. Niet bekend is wanneer dit zal gebeuren. Naar verwachting hebben de deelnemers geen financiële risico's, doordat een voorziening aanwezig is die het bedrag van de gehele claim afdekt. Het liquidatieproces wordt begeleid door de gemeente Zoetermeer.

Naam	Bedrijvenschap Harnaschpolder		
Vestigingsplaats	Schipluiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	De gemeenten Midden-Delfland en Den Haag participeren beiden risicodragend. Een tekort wordt verdeeld in de verhouding 15% (Midden-Delfland) en 85% (Den Haag). De laatst vastgestelde grondexploitatieberekening is van prijspeil 01-07-2019. Na correcties voor aanpassing naar de peildatum 1-1-2020 wordt het tekort door het Bedrijvenschap op dit moment geschat op € 11,63 miljoen. Dit betekent een benodigde voorziening van € 1.812.000. Daarnaast draagt de gemeente zorg voor het afdekken van haar aandeel van 15% van de risico's en kansen.		
Bestuurlijk belang gemeente	Lid van het Algemeen Bestuur waren in 2019 de portefeuillehouders: H.H.V. Horlings, S. Smit en W. Renzen; De heer Horlings was ook lid van het Dagelijks bestuur. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks tussen beide gemeenten. De portefeuillehouder van de gemeente Midden-Delfland was in 2019 voorzitter van het DB en AB.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€ - 11.630.000	€ - 17.534.000
	Vreemd vermogen	€ 71.583.000	€ 113.225.000
Eventuele risico's	De meest actuele grondexploitatieberekening is van prijspeil 1-7-2019. Daarin wordt het tekort geraamd op (netto contante waarde) € 12,08 miljoen.		
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling. <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering). Wat is er bereikt?		

In 2019 heeft het Bedrijvenschap 8,9 ha aan gronden uitgegeven.

Naam		Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	
Vestigingsplaats		Den Haag	
Rechtsvorm		Gemeenschappelijke regeling	
Activiteiten		<p>Bij de MRDH zijn betrokken de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer.</p> <p>Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland, diverse samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen en bedrijfsleven aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat.</p> <p>Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit. De Vervoersautoriteit verricht taken op het terrein van het openbaar vervoer en verbetering van de bereikbaarheid en verkeerskundige ontsluiting van de regio en aansluiting op het aangrenzend wegennetwerk.</p>	
Financieel belang gemeente		<p><i>Totale omvang begroting</i> De totale omvang van de exploitatie is 686 miljoen. De bijdrage van de gemeente hierin is € 50.000</p> <p><i>Vervoersautoriteit</i> De MRDH heeft twee permanente inkomstenbronnen. Voor de taken Economisch vestigingsklimaat is dat de inwonersbijdrage. Voor de taken op het terrein van verkeer en openbaar vervoer ontvangt het rechtstreeks vanuit het Rijk budget, genaamd BDU (brede doeluitkering) verkeer en vervoer. Per 1 januari 2018 is vanuit de harmonisatie van beleid tussen de voormalige Stadsregio Rotterdam en het Stadsgewest Haaglanden de inwonersbijdrage voor het Mobiliteitsfonds Haaglanden vervallen.</p> <p><i>Versterken economisch vestigingsklimaat</i> Dit programma wordt volledig gefinancierd vanuit de gemeentelijke bijdragen. Het aandeel van Midden-Delfland is ongeveer 1%. De inwonersbijdrage 2019 is € 2,58. Deze bijdrage is bestemd voor de gezamenlijke activiteiten gericht op het versterken van het regionaal economisch vestigingsklimaat.</p>	
Vermogenspositie		<p><u>31-12-2019</u></p> <p>Eigen vermogen € 22.023.334</p> <p>Vreemd vermogen € 1.555.686.899</p>	<p><u>31-12-2018</u></p> <p>€ 15.361.458</p> <p>€ 1.543.298.267</p>
Bestuurlijk belang gemeente		<p>Burgemeester Rodenburg is door de gemeenteraad benoemd als lid van het Algemeen Bestuur. Op basis van zijn portefeuille was wethouder Horlings lid van de Bestuurscommissie Vervoersautoriteit en de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat.</p> <p>De raadsleden T.A. (André) Buitelaar, Ir. Drs. A.J. (Andre) Gebben, D. (Desiree) Langeveld, ir. E.C. (Ellen) Snethlage-Barnard zijn door de gemeenteraad benoemd als lid van de Adviescommissie Vervoersautoriteit en de Adviescommissie Economisch Vestigingsklimaat. Onderling regelen zij de afstemming over de deelname aan deze adviescommissies. In de week voorafgaand aan de vergaderingen van de Adviescommissies vindt gemeentelijke afstemming plaats binnen de Bestuurlijke Regiegroep MRDH, bestaande uit de bij de MRDH betrokken collegeleden, raadsleden en ambtenaren.</p> <p>Het raadslid de heer R.H.P. (Roy) Ringeling is benoemd in de Rekeningencommissie.</p>	
Eventuele risico's		Er zijn op dit moment geen risico's bekend.	
Overige informatie		<u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u>	

Doelstelling

Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat. Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit. De Vervoersautoriteit verricht taken op het terrein van openbaar vervoer en verbetering van de bereikbaarheid en verkeerskundige ontsluiting van de regio.

Missie en ambitie

De missie van de MRDH is het werken aan een duurzame internationale Metropoolregio waarin bewoners en bedrijven zich optimaal kunnen ontplooiën, internationale bezoekers zich welkom voelen en belangrijke bestemmingen eenvoudig en prima bereikbaar zijn.

De ambitie van de MRDH om in 2025 internationaal marktleider te zijn in ontwerpen, ontwikkelen, maken en vermarkten van oplossingen op het gebied van duurzaam leven in een sterk verstedelijkte deltaregio. In de regio worden samenhangende oplossingen bedacht, getest en geproduceerd voor mondiale logistieke, energie-, voedsel- en veiligheidsvraagstukken. De regio is beter bereikbaar en het daily urban system is versterkt.

Wat hebben we met de deelname bereikt?

Voor het taakveld bereikbaarheid via de Vervoersautoriteit (Va) MRDH wordt verwezen naar programma 3.

Het taakveld economisch vestigingsklimaat heeft een directe relatie met programma 6, Beleidsveld Economie. Een inhoudelijke toelichting op bereikte resultaten is ook in dat programma opgenomen.

Roadmap Next Economy (RNE)

Basis voor het regionaal economisch beleid is de RNE. De RNE benoemt 5 transitiepaden, te weten 'smart digital delta', 'smart energy delta', 'circular economy', 'entrepreneurial region' en 'next society'. De Economic Board Zuid-Holland, een samenwerking van overheden, ondernemers en kennisinstellingen is bestuurlijk verantwoordelijk voor de RNE. De uitvoering hiervan is opgedragen aan InnovationQuarter. Hiermee is samenhang gecreëerd om het proces om te komen tot een innovatieve circulaire economie met toepassing van 'the internet of things'. Binnen dit proces bestaat nadrukkelijk aandacht voor de sociale aspecten die het gevolg zijn van de economische transformatie. Een voorbeeld hiervan is de agenda 'human capital' (HCA).

De MRDH is binnen de HCA namens de regiogemeenten een actieve deelnemer. In 2019 is gestart met de uitwerking van de HCA. Via de Stichting Greenport West-Holland is een programmamanager aangesteld die in 2020 zorgt voor een inhoudelijke uitwerking van deze agenda in relatie tot de behoeften aan opleiding, omscholing en nieuw personeel binnen de greenport. Onderdeel hiervan is ook het inschakelen van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt.

Via subsidies en het versterken van de cross overs tussen sectoren wordt de transformatie naar een circulaire economie gestimuleerd en ondersteund. Belangrijke sector voor Midden-Delfland is de Greenport. Tegelijkertijd past de ontwikkeling van de Kringlooplandbouw binnen dit concept.

Werkwijze binnen de MRDH is bij de start van het proces een relatief beperkte sitmuleringsbijdrage te verstrekken. Bij een succesvol vervolg van het project en/of programma is in 2019 op enkele onderdelen vanuit de provincie en Rijk aanvullende subsidie toegekend die vele malen hoger was dan de MRDH-bijdragen.

Zo is in 2019 de structuur van de fieldlabs en campussen verder versterkt met een vervolg van het programma SMITZH (Smart Manufacturing

Industriële Toepassing in Zuid-Holland) en de start van het Innovatieprogramma Zorgtechnologie.

Vanuit de campusontwikkeling heeft Midden-Delfland een bijdrage ontvangen voor de ontwikkeling van het Internationale kennis- en innovatiecentrum Equestrium. Binnen deze structuur zijn ook de Food Inspiration Academy (Vlaardingen) en het World Horti Centre (Naaldwijk) belangrijke ontwikkelingen.

Regioverkenning

Tijdens het Jaarevent in december 2019 van de MRDH is de regioverkenning gepresenteerd. Deze verkenning dient als inspiratie om samen verder te komen met het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid. Dat zijn de ambities van 23 gemeenten die samenwerken in de metropoolregio. De regioverkenning maakt duidelijk welke resultaten we hebben geboekt en welke stappen we nog moeten zetten. Daarnaast geeft de regioverkenning de feiten gezicht en een stem. Mensen die werken aan versterking van de economie en de bereikbaarheid van de metropoolregio delen hun ervaring en visie. In 2020 wordt dit document gebruikt om met kennisinstellingen en bedrijven te verkennen hoe de bereikte resultaten binnen de regionale samenwerking naar de toekomst verder kunnen worden benut. Dit is noodzakelijk om de potentiële economische groei die deze regio heeft optimaal te benutten. Inzet op circulaire en digitale economie zijn hierbij belangrijke pijlers.

Werklocaties

Een strategie voor de werklocaties 2019-2030 is vastgesteld. De strategie stuurt op kwaliteit van de werklocaties, marktevenwicht in vraag en aanbod naar werklocaties en verduurzaming. Daarnaast staan in het plan concrete acties waar de 23 gemeenten de huidige bestuursperiode mee aan de slag gaan. Voor het eerst zijn detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen in één visie op werklocaties opgenomen. Deze gezamenlijke visie is tot stand gekomen naar aanleiding van het verzoek van de provincie om een nieuwe visie bedrijventerreinen op te stellen, en de kantorenvisie te actualiseren.

Vrije tijdseconomie

Landschappen binnen de sterk verstedelijkte zuidwestelijke Randstad zijn van groot belang voor het economisch vestigingsklimaat. Dit is onder andere bevestigd in het rapport van de Deltametropool 'Spot On'. Dit onderzoeksrapport is mede tot stand gekomen door inzet van de MRDH en de gemeente Midden-Delfland. De eerste drager voor de instandhouding van het landschap is in Bijzonder Provinciaal Landschap de melkveehouderij.

De toeristische sector heeft potentie om een tweede belangrijke pijler voor het landschap te worden. Het gaat hierbij dan om het recreatieve voorzieningenniveau voor de omliggende steden. De gemeenten Maassluis en Hellevoetsluis zijn trekker van een project om de vrije tijdseconomie in de regio en het landschap van Midden-Delfland verder te versterken. Dit project is in 2018 gestart.

Op 4 juli 2019 is de conferentie 'Bestemming: Zuid-Holland!' georganiseerd. De MRDH en provincie gebruiken de opbrengst van de conferentie voor het vervolgtraject dat in 2019 is gestart en doorloopt in 2020. Doel is het versterken van het aanbod op het gebied van recreatie voor de inwoners van de metropoolregio. MRDH, provincie, gemeenten, en andere stakeholders gaan met elkaar het aanbod voor toerisme en vrije tijd vergroten. Vanuit de conferentie is een lerend netwerk van gemeenten en andere stakeholders gevormd.

Innovatieprogramma energie en klimaat

Eind 2018 is gestart met een regionaal innovatieprogramma energie en klimaat. Dit innovatieprogramma ondersteunt ondernemers om met nieuwe technologieën en in samenwerking met fieldlabs, producten te

ontwikkelen die een bijdrage leveren aan een duurzame energievoorziening en klimaatadaptatie in de regio. De uitvraag naar innovatieprojecten met cofinanciering vanuit ondernemers heeft 29 projectvoorstellen opgeleverd. Aan acht projecten is subsidie toegekend. Deze projecten zijn in 2019 gestart. Dit zijn lang lopende projecten, waar de opbrengsten nog niet van bekend zijn. Toepasbare oplossingen worden opgenomen in het concept Regionale Energiestructuur (RES). Het gebied van de MRDH is door het Rijk aangewezen als regio om een concept RES op te stellen. De gemeenteraad krijgt in het tweede kwartaal 2020 het voorstel aangeboden de concept RES vrij te geven voor het doorsturen als aanbod aan het Rijk.

Governance

Op basis van een tussentijdse evaluatie van de gemeenschappelijke regeling uit 2017 zijn in 2019 enkele evaluatiepunten doorgevoerd. Hierbij moet gedacht worden aan de positie en het versterken van de adviesfunctie van raadsleden binnen de adviescommissies, insprekingsmogelijkheid bij vergaderingen van de bestuurscommissies en gezamenlijke afspraken over het vanuit de deelnemende gemeenten informeren van raadsleden in adviescommissies en de gemeenteraden.

Strategische agenda

In de gemeenschappelijke regeling is de opdracht opgenomen iedere nieuwe raadsperiode een strategische agenda voor vier jaar op te stellen. Dit proces is in 2018 gestart. Na de zienswijzenprocedure is de Strategische agenda 2022: Samen aan het werk! in juli 2019 vastgesteld. De strategische agenda wordt uitgevoerd op basis van bestaande kaders die zijn opgenomen in de Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid, de Roadmap Next Economy en het Regionaal investeringsprogramma.

Doel is om met een intensievere publiek-publieke samenwerking, zowel onderling als met partners buiten de MRDH-uitvoering te geven aan de aanbevelingen uit het rapport 'Metropolitan review Rotterdam The Hague (2016)' van de OESO. Kijken naar de regio als geheel geeft een completer beeld van de mogelijkheden en brengt nieuwe mogelijkheden in beeld op samenwerken aan de ruimtelijk economische ontwikkeling. Dit beperkt zich niet tot de 23 MRDH-gemeenten maar richt zich in 2020 ook op Dordrecht, Leiden, de provincie Zuid-Holland.

De Strategische Agenda omvat naast de twee kerntaken, verkeer en vervoer en economisch vestigingsklimaat, vanuit de twee kerntaken ook een aantal terreinen die met deze twee kerntaken onlosmakelijk verbonden zijn. De verstedelijkingsopgave kan niet los worden gezien van de infrastructuur. Woningen bouwen kan alleen als openbaar vervoer, wegen en fietspaden daar goed op afgestemd zijn. En de economie vereist dat de energietransitie goed verloopt. Over verkeer en vervoer en economisch vestigingsklimaat neemt de MRDH besluiten, over de daarmee onlosmakelijk verbonden beleidsterreinen wordt indien nodig overlegd en afgestemd.

Als ambitie is in 2019 herbevestigd dat vanuit het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid samen wordt gewerkt aan de ruimtelijk-economische versterking van de regio en het verhogen van het welzijn en de welvaart van de ruim 2 miljoen inwoners.

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van de doelstelling het volgende opgenomen: 1. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening.

	<p>2. Aan het Algemeen Bestuur zijn de taken overgedragen genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. Dit zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">- Het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises;- Het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;- Het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweezorg);- Het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing;- Het instellen en in stand houden van een brandweer;- Het instellen en in stand houden van een GHOR;- Het voorzien in de meldkamerfunctie;- Het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;- het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.		
Financieel belang gemeente	<p>De Veiligheidsregio stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting.</p> <p>Ongeveer 86% van de inkomsten van de VRH wordt ingebracht door de deelnemende gemeenten. Van deze totale gemeentelijke bijdrage neemt Midden-Delfland 1,25% voor haar rekening. In 2019 is de bijdrage van de gemeente Midden-Delfland €1.079.921.</p>		
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Midden-Delfland is door het Algemeen Bestuur benoemd tot lid van het Dagelijks Bestuur.</p>		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ 8.777.000	€ 6.630.000
	Vreemd Vermogen	€ 110.871.000	€ 112.007.000
Eventuele risico's	<p>De ratio van het weerstandsvermogen is voldoende.</p>		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke taken op het gebied van de brandweezorg, het ambulancevervoer, de rampenbestrijding en de geneeskundige hulpverlening bij rampen.</p> <p>Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>De Veiligheidsregio streeft naar efficiencyverbetering waardoor de veiligheid in de regio toeneemt en voorts dat met minder of geen meerkosten nieuw (nationaal) beleid ingevoerd kan worden.</p> <p>De VRH voert haar taken nog steeds uit overeenkomstig de eerder geformuleerde ambities. Met die ambities hebben de gemeenten ingestemd. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde.</p>		

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Haaglanden (GGD) en Veilig Thuis (VT)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	De Gemeenschappelijke regeling GGD en VT Haaglanden is sinds 1/1 2018 van kracht. De GGD en VT zijn als organisatie ondergebracht bij de gemeente Den Haag. Het Algemeen Bestuur van de GR GGD en VT Haaglanden stelt voor negen gemeenten in Haaglanden het takenpakket vast. Dit takenpakket bevat zowel wettelijke als regionale taken.
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de wettelijke en regionale taken op basis van een bedrag per inwoner. Daarnaast wordt voor lokale taken een apart bedrag betaald.
Bestuurlijk belang gemeente	De wethouder Jeugdzorg, WMO en Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur en de bestuurlijke adviescommissies van de GR GGD en VT

	Haaglanden. Het Algemeen Bestuur monitort de efficiency en effectieve uitvoering van de taken.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is moeilijk te bepalen. Het betreft werkzaamheden die door Den Haag worden uitgevoerd op basis van een bedrag per inwoner.
Eventuele risico's	<p>Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, omdat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling is gelijk aan de begroting. Dit tenzij er, in het geval van de GGD, sprake is geweest van extra taken (zoals grootschalige vaccinatie ter afweiding van een infectieziekte-epidemie) of dat er meer of minder is afgenomen van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals kinderopvanginspecties). Voor veilig Thuis hangt de jaarrekening af van het daadwerkelijk te verwerken aantal meldingen of adviezen per jaar. De begroting is gebaseerd op een t-2 systematiek.</p> <p>Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau.</p>
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname aan de GR bereiken?</u></p> <p>De belangrijkste taak van de GGD Haaglanden is het bewaken, bevorderen en beschermen van de publieke gezondheid van de inwoners van de negen gemeenten in de regio Haaglanden. In het regionale takenpakket zijn alle wettelijke taken opgenomen.</p> <p>De (wettelijke) taken van VT Haaglanden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verzorgen van voorlichting, vergroten van kennis en signalering door professionals; - Het bieden van advies en ondersteuning bij (vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling; - Meldingen in behandeling nemen en opstellen van veiligheidsplannen; - Coördineren huisverbod(en). <p><u>Wat waren de beleidsvoornemens voor 2019?</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sturen op uitvoering van taken van Veilig Thuis Haaglanden conform de GR. 2. Sturen op uitvoering van de regionale taken van GGD Haaglanden conform de GR. 3. Sturen op de uitvoering van de lokale taken conform de lokale Dienst Verlening Overeenkomsten. <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Regionale taken Veilig Thuis Haaglanden zijn conform de Gemeenschappelijke Regeling uitgevoerd. De explosieve toename van het aantal meldingen en adviezen uit 2018 zijn ook in 2019 waargenomen. Via de jaarrekening 2019 wordt de extra inzet door de deelnemende gemeenten gefinancierd. 2. Regionale taken GGD zijn conform de Gemeenschappelijke Regeling uitgevoerd. 3. Lokale taken zijn conform afspraken uitgevoerd. Betrof SMA en schoolgezondheidsbeleid.

Naam	Inkoopbureau H-10
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling in de rechtsvorm van een bedrijfsvoering organisatie met één verantwoordelijk bestuur.
Doelstelling	Het Inkoopbureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van Jeugdzorg.
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de regionale taken op basis van een bedrag per inwoner. Het belang in de verbonden partij van Midden-Delfland is 1,72%.
Bestuurlijk belang gemeente	In 2015 is de gemeenschappelijke regeling omgezet van een GR openbaar lichaam naar een GR bedrijfsvoeringsorganisatie met een ongeleed bestuur. Het bestuur bestaat uit drie leden. Midden-Delfland, Delft, Rijswijk en

	Westland zijn vertegenwoordigd met één lid. Besluitvorming vindt plaats met een gewogen stemverhouding, gebaseerd op inwonertal per gemeente.	
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.	
Ontwikkelingen	In 2019 is gewerkt aan een nieuwe governance. De afbakening van de taken en bevoegdheden van het H10 Inkoopbureau en die van de regionale netwerksamenwerking zijn beter vastgelegd. De Gemeenschappelijke Regeling zal voor onbepaalde duur zijn, wel is opgenomen wat de financiële consequenties zijn voor gemeenten indien zij willen uittreden. Tevens wordt de naam gewijzigd van Inkoopbureau naar Servicebureau. Voor 2020 zal een Dienstverleningsovereenkomst DVO met de GR worden opgesteld.	
Eventuele risico's	Omdat het Inkoopbureau zelf niet beschikt over een weerstandsvermogen dient rekening gehouden te worden met het gemeentelijk aandeel in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedrag wordt geschat op circa € 6.880 (1,72%) van de geraamde benodigde weerstandscapaciteit, €400.000).	
Gemeentelijke bijdrage	€ 46.172	
Vermogenspositie		
	<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
Eigen vermogen	€ -38.000	€ 24.000
Vreemd vermogen	€ 1.912.000	€1.617.000
Resultaat 2019: €-61.000 (voorlopige cijfers)		

Naam	Recreatieschap Midden-Delfland	
Vestigingsplaats	Schiedam	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Financieel belang gemeente	Gemeente draagt voor 2% bij in het nadelig saldo.	
Bestuurlijk belang gemeente	<p>De portefeuillehouder Buitengebied is lid van het dagelijks bestuur en de Midden- Delflandraad. Raadslid de heer F.J. van Lier is lid van de Midden-Delflandraad.</p> <p>Bij het Recreatieschap Midden-Delfland zijn de gemeenten Delft, Vlaardingen, Schiedam, Maassluis, Westland, Midden-Delfland en de provincie Zuid-Holland betrokken. Door de deelnemers van het Recreatieschap Midden-Delfland is besloten over te gaan tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling. Deze is per 1 januari 2017 formeel in liquidatie. Opheffing van de regeling is pas mogelijk nadat alle verplichtingen zijn afgehandeld.</p> <p>Het inhoudelijk belang voor de gemeente Midden-Delfland is zorgen voor een vlot proces van liquidatie van deze gemeenschappelijke regeling. Hierbij is het uitgangspunt dat het beheer van de groene gebieden wordt overgedragen aan de coöperatieve vereniging "Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland u.a.", met als doelstelling de kwaliteit van het groenbeheer te verbeteren. Bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland vindt behoud van de vrijkomende (pacht)gronden en financiële reserves voor het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland plaats.</p>	
Vermogenspositie	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Eigen vermogen	€ 10.931.312	€ 9.503.845
Vreemd vermogen	€ 5.595.062	€ 9.066.060
Eventuele risico's	Risico's bij de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland zijn relatief beperkt. De reserves van het schap zijn op basis van de jaarstukken hoog genoeg voor het uitvoeren van het liquidatieproces.	
Overige informatie	<p><u>Wat hebben we met de deelname bereikt?</u></p> <p>Doel van het Recreatieschap Midden-Delfland was om in onderlinge samenhang de bovengemeentelijke belangen van openluchtrecreatie en - van</p>	

natuurbescherming te behartigen. Daarnaast was het bewaren en bevorderen van het natuur- en landschapsschoon een belangrijke doelstelling. Dit doel is in lijn met wat de Cittaslow Midden-Delfland wil bereiken, zoals ook is vastgesteld in de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025. Een landschap met A-kwaliteit, dat gastvrij is voor inwoners en bezoekers wordt daarmee bewerkstelligd.

Transitie

De afgelopen jaren is gewerkt aan de transitie van het Recreatieschap Midden-Delfland (RMD) naar de Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland (CBG). Het beheer van de recreatiegebieden is over gedragen aan de CBG op 1 januari 2019. Dit wil niet zeggen dat daarmee de transitie is afgerond: de liquidatie van het RMD moet worden afgewikkeld en ook het opstarten en inrichten van de CBG vergt nog steeds de nodige bestuurlijke en ambtelijke inzet. Coördinatie van nieuwe recreatieve ontwikkelingen vindt plaats via de gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland in relatie tot de Landschapstafel Hof van Delfland, waarbij ook een inhoudelijke relatie bestaat met de strategische agenda van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag.

Liquidatieproces

Binnen het liquidatieproces zijn diverse besluiten genomen, zoals de overheveling van gronden en budgetten aan gemeenten. De inhoudelijke transitie is onderdeel van de CBG. Inhoudelijke rapportage is opgenomen bij die verbonden partij. Naar verwachting zijn de financiële risico's bij het liquidatieproces afgedekt binnen de voorzieningen bij het RMD in liquidatie.

Naam	Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Voor het beheer, acquisitie en het beschikbaar stellen van de overgebrachte archieven draagt de gemeente per m1 bij aan de gemeente Delft. Het totaal aan overgebrachte archieven in 2019 bedroeg 239 m1. De kosten voor 2019 zijn € 31.400 geweest.
Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p>Wat willen we met de deelname bereiken?</p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.</p> <p>Wat zijn de beleidsvoornemens?</p> <p>Door gebruik te maken van de archiefbewaarplaats van de gemeente Delft, waarbij de archivaris van Delft tevens is aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. De gemeente Delft is voornemens de GR te gaan herzien vanwege de digitale ontwikkelingen en de inrichting van het e-depot.</p>

Naam	Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt jaarlijks een vast bedrag bij in de kosten van de archeoloog van de gemeente Delft. Dit bedrag wordt jaarlijks proportioneel verhoogd aan de hand van de toepasselijke salarisverhoging voor gemeenteamttenaren.

	De bijdrage voor 2019 bedraagt ongeveer € 20.000.
Bestuurlijk belang gemeente	Jaarlijks informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen.</p> <p><u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u></p> <p>Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft.</p>

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	<p>De ODH stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad kan haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Vaststelling van de begroting gebeurt uiterlijk op 1 juli in het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar.</p> <p>De vorming van de Omgevingsdienst Haaglanden vindt budgetneutraal plaats. De gemeente draagt jaarlijks bij aan de exploitatiekosten. De eerste drie jaren is dit bedrag gebaseerd op de inbreng van de gemeenten. Na 2015 is dit bedrag gebaseerd op de omvang van de afgenomen diensten</p>		
Bestuurlijk belang gemeente	Midden-Delfland levert een lid voor het algemeen bestuur. Een wethouder van Midden-Delfland is benoemd tot lid van het dagelijks bestuur.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ 1.071.386	€ 1.334.186
	Vreemd Vermogen	€ 17.357.762	€ 16.163.304
Eventuele risico's	In het Bedrijfsplan ODH is een gewenst weerstandsvermogen van 5% van de lasten bepaald. De concept 'Nota weerstandsvermogen', gaat uit van een maximale waarde van het weerstandsvermogen van 5%.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u></p> <p>We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groene wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u></p> <p>In 2019 heeft de Omgevingsdienst Haaglanden inhoudelijk invulling gegeven aan de wettelijke milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze taken zijn uitgevoerd volgens het milieuwerkplan van onze gemeente.</p>		
Naam	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Financieel belang gemeente	Jaarlijks wordt ca. € 180 per aansluiting bijgedragen voor het geheel van afvalinzameling- en verwerking.		

Bestuurlijk belang gemeente	De portefeuillehouder Sonja Smit is lid van het Dagelijks Bestuur.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen vermogen	€4.565.000	€ 6.590.000
	Vreemd vermogen	€43.363.000	€ 42.126.000
Eventuele risico's	In de begroting van Avalex zijn de verwerkingskosten van het afval meegenomen. Als de te verwachten hoeveelheden afval (gft, Restafval en Grofvuil) in de begroting sterk afwijken van de werkelijke hoeveelheden aangeleverd afval dan kan dit een risico meebrengen. Dit geldt voor afwijkingen die hoger zijn dan begroot.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling. Daarbij maken het bedrijf en de deelnemers toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van de te leveren producten en diensten, evenals de daarbij behorende kosten. Deze afspraken worden jaarlijks neergelegd in een Dienst Verlening Overeenkomst.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> 2019 was het eerste jaar dat de gemeente volledig is overgestapt op het Nieuwe Inzamelen. Met de nieuwe Producten en Diensten Catalogus is de Dienstverleningsovereenkomst voor 2019 opgesteld.</p>		

2. Vennootschappen en coöperaties

Naam	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap		
Financieel belang gemeente	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides is gezamenlijk eigendom van 22 gemeenten in de provincie Zuid-Holland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 23.980 aandelen (1,3% van het totaal).		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Evides. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Vermogenspositie		<u>31-12-2019</u>	<u>31-12-2018</u>
	Eigen Vermogen	€ 518,5 miljoen	€ 510,0 miljoen
	Vreemd Vermogen	€ 685,2 miljoen	€ 653.5 miljoen
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van ongeveer € 1 miljoen op de balans staan.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we bereiken?</u> Het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoet.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> De deelnamen in de B.V. GBE heeft geresulteerd in een dividenduitkering over 2018 van € 17,7 miljoen. Hiervan ontvangt de gemeente Midden-Delfland op basis van haar deelnemingspercentage een bedrag van € 229.759.</p>		

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	Eigenaar van de bank zijn gemeenten, Provincies en de Staat. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 48.594 aandelen (0,087% van het totaal) de nominale waarde bedraagt € 2,50.		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.		
Vermogenspositie		<u>01-01-2019</u>	<u>31-12-2019</u>

	Eigen Vermogen	€ 4.991 miljoen	€ 4.887 miljoen*
	Vreemd Vermogen	€ 132.518 miljoen	€ 144.758 miljoen
	Achtergestelde schulden	€ 32 miljoen	€ 33 miljoen
	*m.i.v. 2018 rapporteert BNG Bank volgens IFRS9. Dat leidt tot een bijstelling van het eigen vermogen van – 266 miljoen		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 120.674 op de balans staan. De BNG Bank hoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld met een solvabiliteitsratio stabiel op hoog niveau; Tier 1-ratio op 38%.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we bereiken?</u> Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.</p> <p><u>Wat is er bereikt?</u> Over 2019 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 163 miljoen (2018: € 337 miljoen).</p>		

Naam	N.V. Juva		
Vestigingsplaats	Poeldijk		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel belang gemeente	N.V. Holding Westland Infra is gezamenlijk eigendom van de gemeenten Midden-Delfland en Westland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 272 aandelen (13,6% van het totaal).		
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Leefomgeving, Economie en Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal. De burgemeester is benoemd als commissaris van de N.V. De commissaris houdt toezicht op de directie en het beleid.		
Vermogenspositie		31-12-2019	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 135.144.000	€ 134.284.000
	Vreemd vermogen	€ 114.534.000	€ 115.084.000
	Deze vermogensposities zijn op basis van de geconsolideerde balans. De jaarrekening 2019 is niet tijdig ontvangen om te verwerken in onze jaarrekening 2019.		
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 123.428 op de balans staan.		
Overige informatie	<p><u>Wat willen we bereiken?</u> Met de deelname in N.V. Holding Westland Infra is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Westland Infra opereert volgens de vastgestelde Netbeheer+ strategie. Netbeheer+ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, geregleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven. Voor het grootste deel van haar inkomsten is Westland Infra afhankelijk van de geregleerde netwerktarieven. Deze regulering is in handen van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). Aangezien netbeheerders veelal investeringen moeten doen voor de lange termijn, is zekerheid over de ontwikkeling van de inkomsten op lange termijn belangrijk.</p>		

Naam	Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging U.A. (CBG)
Financieel belang gemeente	Het exacte financiële belang is niet in deze begroting aan te geven. Afspraak is dat de bijdragen die voor het Recreatieschap Midden-Delfland (RMD) beschikbaar waren tot 2025 beschikbaar blijven voor de coöperatieve vereniging. Voor de gemeente Midden-Delfland zijn dat de inwonersbijdrage Recreatieschap Midden-Delfland en de pachtopbrengsten.
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatieve vereniging is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen. Secundaire doelstelling is te komen tot een meer integraal beheer van alle groene gebieden binnen het gebied Midden-Delfland.
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.
Vermogenspositie	Nog niet beschikbaar
Overige informatie	<p><u>Wat hebben we met de deelname bereikt?</u></p> <p><i>Nieuwe organisatie</i> De Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland is opgericht op 1 januari 2018. College en raadsleden zijn lid van de Algemene Deelnemersvergadering (ADV). Het Bestuur bestaat uit de ambtelijk verantwoordelijken voor het groenbeheer. In 2019 bestond waren de directeurs van de gemeenten Delft, Maassluis en Midden-Delfland bestuurslid.</p> <p><i>Nieuwe ontwikkelingen</i> Op 1 januari 2019 is de formele verantwoordelijkheid voor beheer en exploitatie van de natuur- en recreatiegebieden van het RMD overgedragen aan het CBG. Dit formele moment was de start van de transitie. De liquidatie van het RMD is in 2019 in gang gezet en wordt in 2020 vervolgd. Het opstarten en inrichten van de beheersorganisatie CBG heeft in 2019 een grote ambtelijke inzet gevraagd. Inmiddels is sprake van een formeel functionerende organisatie. Medio 2019 is gestart met de werkzaamheden om de efficiency en het kwalitatief beheer te optimaliseren en vanuit die fase verder te verbeteren. Dit proces vraagt in 2020 inzet en moet daarna een continu bedrijfsmatig proces zijn.</p> <p><i>Beheerareaal</i> Staatsbosbeheer voert in opdracht van het CBG de administratie en het beheer binnen de verbonden organisatie CBG. Staatsbosbeheer had in 2019 voor circa 820 ha beheerareaal van het voormalig recreatieschap Midden-Delfland in portefeuille. Hiervan is 330 ha (incl. 30 ha voormalige BBL-percelen) in eigendom van de gemeenten die lid zijn van het CBG. Van deze 330 hectare bestond 30 hectare uit voormalige BBL-gronden (Bureau Beheer Landbouwgronden/Rijk vanuit de Reconstructiewet Midden-Delfland). De overige circa 490 ha betreft erfpachtposities van het RMD in liquidatie op gronden die in eigendom zijn van andere partijen; deze gronden zijn tot op heden nog niet overgedragen aan de CBG. In verband met (belasting)technische redenen heeft de CBG in 2019 hiervoor de Stichting Erfpachtrechten Midden-Delfland (SEG) opgericht. Planning is dat deze gronden in 2020 formeel aan de stichting worden overgedragen.</p> <p><i>Samenwerking Staatsbosbeheer</i> De samenwerking tussen Staatsbosbeheer en de CBG is eind 2019 geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie is besloten voor de periode 2021-2025 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met Staatsbosbeheer af te sluiten. Uit deze evaluatie is een aantal aandachtspunten naar voren gekomen. Die aandachtspunten zijn in de samenwerkingsovereenkomst opgenomen en/of worden verder in 2020 inhoudelijk uitgewerkt.</p> <p><i>Overdracht reserves en voorzieningen RMD</i></p>

Na liquidatie van het RMD resteert een aantal vermogensbestanddelen (reserves en voorzieningen). Vanuit een 'controlerende' functie van het CBG zijn deze financiële middelen overgedragen aan het CBG en deelnemende gemeenten. De gemeenten Midden-Delfland en Maassluis hebben nu gezamenlijk een budget van € 1,5 miljoen beschikbaar. Deze zijn aangewezen en bedoeld om een impuls te geven aan de recreatieve ontwikkeling van het gebied tussen de Monstersche Sluis en de Maaslandse Poort. Ook is een budget van € 100.000 beschikbaar voor het realiseren van korte (voedsel)ketens en verbeteren stad-landrelatie tussen Delft en het gebied Midden-Delfland.

De CBG heeft van het RMD financiële middelen ontvangen die bestemd zijn voor beheer en exploitatie. Dit waren de reserves en voorzieningen die daartoe ook binnen het RMD voor waren bestemd en gereserveerd.

Enkele voorbeelden uitgevoerde taken

De boswerkzaamheden (essentaksterfte) In de gebieden Kerkpolder en Maaslandse Bos/ Trekkadepad zijn volgens planning boswerkzaamheden als gevolg van de essentaksterfte uitgevoerd. Uitgebreide communicatie ondersteunde dit traject om ervoor te zorgen dat de werkzaamheden zonder al te veel negatieve ophef konden worden gerealiseerd. Deze communicatieve ondersteuning is nuttig geweest, waardoor sprake was van een grote mate van acceptatie.

Controle en surveillance door toezichthouders vindt in alle gebieden van het CBG plaats. Het doel hiervan is het schoon, heel en vooral veilig houden van de gebieden waar de recreant zijn vrije tijd doorbrengt. De recreatieve mogelijkheden zijn aanzienlijk in het gebied Midden-Delfland.

Overeenkomstig de filosofie van Cittaslow en de uitgangspunten van andere gemeenten moeten de omwonenden van het gebied en andere gasten zich veilig en op hun gemak voelen als zij in de groengebieden van de CBG ontspannen.

Onze wens is om meer gebiedspartijen bij het beheer en onderhoud in te schakelen. In 2019 zijn verschillende opties besproken en waar mogelijk gerealiseerd. Door wettelijke aanbesteding technische richtlijnen wordt dit steeds moeilijker. Staatsbosbeheer wilt de inschakeling van lokale partijen op andere wijze dan via aanbesteding vormgeven. Voor 2020 zijn verkennende gesprekken gepland om te onderzoeken of dit via een samenwerkingsovereenkomst mogelijk wordt. Hierbij zal natuur inclusieve landbouw een onderdeel kunnen zijn.

3. Stichtingen en verenigingen

Naam	Stichting Groenfonds Midden-Delfland	
Vestigingsplaats	Midden-Delfland	
Rechtsvorm	Stichting	
Financieel belang gemeente	Bij de oprichting heeft de gemeente een startbedrag aan de stichting beschikbaar gesteld. Daarnaast draagt de gemeente voor elke op te leveren nieuwe woning in Look-West Noord € 1.361 bij aan het vermogen van de stichting. Voor de uitvoering heeft de stichting een contractrelatie voor periodes van 6 jaar met de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De huidige periode loopt van 2018 tot en met 2023.	
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert de voorzitter van het bestuur van de stichting. Huidige voorzitter is Sonja Smit.	
Vermogenspositie	<u>31-12-2018</u>	<u>31-12-2019</u>
	Eigen vermogen	€10.984.167
	Vreemd vermogen	€25.193
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.	
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken?	

De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door middel van groene diensten (middels een puntensysteem) wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten

- Instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap
- Verbetering van de relatie stad en platteland.

Wat zijn de beleidsvoornemens?

Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Ook wordt er gewerkt aan de verwaarding van producten van het agrarisch cultuurlandschap.

Wat is er bereikt?

Door middel van groene diensten is er een bijdrage geleverd aan de doelstellingen door vergoedingen (aan boeren) ten behoeve van natuur en landschap. Te denken valt aan bijvoorbeeld instandhouding oud grasland, weidevogelbeheer, vliegende wandelpaden en lessen aan schoolkinderen op en rond de boerderij. De agrarische natuurvereniging Vockestaert is hiervoor de intermediair tussen Groenfonds en boeren. In 2018 was het Groenfonds voor het eerst ook opengesteld voor Oude Leede conform het idee van het Bijzonder Provinciaal Landschap. Vooralsnog is dit voor 1 contractperiode. Daarnaast is er gewerkt aan de ontwikkeling van een betere verwaarding van de producten van het agrarisch cultuurlandschap. Dit wordt in 2020 vervolgd.

Naam	Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	Aan deelname is geen gemeentelijk bijdrage gekoppeld. De stichting heeft geen winstoogmerk. De bestuurders ontvangen geen financiële vergoeding voor hun werkzaamheden.
Vermogenspositie	De burgemeesters van de gemeenten Maassluis, Midden-Delfland en Pijnacker-Nootdorp vormen het bestuur. In 2019 zijn geen financiële activiteiten verricht. Gewerkt is aan de administratief-bestuurlijke inrichting van de stichting. Het huishoudelijk reglement is vastgesteld. Aanmelding bij de Belastingdienst als ideële stichting vindt in de 1 ^e helft 2019 plaats na oplevering van de nieuwe website voor de Landschapstafel Hof van Delfland. Planning is de bestuurlijke opdracht aan de Stichting vanuit de Landschapstafel Hof van Delfland in de 1 ^e helft 2019 vast te stellen. Zwaartepunt komt te liggen bij het beheer van de provinciale subsidiegelden voor groenprojecten binnen het gebied van de Landschapstafel.
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de stichting is het creëren van een efficiënte organisatie voor de financiële ondersteuning van de doelstelling behoud en versterken van het regionale landschap. Secundaire doelstelling op termijn is het vergroten van de kansen op externe fondsen of andere externe financiële middelen voor ontwikkeling en beheer van groene landschappen.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.
Overige informatie	<u>Wat hebben we met de deelname bereikt?</u> De theoretische mogelijkheden die het Landschapsfonds Hof van Delfland als aanvulling beleidsinstrument voor de verbetering van de kwaliteit van groene landschappen in de Hof van Delfland zijn geïnventariseerd. Vooralsnog is vastgesteld dat het fonds als 'financieringsinstrument' voor de doorbetaling van subsidies benut blijft worden. Voor fondsenwerving is extra personele capaciteit noodzakelijk, waar geen garantie bij aanwezig is dat dit zich terugbetaald. Daar het fonds als een instrument voor de Landschapstafel Hof van Delfland is opgericht, ligt het initiatief voor een eventuele taakuitbreiding bij deze overlegtafel. Een actieve inzet met een fondsbeheerder is afhankelijk van het

uitvoeringsprogramma van de Landschapstafel Hof van Delfland en de decentrale Gebiedstafels (zoals het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland).
Het fonds heeft in 2019 geen inkomsten en uitgaven gehad.

2.4.3 Grondbeleid

Het grondbeleid heeft invloed op en een relatie met de realisatie van de vastgestelde programma's voor de ruimtelijke ontwikkeling, wonen en verkeer, cultuur, sport en recreatie en economische structuur. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. Externe invloeden als marktomstandigheden en vertragingen bij de ontwikkelingen hebben invloed op de financiële positie van de gemeente.

Nota Grondbeleid

Het grondbeleid is laatstelijk vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2019.

De Nota Grondbeleid vormt het beleidskader waarmee we richting geven aan de ontwikkeling van gronden in de gemeente Midden-Delfland. De nota verschaft inzicht in de wijze waarop de gemeente haar grondbeleid voert en zorgt tevens voor eenduidige kaders. Door middel van deze nota geeft de raad sturing aan het grondbeleid van onze gemeente.

De gemeente Midden-Delfland vormt voor de omliggende steden een aantrekkelijke, dichtbijgelegen ruimte om te recreëren, verblijven en sporten. Midden-Delfland is een gemeente met een uniek landschap dat behouden, beschermd en versterkt moet worden. Het is in het belang van de gehele regio dat dit gebied in de toekomst verder ontwikkelt en kan blijven fungeren als de groene binnentuin in een sterk verstedelijkte omgeving. De doelstellingen om dit te bereiken zijn opgenomen in de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 en de visie Vitale Dorpen 'Behoud door ontwikkeling'. De doelstellingen die de gemeente Midden-Delfland heeft vastgesteld, vragen meermaals om een actief grondbeleid.

Op basis van prioriteit, grondpositie, gemeentelijke doelstellingen en financieel risicoprofiel wordt in voorkomende gevallen bekeken of faciliterend grondbeleid of actief grondbeleid gewenst/nodig is.

De laatste jaren worden beleidsdoelstellingen op het gebied van onder andere duurzaamheid en energie (gasloos bouwen) nadrukkelijk meegenomen bij het realiseren van nieuwe bouwplannen. Extra kosten voor de openbare ruimte worden meegenomen in de grondexploitaties.

Informatievoorziening

Voor de gemeente is een grondexploitatie een bedrijfsmatige activiteit waarbij we risicodragend optreden. De herzieningen van de grondexploitatieprojecten met peildatum 1 januari 2020 zijn aan de raad aangeboden. Daarbij is ook (onder geheimhouding) een behorende risicoanalyse aangeleverd.

Hierbij onderscheiden we twee soorten grondexploitatieberekeningen (grexen):

- De grexen van projecten waarbij de planvorming al vastgelegd is of waar al overeenstemming over is. Deze grexen zijn aan de raad ter vaststelling aangeboden. Het college dient te handelen conform deze projectbegroting.
- De grexen van projecten waarbij de planvorming nog niet definitief is vastgelegd. Een grondexploitatie vastleggen zonder vastgesteld planologisch kader is niet wenselijk. Op deze projecten maken we echter al wel kosten. Vandaar dat deze concept grexen ter kennisname aan de raad aangeboden zijn. Hierdoor heeft de raad informatie om de ontwikkelingen van de grexen in onderling verband te volgen. Per 31-12-2019 waren dergelijke projecten nog niet aanwezig, maar wel in voorbereiding (Kraaiennest).

Van de volgende projecten zijn de herzieningen per 1 januari 2020 door de raad vastgesteld: bedrijfsterreinen Hooipolder, Kreekzone, Centrum Den Hoorn, Keenenburg V, Commandeurspolder IV, Maaslandse Dam, Centrum Maasland, Vastgoedzone en Woudselaan.

Het is een verplichting om jaarlijks de (herziening van de) grondexploitatie ter goedkeuring, dan wel ter kennisname aan de raad voor te leggen.

Voor alle grondexploitatie gezamenlijk voorzien wij nog uitgaven voor een totaalbedrag van circa € 18 miljoen, terwijl we de totale nog te realiseren opbrengsten ramen op circa € 28 miljoen. Een

deel van deze opbrengsten is overigens al vastgelegd in overeenkomsten (met name bij Centrum Den Hoorn en Vastgoedzone).
In totaliteit laten de herzieningen per 1-1-2020 een overschot zien van € 3,96 miljoen. Dit is inclusief de winst- en verliesnemingen.

Economische situatie

Na het dieptepunt in 2013 is landelijk het heersende sentiment dat de woningmarkt in toenemende mate herstelt. Het toenemende herstel geldt duidelijk ook voor de gemeente Midden-Delfland. De verwachting is dat de woningprijzen de komende jaren in de gemeente Midden-Delfland blijven stijgen.

Winst- en verliesnemingen

Op basis van de wet- en regelgeving moeten we voor grondexploitaties (hierna grexen) met een negatief exploitatieresultaat per 31-12-2019 verlies nemen. Ook moeten winstnemingen plaatsvinden wanneer daartoe aanleiding en ruimte bestaat. In het raadsvoorstel bij de herzieningen van de grexen per 1-1-2020 zijn de winst- en verliesnemingen met bijbehorende onderbouwing vermeld.

De basis voor winst- en verliesnemingen vormen de herzieningen van de grexen per 1-1-2020. Het gaat om de grexen:

- Lookwest-Noord	winstneming	€ 41.000
- Kreekzone	winstneming	€ 543.000
- Bedrijventerreintjes Hooipolder	winstneming	<u>€ 289.000</u>
Totaal winstneming		€ 873.000
- Centrum Maasland	verliesneming	-/-€ 195.000
- Centrum Den Hoorn	verliesneming	-/-€ 238.000
- Maaslandse Dam	verliesneming	-/-€ 334.000
- Kreekzone	correctie verliesneming	€ 222.000
- Keenenburg V	correctie verliesneming	<u>€ 5.000</u>
Totaal verliesnemingen		-/-€ 540.000

De grondexploitatie Lookwest-Noord sluiten we met de winstneming af.
Verliesnemingen worden niet afgeboekt op de boekwaarde van de grexen. Voor tekorten worden voorzieningen gevormd waaraan aan het eind van de grondexploitatie de tekorten worden onttrokken. Bij de grexen Kreekzone en Keenenburg V is sprake van een verlaging van het eerder geraamde tekort, waardoor de eerder in de voorziening opgenomen bedragen naar beneden bijgesteld worden. Voor de grex Kreekzone is daarna geen voorziening meer aanwezig omdat het tekort omgeslagen is in een overschot. Ten behoeve van de grexen Centrum Den Hoorn, Keenenburg V, Maaslandse Dam en Centrum Maasland is gezamenlijk per 31-12-2019 een voorziening aanwezig van in totaal € 1.367.215.

Correcties op de winst- en verliesnemingen

Bij de accountantscontrole van de jaarrekening bleken er in de grexen ten onrechte posten onvoorzien te zijn opgenomen. Dat is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording niet toegestaan. De in het raadsvoorstel opgenomen winst- en verliesnemingen moeten daarom in de jaarrekening worden gecorrigeerd. De correcties zijn als volgt :

Hogere winstnemingen door weggevallen post onvoorzien :

- Kreekzone € 805.000 i.p.v. € 543.000
- Bedrijventerreinen Hooipolder 304.000 i.p.v. € 289.000

Tezamen € 277.000 hogere winstnemingen die in de reserve grondexploitatie worden gestort.

Lagere storting in voorziening i.v.m. lager tekort door weggevallen post onvoorzien :

- Centrum Den Hoorn € 148.000
- Maaslandse Dam € 168.000

Tezamen € 316.000 lagere stortingen in de voorziening voor de tekorten. Dus ook een lagere onttrekking aan de reserve grondexploitaties tot dit bedrag.

Beide correcties betreffen verschuivingen tussen reserves en voorzieningen en hebben derhalve geen gevolg voor het gewone exploitatieresultaat in de jaarrekening.

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties

De reserve grondexploitaties mag niet negatief zijn. Daarom onttrokken we in de jaarrekeningen van voorgaande jaren een bedrag van per saldo € 4,7 miljoen aan de Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten. Het saldo van de reserve grondexploitaties per 1-1-2019 was € 0. Na de storting van de winstnemingen en onttrekking voor de aanvulling van de voorziening zoals opgenomen in het raadsvoorstel van de herzieningen van de grexen zou het saldo per 31-12-2019 € 333.000 zijn geworden. Door de hierboven aangehaalde correcties is dit saldo € 926.000 geworden.

Na het verwerken van toekomstige winst- en verliesnemingen neemt de reserve grondexploitaties toe tot € 3,96 miljoen positief na afsluiting van de laatste (bestaande) grex (Woudselaan). Dit verwachte saldo op termijn dekt de netto risico's uit de risicoanalyse.

De daadwerkelijke ontwikkeling van de reserve Grondexploitatie is uiteraard afhankelijk van de werkelijke kosten en opbrengsten, planaanpassingen, optimalisaties en de hoogte van de verliesnemingen. Gedurende het jaar wordt regelmatig gecontroleerd in hoeverre sprake is van afwijkingen en daarna gekeken wordt of er moet worden bijgestuurd.

Relatie met de begroting en de jaarrekening

De grondexploitaties die ter besluitvorming worden voorgelegd worden gekoppeld aan de begroting. De verwachte kosten en opbrengsten 2020 gebruiken we bij het controleren en zo nodig wijzigen van de ramingen voor de budgetten 2020. Dit verwerken wij in een begrotingswijziging 2020. De verwachte kosten en opbrengsten 2021 tot en met 2024 gebruiken we bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2021 - 2024. Winst- en verliesnemingen van individuele projecten verwerken we bij de jaarrekening.

Risicoanalyse

Vanwege het risicodragende karakter en de grote omvang van de grondexploitaties vormt een risicoanalyse een wezenlijk onderdeel bij de beoordeling van de projecten en de informatievoorziening naar de raad. Een overzicht met een beschrijving van de algemene risico's van de projecten - en voor enkele projecten ook nog een aantal project specifieke risico's - is schriftelijk onder geheimhouding aan de raad voorgelegd.

Voor alle risico's zijn de financiële consequenties voor de grexen (gezaamenlijk) berekend en is een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet. Deze twee samen vormen een product waarbij in aanmerking wordt genomen bij de beoordeling of de risico's naar verwachting opgevangen kunnen worden binnen de reserve grondexploitaties. Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat inschattingen of bepaalde ontwikkelingen die zich kunnen voordoen een subjectief karakter dragen. Het stil staan bij eventuele risico's zorgt ervoor dat deze risico's in ieder geval de aandacht krijgen. De ontwikkeling van deze risico's wordt periodiek gemonitord.

De absolute omvang van de risico's wordt bruto risico's genoemd. Als deze bruto risico's vermenigvuldigd worden met de kans dat ze optreden resteren de netto risico's. Het is wenselijk om financiële dekking te hebben voor de som van alle netto risico's. Deze dekking is aanwezig door de geprognosticeerde ontwikkeling van de reserve Grondexploitaties.

Bij de grexen per 1-1-2020 is een negatief (netto) risico gecalculeerd van € 1,54 miljoen. Het saldo van de reserve grondexploitatie wordt op termijn (31 december 2025) begroot op € 3,96 miljoen positief. De berekende en ingeschatte risico's kunnen daarom naar verwachting binnen de reserve opgevangen worden.

Conclusie

Uit de risicoanalyse blijkt dat de geraamde exploitatiesaldi en de geschatte risico's op langere termijn binnen de reserve Grondexploitatie opgevangen kunnen worden en dat er dus geen aanvullende middelen uit de gewone exploitatie nodig zijn.

Overzicht geprognoseerde baten en lasten

Grondexploitatie	Boekwaarde 2019 (voor winstname)	Nog te realiseren kosten met index	Nog te realiseren opbrengsten met index	Looptijd	Saldo op eindwaarde
Vastgoedzone	€ -4.033.363	€ 2.084.838	€ 8.674.875	2022	€ 2.556.674
Maaslandse Dam	€ -3.109.926	€ 2.648.424	€ 5.424.201	2022	€ -334.149
Kreekzone	€ 4.875.144	€ 4.760.778	€ 767.093	2024	€ 881.459
Keenenburg V	€ -690.044	€ 3.986.362	€ 4.571.376	2022	€ -105.031
Commandeurspolder IV	€ -424.340	€ 159.316	€ 768.614	2020	€ 184.957
Centrum Den Hoorn	€ -1.577.136	€ 2.389.702	€ 3.102.882	2021	€ -863.956
Bedrijfsterreintjes					
Hooipolder	€ 655.362	€ 406.595	€ 734.007	2021	€ 982.773
Woudselaan	€ -2.614.192	€ 1.264.150	€ 3.954.389	2025	€ 76.047
Centrum Maasland	€ -373.137	€ 321.092	€ 313.999	2021	€ -380.229

2.4.4 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf gaan wij in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties voor de kapitaalgoederen. Voor de inwoners is de kwaliteit van de openbare ruimte en hun leefomgeving belangrijk. Kapitaalgoederen kunnen hieraan bijdragen. Het gaat hierbij om wegen, riolering, groenvoorzieningen, speelplaatsen, verlichting, bruggen, beschoeiingen, gebouwen enzovoort. Het beheer en onderhoud van deze kapitaalgoederen is van cruciaal belang voor het functioneren van de gemeente op het terrein van wonen, vervoer, recreatie en dergelijke. De kwaliteit van de openbare ruimte en de directe leefomgeving is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de lasten. Om deze redenen vinden de instandhoudingskosten van de openbare ruimte hun weerslag in al vastgestelde of nog vast te stellen beheerplannen. Per onderdeel wordt ingegaan op drie vragen:

1. het beleidskader
2. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Het beleid voor het onderhoud van kapitaalgoederen is ten dele opgenomen in nota's en verordeningen:

Programma beheer openbare ruimte

Beleid/beheerplannen	Jaar van vaststelling	Gepland jaar van actualisatie
Wegen	2015	2020 (verlengd tot 2024)
Openbare verlichting	2015	2020 (verlengd tot 2024)
Kunstwerken	2015	2019 (verlengd tot 2024)
Gemeentelijk rioleringsplan	2016	2020 (verlengd tot 2024)
Groen beleid/beheerplan(nen)	2007	2022
Bomenbeleidsplan	2009	2025
Speelplaatsen	2017	2022

Beleids- en beheerplannen

De raad stelt diverse beheerplannen vast om de kwaliteit van de openbare ruimte op peil te houden. Vanwege een urgente forse bezuinigingsopgave in 2019 en daaropvolgende begroting in 2020, is de doorlooptijd van 4 beheerplannen tot 2024 verlengd.

Ieder beheerplan werkt met een vastgesteld kwaliteitsniveau. Op basis van de gewenste kwaliteit zijn de ramingen opgesteld van het onderhoud. De keuze voor de dekking van de kosten is afhankelijk van het soort onderhoud.

In hoofdlijnen kan het beheer en onderhoud in de volgende soorten worden gesplitst:

- Nieuwe investeringen (activering, dekking kapitaallasten via exploitatie)
- Groot onderhoud (dekking via exploitatie)
- Klein (regulier) onderhoud (dekking via exploitatie).

De nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018 van de gemeente Midden-Delfland beschrijft onder andere de wijze van activering van de kapitaalgoederen. Deze nota is vastgesteld door de raad. In de nota is onderscheid gemaakt tussen activa met maatschappelijk nut, zoals wegen, en activa met economisch nut, zoals gebouwen en riolering. De notitie beschrijft hoe om te gaan met de activa. De herstelkosten van wegen en grotere vervangingsinvesteringen worden geactiveerd. Indien vervolgens groot onderhoud plaatsvindt, wordt dit ten laste gebracht van de exploitatie.

Wegen

Vanaf 2011 zijn structurele bezuinigingen doorgevoerd op het budget voor wegonderhoud. Deze bezuiniging is verwerkt in het beheerplan wegen 2015 – 2020. Om de wegen op een verantwoord kwaliteitsniveau te behouden (beeldkwaliteit A en B, voldoende volgens de CROW-norm), zijn we overgestapt op een andere onderhoudswijze. Van profiel breed naar wegvakonderdeel gericht.

In 2019 is voor ca. 82% van het wegenareaal de CROW-norm A en B (voldoende) beeldkwaliteit beoordeeld. Belangrijkste uitgevoerde doelen/acties in 2019 zijn:

- Reconstructie Kerkweg
- Onderhoud asfaltwegen conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud: Oppervlakbehandeling Zouteveenseweg, vervangen deklaag Breeveldpad, deel Baanderheer, deel Vrachtwagen parkeerplaats Dorppolderweg, herstel asfalt deel Vrij-Harnasch en verbetering fietsoversteek Zuidkade/ Zouteveenseweg
- Onderhoud elementverharding conform operationeel jaarplan op basis van wegvakonderdeel gericht onderhoud;
- Bij iedere reconstructie of onderhoudsklus op basis van technische levensduur mogelijkheid hergebruik van materialen in dat plan bepalen. Indien hergebruik ter plaatse niet mogelijk is, deze materialen als grondstof voor funderingen af te voeren.

Openbare verlichting

Door het vervangen van afgeschreven openbare verlichting verbetert de licht technische kwaliteit zonder extra milieubelasting. Door te kiezen voor de juiste verlichtingstechniek wordt energie bespaard. Belangrijkste uitgevoerde acties in 2019 zijn:

- Vervangen en verbeteren van afgeschreven armaturen;
- Renovatie en verbetering klassieke armaturen in de dorpskernen;
- Vervangen armaturen wijk Voordijkshoorn Den Hoorn;
- Conform de keuzenotitie energie- en CO2-besparende maatregelen uitgevoerd in de vorm het plaatsen van dimmers, telemanagement units en het toepassen van (groene) ledverlichting;
- Het aanbrengen van Verlichting op achterpaden (sociale veiligheid).

Bruggen (kunstwerken)

Het beheerplan 2015-2019 (verlengd tot 2024) maakt inzichtelijk wat de huidige en de gewenste kwaliteit van de kunstwerken in de openbare ruimte is. Ook geeft het inzicht in de benodigde financiële middelen.

Onderstaand een overzicht van de uitgevoerde acties in 2019:

- De uitvoering van reguliere onderhoudsacties areaal conform vastgestelde doelstellingen planperiode 2015-2019 (verlengd tot 2024).
- De renovatie van de monumentale staalconstructie van de Trambrug in Schipluiden inclusief het vervangen van het houten fietsdek door een gesloten stalen fietsdek.

Openbaar groen

We faciliteerden diverse bewonersinitiatieven om wijken groener te maken. Voorbeelden zijn:

- Inzaaien bermen Aagtenland in Den Hoorn.
- Aanplanten knotwilgen, Dr. A.M. van der Poellaan en Achterdijkshoorn in Den Hoorn.
- Herinrichten pleintje Goudenregenstraat in Schipluiden.

Op de oude begraafplaats in Maasland vervingen wij een aantal oude populieren. De bomen werden gevaarlijk voor de omgeving. Op de plek van de populieren groeien nieuwe bomen.

In Maasland vierden we boomfeestdag aan de Meester Postlaan met de kinderen van de basisscholen.

De Kluisweer in Maasland kreeg een nieuwe groenvoorziening. Prikkelrozen maakten plaats voor een meer natuurlijke oever met bloembollen.

De Dr. J. de Koninglaan in Schipluiden kreeg een nieuwe groenvoorziening bij de Koningskerk. Dankzij het ecologische beheer van de buitendienst konden onze inwoners in het voorjaar genieten van bloeiende oevers en bermen. Van de bermen viel vooral het Kralingerpad op. Deze berm bloeide uitbundiger dan voorgaande jaren.

In vrijwel alle eiken in de gemeente werden in de zomer eikenprocessierupsen aangetroffen. Niet eerder op deze schaal. Waar het nodig was voerden we een bestrijding uit. Zo beperkten we de overlast.

In 2019 troffen wij voorbereidingen voor een nieuwe aanbesteding van het groenonderhoud. De aanbesteding vindt plaats in het eerste kwartaal van 2020.

De inventarisatie van de waardevolle bomen is afgerond. In 2020 verwerken wij dit tot nieuwe regelgeving voor boombescherming.

Speelvoorzieningen

In het voorjaar van 2019 legden wij de laatste hand aan de aanleg van de natuurspeelplaats in Schipluiden: "De Keen".

De plek is in het voorjaar feestelijk geopend door de kinderen van de basisscholen uit Schipluiden samen met wethouders Horlings en Smit.

Later in het jaar kregen vijf speelplekken nieuwe speeltoestellen:

- Hofje tussen Looksingel en Hof van Delftstraat in Den Hoorn.
- Pleintje tussen Goudenregenstraat en Prunusstraat in Schipluiden.
- Grote speelplaats aan de Vlaardingsekade en Burgemeester van Gentsingel in Schipluiden.
- Op de kade bij het Windrecht in Schipluiden maakten wij een bijzondere speel- en sportplek. Sporters uit Schipluiden besloten mee over het ontwerp. De plek biedt speelruimte voor kinderen en een sportplek voor volwassenen.
- De speelplek aan de Mooikampen in Maasland veranderde van een betonnen speelplek in een groene speelplaats. Het natte weer zorgde voor veel vertraging. Oplevering van dit werk is in het voorjaar van 2020.

Bij een aantal oudere speelplekken was de ondergrond van rubberen tegels versleten. Iedere speelplek kreeg een eigen aanpak. Innovatieve technieken zorgden op een aantal plekken voor hergebruik van de rubber tegels. Waar mogelijk kwam een meer natuurlijke ondergrond van gras of houtsnippers.

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Voor het beschermen van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast is een goede riolering een onmisbare voorziening. In het GRP zijn op hoofdlijnen de doelstellingen voor de rioleringszorg beschreven. In de GRP 2016-2020 wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan alle waterzorgplichten (stedelijk afvalwater, regen- en grondwater) zodat daardoor sprake is van een verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Vanwege een urgente forse bezuinigingsopgave in 2019 en daaropvolgende begroting in 2020, is de doorlooptijd van het vGRP tot 2024 verlengd. Het vGRP is een strategisch en beleidsmatig planningsinstrument en is een belangrijk hulpmiddel bij de afweging van het te voeren rioleringsbeleid binnen onze gemeente. De gemeente voldoet met het vaststellen van dit plan aan haar wettelijke verplichting. Vanuit het vGRP wordt jaarlijks een operationeel programma rioleringszorg door het college vastgesteld. In dit jaarprogramma zijn de strategieën uitgewerkt naar concrete plannen voor aanleg, onderzoek, maatregelen, reparatie, vervanging en verbetering, inclusief de financiële consequenties. Achtereenvolgende operationele programma's geven een volledig beeld van alle activiteiten in de planperiode van het GRP.

Belangrijkste activiteiten die in 2019 zijn uitgevoerd:

- In Den Hoorn zijn verschillende rioolstrengen in de Oranje Nassaustraat en omgeving relined. In de Hoornsekade in Den Hoorn en de Lijsterbesstraat in Schipluiden is de riolering vervangen;
- Bij verschillende rioolgemalen zijn pompen en/of gemaalcomputers vernieuwd.
- Regulier onderhoud aan riolering en gemalen;
- Optimalisatie lozingsgedrag op de drukriolering;
- Camera-inspecties in combinatie met rioolreiniging;
- Onderzoek functioneren riolering (meten aan de riooloverstorten);
- Meedraaien in optimalisatiestudie zuiveringsgebied Groote Lucht en Harnaschapolder;
- Meedraaien in onderzoek naar mogelijkheden voor verdergaande samenwerking in de (afval)waterketen.

Meldingen Buitenruimte

Het onderhoud aan de openbare ruimte is voor de burger (inwoner, ondernemer, bezoeker) een van de meest zichtbare taken van de gemeente. Zij wonen, werken en recreëren er en zijn dus direct gebaat bij een goed onderhoud van die openbare ruimte.

Een van de mogelijkheden voor de burger om van zich te laten horen over wensen en ervaringen over de openbare ruimte is het digitale 'meldingssysteem Buitenruimte/Mijngemeente App'. Een groot aantal van hen maakt gebruik van deze mogelijkheid om rechtstreeks, snel en gemakkelijk

een melding achter te laten. Deze vorm van burgerparticipatie krijgt steeds meer de aandacht en het gemak om snel een melding te doen leidt ook tot meer meldingen: dat is zichtbaar in het aantal meldingen. Naast de meldingen die rechtstreeks in het meldingssysteem Buitenruimte worden gedaan, wordt in veel gevallen ook nog gebruik gemaakt van andere kanalen om een melding te maken. Voorbeelden hiervan zijn: telefoon, e-mail, brief, spreekuur wethouder. Voor zover mogelijk worden ook deze meldingen in het meldingssysteem Buitenruimte opgenomen.

In 2005 is voor het eerst met een mogelijkheid voor meldingen in de openbare ruimte gestart: zgn. signaalbonnen. Toen werd 1263 keer een melding gemaakt.

Vanaf 2014 worden meldingen via het meldingssysteem buitenruimte geregistreerd.

Hiermee kan met de mobiele telefoon een melding worden ingediend via de speciale Mijn Gemeente app. Het meldingssysteem registreert alleen de meldingen over het beheer van de buitenruimte.

Iedere melding die binnen komt krijgt een afhandeltermijn. Deze termijn is afhankelijk van het type melding. Voor bijvoorbeeld rioolstoringen of wegverzakkingen is de termijn korter dan voor een verzoek om een boom te snoeien. De tijd die nodig is om een melding op te lossen is van vele factoren afhankelijk. Voorbeelden hiervan zijn: de complexiteit van de melding, de beschikbaarheid van (bouw)materialen en middelen, en de beschikbaarheid van externe partijen en eigen medewerkers.

Overzicht vanaf 2016 meldingssysteem Buitenruimte

Jaar	Aantal meldingen
2016	2344
2017	2474
2018	3186
2019	2989

Meldingen 2019

Categorie meldingen	Den Hoorn	Maasland	Schipluiden	Totaal
Straatmeubilair, verlichting en verkeerslichten	317	175	260	752
Wegen Bruggen en Gladheid	177	154	230	561
Groen	148	170	129	447
Afval en Reiniging	234	131	82	447
Verkeer en parkeren	144	111	78	333
Riolering	67	61	41	169
Dieren en ongedierte	37	42	24	103
Sloten, vijvers en singels	30	27	23	80
Speelvoorzieningen	35	12	13	60
Wijk in aanbouw	27	3	0	30
Begraafplaats	0	5	2	7

Gebouwen

In 2012 heeft de gemeenteraad het Meerjarig Onderhoud Plan (MOP) vastgesteld. Dit plan is de basis voor de onderhoudskosten aan gemeentelijke gebouwen in Midden-Delfland voor de periode 2011-2020. Met de vaststelling van het MOP heeft de gemeenteraad tevens een budget beschikbaar gesteld voor het wegwerken van achterstallig onderhoud.

In de vastgoedsector, zo ook bij het gemeentelijk vastgoed, is het gebruikelijk om periodiek een nieuw MOP op te stellen voor de vastgoedportefeuille. De onderhoudsplannen worden periodiek (eens in de drie jaar) per dorpskern (Den-Hoorn, Maasland, Schipluiden) bijgewerkt. Dit jaar 2019 heeft een update (QuickScan) plaats gevonden in Maasland.

Voor 2019 is een raming opgevoerd van € 161.211 voor noodzakelijke (instandhouding)kosten. Het budget is volledig benut, de belangrijkste (haalbare) doelen/acties zijn doormiddel van een prioriteitenoverzicht uitgevoerd. Er blijft sprake van achterstallig onderhoud. Op het gebied van

vastgoedmanagement worden professionaliseringsslagen gemaakt, waar 2020 een evaluatie over wordt gepresenteerd.

Op dit moment zijn 32 gebouwen in beheer en onderhoud bij Team Beheer Openbare Ruimte. Team locatieontwikkeling van afdeling Landschap, Wonen en Economie heeft de eerder strategisch aangekochte woningen aan de Rijksstraatweg in Den Hoorn (Rijksstraatweg 8 en 9 Den Hoorn) afgestoten door middel van verkoop.

De aan de achterzijde van het voormalig gemeentehuis gelegen opstallen, respectievelijk het voormalige kantoorcomplex, het politiebureau en de daarnaast gelegen voormalige dienstwoningen zijn gesloopt.

2.4.5 Bedrijfsvoering

Algemeen

2019 was een enorm pittig jaar qua personeelsverloop. Waar jarenlang sprake was van een zeer laag verloop is dat in 2019 gekanteld. Het lijkt er op dat dat eenmalig was. Begin 2020 is het aantal vacatures onder de 5%.

Door de onverwacht hogere kosten op personeelsgebied is de keuze gemaakt om inhuur te reduceren. Daar zijn we in 2019 mee begonnen. Met name is toen ingezet om de inhuur terug te brengen op functies die, met enige aanpassing, vacant gesteld konden worden. Ook is de kanteling gemaakt om op plaatsen waar we min of meer structureel inhuren (met name het maatschappelijk team) mensen in vaste dienst te nemen. Op deze manier is een omzetting van ongeveer 8 fte van inhuur naar vast gerealiseerd in 2019. In 2020 gaan we hier nog mee verder.

Door het hoge verloop en het terugbrengen van de inhuur is in 2019 veel tijd ingezet op werving, selectie en inwerken. In totaal zijn ruim 40 functies vacant gesteld. Begin 2020 staan er daarvan nog 8 open. De afdeling P&O heeft met man/vrouw en macht gewerkt in 2019 om de hierdoor ontstane vacatures in te vullen. Dat is gelukt de vacatures zijn weer op "normaal" niveau. Daarnaast is het ook gelukt om de inhuur terug te brengen.

Cultuur

"Thuis in Midden-Delfland"!

We willen dat ieder zich thuisvoelt in Midden-Delfland. Deze korte slogan vat dat samen. Deze zin is uitgewerkt in de volgende belofte aan de samenleving en aan onze medewerkers. In de gemeente Midden-Delfland voel jij je begrepen, geholpen, betrokken en thuis. Daar zorgen we voor door oprechte belangstelling te tonen en deskundig, gedreven en naar de bedoeling te handelen.

Thuis in Midden-Delfland wordt breed gedragen in onze organisatie. In 2019 is dit voortvarend opgepakt. Ruim 30 medewerkers zetten zich ervoor in. De inzet is onderdeel van het reguliere werk (cultuur doe je). Slechts enkele uren per kwartaal zijn specifiek voor het uitdenken van impulsen om de gewenste cultuur te bevorderen. Wij investeerden in het vergroten van de taakvolwassenheid en eigenaarschap van medewerkers, zodat ze beter in staat zijn in te spelen op de snelle veranderingen. Medewerkers mogen vragen stellen en kritisch kijken naar processen en systemen en zich afvragen of die de (nieuwe) rol van de gemeente ondersteunen. De organisatie stimuleert medewerkers om anders te durven denken en geeft ruimte voor verandering. Het leidt er ook toe dat zaken ter sprake worden gebracht waar dat eerder niet gebeurde. Een voorbeeld daarvan is dat medewerkers willen dat we op het gebied van informatievoorziening slagen gaan maken zodat de systemen sturing aan de voorkant beter ondersteunen. Initiatief nemen, lef hebben en positief kritisch durven zijn, dat stimuleren en waarderen wij.

Structuur

De aanpassing van de organisatie is in 2019 voortgezet. De afdelingsdirecteuren zijn benoemd en actief. De laag van teamleiders nog niet. De interne werving heeft al wel plaatsgevonden maar de kandidaten zijn nog niet daadwerkelijk benoemd of in de nieuwe functie aan het werk. Dit heeft er mee te maken dat vanwege de plots urgente noodzaak tot bezuinigingen dit budgetneutraal moet gebeuren. De organisatieontwikkeling verloopt budgettair neutraal voor de gemeentebegroting op lange termijn. De frictiekosten die de organisatieontwikkeling met zich meebrengen leiden wel tot eenmalig hogere lasten. De dekking hiervoor wordt gevonden in de huidige exploitatie.

Personeel

Personeelsbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan het grote geheel: het realiseren van de missie van onze gemeente op het gewenste kwaliteitsniveau. Servicegerichtheid en integrale aanpak zijn belangrijke speerpunten in onze missie.

Omvang van de formatie, doeltreffendheid en goed rendement krijgen ook de komende jaren nadrukkelijk aandacht. Bij het organiseren van de werkzaamheden wordt niet alleen gekeken naar de eigen organisatie. Daar waar dit toegevoegde waarde heeft, wordt samenwerking gezocht met anderen. Soms betreft dat een andere gemeente in de regio, in andere gevallen gaat het om publiek-private samenwerking of het volledig uitbesteden van taken. Voorbeelden hiervan:

- Bij de gemeentelijke belastingen is taxatie van gebouwen uitbesteed aan een gespecialiseerd bureau.
- Bij ruimtelijke ordening is het opstellen van bestemmingsplannen uitbesteed aan een adviesbureau, de digitalisering van bestemmingsplannen wordt door de gemeente Vlaardingen voor ons verzorgd.
- Voor de openbare ruimte zijn de uitvoerende onderhoudswerkzaamheden in de groenvoorziening uitbesteed.
- De technische beheerstaken op het gebied van automatisering zijn ondergebracht bij de gemeente Westland

Wij zijn voortdurend alert op mogelijkheden tot vernieuwen door het toepassen van (technologische) ontwikkelingen op het gebied van personeel en organisatie; om de meest efficiënte inzet van ons personeel te waarborgen. Voorbeelden hiervan zijn het digitaliseren van de personeelsdossiers en digitaal verwerken van declaraties.

Inhuur

Uitgangspunt is dat vervanging van personeel bij ziekte of vacatures intern plaatsvindt. En bij vacatures is ons uitgangspunt om vaste medewerkers aan te nemen. Er kunnen echter situaties ontstaan waarbij het onontkoombaar is om personeel extern in te huren. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen bij langdurige afwezigheid van personeel, door ziekte of het moeilijk kunnen vervullen van vacatures. Ook is soms inhuur nodig voor specialistische, niet structurele werkzaamheden. Hiervoor hebben we zelf de betreffende deskundigheid niet in huis en - gezien het incidentele karakter - hoeven we dat ook niet te hebben. Het kan hier gaan om werkzaamheden op het terrein van grondexploitatie of projecten ter uitvoering van de prioriteiten van de gemeenteraad en college. Voor deze categorie is veelal een afzonderlijk budget of krediet beschikbaar gesteld. Tot slot huren we ook regionale taken in. Dat geldt bijvoorbeeld voor het doelgroepenvervoer of werkzaamheden voor de H4 en H10. Hieronder leest u – vertaald naar fte – hoeveel van en welke vorm van inhuur heeft plaatsgevonden.

Categorie	Omvang 2019 (in fte op jaarbasis)
Inhuur i.v.m. vacatures/langdurige ziekte	12,20
Inhuur t.b.v. regionale taken	2,25
Inhuur projecten (bijv. grondexploitaties)	6,72

Stagebeleid

In 2019 zijn zes nieuwe studenten bij de gemeente stage gaan lopen (combinatie van leren en werken) voor een kortere of langere periode. En acht studenten hebben hun stageperiode afgerond in 2019.

Trainees

Twee van de drie trainees uit het eerste traineeprogramma zijn met ingang van 1 januari 2019 ingestroomd op een vaste functie in de gemeente. In de loop van 2019 zijn twee nieuwe trainees gestart. De trainees pakken verschillende projecten op. Zij worden met name geschoold op vaardigheden en competenties en zijn daardoor breed inzetbaar. Het traineeprogramma en het bijbehorende opleidingsprogramma voor Jong Midden-Delfland is erop gericht om jonge talenten aan te trekken, en hen te ontwikkelen binnen de organisatie. Daardoor krijgen en behouden we een gezonde leeftijdsopbouw. Dit draagt ook bij aan een gebalanceerd proces van instroom, doorstroom en uitstroom.

Personeelswisselingen

Er zijn in 2019 30 vacatures ontstaan door uitstroom van medewerkers, sommigen vanwege pensionering. Daarnaast waren er nog 14 vacatures, ontstaan in 2018. 21 medewerkers zijn in

dienst gekomen van onze gemeente. 3 medewerkers zijn intern doorgestroomd naar een andere functie.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage geeft inzicht in de omvang van de afwezigheid van medewerkers wegens ziekte. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de omvang van het verzuim in 2018 globaal vergelijkbaar was met het landelijk gemiddelde en over 2019 nagenoeg stabiel is gebleven. De landelijke cijfers van 2019 zijn nog niet bekend.

	2015	2016	2017	2018	2019
Verzuimpercentage (excl. zwangerschap)	3,9%	4,0%	5,5%	5,6%	5,7%
Landelijke gemeenten 10.000 – 20.000 inwoners (excl. zwangerschap)	3,9%	4,9%	4,8%	4,9%	n.n.b.
Landelijk alle gemeenten (excl. zwangerschap)	5,3%	5,6%	5,4%	5,8%	n.n.b.

Integriteit

Medewerkers in dienst van de gemeente Midden-Delfland of personen die werkzaam zijn voor de gemeente Midden-Delfland hebben speciale verantwoordelijkheden, omdat zij werken voor een overheidsinstelling. De verantwoordelijkheden zijn beschreven in de Gedragscode integriteit voor medewerkers bij de gemeente Midden-Delfland.

Daarin staat onder andere:

Het handelen van medewerkers is altijd en volledig gericht op het belang van de gemeente en op de organisaties en burgers die daar onderdeel van uit maken.

Het handelen van medewerkers is transparant, opdat optimale verantwoording mogelijk is en de controlerende organen volledig inzicht hebben in het handelen van medewerkers en hun beweegredenen daarbij.

De gemeentelijke organisatie wil werken in een open klimaat, zich inzetten voor de belangen van de gemeente en het vertrouwen hebben van de burgers.

Bij in dienst treden ondertekenen nieuwe medewerkers de Integriteitverklaring en leggen zij de eed of belofte af. Dit heeft tot doel dat de medewerker zich bewust is van de speciale verantwoordelijkheden en dat hij/zij belooft zich daarnaar te gedragen. In werkoverleggen gaven we aandacht aan het onderwerp 'integriteit'.

Dienstverlening

Ons dienstverleningsmodel gaat uit van een betrouwbare, pro actieve, klantgerichte en vriendelijke dienstverlening waarbij inwoners en ondernemers zoveel mogelijk zelf de keuze krijgen op welke manier zij zaken willen doen met de gemeente. Daarnaast loopt een continue ontwikkeling dat we de vragen die veel voorkomen door het KCC (eerstelijns dienstverlening) laten afhandelen. Dit moet er voor zorgen dat mensen directer, zonder onnodige doorverwijzingen, worden geholpen. Goede dienstverlening betekent óók een heldere taakafbakening en goede communicatie over wat we wel doen en wat niet. Het is niet mogelijk en niet wenselijk om altijd alles op te pakken en voor iedereen te regelen.

In 2019 gingen we aan de slag met een nieuwe visie op dienstverlening. Hierbij pasten we zowel intern als extern participatie toe. Ook hier hanteren wij de uitgangspunten van de organisatieontwikkeling, het Cittaslow denken én de Hostmanship filosofie. Belangrijk is om te zorgen voor een welkome cultuur waar bekwame medewerkers werken. Medewerkers die weten hoe wetten, regels en systemen in elkaar zitten en waarom dat zo is. Zij zijn daardoor in staat om te werken volgens de bedoeling.

Naast verbetering van de online dienstverlening, werkten we ook aan verbetering van de offline dienstverlening; 'dienstverbetering dichtbij'.

Bij aanvragen om een vergunning, ontheffing of een voorziening, besteedden we aandacht aan het vooroverleg. Enerzijds om het proces daarna te bespoedigen en anderzijds om contact tussen

gemeente en inwoner te verbeteren. Zo zitten we steeds meer 'om de tafel' met de inwoner. Dit gold en geldt voor WMO aanvragen, maar ook voor aanvragen van vergunningen of voor het aanvragen van reisdocumenten (bijvoorbeeld bij woonzorgcentrum Akkerleven). Aanvullend daarop hebben we besloten reisdocumenten thuis te bezorgen. Ook dit draagt bij aan 'dienstverlening dichtbij'.

Voor inwoners en bezoekers die op het gemeentehuis langskomen, zijn we een onderzoek gestart hoe we hen beter kunnen (be)geleiden in het gemeentehuis. Voor veel eerste bezoekers is het onduidelijk waar zij naar toe moeten en zijn bepaalde voorzieningen, zoals de lift, niet makkelijk vindbaar. In 2019 is dat onderzoek afgerond en in 2020 gaan we over tot uitvoering van de werkzaamheden. Hiermee willen we onze bezoekers ook 'fysiek' meer welkom heten.

Betrouwbare overheid

Goede dienstverlening vraagt goede kwaliteit en een betrouwbare gemeente.

Een correcte basisregistratie personen (BRP) is belangrijk en is vanwege informatie-uitwisseling met andere ketenpartners essentieel. De kwaliteit van de BRP is de basis van veel rechten en verplichtingen die mensen in Nederland hebben. Met ingang van 2014 is er geen driejaarlijkse audit meer, maar een jaarlijkse zelfevaluatie.

Naast de zelfevaluatie voor de BRP, deden we in 2019 ook de jaarlijkse zelfevaluatie voor de reisdocumenten en rijbewijzen. Midden-Delfland scoort goed bij beide zelfevaluaties. Bij de BRP bleek uit de inhoudelijke controle van de persoonslijsten (PL-en) dat 99,98% van die lijsten correct is. Bij de domeinvragen uit de Kwaliteitsmonitor behaalden we een score van 99,6%. Bij de reisdocumenten scoren we 99,5% voor de domeinvragen. Midden-Delfland voldoet hiermee ruimschoots aan de wettelijke norm.

Adresonderzoeken dragen bij aan de kwaliteit van onze basisregistraties. Deze kwaliteit zorgt er enerzijds voor dat inwoners niet onjuist worden geadresseerd en anderzijds dat er geen onterechte toeslagen of subsidies worden uitgekeerd.

Om adresfraude beter te kunnen bestrijden werkten we ook in 2019 mee aan het project 'Landelijke Aanpak Adreskwaliteit' (LAA). Dit is in samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Medewerkers controleren aan de voordeur of de inschrijving zoals vermeld in de BRP klopt met de werkelijke bewoning. In 2019 zijn via het LAA 9 huisbezoeken gedaan, en daarnaast 25 personen in onderzoek gezet. Alle onderzoeken zijn afgerond. Uitkomst daarvan was dat een deel van de onderzoeken leidde tot aanpassingen in de BRP. Dus de werkelijke situatie en de administratieve situatie zijn overeenstemming met elkaar gebracht. Ook schrijven we wekelijks personen aan waarvan de gegevens niet kloppen. In de meeste gevallen voldoen personen daarna aan hun verplichtingen, waardoor verder adresonderzoek niet nodig is.

In 2019 is er ook een regionalesamenwerking opgestart met de gemeenten Maassluis, Schiedam, Vlaardingen, Westland en Midden-Delfland. En samen met gemeenten Rijswijk, Delft en Westland zetten we een Werkgroep Tegen Identiteitsfraude (WTI) opgezet. Politie, RDW en andere partners zitten hierbij ook om tafel.

Om de kans op misbruik van persoonsgegevens kleiner te maken, is ook een toenemend bewustzijn bij inwoners nodig. Daarom verstrekt de gemeente sinds enige jaren aan inwoners een gratis id-cover bij het afhalen van een reisdocument of rijbewijs. De gemeente Midden-Delfland was hiermee koploper. Daarnaast werken we sinds 2017 met software die documenten op echtheid controleert en gezichtsherkenning heeft.

Communicatie

De communicatiestrategie zetten we in om een moderne, doeltreffende en klantgerichte communicatie te bereiken. Wij stimuleren participatie van en samenwerking met inwoners, ondernemers en andere spelers. De gemeente als gesprekspartner: dichtbij en aanspreekbaar. De communicatie is geen doel op zich, maar dienstbaar aan het realiseren van de gemeentebrede visie en missie.

De manier waarop wij communiceren, draagt ook bij aan hoe inwoners onze dienstverlening ervaren. Daarom werken we continu aan de begrijpelijkheid van onze brieven, e-mails, advertenties en andere uitingen. Doel hiervan is dat de boodschap helder, begrijpelijk en goed gemotiveerd is en de lezer centraal zet. Met schrijfcoaches in de organisatie en trainingen

ondersteunen we dat. In 2019 kregen onze medewerkers extra tools om hun schrijfvaardigheid verder te verbeteren.

Website

Onze website is ingericht op basis van het zogenaamde toptaken principe. Dus niet zo veel mogelijk informatie geven, maar alleen de belangrijkste of de meest populaire producten en diensten tonen. Via het regelmatig uitvoeren van gebruikersonderzoeken en het analyseren van de webstatistieken, passen we de website nog verder aan de verwachtingen van inwoners aan. In 2020 moet de website volledig worden vernieuwd. Dit biedt de mogelijkheid om wederom verbeterlagen aan te brengen. Ook gelden in 2020 weer scherpere digitale toegankelijkheidseisen. Ook dat nemen we mee.

Sociaal intranet

In 2019 hebben we een nieuw (sociaal) intranet ingevoerd met het doel de interne communicatie en de onderlinge samenwerking naar een hoger plan te tillen. Het platform biedt de mogelijkheid om op interactieve wijze informatie uit te wisselen en kennis te delen. Hiermee vergroten we de betrokkenheid en verbondenheid bij de organisatie. Daarnaast biedt het platform de mogelijkheid om eenvoudig documenten en informatie te delen tussen en binnen teams, afdelingen en projectgroepen. Hierdoor verbetert de samenwerking.

Digitale nieuwsbrieven

Met de digitale nieuwsbrieven kunnen we de voornaamste highlights in één oogopslag overzichtelijk maken voor de lezer. De nieuwsbrief voor inwoners heeft inmiddels 505 abonnees, die voor ondernemers heeft er 162. De nieuwsbrief voor ondernemers geven we 3 à 4 keer per jaar uit. In 2019 hebben we er vier uitgegeven. Voor inwoners kiezen we vaker voor andere communicatiemiddelen.

Social media

We sluiten steeds meer aan bij middelen die inwoners ook veel gebruiken. Daarom zetten we social media in als aanvulling op de traditionele media. We maken vooral gebruik van Facebook, Twitter en in mindere mate Instagram en LinkedIn. Per doel en doelgroep zetten we een doordachte mix in. In 2019 stopten we met whatsapp, omdat de koppeling naar ons dashboard niet meer mogelijk was. Het voordeel van social media is dat interactie mogelijk is en daarmee dus ook meer maatwerk. Daarnaast is de communicatie via social media vaak wat informeler en daarmee toegankelijker.

Media en social media analyse

Dagelijks gebruiken we de analysetool Coosto voor een beter zicht op meningen en (opkomende) issues. Dit zorgt ervoor dat we waar nodig de communicatiestrategie kunnen aanpassen of beter kunnen aansluiten bij de informatiebehoefte van onze inwoners en ondernemers.

Events & organisatie

Naast reguliere communicatietaken, organiseert het team communicatie ook evenementen en bijeenkomsten. In 2019 ging het daarbij om bijeenkomsten in het kader van de lintjesregen en 4 mei. Ook organiseerden we een veteranenbijeenkomst en een walactiviteit voor Varend Corso.

Communicatie & participatietrajecten

De kerntaak van team communicatie is het adviseren over communicatie en in het verlengde daarvan participatie. Participatie - zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie - is een belangrijk onderwerp in het coalitieakkoord en in het collegewerkprogramma. Participatie maakt steeds meer logisch deel uit van het vormen en uitvoeren van beleid. Ook hier geldt dat 'meer doen of meer communiceren' niet per se betekent dat het niveau of de kwaliteit van communicatie en participatie stijgt. Daarom is het van belang om gericht te kiezen wat zich wel en wat ook helemaal niet voor (een vorm van) participatie leent. Dit voorkomt teleurstelling (verwachtingen managen) en ook onnodig hoge kosten. In 2019 waren er onder meer bijeenkomsten van de klankbordgroepen Centrum Maasland, Centrum Schipluiden en Maaslandse Zoom. Ook werden er bewonersavonden georganiseerd over onder andere de herinrichting van Koningin Julianaplein en Looksingel in Den Hoorn.

Regionale samenwerking

Ook is nog steeds een toename van communicatie in samenwerkingsverbanden. Voorbeelden hiervan zijn Avalex, sociaal domein, communicatie in H10, samenwerking en crisiscommunicatie in Haaglanden verband.

Privacy

De aandacht voor de bescherming van persoonsgegevens is in het tweede jaar na de inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) niet afgenomen. Integendeel, bijna dagelijks staan berichten in de media over gevoelige datalekken en boetes voor schendingen van de AVG.

Binnen de gemeente is ook in 2019 veel aandacht geweest voor het werken volgens de AVG. Bewustwordingsactiviteiten, het beantwoorden van vragen en het signaleren van risicovolle verwerkingen van persoonsgegevens hebben ertoe geleid dat het bewustzijn van de organisatie op dit gebied flink is toegenomen. De Functionaris voor Gegevensbescherming (FG) en de Privacy Officers (PO) hebben hierin nauw samengewerkt met de privacy-ambassadeurs, team Juridische Zaken, de CISO's (chief information security officers) en de medewerkers informatievoorziening. Enkele belangrijke activiteiten:

- Vorig jaar is verder gewerkt aan het borgen van privacy binnen de organisatie. De functie van FG is door de projectleider AVG ingevuld en we hebben twee PO's aangewezen. Daar waar de FG met name een toezichthoudende rol heeft, hebben de PO's een adviserende en ondersteunende rol. De PO is het dagelijkse aanspreekpunt voor vragen over privacy (op casusniveau).
- Er zijn diverse bewustwordingsactiviteiten georganiseerd, waaronder een pubquiz over privacy, bijeenkomsten om kennis over privacy bij te brengen en vragen te beantwoorden (organisatiebreed en soms per teamverband). Daarnaast wordt regelmatig op intranet aandacht gevraagd voor privacy en zijn er acties geweest om medewerkers er op te wijzen dat van onbeheerde computers het scherm geblokkeerd moet worden;
- Maandelijks is overleg geweest met de privacy-ambassadeurs van de verschillende teams. Binnen deze overleggen zijn tips en adviezen uitgewisseld, is kennis gedeeld en zijn goede voorbeelden overgenomen;
- Medewerkers zijn steeds beter op de hoogte van de meldplicht met betrekking tot datalekken. In 2019 zijn 16 mogelijke datalekken gemeld. Van deze 16 hebben 5 van deze datalekken geleid tot een melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens, omdat door het datalek daadwerkelijk een risico voor de privacy van betrokkene(n) was ontstaan;
- Medewerkers weten steeds beter de PO's te vinden voor vragen en om te klankborden. Dit leidt ertoe dat de PO wordt gezien als een sparringspartner en niet als showstopper aan het einde van de rit.

Digitalisering & informatievoorziening

Informatievoorziening

De rol van ICT is cruciaal voor het uitvoeren van de gemeentelijke taken. Zonder ICT kunnen de gemeentelijke taken nauwelijks meer uitgevoerd worden. De glasvezelbreuk in oktober 2019 maakte dit zeer duidelijk.

De toenemende digitalisering biedt mogelijkheden voor betere dienstverlening. Een digitale klantrelatie tussen overheid en inwoner is steeds meer gebruikelijk en uitgangspunt bij 'overheidsdienstverlening'. Steeds meer ontwikkelingen zijn gericht op digitalisering. Het rijksbeleid is erop gericht om 'alles digitaal' te kunnen aanbieden. De gemeente Midden-Delfland staat voor een goede, correcte en persoonlijke benadering. Wij organiseren de dienstverlening dichtbij. Dat betekent dat inwoners onder meer via de digitale snelwegen zoals e-mail, website, en social media waar en wanneer zij maar willen contact met de gemeente leggen. Maar naast digitaal contact, blijft het mogelijk om persoonlijk via de telefoon of de balie contact te hebben met de gemeente; de burger of de ondernemer kiest het kanaal van zijn of haar voorkeur. We leggen dit vast in de visie op dienstverlening en het informatiebeleidsplan.

Het verder digitaliseren en aanvullend de digitale transformatie en robotisering hebben groot effect op de dienstverlening, organisatie en de bedrijfsvoering.

Alle werkzaamheden en processen genereren data, daarmee is dus ook iedere overheidsorganisatie dus ook een informatiebedrijf. En iedere medewerker is dus ook een informatiemanager. Dit betekent dat de werkzaamheden en de rol van medewerkers zijn veranderd en dat we van hen een hogere mate van flexibiliteit vragen.

In 2019 zijn we gestart met het opstellen van een nieuwe Informatiebeleidsplan als opvolger van het aflopende Realisatieplan Informatievoorziening 2016 -2020.

De verwachting is dat de standaardzaken de komende jaren door digitalisering in toenemende mate geautomatiseerd verlopen. In dat kader zijn we in 2019 onder andere gestart met het

opstellen van een pakket van eisen voor een nieuw aan te schaffen zaakstelsel. Hiermee ondersteunen we het digitaal zaakgericht werken. De dienstverlening van de toekomst kenmerkt zich door een hoge mate van efficiëntie met een hoge mate van klantgerichtheid. De klant staat centraal en dienstverlening moet naast dat het kwalitatief goed is en daarmee betrouwbaar ook snel en gemakkelijk zijn.

Samenwerking

Daarnaast is veel aandacht uitgegaan naar de samenwerking met de gemeente Westland. De afhankelijkheid van ICT heeft gevolgen voor de (informatie)veiligheid, bedrijfszekerheid en continuïteit. Een hoogwaardige, kwalitatieve en kwantitatieve, professionele ICT voorziening is noodzakelijk. Het ICT beheer van Midden-Delfland is per 1 december 2015 overgedragen aan de gemeente Westland. Het jaar 2019 was het vierde samenwerkingsjaar met de gemeente Westland. Deze samenwerking is gebaseerd op de overeenkomst die van kracht is voor de eerder tot stand gekomen samenwerking tussen Westland en Leidschendam-Voorburg. Het komen tot een goede samenwerking heeft veel tijd gevraagd. In 2019 is de samenwerking bij een aantal grote projecten naar tevredenheid verlopen. Zo is er een groot migratietraject geweest van databases naar een nieuwe versie (Oracle-migratie). Daarnaast is er een nieuwe firewall geïmplementeerd om aan de hedendaagse normen voor informatiebeveiliging voor netwerk- en internetverkeer te kunnen voldoen.

Naast de technische (beheer) ICT samenwerking, onderzoeken we doorlopend de mogelijkheden om tot een samenwerking te komen op meer onderdelen. Dit heeft tot nu toe geresulteerd in regionale samenwerking op het gebied van inkoop van hardware en software. De aanbesteding en implementatie van de nieuwe firewall is in 2019 in samenwerking met Westland en Leidschendam-Voorburg gedaan. Dit heeft door de schaalgrootte van de aanbesteding veel kosten bespaard. Verder zetten we in op kennisdeling op ICT gebied, maar bijvoorbeeld ook regionaal op het terrein van informatiebeveiliging en de ICT-kant van de nieuwe Omgevingswet.

Vanuit Haaglanden onderzoeken we aan de hand van regionale bijeenkomsten de mogelijkheden om ICT-medewerkers regionaal te kunnen 'lenen'. Daarbij gaat het niet alleen om vast personeel maar ook om trainees of het binden van schoolverlaters aan de ICT of informatiebeveiligingstak bij de overheid.

We zijn aangesloten bij de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) voor de onderdelen waar dit een meerwaarde heeft. De GGI is een ICT- infrastructuur van en voor gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden. De realisatie en implementatieondersteuning vindt projectmatig plaats door samenwerking van gemeenten en de VNG. Wij nemen onder meer deel aan: GGI-veilig en GT-Connect. Via GGI-Veilig nemen gemeenten onder meer actieve netwerk monitoring af voor het bewaken van dataverkeer op het eigen bedrijfsnetwerk. Ook kunnen beveiligingsproducten en dienstverlening voor de gemeentelijke ICT-infrastructuur worden afgenomen. GT Connect helpt ons bij de vervanging van onze telefooncentrale en de integratie van moderne communicatiefuncties in onze processen.

Informatiebeveiliging

Gemeentelijke organisaties hebben heel veel waardevolle informatie in het bezit. Denk hierbij aan persoonsgegevens van inwoners. Betrouwbare informatievoorziening is daarom essentieel. Informatieveiligheid is het proces dat deze betrouwbare informatievoorziening moet borgen. Het mag nooit zo zijn dat privacygevoelige informatie van de inwoners in verkeerde handen komt.

Ons gemeentelijk informatiebeveiligingsbeleid is actueel. We hebben ons geconformeerd aan het normenkader van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) en we zijn aangemeld bij de Informatiebeveiligingsdienst (IBD). We hebben een CISO benoemd en meerdere medewerkers zijn CISO opgeleid. Daarnaast hebben we een goed werkend incidentenprotocol (inclusief melding datalekken). In 2019 hebben we ons georiënteerd op de nieuwe Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De BIO is het basisnormenkader voor informatiebeveiliging binnen alle overheidslagen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen). Had voorheen iedere overheidslaag zijn eigen baseline, nu is er één BIO voor de gehele overheid. Ons college van B&W heeft eind 2019 ons nieuwe Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid 2020-2023 vastgesteld. Dit nieuwe Informatiebeveiligingsbeleid is volledig gebaseerd op de BIO. In 2019 zijn we gestart met het uitvoeren van een Baselinetoets waarmee we het Basis Beveiligingsniveau van processen en Informatiesystemen bepalen. De baseline brengt in kaart welke processen in welke mate risicovol zijn op het gebied van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. De vervolgstap daarop is dat we kijken welke maatregelen daarbij passen en welke we al hebben genomen of nog moeten nemen.

We sluiten met leveranciers en dienstverleners verwerkersovereenkomsten of dataleveringsovereenkomsten af. Hierin zijn de verantwoordelijkheden voor de beveiliging van het gebruik van onze privacygevoelige gegevens geregeld. We hebben naast aan technische zaken, zoals beveiligde email oplossingen, structureel gewerkt aan bewustzijn. Bescherming van privacy gevoelige gegevens heeft net als informatiebeveiliging een grote 'houding en gedrag'- kant. In 2018 is vanwege de inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) al veel gedaan op bewustwording op dit gebied. Daar is in 2019 vervolg aan gegeven. De informatiebeveiligingsbeheerders op de afdelingen worden met periodieke trainingssessies gedurende het jaar opgeleid door Fox IT om te zorgen dat hun kennis up to date is en blijft. Daarnaast leiden we ook privacyambassadeurs op om ook op het gebied van privacy voldoende borging van kennis hierover te creëren.

Jaarverslag informatiebeveiliging

Met de VNG resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente' van november 2013 hebben gemeenten afgesproken om de informatiebeveiliging op orde te krijgen en te houden. In deze resolutie is onder meer afgesproken dat de gemeente in het jaarverslag een onderdeel opneemt over informatiebeveiliging of als bijlage toestuurt. U ontvangt het "Jaarverslag Informatiebeveiliging Midden-Delfland 2019" als separate bijlage.

2.4.6 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente om niet-structurele risico's op te kunnen vangen om haar (wettelijke) taken te kunnen voortzetten'. Door een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers voor risico's, die het behalen van de doelstellingen bedreigen, passende beheersmaatregelen nemen.

Bij de uitvoering van onze taken worden we geconfronteerd met risico's en ontwikkelingen die mogelijke nadelige (financiële) gevolgen kunnen hebben voor de gemeente. Het is daarom belangrijk dat we beschikken over een buffer van voldoende omvang om onverwachte tegenvallers op te kunnen vangen. Deze buffer wordt gevormd door het beschikbare weerstandsvermogen.

Minstens zo belangrijk is dat een goede sturing en beheersing van de risico's plaatsvindt. Risicomanagement geeft een organisatie inzicht. Daardoor kunnen gestructureerd acties worden ondernomen en wordt het mogelijk om genomen beslissingen aangaande risico's te verantwoorden. Risicomanagement en het weerstandsvermogen zijn daarmee onderling verbonden en vormen een belangrijk onderdeel van het (financiële) beleid.

Ook het belang van fraudebeheersing wordt onderkent. In de werkprocessen waren al diverse maatregelen getroffen ter voorkoming en detectie van fraude. De Commissie BBV adviseert om Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O) beleid te ontwikkelen en dit door de raad vast te laten stellen.

In de raadsvergadering van 25 juni 2019 is de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen 2019-2022 en de nota Misbruik & Oneigenlijk gebruik 2019-2022 vastgesteld.

Risicomanagement

Wie denkt aan risicomanagement en risico's in algemene zin, denkt vaak aan vervelende, negatieve gebeurtenissen. Vaak wordt gedacht dat risicomanagement innovatie en vernieuwing tegenhoudt.

Dat is niet het geval. Risicomanagement is het beheersen van risico's en het nemen van beslissingen die gericht zijn op het voorkomen of minimaliseren van nadelige effecten. Goed risicomanagement zorgt voor procesoptimalisatie, een betere inrichting en borging van resultaten. Een essentieel instrument voor het bereiken van resultaat, innovatie en de Cittaslow filosofie.

Risicomanagement heeft een prominente plek binnen de planning- en controlecyclus (p&c cyclus). Het is een continu proces. Bij alle p&c producten wordt hierover gerapporteerd. Risicomanagement is een manier van denken. Het dient als hulpmiddel bij het nemen van besluiten door zowel Raad als college. Op 25 juni 2019 is de 'Nota Risicomanagement Midden-Delfland' vastgesteld door de Raad. Met deze nota en nog belangrijker een actueel risicoregister wordt het mogelijk een betrouwbaar oordeel over het benodigde weerstandsvermogen te geven. Dat leidt er uiteindelijk toe dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het lopende beleid en in stand houden van bestaande voorzieningen voor de lokale samenleving. De continuïteit van de bedrijfsvoering en de uitvoering van beleid wordt hiermee beter gewaarborgd.

In het risicoregister gaat het niet alleen om risico's met financiële gevolgen, maar ook om het inzicht in de niet financiële gevolgen (bijvoorbeeld op politiek-, imago-, milieu-, juridisch- privacy of informatie en veiligheidsvlak).

Een actueel risicoregister biedt de volgende voordelen:

- Een scherper beeld van het meest waarschijnlijke scenario voor de afwikkeling van risico's
- Verhoogd risicobewustzijn binnen alle lagen van de organisatie (verankering)
- Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering (prioriteit leggen bij de belangrijkste onderwerpen)
- Betere koppeling tussen beleid en bedrijfsvoering.

Het risicoregister wordt niet als bijlage gepubliceerd bij de programmabegroting en –rekening. Dit in verband met de vertrouwelijkheid van sommige risico's. De belangrijke openbare risico's worden

in deze paragraaf benoemd. Indien zich buiten de P&C-cyclusmomenten om, ontwikkelingen voordoen (denk bijvoorbeeld aan risico's betreffende de grondexploitatie) dan geldt uiteraard een actieve informatieplicht.

Belangrijke grote risico's

Grondexploitatie

Door de omvang van de grondexploitatie vormt dit een risico voor de gemeente. Jaarlijks worden de grondexploitaties en de bijbehorende risicoanalyse geactualiseerd. De resultaten van de grondexploitatie komen ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitaties. De laatste actualisatie geeft aan dat het resultaat van de reserve grondexploitaties op termijn een batig saldo laat zien. Dit batig saldo is overigens nodig om de geïnventariseerde risico's af te dekken.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in 18 verbonden partijen. Veelal is dat een deelname of samenwerking met meerdere gemeenten. De afgelopen jaren is enkele malen gebleken dat hier behoorlijke financiële gevolgen uit voort kunnen vloeien (bijvoorbeeld GGD en Avalex). Stringente bewaking is noodzakelijk om problemen in de toekomst te voorkomen.

De gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder (BHP) kent een (risico)verdeling tussen de deelnemende gemeenten Den Haag en Midden-Delfland in de verhouding van 85/15. De gemeente Midden-Delfland beschikt over een 'Voorziening bijdrage te kort Bedrijvenschap' die tot doel heeft dit aandeel af te dekken.

Sociale Domein

Sociale Domein

Vanaf januari 2015 is een groot aantal nieuwe taken overgekomen naar gemeenten. Het betrof aanvankelijk de Participatiewet, de nieuwe Wmo 2015 en taken uit de Jeugdwet. Al vanaf het begin van de decentralisatie hebben gemeenten en VNG aangegeven dat de meegekomen rijksmiddelen bij deze decentralisaties onvoldoende zijn. Ontwikkelingen als de invoering van het abonnementstarief in de Wmo, en het open einde karakter van een aantal regelingen, hebben de financiële druk opgevoerd. Vanaf medio 2018 heeft dit ook in Midden Delfland geleid tot tekorten. Vanaf voorjaar 2019 is door de raad voor één jaar budget beschikbaar gesteld om de benodigde kostenombuiging te realiseren in de jeugdzorg. Hier wordt momenteel invulling aan gegeven.

Risico's waardoor de dienstverlening en kwaliteit van de zorg in gevaar komen:

- Jeugdtaken: risico van een toenemende vraag aan geïndiceerde zorg, mede via de vrije verwijzers, wanneer preventief aanbod niet beschikbaar is.
- Tarieven jeugdzorg: Jurisprudentie over tarieven jeugdhulp vertraagt gemeentelijke ruimte om tot reëlere tarieven te komen.
- Wmo: toename van zorgafname als gevolg van vergrijzing, voorgenomen afbouw van bijdrage MRDH aan doelgroepenvervoer
- Abonnementstarief Wmo: invoering abonnementstarief leidt tot afname inkomsten uit eigen bijdragen,
- Loonstijgingen via landelijke cao-ontwikkelingen
- Participatiewet: blijvend hoge instroom van mensen in de bijstand als gevolg van verhuizingen vanuit de regio.
- Nieuwe gemeentelijke taken: behalve de drie decentralisatie van 2015 komen meer taken over naar gemeenten, waaronder de Wet VGGZ (2020), wet inburgering (2021), Beschermd Wonen (2021/22).

Garantstellingen en leningen

Midden-Delfland staat borg voor leningen van derden (voornamelijk ten behoeve van woningbouw). Hoewel hiervoor de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (Nationale Hypotheek Garantie) middels een achter vangovereenkomst in eerste aanleg wordt aangesproken is er ook voor de gemeente een risico. Uit de liquiditeitsprognose 2019-2024 van de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) blijkt dat geen aanspraken verwacht worden op de achter vangfunctie.

Daarnaast zijn gemeentegaranties aan verenigingen en instellingen verstrekt, zodat zij goedkoper financiering aan hebben kunnen trekken. Goede monitoring en terughoudendheid bij toekomstige aanvragen is noodzakelijk om het risico voor de gemeente te beperken.

Uitgezette geldleningen

In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637K aan rente op. Het uitzetten van gelden brengt risico's met zich mee (kredietcrisis en de BREXIT).

Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

Renteontwikkelingen

Binnen de jaarrekening wordt het renteomslag percentage gehanteerd voor de rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het renteomslag percentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente, BBV-voorschriften is het omslagpercentage 0%. In de toekomst kan door ontwikkelingen dit rentepercentage stijgen, waardoor wij als gemeente te maken krijgen met aanvullende kosten in de begroting.

Aantrekken geldleningen

De aangekochte gronden bedrijvenschap Harnaschpolder zijn in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor de financiering van deze aankoop en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteversillen zijn leningen aangetrokken. Het aantal leningen en het totale vreemde vermogen neemt aanzienlijk toe. De kosten voor deze leningen worden gedekt door de afgesloten erfpachtovereenkomsten. Hierdoor is het financieel risico beperkt.

Naast deze risico's zijn er nog vele andere onzekerheden waarmee alle gemeenten te maken hebben. In dit verband noemen wij calamiteiten (vrijkomen gevaarlijke stoffen of saneringen), dubieuze debiteuren, fraude, leegstand van gebouwen, overige schadeclaims en ook aanslagen. Indien de kosten die hiermee gemoeid zijn niet op derden verhaald kunnen worden of niet volledig worden gedekt door verzekeringen of voorzieningen moeten zij binnen de algemene middelen opgevangen worden.

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten hebben andere oorzaken en uitingsvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Deze structurele schades worden door de gemeente zelf beheerst door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en ook de risico's waarvoor géén voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de gemeentelijke financiën.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente op dit moment financieel in staat is risico's af te dekken. Hieronder wordt ingegaan op enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit ter afdekking van de hierboven beschreven risico's en anderzijds de werkelijk bij de gemeente aanwezige weerstandscapaciteit.

Doelstelling voor het hebben/aanhouden van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden.

Een algemeen aanvaarde normstelling voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Midden-Delfland gebruikt niet alle reserves als weerstandscapaciteit. Alleen de algemene reserve.

Het oordeel over de toereikende van de weerstandscapaciteit is afhankelijk van de financiële risico's. Een berekening van het 'ratio weerstandsvermogen' zoals hieronder toegelicht, geeft een goed inzicht.

Ratio weerstandsvermogen

Het 'ratio weerstandsvermogen' wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit (Reserve weerstandscap.)}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (totaal risico's)}}$$

De gemeente streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's af te dekken. Acceptabel is een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

Waardering weerstandsvermogen	Ratio	Aanduiding
Groter dan	2,0	Uitstekend
Tussen	1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen	1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen	0,8 en 1,0	Matig
Tussen	0,6 en 0,8	Onvoldoende
Lager dan	0,6	Slecht

Beschikbare weerstandscapaciteit

De reserve weerstandscapaciteit bedraagt € 4,0 mln. Dit geeft de gemeente meer dan voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

Risicoregister

Alle risico's zijn tegen het licht gehouden en aangepast/aangevuld in het risicoregister. Op basis van de huidige inzichten en de berekening blijkt dat een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 3,0 mln. noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te bieden.

$$\text{Ratio Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbaar weerstandscapaciteit (€ 4,0 mln.)}}{\text{Totaal aan risico's (€ 3,0 mln.)}} = 1,3$$

Het streven van de gemeente naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 is in 2019 ruimschoots gehaald. De ratio is >1,0 met de aanduiding "voldoende".

Doorkijk naar de toekomst

De weerstandsratio is voldoende. Dat betekent dat de gemeente in staat is om haar risico's op te vangen. Dit is positief voor de financiële positie. Maar desondanks zijn er nog steeds factoren die deze ratio direct negatief kunnen beïnvloeden.

De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Overige kengetallen

Om de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten te verbeteren worden in de begroting en in de jaarstukken nog een aantal financiële kengetallen opgenomen. De kengetallen zijn weergegeven in het volgende model met daarbij de normen volgens de VNG.

Kengetal	jaarrekening 2018	begroting 2019	jaarrekening 2019
Netto schuldquote	98,20%	41,52%	99,79%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	94,61%	38,04%	96,73%
Solvabiliteitsratio	45,33%	51,18%	39,52%
Grondexploitatie	26,17%	13,45%	14,66%
Structurele exploitatieruimte	-0,88%	-0,11%	0,95%
Belastingcapaciteit	122,47%	119,86%	119,59%

Toelichting kengetallen:

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft dus een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig.

Conclusie op basis van kengetallen:

Het percentage van de netto schuldenquote is verslechterd. Volgens de normen van de VNG is het nog steeds wel voldoende. Deze verslechtering komt door de grote geldleningen die nodig zijn voor de aankopen van de gronden in de Harnaschpolder. Deze gronden zijn in erfpacht uitgegeven en zorgen wel voor een structurele opbrengsten.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter.

Conclusie op basis van kengetallen:

De onzekerheid dat leningen die de gemeente Midden-Delfland heeft verstrekt niet (allemaal) worden terugbetaald is gering waardoor de norm ook hier "ruim" voldoende is. Daarom zijn er geen leningen geoormerkt als dubieus.

Solvabiliteitsratio

Dit cijfer geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. Dit cijfer geeft dus een soort toekomstvisie weer.

Conclusie op basis van kengetallen:

62% van de balans van Midden-Delfland wordt gevormd door het eigen vermogen en is dus volgens de norm ruim voldoende.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Conclusie op basis van kengetallen:

De financiering van de grondpositie met eigen vermogen maakt onderdeel uit van de schuldpositie. De accountant heeft bij de controle van de jaarrekening de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie beoordeeld. Jaarlijks neemt de boekwaarde van de voorraden grond af door verkopen. Nieuwe omvangrijke grondexploitaties zijn niet voorzien.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

Conclusie op basis van kengetallen:

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten, waaronder die samenhangend met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing), volledig worden gedekt door structurele baten. Ook hier is de norm weer ruim voldoende.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Door een hoog gemiddelde WOZ-waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte bewegen de woonlasten steeds meer naar het landelijk gemiddelde toe.

Conclusie op basis van kengetallen:

Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. Een hoog gemiddelde WOZ-waarde van de woningen, de kostbare afvalstoffen- en rioolheffing door een groot gemeentelijk oppervlakte en lage woningdichtheid in het buitengebied zorgen voor meer dan gemiddeld hoge woonlasten. Voor de afvalstoffen- en rioolheffing geldt een 100% kostendekking. Daarbij is in het verleden besloten om de rioolheffing volledig bij de gebruiker op te leggen, waardoor de woonlasten hoger zijn dan in gemeenten waar deze heffing aan de eigenaar wordt opgelegd (waaronder woningbouwverenigingen). De woonlasten Midden-Delfland zijn ook daardoor mogelijk boven het landelijk gemiddelde.

2.4.7 Financiering

Kaders en beleid

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet FiDO), zijn de kaders gesteld voor een professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Onder de treasuryfunctie vallen o.a. het beheer van geldstromen, liquiditeit, renterisico's en de financiering van en in de gemeente (zowel lenen van gelden als het uitzetten).

De kaders hierbij zijn:

- Treasurystatuut. Een beleidsmatige financiële infrastructuur, waarin verantwoordelijkheden en spelregels voor de gemeentelijke treasury zijn opgenomen.
- Financieringsparagraaf die jaarlijks wordt aangeboden bij de begroting en het jaarverslag.

Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen voort uit de financieringsbehoefte. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de activiteiten van de gemeentelijke organisatie financierbaar blijven. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- Zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn.
- Bewerkstelligen van passende financieringsvoorwaarden.
- Beheersen van rente- en of financieringsrisico's.
- Risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties.
- Zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer
- Actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Door het schatkistbankieren kan de gemeente niet meer vrij beschikken over haar liquide middelen. Er is een verplichte rekening-courant verhouding met het Rijk. Door de huidige negatieve rente op liquide middelen wordt er geen rentevergoeding ontvangen.

Met de introductie van het instrument erfpacht wordt beoogd de gronduitgiften te stimuleren. Door het toepassen van erfpacht is er een rendement op het geïnvesteerde vermogen.

De risico's van lenen worden beperkt doordat gemeenten zich moeten houden aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet Fido bevat instrumenten en regels die de risico's beperken die gemeenten lopen bij het beheer van de liquide middelen. De kasgeldlimiet (looptijd <1 jaar) zorgt ervoor dat niet te veel kortlopende leningen worden aangetrokken. De kasgeldlimiet geeft weer tot welk bedrag de gemeente maximaal in haar korte financieringsbehoefte mag voorzien.

Deze limiet is gesteld op 8,5% van de totale omvang van de begroting per 1 januari. Op basis van deze norm is de kasgeldlimiet voor onze gemeente circa € 4,4 miljoen.

Indien blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet een deel van de kortlopende schuld omgezet worden in langlopende schuld (=lening). Als het kasgeldlimiet gedurende drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden moet Gedeputeerde Staten worden geïnformeerd.

De liquiditeitspositie van de gemeente Midden-Delfland is inmiddels minder sterk. Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. De afgelopen jaren zijn enkele leningen met een looptijd < 1 jaar aangetrokken met een negatieve rente. Er is dus een vergoeding ontvangen van de bank.

Renterisico op langlopende schuld (renterisiconorm)

Op grond van de Wet Fido mag een gemeente van haar langlopende schulden (looptijd >1 jaar) in enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal aflossen en/of herfinancieren, wat overeenkomt met een aflossingsperiode van ten minste vijf jaar. Dit is de zogenoemde renterisiconorm. Het doel

van de renterisiconorm is de herfinanciering van leningen in omvang en tijd te spreiden waardoor de (eventuele) gevolgen van een rentestijging beperkt blijven en de (mogelijke) renterisico's worden ingeperkt. Aan de wet- en regelgeving wordt voldaan.

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is momenteel laag. Dit komt voornamelijk door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Renteverhogingen van de ECB worden steeds uitgesteld.

De refirente blijft op 0% gehandhaafd. De refirente is de rente die banken elkaar onderling in rekening brengen (herfinancieringsrente). De ECB koopt al vanaf 2014 obligaties op. Uitvoering van het obligatie opkoopprogramma moest ertoe leiden dat er meer geld in de economie komt, wat zal resulteren in een hogere inflatie. Dit heeft vooralsnog niet het gewenste resultaat.

Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Het beleid van de Verenigde Staten, China, Rusland en Noord-Korea zijn van belang. Maar bijvoorbeeld ook de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie heeft effect op de rente.

Inzicht rentelasten/-baten

Op het gebied van de rente wordt er volgens de richtlijnen veel meer dwingend voorgeschreven dan voorheen. Enkele uitgangspunten zijn:

- Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury.
- Aanbeveling is om geen rentevergoeding te rekenen over het eigen vermogen en de voorzieningen.
- Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast, afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de voor gecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.
- De commissie BBV adviseert het renteschema uit deze notitie in de paragraaf Financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.
- Verder zijn wijzigingen voor de rente van het grondbedrijf doorgevoerd. Aan grondexploitaties mag alleen de rente van externe financiering worden doorberekend. Omdat er geen leningen voor grondexploitaties zijn aangetrokken betekent dit dat er geen rente wordt doorberekend.
- Via de kapitaallasten mogen alleen werkelijke rentelasten naar de taakvelden worden doorbelast over de boekwaarden van investeringen. Wanneer er geen leningen zijn aangetrokken dan mag er helemaal geen rente worden toegerekend aan de taakvelden. Dit houdt in dat er geen rente meer kan worden doorbelast. De kapitaallasten bestaan dan alleen nog uit afschrijvingen.

Toerekening rente

Indien de gemeente een geldlening aantrekt in het kader van projectfinanciering, zal de werkelijk te betalen rente conform het BBV naar het desbetreffende taakveld worden doorbelast. Dit is van toepassing op de geldleningen voor de aankoop van erfpachtgronden. De rente van deze leningen moet rechtstreeks worden doorbelast naar het taakveld beheer overige gebouwen en gronden.

Financieringspositie en rentekosten

Er is in 2019 sprake geweest van een financieringsoverschot. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarde van de activa en van de grondexploitatie, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en opgenomen vaste geldleningen. Er is meer rente ontvangen dan betaald (positief renteresultaat).

Het zogenaamde omslagpercentage is gebruikt voor rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het rente omslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van onderstaande ontwikkelingen blijft het omslagpercentage 0%.

- Het verplicht schatkistbankieren
- Het beperkte aantal uitstaande leningen en de lage marktrente
- De hoge te ontvangen rente op uitgezette geldleningen
- BBV-voorschriften

Renteschema 2020		
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 581.571
b.	De externe rentebaten (idem)	-/- € 732.738
	Saldo rentelasten en rentebaten	€ -151.167
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/- € -
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (rente aankoop gronden)	€ 559.805
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ -710.972
d1	Rente over eigen vermogen	€ 58.558
d2	Rente over voorzieningen	€ -
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente	€ -652.415
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	-/- € -
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury	€ -652.415

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille langer dan één jaar heeft per 31 december 2019 een omvang van € 56,5 miljoen.

De reden van deze toename zijn projectfinancieringen voor aankoop gronden. Aangekochte gronden bedrijvenschap Harnaschpolder zijn in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor deze financiering van aankoop gronden en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteverschillen zijn leningen aangetrokken. De erfpacht-inkomsten zijn minimaal kostendekkend ten opzichte van de langlopende rentekosten.

Overzicht van vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar							
Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Laatste aflossing	Rente- perc.	Restantbedrag geldleningen 1-1-2019	Aflossing 2019	Rente-kosten 2019,00	Restantbedrag geldleningen 31-12-2019
Onderhandse leningen N.V. Bank Nederlandse Gemeenten:							
BNG 089594	907.560,43	2024	4,67	217.814,54	36.302,42	8.750,65	181.512,13
BNG 091485*	680.670,32	2025	3,47	190.587,74	27.226,81	6.442,56	163.360,93
BNG 092017	680.670,32	2026	5,50	217.814,45	27.226,81	10.666,94	190.587,64
Projectfinanciering:							
BNG 40.111437	7.429.045,00	2029	1,25	7.429.045,00	0,00	92.491,61	7.429.045,00
BNG 40.111438	1.566.123,00	2029	0,80	1.566.123,00	0,00	12.528,98	1.566.123,00
BNG 40.112090	6.751.680,00	2052	1,77	6.751.680,00	0,00	119.504,74	6.751.680,00
BNG 40.112091	2.381.266,00	2052	1,57	2.381.266,00	0,00	37.385,88	2.381.266,00
BNG 40.112379	15.983.210,00	2044	1,76	0,00	0,00	141.808,29	15.983.210,00
BNG 40.112494	1.621.575,00	2039	1,60	0,00	0,00	25.841,77	1.621.575,00
BNG 40.112836	13.293.280,00	2053	1,36	0,00	0,00	91.137,27	13.293.280,00
BNG 40.112837	6.804.774,00	2053	1,14	0,00	0,00	39.106,01	6.804.774,00
				18.754.330,74	90.756,04	585.664,71	56.366.413,69
Onderhandse leningen Nederlandse Waterschapsbank N.V.:							
NWB 10014564	1.134.450,54	2022	6,40	181.512,12	45.378,02	10.073,18	136.134,10
				181.512,12	45.378,02	10.073,18	136.134,10
		Totaal		18.935.842,85	136.134,06	595.737,89	56.502.547,79

Leasing

Voor vervoermiddelen, printers en een pasfotohok zijn leasecontracten afgesloten. Hiervoor wordt een rentebedrag betaald.

Uitgezette geldleningen

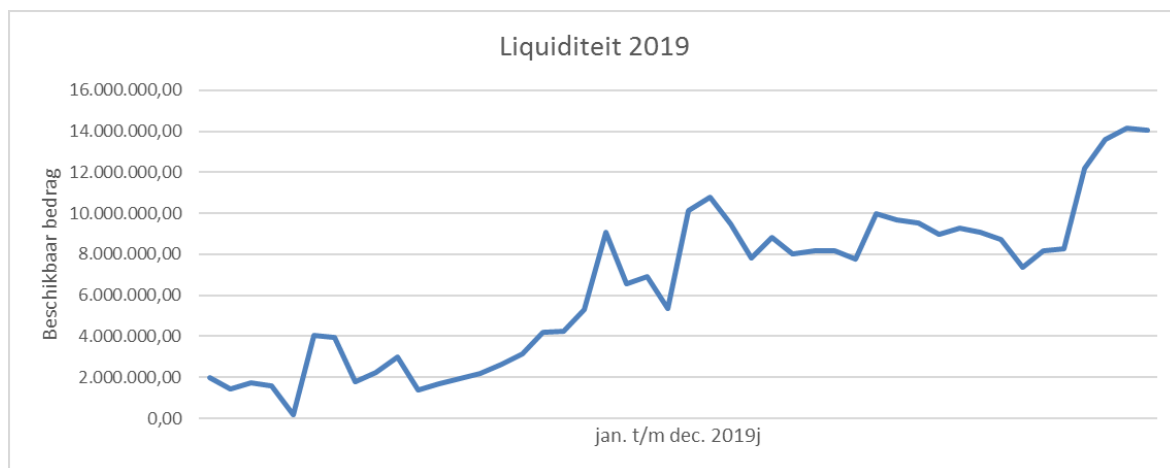
- In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid die risico's afdekt. De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637K aan rente op.
- Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95.300 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

Overzicht uitgezette leningen 2019

Geldnemer	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2019	Ontvangen rente 2019	Ontvangen aflossing 2019	Restantbedrag geldleningen 31-12-2019
Royal Bank of Schotland (RBS)	7.714.263,67	1-7-2038	8,150%	7.714.263,67	637.444,61	0,00	7.714.263,67
Nederlandse Waterschapsbank	1.361.340,65	1-9-2043	7,000%	1.361.340,65	95.293,85	0,00	1.361.340,65
				9.075.604,32	732.738,46	0,00	9.075.604,32

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de gemeente aan haar lopende betalingsverplichtingen kan voldoen. Fluctuatie van de liquiditeitspositie heeft te maken met inning gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering inkomsten van het Rijk, het ontvangen van subsidies, het aantrekken/aflossen van leningen en meer of minder exploitatie uitgaven in die periode.

Kredietrisico en garanties

Naast de eerdergenoemde renterisico's heeft de gemeente ook te maken met kredietrisico's. Dit zijn de risico's die verband houden met de nakoming van de betalingsverplichting van rente en aflossing op eerder door de gemeente verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak en aanspraken op verleende gemeentegaranties.

Volgens de subsidieregeling zijn de verenigingen en maatschappelijke instellingen verplicht jaarlijks de begroting en jaarrekening in te dienen. Door deze maatregelen wordt de vinger aan de pols gehouden en kunnen risico's worden beperkt.

De aanspraken op verleende gemeentegaranties zijn onderverdeeld in enerzijds verleende garanties voor de bevordering van het eigen woningbezit (zowel particulieren als woningbouwcorporaties) en anderzijds garanties die zijn verstrekt voor geldleningen die zijn aangetrokken door maatschappelijke instellingen in onze gemeente, zoals (sport)verenigingen. Voor hypotheekleningen afgesloten na 1 januari 1995 met een zogenoemde Nationale Hypotheek Garantie (NHG) staat de stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) garant. De gemeente is door haar achtervang functie risicodragend voor hypotheekleningen afgesloten met NHG in de periode tussen 1 januari 1995 en 31 december 2010.

Per 1 januari 2016 is de achtervang overeenkomst met de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) verlengd tot en met 31 december 2020. Voor woningcorporaties is het hierdoor mogelijk om tegen een redelijke rente geld aan te trekken, omdat het waarborgfonds geldverstrekkers de tijdige betaling garandeert van rente en aflossing van leningen aan te gaan door woningcorporaties. De gemeente en het Rijk vervullen daarbij een achtervang functie. Mocht in geval van aanspraak door geldgevers blijken dat het vermogen van het waarborgfonds ontoereikend is, dan bestaat de kans dat de gemeente op grond van deze achtervang overeenkomst (in de vorm van renteloze leningen) het vermogen van het waarborgfonds moet aanvullen. De kans dat dit gebeurt is gering, omdat de woningcorporaties in eerste instantie zelf financieel verantwoordelijk zijn voor de risico's in hun sector en hierop jaarlijks worden gecontroleerd en beoordeeld door het waarborgfonds.

Voor het uitoefenen van de publieke taak neemt de gemeente ook deel in het aandelenkapitaal van een aantal vennootschappen. Dit betreft aandelen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en N.V. Holding Westland Infra. Deze aandelen zijn in de balans opgenomen tegen nominale waarde. Doordat er een groot positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde en de nominale waarde is van een kredietrisico op deze aandelen geen sprake.

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente gebruik van de diensten van de BNG Bank. Onderdeel van deze dienstverlening is een kredietfaciliteit van € 2 miljoen. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen. Daarnaast is er nog een rekening bij de Rabobank.

3. JAARREKENING

3.1 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting

3.1.1 Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Overzicht lasten en baten				Primitieve begroting 2019			begroting 2019 incl. wijzigingen		
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	600.743	65.999	534.744	2.994.021	2.648.228	345.793			
02: Bestuur en veiligheid	3.426.811	303.630	3.123.181	3.632.372	306.830	3.325.542			
03: Beheer, verkeer en milieu	8.972.854	5.071.074	3.901.780	10.762.997	5.244.267	5.518.730			
04: Onderwijs	1.605.492	235.112	1.370.380	1.595.634	235.112	1.360.522			
05: Welzijn en Wmo	9.445.303	381.809	9.063.494	11.584.765	584.113	11.000.652			
06: Economische- en sociale zaken	4.494.295	2.420.012	2.074.283	4.669.055	3.425.576	1.243.479			
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	8.397.619	8.121.023	276.596	9.451.757	9.840.531	-388.774			
Afronding decimalen									
Subtotaal programma's	36.943.116	16.598.659	20.344.457	44.690.601	22.284.657	22.405.944			
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	388.910	4.411.702	-4.022.792	388.910	4.590.702	-4.201.792			
Algemene uitkering	0	18.961.771	-18.961.771	0	19.153.213	-19.153.213			
Treasury	287.771	3.018.708	-2.730.937	639.574	3.069.280	-2.429.706			
Dividend			0			0			
Saldo financieringsfunctie 914			0			0			
Saldo compensabele btw			0			0			
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	16.000	0	16.000	15.842	0	15.842			
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	692.681	26.392.181	-25.699.500	1.044.326	26.813.195	-25.768.869			
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0			
Overhead	7.911.551	145.387	7.766.164	8.984.499	299.049	8.685.450			
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	45.547.348	43.136.227	2.411.121	54.719.426	49.396.901	5.322.525			
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	130	122.500	-122.370	109.130	179.430	-70.300			
02: Bestuur en veiligheid	0	34.615	-34.615	0	56.178	-56.178			
03: Beheer, verkeer en milieu	423.304	619.301	-195.997	256.329	2.647.437	-2.391.108			
04: Onderwijs	0	318.206	-318.206	0	313.349	-313.349			
05: Welzijn en Wmo	11.571	366.872	-355.301	5.958	851.044	-845.086			
06: Economische- en sociale zaken	0	186.211	-186.211	772.925	581.263	191.662			
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	28.985	286.825	-257.840	1.001.056	2.273.547	-1.272.491			
Algemene dekkingsmiddelen	141	0	141	5.775.984	4.980.206	795.778			
Overhead	0	940.853	-940.853	41.400	1.402.854	-1.361.454			
Subtotaal mutaties aan reserves	464.131	2.875.383	-2.411.252	7.962.782	13.285.308	-5.322.526			
Gerealiseerde resultaat	46.011.479	46.011.610	-129	62.682.208	62.682.209	0			

Overzicht lasten en baten				Realisatie 2019			realiteitsafwijking 2019		
Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	3.399.184	3.118.117	281.067	-405.163	-469.889	64.726			
02: Bestuur en veiligheid	3.969.740	323.013	3.646.727	-337.368	-16.183	-321.185			
03: Beheer, verkeer en milieu	9.077.081	4.923.735	4.153.346	1.685.916	320.532	1.365.384			
04: Onderwijs	1.604.128	249.642	1.354.486	-8.494	-14.530	6.036			
05: Welzijn en Wmo	11.829.095	896.842	10.932.253	-244.330	-312.729	68.399			
06: Economische- en sociale zaken	4.712.929	2.632.488	2.080.441	-43.874	793.088	-836.962			
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	6.181.708	8.918.076	-2.736.368	3.270.049	922.456	2.347.594			
Afronding decimalen			0	0	0	0			
Subtotaal programma's	40.773.865	21.061.912	19.711.952	3.916.736	1.222.745	2.693.992			
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	384.029	4.584.347	-4.200.318	4.881	6.355	-1.474			
Algemene uitkering	0	19.343.003	-19.343.003	0	-189.790	189.790			
Treasury	641.364	1.499.310	-857.946	-1.790	1.569.970	-1.571.760			
Dividend		2.120.373	-2.120.373	0	-2.120.373	2.120.373			
Algemene baten en lasten (incl. onvoorzien)	0	0	0	15.842	0	15.842			
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	1.025.393	27.547.033	-26.521.640	18.933	-733.838	752.771			
Heffing vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0			
Overhead	8.991.132	312.523	8.678.608	-6.633	-13.474	6.842			
Gerealiseerde totaal saldo van lasten baten	50.790.389	48.921.469	1.868.921	3.929.037	475.432	3.453.604			
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	109.130	16.322	92.808	0	163.108	-163.108			
02: Bestuur en veiligheid	0	31.178	-31.178	0	25.000	-25.000			
03: Beheer, verkeer en milieu	196.708	302.153	-105.445	59.621	2.345.284	-2.285.663			
04: Onderwijs	0	307.533	-307.533	0	5.816	-5.816			
05: Welzijn en Wmo	5.957	750.945	-744.988	1	100.099	-100.098			
06: Economische- en sociale zaken	22.925	556.263	-533.338	750.000	25.000	725.000			
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkshuisvesting	3.340.056	3.155.100	184.956	-2.339.000	-881.553	-1.457.447			
Algemene dekkingsmiddelen	5.775.984	4.980.206	795.778	0	0	0			
Overhead	41.400	1.184.183	-1.142.783	0	218.671	-218.671			
Subtotaal mutaties aan reserves	9.492.161	11.283.883	-1.791.722	-1.529.379	2.001.425	-3.530.804			
Gerealiseerde resultaat	60.282.550	60.205.352	77.197	2.399.658	2.476.857	-77.199			

3.1.2 Analyse van de begroting na wijziging ten opzichte van de realisatie

In deze paragraaf zal in worden gegaan op de verschillen tussen de realisatie en de begroting na wijziging op programmaniveau, waarvan de baten of de lasten meer dan € 25.000 afwijken.

Programma 1

Lasten

Overschrijding lasten € 406.111

De overschrijding op dit taakveld wordt voornamelijk veroorzaakt door de kosten binnen enkele projecten die gedekt worden uit externe middelen. Voor de gemeentebegroting zijn deze budgettair neutraal. Een restantsaldo van externe middelen (veelal subsidies) presenteren en verantwoorden wij in de balans (onder overlopende passiva).

Het betreft hier onder andere:

- De IODS-kwaliteitsproject Duurzaam Boer Blijven (€ 8.198)
- Het project vanuit de POP3 (€ 35.523). Voor deze projecten hebben wij een subsidie ontvangen vanuit de "POP3 Regeling Niet-productieve investeringen weidevogels, biodiversiteit en landschap Zuid-Holland 2017".

Tevens hebben we voor het project equestrium minder kosten gemaakt dan verwacht (€166.961).

Daarnaast is er een overschrijding van de lasten die verband houdt met de kosten voor de landschapstafel Hof van Delfland (€ 489.440). Aangezien de landschapstafel geen aparte entiteit is, zijn wij belast met de administratieve ondersteuning ervan. De uitgaven en opbrengsten (deelnemer- en subsidiebijdragen) verantwoorden wij daarom in onze administratie. Hier staan dus ook hogere baten tegenover.

Tevens hebben we voor het project equestrium onze bijdrage nog niet ontvangen (€150.000).

Daarnaast vallen onder deze overschrijding de baten (deelnemer- en subsidiebijdragen) voor onze inzet t.b.v. Hof van Delfland (€ 489.440).

Tot slot waren de pachtopbrengsten voor de graslanden die wij in eigendom hebben (vanuit het project Saneren verspreid liggend glas) niet volledig geraamd. Dit leidt tot een overschrijding van de baten van € 70.249.

Baten

Overschrijding Midden-Delfland en Vitale dorpen (€ 387.889)

Overschrijding baten € 387.888

De overschrijding op de baten van dit taakveld houdt grotendeels verband met de projecten die gedekt worden uit externe middelen (zie ook lasten). Op deze projecten hebben we meer uitgegeven dan geraamd en daardoor onttrekken we ook meer baten dan geraamd aan de betreffende middelen (veelal subsidies). In totaal gaat het hier om € 30.988.

Programma 2

Lasten

Overschrijding Bestuurlijke samenwerking (€ 34.424)

De voornaamste overschrijding komt door een te hoog geraamd budget voor overige kosten. In de begroting 2020 is dit budget al afgeraamd naar een niveau gebaseerd op de werkelijke kosten.

Overschrijding Bestuursondersteuning (€ 49.604)

De voornaamste reden voor deze overschrijding zijn de accountantskosten die hoger zijn geweest dan andere jaren. De procedure daarvan is dan ook anders verlopen dan andere jaren.

Overschrijding Bestuursorganen (€ 459.541)

Ieder jaar wordt de hoogte van de voorziening voor pensioenen en wachtgeld van (oud)-wethouders opnieuw getoetst. De voorziening moet nu groot genoeg zijn om in de toekomst alle pensioenen en wachtgeldverplichtingen te kunnen betalen. Omdat de rekenrente ook gestegen is betekent dat een forse extra storting in 2019.

Onderschrijding Raad en raadscommissies (€ 67.959)

Deze onderschrijding heeft twee oorzaken. Ten eerste zijn de kosten van de raadsvergoeding lager uitgevallen dan begroot (€ 50.000) en ten tweede zijn er minder kosten gemaakt voor onder de noemer Faciliteiten raadsleden (€ 11.402).

Programma 3

Lasten

Onderschrijding Wegen (€ 1.859.403)

Deze onderschrijding heeft 1 oorzaak. Het budget voor het Centrumplan Den Hoorn in 2019 minimaal aangesproken. Het restant (€ 1.768.207) zal worden doorgeschoven naar 2020. Dit laatste heeft geen invloed op het resultaat omdat de kosten gedekt worden door een onttrekking aan de reserve Investeringsprogramma.

Overschrijding Waterk. Afwater. (€ 58.308)

De kosten voor onderhoud Delflands keur zijn in de 1e PBW 2019 afgeraamd omdat er geen onderhoudskosten voor 2019 verwacht werden. De kosten zijn echter wel in rekening gebracht.

Overschrijding Begraafplaatsen (€ 82.973)

De kosten voor het onderhoud door derden zijn hoger uitgevallen dan begroot (€ 68.401). Hier staat een hogere opbrengst aan afkoopsommen eigen graven tegenover.

Onderschrijding Verkeer (€ 120.798)

Er zijn minder schadegevallen geweest (€ 56.170), er is minder gebruik gemaakt van adviezen derden (€ 20.239) en er zijn minder borden en palen aangekocht (€ 23.545). Daarnaast zijn er diverse kleine onderschrijdingen.

Overschrijding Afvalverwijdering (€ 90.604)

De verwerkingskosten waren hoger door het aantal opgehaalde tonnen en ook het aantal bezoeken aan het brengstation was hoger dan in de begroting was voorzien.

Overschrijding Riolering (€ 31.045)

Er zijn minder uren geschreven op het product riolering (€ 77.309) en de kosten voor uitbreiding ivm bouwplannen is lager (€ 13.384). Daarnaast zijn er diverse kleinere onderschrijdingen. Omdat de totale kosten voor riolering daardoor lager zijn, is de storting in de voorziening Rioolheffing hoger (€ 141.720).

Onderschrijding Milieubeheer (€ 65.177)

Voornaamste reden voor deze onderschrijding is dat de verduurzaming van gebouwen meer tijd in beslag neemt.

Baten

Onderschrijding Wegen (€ 107.437)

De bijdrage van de provincie Zuid-Holland voor de gemeentelijke inzet ten behoeve van de overname van de N468 is niet ontvangen in 2019 (€ 75.000). Aan overige bijdragen van derden is minder ontvangen (€ 16.145) en omdat er minder schades zijn geweest is ook het bedrag aan schadeverhaal lager (€ 12.281).

Onderschrijding Openbaar groen (€ 209.055)

Het project voor het verhelderen van de grondposities nam meer tijd in beslag dan verwacht. Daarnaast werden veel verkopen op verzoek van het college uitgesteld naar 2020.

Overschrijding Begraafplaatsen (€ 64.703)

Er zijn meer afkoopsommen voor het onderhoud van eigen graven ontvangen (€ 68.608).

Onderschrijding Verkeer (€ 65.792)

Doordat er minder schades zijn geweest is er ook minder schade verhaalt.

Onderschrijding Afvalstoffenheffing (€ 64.983)

Na het herberekenen van de prognose voor de opbrengst Afvalstoffenheffing en daarmee de verwerking van mutaties door vertrek, vestiging en wijziging van grootte van huishoudens is gebleken dat dat een onderschrijding van € 104.558 tot gevolg heeft. Daarnaast zijn er meer bijdragen van derden geweest (€34.030).

Overschrijding Riool (€ 73.928)

Deze overschrijding heeft verschillende oorzaken. Er is meer rioolheffing niet woningen ontvangen (€ 15.540). Daarnaast zijn er meer bijdragen van derden (aansluitvergunningen) ontvangen (€ 32.741) en is er een hogere bijdrage ontvangen van het Hoogheemraadschap Delfland (€ 23.369).

Programma 4 NVT

Programma 5

Taakveld Kinderopvang:

Onderschrijding lasten € 35.413 (V) laat zich verklaren door:

- Hogere uitgaven € 40.450 (N) en hogere inkomsten € 62.213(V) m.b.t. het Onderwijsachterstandenbeleid. In 2019 is de administratieve afhandeling aangepast zodat de uitgaven en inkomsten (Rijksbijdrage) nu zichtbaar zijn in de exploitatie. De begroting 2019 was daar echter nog niet op aangepast.
- Het resterende bedrag € 21.690 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < € 25.000

Taakveld Openbare gezondheidszorg:

Onderschrijding lasten € 32.222(V) laat zich met name verklaren door:

- De kosten van de lokale taken GGD en andere partners t.b.v. lokaal gezondheidsbeleid en preventie zijn lager uitgevallen € 13.108(V) omdat preventie on hold werd gezet halverwege het jaar. Verzoek is dit bedrag bij de bestemming van het resultaat voor de jaarrekening over te hevelen naar 2020 ten behoeve van verplichtingen voortvloeiend uit het uitvoeringsprogramma GR
- Een bedrag van € 30.000 (V) is bestemd voor Bemoeizorg en Meldpunt Bezorgd, voortkomend uit het landelijk beleid van OGGZ/Personen met verward gedrag. Het verzoek is om dit bedrag bij de bestemming van het resultaat jaarrekening over te hevelen naar 2020.
- Op basis van nacalculatie is de bijdrage GGD 2019 hoger uitgevallen dan voorzien € 8.668 (N).
- Het resterende bedrag van € 2.574 laat zich verklaren door diverse mutaties < 25.000.

Taakveld Jeugdgezondheidszorg:

Onderschrijding lasten € 43.039 (V) wordt met name veroorzaakt door het in 2019 terugvorderen van niet afdoende verantwoorde bedragen uit de subsidie van 2018.

Taakveld Bijstand:

Nadelig saldo € 121.707 (N) laat zich met name verklaren door:

- De uitgaven op de BUIG voor 2019 zijn ruimschoots binnen het door het Rijk beschikbaar gestelde BUIG-budget gebleven, waardoor dit heeft geresulteerd in een overschot op de BUIG. Het jaar 2019 kenmerkte zich, in het kader van de uitvoering van de Participatiewet, door een grote inzet op uitstroom naar de arbeidsmarkt. Helaas werd onze gemeente (ondanks de extra inzet op uitstroom) in 2019 ook geconfronteerd met een meer dan gemiddelde instroom in de bijstand. Aangezien de uitgaven hierdoor hoger uitvielen dan binnen de begroting was voorzien is er hier sprake van een nadelig saldo € 144.694 (N).
- Het resterende bedrag van € 22.987 (V) laat zich verklaren door diverse mutaties < 25.000

Baten

Taakveld Wmo:

Nadelig saldo € 218.921 (N) laat zich met name verklaren door:

- Hogere uitgaven huishoudelijke hulp € 85.856 (N). Ten tijde van de 3^e periodieke begrotingswijziging was het beeld dat de uitgaven voor huishoudelijke hulp over 2019 lager uit zou vallen waardoor er een bedrag is afgeraamd van € 125.000. Nu is gebleken dat het beeld van de onderbesteding minder groot is gebleken dan verwacht.
- Hogere uitgaven Begeleiding € 194.208 (N). In 2018 is de raming van de uitgaven incidenteel naar boven bijgesteld, maar desondanks was er een overschrijding. In 2019 is er geen bijstelling geweest van de raming, waardoor er voor 2019 een grotere afwijking te melden is. Daarnaast is er een compensatieregeling voor zorgaanbieders in 2019 van € 47.800. Als gevolg van de invoering van het resultaatgerichte stelsel bleven de inkomsten van de zorgaanbieders achter, waardoor deze regeling is ontstaan. In 2019 is dit bedrag als voorschot verstrekt. In 2020 zal de afrekening van de compensatieregeling plaatsvinden.
- Hogere uitgaven rolstoelen en scooters € 28.240 (N). Ten tijde van de 3^e periodieke begrotingswijziging was het beeld dat de uitgaven lager uit zouden vallen waardoor er een bedrag van € 50.000 is afgeraamd. Nu is gebleken dat het beeld van de onderbesteding minder groot is gebleken dan verwacht.
- Lagere uitgaven PGB WMO € 67.558 (V) doordat er minder PGB-rechten zijn toegekend dan verwacht.
- Het resterende bedrag van € 21.825 laat zich verklaren door diverse mutaties < 25.000.

Taakveld Jeugd:

Voordelig saldo € 83.305 (V) laat zich verklaren door:

- Het restant van de middelen € 147.000 (V) vanuit het Plan van Aanpak Kostenbeheersing Jeugd. In verband met over de jaargrens lopende verplichtingen op basis van het plan van aanpak, wordt voorgesteld deze middelen bij de bestemming van het resultaat van de jaarrekening over te hevelen naar 2020.
- Het resterende bedrag van € 63.695 (N) laat zich verklaren door diverse mutaties waaronder een afrekening tot en met 2017 van een voorschot betaald aan Jeugdbescherming West.

Taakveld Wmo en Jeugd:

Nadelig saldo € 1.223 (N) betreft het saldo van diverse algemene kosten en baten die betrekking hebben op Jeugd of WMO. Het nadelig saldo laat zich verklaren door diverse mutaties m.b.t. subsidies, regionale kosten, inhuur en uitvoeringskosten.

Programma 6

Lasten

Overschrijding Bijstand (€ 29.739)

Nadelig saldo laat zich met name verklaren door:

- De uitgaven op de BUIG voor 2019 zijn ruimschoots binnen het door het Rijk beschikbaar gestelde BUIG-budget gebleven, waardoor dit heeft geresulteerd in een overschot op de BUIG. Het jaar 2019 kenmerkte zich, in het kader van de uitvoering van de Participatiewet, door een grote inzet op uitstroom naar de arbeidsmarkt. Helaas werd onze gemeente (ondanks de extra inzet op uitstroom) in 2019 ook geconfronteerd met een meer dan gemiddelde instroom in de bijstand. Aangezien de uitgaven hierdoor hoger uitvielen dan binnen de begroting was voorzien is er hier sprake van een nadelig saldo € 55.648.

Onderschijding Sociale werkvoorziening (€ 69.853)

Onderschijding lasten laat zich voornamelijk verklaren door lagere uitgaven als gevolg van onvoldoende zicht op de uitstroom uit de WSW over 2019 bij het opstellen van de begroting. Voor 2020 is dit budget onder andere nodig voor de invulling van beschutte werkplekken.

Overschrijding Participatiefonds (€ 79.997)

Overschrijding lasten laat zich voornamelijk verklaren door:

- Een bedrag van € 44.000 voor uitgevoerde re-integratietrajecten uit 2018 is pas in 2019 betaald.
- De resterende hogere lasten zijn met name het gevolg van extra investering in re-integratie van werkzoekenden, waardoor onder andere de uitkeringskosten lager uitvallen. Dit heeft - zoals met deze investering was beoogd - geresulteerd in een overschot op de BUIG.

Baten

Onderschijding Handel en ambacht (€ 819.372)

De voornaamste reden voor deze onderschijding is dat de opbrengst uit de verkoop van het voormalig gemeentehuis Maasland was begroot in 2019. De financiële afhandeling vindt echter later plaats.

Algemene dekkingsmiddelen

Baten

Overschrijding Treasury (€ 550.403)

De rente van de aangegane leningen ten behoeve van de erfpacht waren wel als last begroot op dit product (conform BBV voorschriften). Maar de doorbelasting naar het product van erfpacht niet (zoals gemeld in de decemberbrief 2019). De boeking heeft wel plaatsgevonden wat deze overschrijding verklaart. De overschrijding van 550.403 is het saldo van treasury en dividend tezamen in het overzicht van baten en lasten.

Overschrijding Algemene uitkering (€ 189.790)

In de decembercirculaire van 2019 zijn een aantal bedragen beschikbaar gekomen voor de Transitievisie warmte, Energieloket en Wijkaanpak die bedoeld zijn voor het jaar 2020 (totaal € 237.098). Van deze extra ontvangen bedragen wordt dan ook voorgesteld ze door te schuiven naar 2020.

Overschrijding OZB niet-woningen (€ 38.984)

Voor OZB niet-woningen is de overschrijding te verklaren door:

- € 26.322 aanslagen 2017-2018
- € 12.662 verminderingen uitspraken bezwaren WOZ

Onderschrijding OZB niet-woningen (€ 45.339)

De onderschrijding bij OZB woningen komt door:

- € 16.200 advies oninbaar 2018
- € 9.675 advies oninbaar 2019
- 21.176 verminderingen uitzondering waterverdedigingswerken 2016-2017
- € 8.593 zijn verminderingen uitspraken bezwaren WOZ

3.1.3 Analyse begrotingsrechtmatigheid

Op basis van de afzetting van de realisatie ten opzichte van de begroting na wijziging in paragraaf 3.1.1 is vast te stellen dat er op de volgende programma's een overschrijding van de lasten heeft plaatsgevonden:

Omschrijving programma	Realisatie 2019			begroting 2019 incl. wijzigingen			Afwijken op de lasten
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland@2025	3.399.184	3.118.117	281.067	2.994.021	2.648.228	345.793	405.163
02: Bestuur en veiligheid	3.969.740	323.013	3.646.727	3.632.372	306.830	3.325.542	337.368
05: Welzijn en Wmo	11.829.095	896.842	10.932.253	11.584.765	584.113	11.000.652	244.330
06: Economische- en sociale zaken	4.712.929	2.632.488	2.080.441	4.669.055	3.425.576	1.243.479	43.874

Toelichting op de afwijkingen:

1. De extra gemaakte lasten in 2019 worden gedekt door de extra ontvangen baten. De kosten en baten hangen samen met de ontvangen en verstrekte subsidies Hof van Delfland (voor zowel de baten en lasten een overschrijding van €408.000). gezien de extra lasten hiermee gedekt worden door extra baten zijn deze onrechtmatig, maar tellen deze niet mee in het oordeel van de accountant.
2. Door een daling van de rekenrente in 2019 heeft een aanvullende storting moeten plaatsvinden voor de wethouderspensioenen van €570.000. Doordat de daling van de rekenrente pas in december 2019 is gecommuniceerd kon hier geen begrotingswijziging meer voor worden doorgevoerd. Hierdoor is de overschrijding onrechtmatig, maar telt deze niet mee in het oordeel.
3. De afwijking op programma 5 van €244.330 wordt veroorzaakt door met name hogere kosten voor begeleiding en huishoudelijke hulp. Deze kosten zijn pas na einde van 2019 bekend geworden door met name de productieverantwoordelingen van de zorgaanbieders. Hierdoor heeft deze overschrijding dan ook niet geleid tot een begrotingswijziging. Dit leidt er dan ook toe dat kosten onrechtmatig zijn, maar niet worden meegenomen in het oordeel van de accountant.
4. De overschrijding van €43.000 wordt met name veroorzaakt door kosten uit 2018. De hoogte van deze kosten werd betwist door de gemeente, waardoor de betaling pas in het laatste kwartaal van 2019 heeft plaatsgevonden. Gezien hierdoor geen mogelijkheid meer was deze extra kosten in 2019 te verwerken in een begrotingswijziging, heeft dit niet plaatsgevonden. De kosten zijn hiermee dan ook onrechtmatig, maar tellen niet mee in het oordeel van de accountant.

Naast de accordering van de lasten in de begroting, accordeert de raad ook de investeringskredieten. In het jaarverslag hebben wij per investeringskrediet weergegeven hoe de kosten zich verhouden tot het toegekende krediet. Hieronder hebben wij de kredieten opgenomen waarop een overschrijding heeft plaatsgevonden van dit krediet.

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Parkeerplaats Centrum Maasland	€ 29.220	€ 48.476	€ -19.256	Nee	project wordt in 2020 afgerond

Gezien de overschrijding kleiner is dan € 25.000 is heeft dit niet geleid tot een begrotingswijziging in 2019.

3.1.4 Overzicht aanwending bedrag onvoorzien

In 2019 is er geen sprake geweest van aanwending van het bedrag onvoorzien.

3.1.5 Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten > € 50.000		
Programma:	Begroot	Werkelijk
01. Midden-Delfland@2025 en ontwikkelingsvisies dorpen		
- Abtswoude 52		
- Landschapstafel Hof van Delfland	1.211.000	1.700.440
- IODS Grondinstrument	561.715	543.987
- IODS Duurzaam Boer Blijven	125.152	133.350
- Subsidie Equestrium	300.000	150.000
- POP 3	127.848	163.371
- Budget co-financiering	100.000	0
02. Bestuur en Veiligheid		
- Dotatie voorziening wethouderspensioenen		571.000
03. Beheer, verkeer en milieu		
- Fin. Dekking Centrum Maasland	-11.875	-11.875
- Energievisie uit 2018	199.884	25.831
- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	122.166	2.522
- Routenetwerk	50.000	0
- Doorschuiven energievisie naar 2020	-90.000	-90.000
- Herinrichting centrum Den Hoorn	1.781.207	26.897
- Parkeerverharding Schipluiden	340.000	100.000
- Opvoeren restantbudget onderhoud Harnaschpolder	113.932	58.412
04. Onderwijs		
- Wettelijke verplichting huisvestingsprogramma	55.365	49.549
05. Welzijn en Wmo		
- vereniging	160.000	160.000
- Investeringsubsidie MVV (BGW 4)	138.950	125.055
- Investeringsubsidie Scouting	100.000	90.000
- Lokale implementatiekosten inkoop	50.000	35.000
06. Economische en Sociale Zaken		
- Bevorderen uitstroom naar werk	100.000	100.000
- Dekking onderhoudskosten gebouwen	161.211	183.711
- Fin. Dekking Centrum Maasland	340.327	340.327
07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting		
- Voorbereidingsfase bouwprojecten niet zijnde grexten	100.000	94.597
- Doorschuiven budget inhuur potentiële ontwikkellocatie	-236.000	-236.000
- Inhuur 1e halfjaar tbv potentiële ontwikkellocaties	273.000	243.000
- Winstneming grexten 2019		-873.000
- Fin. Dekking Centrum Maasland	117.600	106.056
- Hof Keenenburg Schipluiden	150.000	0
- Herinrichting Centrum Schipluiden	100.000	

Overhead		
- Inhuur inwonerzaken	347.000	347.000
- Inhuur omgevingswet	72.176	29.678
- Inhuur zaakgericht werken	207.000	207.000
- Dubbeling salarislastendirecteur Koers	50.000	0
Mutaties reserves		
- Storting in de reserve Weerstandsvermogen	4.000.000	4.000.000
- Subsidie landschapstafel HvD voor groene herinrichting	80.000	80.000
- Storting in Algemene reserve vanuit reserve Noodhulp v	54.725	54.725
- Storting in Algemene reserve uit egalisatiereserve Bouw	1.430.447	1.430.447
- Doorschuiven energievisie naar 2020	90.000	90.000
- Opbrengst verkoop panden Maasland	301.948	0
- Doorschuiven budget inhuur potentiële ontwikkellocatie	236.000	236.000
- Project N233 oversteek Lotsweg	75.000	75.000
- Storting Erfpachtgronden rentecompensatie	533.333	533.333
- Verliesneming en correcties 2019 naar reserve grondexploitatie		540.000
- Winstneming grexen 2019		873.000
- Onttrekking aan voorziening tekort Bedrijvenschap	105.000	105.000
- Storting in egalisatievoorziening afvalstoffen heffing	87.649	87.649
- Onttrekking aan voorziening tekort Bedrijvenschap	80.000	80.000
- Verliesneming en correcties 2019 naar reserve grondexploitatie		-540.000
- Winstneming grexen 2019		873.000
- Storting opbrengst vml gemeentehuis Maasland naar Al	301.948	0
- Storting opbrengst vml gemeentehuis Maasland naar In	448.052	0
Totaal:	15.041.760	12.894.062

Programma: Incidentele baten > € 50.000	Begroot	Werkelijk
01. Midden-Delfland® 2025 en ontwikkelingsvisies dorpen		
- Abtswoude 52		
- Landschapstafel Hof van Delfland	1.211.000	1.700.440
- IODS Grondinstrument	561.715	543.987
- IODS Duurzaam Boer Blijven	125.152	133.350
- Subsidie Equestrum van MRDH	150.000	0
- POP 3	127.848	163.371
- Subsidie landschapstafel HvD voor groene herinrichting	80.000	80.000
03. Beheer, verkeer en milieu		
- Verkoop snippergroen	250.000	50.644
- Bijdrage PZH gemeentelijke inzet N468	90.000	0
04. Onderwijs		
05. Welzijn en Wmo		
06. Economische en Sociale Zaken		
- Opbrengst verkoop panden Maasland	750.000	0
07. Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting		
- Storting Erfpachtgronden rentecompensatie	533.333	533.333
- Verkoop grond	124.992	124.992
- Vrijval deel voorziening Bedrijvenschap	185.000	1.070.000
Overhead		
- Diverse ontvangen uitkeringen	55.100	0

Mutaties reserves		
- Storting vanuit de Nutsreserve	4.000.000	4.000.000
- Hof Keenenburg Schipluiden	150.000	0
- Onttrekking aan voorziening tekort Bedrijvenschap Verliesneming en correcties 2019 naar reserve	101.473	101.473
- grondexploitatie		540.000
- Winstneming grexen 2019		873.000
- Storting in Algemene reserve uit egaliseringsreserve Bouw	1.430.447	1.430.447
- Bevorderen uitstroom naar werk	100.000	100.000
- Voorbereidingsfase bouwprojecten niet zijnde grexen	100.000	94.597
- Dekking onderhoudskosten gebouwen	161.211	161.211
- Investeringssubsidie huisvesting Maaslandse vereniging	160.000	160.000
- Investeringssubsidie MVV (BGW 4)	138.950	125.055
- Fin. Dekking Centrum Maasland	448.502	434.508
- Storting in Algemene reserve vanuit reserve Noodhulp v	54.725	54.725
- Inhuur 1e halfjaar tbv potentiële ontwikkellocaties	273.000	243.000
- Herinrichting centrum Den Hoorn	1.781.207	26.897
- Verduurzaming gemeentelijke gebouwen	122.166	2.522
- Parkeerverharding Schipluiden	340.000	100.000
- Opvoeren restantbudget onderhoud Harnaschpolder	113.932	58.412
- Budget co-financiering	100.000	0
- Inhuur diverse diensten archief en communicatie	207.000	207.000
- Energievisie uit 2018	199.884	25.831
- Wettelijke verplichting huisvestingsprogramma	55.365	49.549
- Storting in egaliseringsvoorziening afvalstoffen heffing	87.649	87.649
- Investeringssubsidie Scouting	100.000	90.000
- Herinrichting centrum Schipluiden	100.000	0
- Routenetwerk	50.000	0
- Project N233 oversteek Lotsweg	56.000	56.000
- Lokale implementatiekosten inkoop	50.000	35.000
- Inhuur omgevingswet	72.176	29.678
Totaal:	14.797.827	13.486.671

3.1.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Het is volgens de WNT verplicht om voor gemeentesecretarissen en griffiers een melding van hun inkomen te maken. Deze wet verbiedt dat bestuurders in de (semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm: € 194.000 (2018: € 189.000). In 2019 is evenals in 2018 is dit maximum niet overschreden.

Hieronder volgt de voorgeschreven verantwoording:

Bedragen x € 1	M.A.I. Born	A. de Vos
Functiegegevens	gemeentesecretaris	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	100.215	81.191
Beloningen betaalbaar op termijn	16.901	13.215
<i>Subtotaal</i>	<i>117.115</i>	<i>94.406</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	117.115	94.406
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2018		
Aanvang en einde functievervulling 2018	01/02-31/12	01/01-31/12
Deeltijdfactor 2018 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	98.363	80.932
Beloningen betaalbaar op termijn	15.157	12.372
Totaal bezoldiging 2018	113.502	93.304

3.2 Balans

Balans per 31 december 2019

ACTIVA	Ultimo 31-12-2019	Ultimo 1-1-2019	correctie beginbalans	Ultimo 31-12-2018
Vaste activa				
<i>Materiële vaste activa</i>	116.035.788	103.004.063		103.004.062
- Investerings met een economisch nut				
• gronden uitgegeven in erfpacht	56.585.025	41.045.235	16.438.198	24.607.037
• overige investeringen met een economisch nut	40.316.959	44.010.416	20.419.831	64.430.247
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	10.618.783	10.506.840	-	10.506.840
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	8.515.021	7.441.572	3.981.634	3.459.938
<i>Financiële vaste activa</i>	11.217.583	11.263.910		11.263.910
- Kapitaalverstrekkingen aan:				
• deelnemingen	1.332.261	1.332.261	-	1.332.261
• gemeenschappelijke regelingen	164.551	164.550	-	164.550
- Overige langlopende leningen u/g	9.720.772	9.767.099		9.767.099
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer				
Totaal vaste activa	127.253.371	114.267.973	1	114.267.972
Viottende activa				
<i>Voorraden</i>				
- Grond- en hulpstoffen:	7.171.312	10.916.105		10.916.105
• overige grond- en hulpstoffen	-	-	0	-
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	7.171.312	10.916.105	-	10.916.105
- Gereed product en handelsgoederen				
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	16.748.887	6.907.957		6.907.957
- Vorderingen op openbare lichamen	3.869.908	5.099.314	-	5.099.314
- Verstrekte kasgeldleningen	-	-	0	-
- Rekening-courantverhoudingen met met het Rijk	12.456.946	891.758	-	891.758
- Overige vorderingen	422.034	916.884	-	916.884
<i>Liquide middelen</i>	284.516	287.698		287.698
- Kassaldi	7.861	12.050	-	12.050
- Banksaldi	276.655	275.648	-	275.648
<i>Overlopende activa</i>	12.445.147	6.810.284		6.810.284
- Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	419.863	169.375	1.000.838	1.170.213
- Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste	12.025.285	6.640.909	1.000.838	5.640.071
Totaal viottende activa	36.649.863	24.922.043	0	24.922.044
Totaal-generaal	163.903.234	139.190.015	0	139.190.016

Balans per 31 december 2019

PASSIVA	Ultimo 2019	balans per 1-1-2019	Correctie	Ultimo 2018
Vaste passiva				
<i>Eigen vermogen</i>				
- Algemene reserve	7.583.561	64.778.410	66.647.333	63.088.347
- Bestemmingsreserves				
• Voor egalisatie van tarieven	0-			
• Overige bestemmingsreserves	57.272.047	1.430.447	1.430.447	1.430.447
- Nog te bestemmen resultaat	-77.197	57.864.198	57.864.198	57.864.198
<i>Voorzieningen</i>				
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	11.138.211	11.370.467	11.370.467	11.370.467
- Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	4.165.481	4.768.100	4.768.101	4.768.101
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>				
- Obligatieleningen	56.531.449	18.959.094	18.959.094	18.959.094
- Onderhandse leningen van:				
• binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	136.134	181.512	181.512	181.512
• binnenlandse banken en overige financiële instellingen	56.366.414	18.754.331	18.754.331	18.754.331
• binnenlandse bedrijven	-	-	-	-
• overige binnenlandse sectoren	28.392	22.742	22.742	22.742
• buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren	-	-	-	-
- Waarborgsommen	509	509	509	509
- Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten	-	-	-	-
Totaal vaste passiva	132.448.070	96.976.893		93.417.908
Viottende passiva				
<i>Netto viottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>				
- Kasgeldleningen	9.739.072	6.967.054	6.967.054	6.967.054
- Banksaldi	5.000.000	4.000.000	4.000.000	4.000.000
- Overige schulden	4.739.072	2.967.054	2.967.054	2.967.054
<i>Overlopende passiva</i>				
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	21.716.091	35.246.072	35.246.072	38.805.058
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschot-bedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	3.286.766	17.870.008	17.870.008	17.870.008
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	16.748.128	17.144.436	-3.558.986	20.703.422
	1.681.197	231.628	231.628	231.628
Totaal viottende passiva	31.455.162	42.213.126		45.772.112
Totaal-generaal	163.903.234	139.190.015		139.190.016

3.2.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Voorliggende jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het BBV daarvoor geeft.

Wijziging beginbalans 2019

Doordat we samen met de accountant, die voor het eerst onze jaarrekening controleert, diepgaand op een aantal casussen zijn ingezoomd, komen we met de accountant tot de conclusie dat op een aantal onderwerpen aanpassingen in onze systematiek nodig zijn om meer recht te doen aan de interpretatie van de BBV. Als gevolg hiervan hebben wij een aantal correcties aangebracht in de presentatie van de beginbalans in de jaarrekening. Deze correcties hebben met name gevolgen voor de presentatie van balansposten met betrekking tot materiële vaste activa, financieel vaste activa, overlopende activa, eigen vermogen en overlopende passiva. In de jaarrekening ziet u als verwacht een stand per 31-12-2018 en een stand per 31-12-2019. Hier is een gecorrigeerde stand per 1-1-2019 aan toegevoegd. Doordat correcties worden verwerkt in de beginbalans, is er geen effect op het rekeningresultaat 2019. In dit hoofdstuk worden de beginbalanscorrecties toegelicht. In de volgende hoofdstukken zal dan zoals gebruikelijk de balans 2019 verder worden toegelicht.

Wijzigingen materiële vaste activa:

Bij het opstellen van de jaarstukken 2019 hebben wij vastgesteld dat het onderscheid binnen de Materiële vaste activa onjuist was toegelicht. Op basis van de basisadministratie is vastgesteld dat de erfpachtgronden hoger dienden te worden gepresenteerd en is deze correctie doorgevoerd in de jaarstukken 2019.

Eigen vermogen en overlopende passiva:

In de jaarstukken 2018 was een bedrag opgenomen voor nog te maken kosten voor de Zuidhoornseweg ad 3,5 miljoen euro. Op basis van de aanbestedingen die hebben plaatsgevonden, waarbij de gunning eind 2018 heeft plaatsgevonden, is gebleken dat de te maken kosten lager uit zijn gevallen dan eerder werd verwacht door de gemeente. Gezien dit resultaat reeds bekend was bij het opstellen van de jaarstukken 2018, had het gereserveerde saldo door de gemeente op dat moment afgeraamd moeten worden. Dit heeft echter niet in de jaarstukken 2018 plaatsgevonden. Dit heeft er dan ook toe geleid dat wij dit als correctie op de beginbalans hebben gepresenteerd.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij bij de betreffende balanspost anders is vermeld.

Activa met een verkrijgingprijs van minder dan € 25.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden en terreinen vormen hierop een uitzondering. Deze worden altijd geactiveerd, maar hierop wordt niet afgeschreven.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden opgenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Kosten worden toegerekend aan het boekjaar op basis van het jaar waarin de prestatie is geleverd. Voor een deel van de ontvangen facturen kan niet met 100% zekerheid worden vastgesteld op welk jaar deze betrekking hebben, gezien de prestatielevering deels heeft plaatsgevonden in het boekjaar en deels in een ander boekjaar. Op basis van de beste inschatting zijn deze kosten toegedeeld aan het betreffende boekjaar. Gezien bij deze verdeling geen volledige zekerheid bestaat in welk jaar de kosten horen, bestaat hiervoor ook een onzekerheid.

Dividendopbrengsten en/of winstuitkeringen van deelnemingen worden als baat opgenomen in het jaar waarin het dividend door de algemene vergadering van aandeelhouders of het bestuur van de betreffende deelneming wordt vastgesteld en betaalbaar wordt gesteld. Extra winst die gedurende het jaar bekend wordt, wordt conform de afspraak met de raad toegevoegd aan de Algemene reserve.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. Echter als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan het boekjaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Vaste activa

Conform de voorschriften van het BBV heeft de raad op 16 december 2014 de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018 vastgesteld. De nota beoogt structuur te brengen in de financiële consequenties van investeringsuitgaven. Daarbij wordt gekeken naar de voorwaarden waaronder wel of niet geactiveerd moet worden, de waardering van de activa en de verschillende mogelijkheden van afschrijving.

Investerings- en afschrijvingsregels waarop dit van toepassing is worden afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Dit betekent, dat uitsluitend wordt afgeschreven op basis van gerealiseerde investeringsbedragen.

In het jaar waarin een investering plaatsvindt, wordt geen rente toegerekend. Toerekening van rente vindt plaats met ingang van het tweede jaar en wordt berekend als percentage van de boekwaarde van het actief aan het begin van het tweede jaar.

Groot onderhoud van vaste activa wordt slechts geactiveerd indien wordt voldaan aan de activeringscriteria. In alle andere gevallen komt groot onderhoud ten laste van de exploitatie of een daartoe gevormde voorziening.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een actief worden in maximaal 5 jaar afgeschreven.

Geactiveerde bijdragen aan activa van derden zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

Artikel 35 van het BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met een economisch nut, investeringen met economisch nut waarvoor ter dekking van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen met maatschappelijk nut.

- Investerings- en afschrijvingsregels met economisch nut en de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Op grond van het voorzichtigheidsprincipe wordt de restwaarde van een actief gesteld op nihil. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018. Bij de waardering van een actief wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

- Investerings- en afschrijvingsregels met maatschappelijk nut

Investerings- en afschrijvingsregels met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Voor de afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid. Voor deze activa wordt een restwaarde van nihil gehanteerd.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Indien van toepassing wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs vindt afwaardering plaats. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken.

Vlottende activa

Vorraden

De bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen als 'onderhanden werken' en gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), de rentekosten. Hierop worden ontvangsten uit grondverkoop en bijdragen van derden in mindering gebracht.

Winsten uit de grondexploitatie worden genomen op het moment dat dat op basis van de grondexploitatie een positieve eindwaarde wordt verwacht. Voor de berekening van de tussentijdse winst name wordt gebruik gemaakt van de voorgeschreven Percentage of completion methode (POC-methode). Wanneer blijkt dat verliezen worden verwacht, worden deze verliezen verantwoord in het jaar waarin zij worden vastgesteld. Verliezen worden direct verrekend met de Reserve Grondexploitaties. De boekwaarde van de gronden wordt in dat geval verlaagd met deze verwachte verliezen. Voor deze verwachte verliezen wordt een voorziening op eindwaarde gevormd.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde ofwel lagere marktwaarde. Wanneer verwacht wordt dat een deel van de vorderingen niet zal worden ontvangen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden opgenomen tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. In 2017 heeft de raad een Nota reserves en voorzieningen 2017-2020 vastgesteld. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde of tegen contante waarde conform hetgeen is opgenomen in de Nota reserves en voorzieningen 2017-2020. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar buiten telling opgenomen. Nadere informatie en een specificatie van de gewaarborgde schuldrestanten is opgenomen in de toelichting op de balans. In het verslagjaar zijn er geen betalingen gedaan als gevolg van de borgstellingen.

Resultaatbepaling

Algemeen

De wijzigingen in de BBV zijn meegenomen bij het opstellen van deze resultatenbepaling.

Bij het samenstellen van de winst- en verliesrekening is een bestendige gedragslijn in acht genomen.

Baten en lasten van het boekjaar worden in de jaarrekening opgenomen, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven in het boekjaar hebben geleid. De nagekomen baten en lasten worden, in zoverre mogelijk, op de desbetreffende posten verantwoord.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor de gehanteerd afschrijvingstermijnen verwijzen wij u naar de Nota waarderings- en afschrijvingsbeleid 2015-2018.

3.2.2 Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

De post materiële activa wordt onderscheiden in:

	2019	2018
Investeringen met een economisch nut	96.901.984	85.055.651
Investeringen met een economisch nut , waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden	10.618.783	10.506.840
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	8.515.021	7.441.572
	<u>116.035.788</u>	<u>103.004.063</u>

De investeringen met een **economisch nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2019	2018
Gronden en terreinen	70.311.338	56.652.628
Woonruimten	0	225.327
Bedrijfsgebouwen	22.473.643	23.485.768
Vervoermiddelen	130.542	154.621
Machines, apparaten en installaties	2.038.443	2.188.539
Overige materiële vaste activa	1.948.017	2.348.768
	<u>96.901.984</u>	<u>85.055.651</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde weer van de investeringen met een economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2019	Vermeer-/ Verminderen*	Herrubricering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	56.652.628	13.658.710	-	-	70.311.338
Woonruimten	225.327	-	-	225.327	0
Bedrijfsgebouwen	23.485.768	15.836	-	1.027.962	22.473.643
Vervoermiddelen	154.621	-	-	24.079	130.542
Machines, apparaten en installaties	2.188.539	-	-	150.096	2.038.443
Overige materiële vaste activa	2.348.768	78.693	-	479.444	1.948.017
	<u>85.055.651</u>	<u>13.753.239</u>	<u>-</u>	<u>1.906.907</u>	<u>96.901.984</u>

* In de investeringen zit een bedrag van € 416.814 aan verminderen

Onder de gronden en terreinen zijn de gronden in erfpacht opgenomen met

	Investeringen	Desinvestering	Bijdragen derden	Vermeer-/ vermindering en
Gronden en terreinen	16.486.757	2.828.047	-	13.658.710
Bedrijfsgebouwen	15.836	-	-	15.836
Overige materiële vaste activa	78.475	-	-	78.475
	<u>16.581.068</u>	<u>2.828.047</u>	<u>-</u>	<u>13.753.021</u>

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen staan in onderstaande overzichten vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
Erfpacht v.d.Wind/Paardekoper (overn. BHP)	9.359.520	1.930.475	7.429.045	geen afschrijving
Erfpacht grond Harnaspolder Holding BV	0	13.293.280	20.044.960	geen afschrijving
Erfpacht Verboon Maasland	1.621.575	0	1.621.605	geen afschrijving
Aankoop perceel 9 IJsbahn Schipluiden	454.998	0	454.989	geen afschrijving
Grondruilbank	798.558	-68.849	7.703.251	geen afschrijving
Sanering verspreid liggend glas	-2.140.201	-161.915	976.730	geen afschrijving
Aankoop BBL-gronden perceel 3,6,24,37	0	-20.000	35.235	geen afschrijving
Aankoop perc. 10 zuidrand Schipluiden volkstuinten	628.500	-166.050	462.450	geen afschrijving
grond in erfpacht	16.168.451	316.035	10.977.374	geen afschrijving
Aanbrengen ontgasser gemeentehuis	7.633	0	72.367	15 jaar
Vervanging hardware automatisering 2014	14.229	0	0	5 jaar
Uitbreiding Midoffice	226.500	0	18.028	5 jaar
Vervangen Kernapplicaties 2014	29.588	0	16.330	5 jaar

De investeringen in de openbare ruimte met een **economisch nut**, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2019	2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10.026.333	9.941.189
Overige materiële vaste activa	592.450	565.651
	<u>10.618.783</u>	<u>10.506.840</u>

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boekwaarde 1-1-2019	Investering	Desinves- teringen	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	9.941.189	397.362	-	312.217	10.026.333
Overige materiële vaste activa	565.651	41.555	-	14.756	592.450
	10.506.840	438.917	-	326.973	10.618.783

In onderstaand overzicht zijn de in het boekjaar gedane investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
Vervanging pompunits drukriolering (GRP) 2015	213.420	13.250	199.830	15 jaar liniair
Vervangen vrijvervalriolering 2017	290.552	60.530	229.978	60 jaar liniair
Vervangen vrijvervalriolering 2018	401.316	171.302	229.985	60 jaar liniair
Vervangen vrijvervalriolering 2019	230.000	27.035	27.035	60 jaar liniair
Opwaarderen aula begraafplaats Maasland	103.584	0	69.212	40 jaar liniair

De investeringen in de openbare ruimte met een **maatschappelijk nut** kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde ultimo	2019	2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken		8.412.341	7.318.570
Overige materiële vaste activa		102.680	123.002
		8.515.021	7.441.572

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut weer:

	Boekwaarde (Des)investering 1-1-2019	Bijdragen derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	7.318.570	1.404.534	310.763	8.412.341
Overige materiële vaste activa	123.002	-	20.322	102.680
	7.441.572	1.404.534	331.085	8.515.021

* In de investeringen zit een bedrag van € 55.944 aan desinvesteringen en 422.646 aan ontvangen subsidies

In onderstaand overzicht zijn de in het boekjaar gedane investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen vermeld:

	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2019	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings- termijn
korte termijn maatr verkeersond maasland	363.965	8.404	148.876	20 jaar
Projecten ontwikkeling Zwethzone uitvoering	307.881	-55.944	243.016	20 jaar
Vervanging Stakenbrug	430.632	25.500	418.868	80 jaar
Aanleg Zuidhooimseweg Hooipolder	3.795.277	735.005	-2.823.981	-
Reconstructie Plantage	390.800	0	219.485	20 jaar
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg	1.465.336	7.132	121.632	20 jaar
Reconstructie Wilgenlaan	100.000	45	132.340	20 jaar
Vervangen lichtmasten 2017	150.643	7.443	143.200	30/15 jaar
Reconstructie Trambrug Schipluiden	1.923.880	891.645	468.999	-
Parkeerplaats Centrum Maasland	302.720	48.476	145.756	20 jaar
Vervangen beschoeiingen/damwanden 2015	90.000	0	83.910	15 jaar
Vervangen beschoeiing Kerkweg	265.156	55.015	221.858	15 jaar

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2019 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 1-1-2019	Investerings	Herlocatie	Aflossingen/ Afschrijvingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen aan:						
- deelnemingen t.w.						
Waterbedrijf Evides N.V.	1.088.159	-	-	-	-	1.088.159
N.V. Holding Nutsbedrijf Westland	123.428	-	-	-	-	123.428
N.V. Bank Nederlandsche Gemeenten	120.674	-	-	-	-	120.674
- gemeenschappelijke regelingen						
Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	164.550	-	-	-	-	164.551
Overige langlopende leningen:						
- renteloze lening v.v. Schipluiden	49.907	-	-	4.538	-	45.369
- renteloze lening clubaccommodatie SV Den Hoorn	492.834	-	-	6.168	-	486.666
- renteloze lening HV DIOS Den Hoorn	7.800	-	-	3.900	-	3.900
- renteloze lening Belangenvereniging Oude Campspolder	20.000	-	-	20.000	-	-
Grond in erfpacht	52	-	-	-	-	52
- fixeringen Royal Bank of Scotland	7.714.264	-	-	-	-	7.714.264
- fixelening Nederlandse Waterschaps-bank	1.361.341	-	-	-	-	1.361.341
- leenbijstand BBZ	30.324	7.533	-	-	-	37.857
- leenbijstand WWB (bijzondere bijstand)	90.578	-	-	19.255	-	71.323
	11.263.910	7.533	-	53.861	-	11.217.584

Op de uitgezette gelden bij Royal Bank of Scotland ontvangen wij jaarlijks 8,15% rente. Deze lening wordt afgelost in 2038. Het is niet waarschijnlijk dat wij, gezien de huidige rentestand, deze gelden weer tegen dit rentepercentage kunnen wegzetten.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

De in de balans vermelde voorraden zijn als volgt te specificeren:

Grond- en hulpstoffen, gespecificeerd naar:

- overige grond- en hulpstoffen

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

	2019	2018
-	-	-
7.171.312	7.171.312	10.916.105
7.171.312	7.171.312	10.916.105

Van de bouwgronden in exploitatie wordt van het verloop in 2019 het volgende overzicht gegeven:

	Boekwaarde 1-1-2019	Voorziening 1-1-2019	Boekwaarde exclusief voorziening 1-1-2019
Complex 2 Keenenburg III	0		-
Complex 4 Harnaschpolder - Look-West Noord*	-70.734		70.734-
Complex 13 Hooipolder	-375.462		375.462-
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	618.612	626.000	1.244.612
Complex 17 Keenenburg V	417.790	110.000	527.790
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	3.094.762		3.094.762
Complex 24 Kreekzone	0		-
Complex 24 Kreekzone	3.104.926	222.000	3.326.926
Complex 25 centrum Maasland	-89.869	185.000	95.131
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	3.807.344		3.807.344
Complex 47 Spreeuwennest Maasland	0		-
Complex 50 Commandeurspolder IV	408.736		408.736
Totaal	10.916.105	1.143.000	12.059.105

	Boekwaarde	Investering	Opbrengsten	Winstname	Totaal voorziening	Boekwaarde
	1-1-2019	2019	2019	2019	31-12-2019	31-12-2019
Complex 2 Keenenburg III	-	490				490
Complex 4 Harnaspolder - Look-West Noord*	70.734-	75.371	46.250-	41.000		613-
Complex 13 Hooipolder	375.462-	110.664	389.885-	304.000		350.683-
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	1.244.612	332.524	-		715.956-	861.180
Complex 17 Keenenburg V	527.790	162.253			105.031-	585.012
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	3.094.762	1.017.045	856.430-		334.000-	2.921.377
Complex 24 Kreekzone	3.326.926	1.347.612	9.549.580-	805.000		4.070.042-
Complex 25 centrum Maasland	95.131	278.006	-		212.228-	160.909
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	3.807.344	226.019				4.033.363
Complex 47 Spreeuwnest Maasland	-	171	7.755-			7.584-
Complex 50 Commandeurspolder IV	408.736	14.925				423.661
Complex Woudse Laan		2.622.567	8.325-			2.614.242
Totaal	12.059.105	6.187.647	10.858.225-	1.150.000	1.367.215-	7.171.312

	Nog te maken kosten	Nog te ontvangen opbrengsten	Verwacht Resultaat
Complex 2 Keenenburg III	-	-	490
Complex 4 Harnaspolder - Look-West Noord*	-	-	613-
Complex 13 Hooipolder	406.595	734.007-	982.773
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	2.389.702	3.102.882-	863.956-
Complex 17 Keenenburg V	3.986.362	4.571.376-	105.031-
Complex 22 Ruimte voor Ruimte	2.496.973	5.424.524-	334.149-
Complex 24 Kreekzone	4.760.778	767.093-	881.459
Complex 25 centrum Maasland	321.092	313.999-	380.228-
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	2.084.838	8.674.875-	2.556.674
Complex 47 Spreeuwnest Maasland	-	-	7.584-
Complex 50 Commandeurspolder IV	159.316	768.614-	184.957
Complex Woudse Laan	1.264.150	3.954.389-	76.047
	17.869.806	-28.311.759	2.990.839

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar programma 7 (Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting, alsmede de paragraaf Grondbeleid).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder worden als volgt gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2019	Voorziening oninbaarheid	Gecorr. saldo 31-12-2019	Gecorr. Saldo 31-12-2018
Vorderingen op openbare lichamen	3.869.908	-	3.869.908	5.099.314
Rekening-courantverhoudingen met het Rijk	12.456.946	-	12.456.946	891.758
Overige vorderingen	498.916		498.916	916.884
	16.825.770	-	16.825.770	6.907.957

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (x€ 1.000)				
Verslagjaar				
Drempelbedrag	342			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	463	310	300	298
Ruimte onder het drempelbedrag	-	32	42	45
Overschrijding van het drempelbedrag	120	-	-	-
Berekening drempelbedrag				
Verslagjaar				
Begrotingstotaal verslagjaar	45.635			
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	45.635			
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
Drempelbedrag	342			
Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen				
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	41.636	28.234	27.621	27.386
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	463	310	300	298

Liquide middelen

Het saldo liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	2019	2018
Kassaldi:		
- Kas afdeling Burgerzaken	7.558	11.752
- Voorschotkas bodedienst	303	298
Banksaldi:		
- Bank Nederlandse Gemeenten	249.801	249.817
- Rabobank	26.854	25.831
	284.516	287.698

Overlopende activa

De specificatie van de post overlopende activa is als volgt:

	Saldo 31-12-2019	Saldo 31-12-2018
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen	419.863	169.375
Vooruitbetaalde bedragen / Nog te ontvangen bedragen	12.025.285	6.640.909
	12.445.147	6.810.284

Onder de nog te ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.
In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 01-01-2019	bestedingen	ontvangsten	Saldo 31-12-2019
Het Rijk				
- Compensatie tekort op de BUIG	87.007	-		87.007
Overige Nederlandse overheidslichamen				
- Subsidie POP3 weide vogellandschap	52.602	163.371	-	215.973
- Subsidie restauratie Trambrug	29.766	116.883	29.766	116.883
	169.375	280.254	29.766	419.863

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2019	2018
Algemene reserve	7.583.561	4.002.768
Bestemmingsreserves:		
- Voor egalisatie van tarieven	0-	1.430.447
- Overige bestemmingsreserves	57.272.047	57.864.198
Resultaat na bestemming	-77.197	-209.067
	64.778.410	63.088.347

Het verloop in 2019 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

	Saldo 31-12-2018	Saldo 01-01-2019	Bestemming resultaat boekjaar	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo 31-12-2019
Algemene reserve	4.002.766	7.561.752	209.067-	2.455.168	2.224.292	7.583.561
Bestemmingsreserves voor egalisatie van tarieven:						
- Egalisatiereserve bouwleges	1.430.447	1.430.447	-	-	1.430.447	0-
Overige bestemmingsreserves:						
- Reserve Sociaal Domein	207.659	207.659	-	3.115	126.522	84.252
- Weerstandsvermogen reserve	-	-	-	4.000.000	-	4.000.000
- Reserve grondexploitatie	-	-	-	1.413.000	1.413.000	-
- Nutsreserve	12.871.855	12.871.855	-	-	4.000.000	8.871.855
- Reserve ontwikkeling Harnaspolder	480.223	480.223	-	-	101.473	378.750
- Dekkingsreserve gemeentehuis	11.567.816	11.567.816	-	-	477.624	11.090.192
- Investeringsreserve	2.300.139	2.300.139	-	33.482	8.404	2.325.216
- Reserve monumenten	189.503	189.503	-	2.843	-	192.346
- Reserve Midden-Delfland	8.682	8.682	-	130	8.812	0
- Reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten	16.337.699	16.337.699	-	1.006.000	-	17.343.699
- Reserve jeugd	-	-	-	-	-	-
- Reserve investeringsprogramma	3.198.286	3.198.286	-	-	1.044.790	2.153.496
- Reserve Revolving Fund particuliere bouwinitiatieven	16.549	16.549	-	248	-	16.797
- Reserve Noodhulpvangnet	54.725	54.725	-	-	54.725	-
- Reserve Fonds sociale woningbouw	265.739	265.739	-	21.684	-	287.423
- Reserve afwikkeling complexen	983.608	983.608	-	14.754	-	998.362
- Reserve liquidatiesaldo Stadgewest Haa	61.949	61.949	-	-	-	61.949
- Risicoreserve Erfpachtgronden	166.667	166.667	-	533.333	-	700.000
- Dekkingsreserve	8.031.005	8.031.005	-	8.404	393.794	7.645.615
- Reserve herwaardering deelnemingen	1.122.093	1.122.093	-	-	-	1.122.093
	63.297.411	66.856.397	209.067-	9.492.161	11.283.884	64.855.608
Voorgesteld bestemming resultaat:						77.197-
Algemene reserve						64.778.410

Toelichting doel en mutaties reserves

Algemeen

Het beleid met betrekking tot de reserves is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen. Daarbij wordt o.a. onderscheid gemaakt tussen geblokkeerde en niet-geblokkeerde reserves. Van de geblokkeerde reserves komt de rente geheel of gedeeltelijk ten gunste van de exploitatie. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de reserves zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.

Algemene reserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Een buffer voor nadelige (en voordelige) saldi op de programmarekening, alsmede een bedrag voor mogelijke toekomstige risico's.
	Bestemming resultaat 2018	Ingevolge het besluit van de raad d.d. 25 september 2018 is het negatieve resultaat 2018 ad € 209.067 onttrokken uit de algemene reserve.
Bestemmingsreserves voor egalisatie van Egalisatiereserve bouwleges (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het nivelleren van wegvallende legesopbrengsten vanaf 2012.
Overige bestemmingsreserves: Nutsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het middels gedeeltelijke benutting van de rente door de gewone dienst, en eventueel gedeeltelijk bijschrijven van de rente op de reserve (en eventueel andere bestemmingen), creëren van een zekere mate waardeverste inkomstenbron voor de exploitatie.
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder (Geblokkeerd)	Doel:	Dekking van bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de Harnaschpolder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitatie beschikbaar komen.
Dekkingsreserve gemeentehuis	Doel:	Dekking investeringskosten van een nieuw gemeentehuis in de kern Schipluiden.
Investeringsreserve (Niet geblokkeerd)	Doel:	Dekking van grote investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen.
Reserve monumenten (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het egaliseren van overschotten en tekorten op het jaarlijkse subsidiebudget voor gemeentelijke monumenten en het subsidiëren van eigenaren van een monument op basis van de gemeentelijke subsidieverordening.
Egalisatiereserve BTW compensatiefonds (Geblokkeerd)	Doel:	Het bedrag dat van het Rijk is ontvangen voor het BTW-bestanddeel in oude investeringen. Vanaf 2004 komt het in een periode van 10 jaar ten gunste van de exploitatie.
Reserve Midden-Delfland (Niet geblokkeerd)	Doel:	Nog nader in te vullen beleidsontwikkeling voor Midden-Delfland.
Reserve Grondexploitatie (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de grondexploitatie.
Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten (Geblokkeerd)	Doel:	Compenseren weggevallen dividend CAIW in verband met verkoop kabelbedrijf, verminderen dividendafhankelijkheid en compenseren van de huuropbrengst van benzinepompen.
Reserve A4 (Niet geblokkeerd)	Doel:	In deze reserve wordt de afkoop door Rijkswaterstaat voor de A4 gestort. De door de gemeente te maken kosten worden uit deze reserve gedekt.
Reserve Jeugd (Niet geblokkeerd)	Doel:	Reserveren van rijksbijdragen voor ontwikkelingskosten CJG
Dekkingsreserve (Geblokkeerd)	Doel:	Het ten gunste van de exploitatie compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten.
Reserve investeringsprogramma (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma.
Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven (Niet geblokkeerd)	Doel:	Het ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven.
Reserve Noodhulp-vangnet (Niet geblokkeerd)	Doel:	Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen.
Fonds sociale woningbouw (Niet geblokkeerd)	Doel:	Afkoopsommen van sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.
Reserve herwaardering deelnemingen	Doel:	De gemeentelijke deelnemingen zijn op de balans opgenomen tegen de verkrijgingsprijs bij het onderdeel kapitaalverstrekkingen van de financiële vaste activa. In het verleden is deze reserve gevormd voor het verschil tussen de boekwaarde en de nominale waarde van het aandeel op dat moment. De reserve blijft hierdoor dan ook jaarlijks gelijk tot dat aandelen worden verkocht.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2019 wordt in onderstaand overzicht weergegeven.

	Saldo 01-01-2019	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2019
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:					
- Voorziening pensioenen voormalige wethouders	1.667.435	571.104	-	47.057	2.191.482
- Voorziening wachtgeldten voormalige wethouders	285.665	36.822	-	93.488	228.999
- Voorziening tekort bijdrage Bedrijfschap	2.815.000	-	1.070.000	-	1.745.000
	4.768.100	607.926	1.070.000	140.545	4.165.481
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:					
- Voorziening afvalstoffenheffing	65.544			65.544	0
- Voorziening rioolrechten	6.536.822	435.907	-	-	6.972.730
	6.602.367	435.907	-	65.544	6.972.730

Toelichting doel en mutaties voorzieningen

Algemeen	In de kolom Vrijval zijn de bedragen opgenomen die ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de betreffende voorziening gebracht. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de voorzieningen zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.	
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	Doel:	Het dekken van de pensioenverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening wachtgeldten voormalige wethouders	Doel:	Het dekken van de wachtgeldverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening tekort bijdrage Bedrijfschap	Doel:	De bijdrage in het tekort van het Bedrijfschap Harnaschpolder bedraagt 15% op basis van de op balansdatum laatst vastgestelde jaarrekening.
Voorziening afvalstoffenheffing	Doel:	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq. Tarieven.
Voorziening rioolrechten	Doel:	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolrechten egaliseren van kosten cq tarieven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

	2019	2018
Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	136.134	181.512
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	56.366.414	18.754.331
Overige binnenlandse sectoren	28.392	22.742
	56.530.940	18.958.585
Waarborgsommen	509	509
	56.531.449	18.959.094

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2019.

	Saldo 01-01-2019	Vermeerdering	Aflossingen	Saldo 31-12-2019
Onderhandse leningen van:				
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	181.512		45.378	136.134
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	18.754.331	37.702.839	90.756	56.366.414
- overige binnenlandse sectoren	22.742	5.650		28.392
Waarborgsommen	509			509
	18.959.094	37.708.489	136.134	56.531.449

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 581.571 (2018: € 213.331).

VLOTTENDE PASSIVA

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2019	2018
Schulden korter dan één jaar:		
- Kasgeldleningen	5.000.000	4.000.000
- Banksaldi:		
Bank Nederlandse Gemeenten	-	-
- Overige Schulden	4.768.216	2.967.054
	9.768.216	6.967.054

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	2019	2018
Nog te betalen bedragen	3.286.766	17.870.008
Vooruit ontvangen bedragen	18.429.325	20.935.050
	21.716.091	38.805.058
A. Nog te betalen bedragen	3.286.766	17.870.008
B. Vooruit ontvangen bedragen met specifiek bestedingsdoel:		
1. Europese overheidslichamen	-	-
2. Het Rijk	14.517.968	14.946.578
3. Overige Nederlandse overheidslichamen	2.230.160	2.197.858
C. Overige vooruit ontvangen bedragen	1.681.197	231.628
	18.429.325	35.246.072

Onder de vooruit ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel. In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 31-12-2018	Saldo 1-1-2019	ontvangsten	bestedingen	Saldo 31-12-2019
Het Rijk					
- Geluidskwaliteitskaart	13.057	13.057	-	-	13.057
- Rijksbijdrage IODS kwaliteitsprojecten 1e tranche	14.966.545	14.911.126	0	414.282	14.496.844
- Onderwijs Achterstandenbeleid	14.328	14.328	62.213	76.541	0
- Jeugdwerkloosheid 2e tranche	8.067	8.067			8.067
Overige Nederlandse overheidslichamen					
- I.S.V.-3 Geluid	111.449	111.449	-	-	111.449
- Storting egalisatiefonds De Hofstede	25.000	25.000	-	-	25.000
- Depot Burgerdijkseweg PZH dioxine	54.088	54.088			54.088
- Subsidie Hof van Delfland Poorten	4.665	4.665	-	-	4.665
- Subsidie groensubsidie	1.195.800	1.195.800	967.000	1.618.800	544.000
- Subsidie duurzaam boer blijven		55.419	184.000	119.612	119.807
- Bijdrage opbouw Landschapstafel	328.791	328.791	208.000	65.640	471.151
- RMD bijdrage Abtswoude 52	0	0	200.000	0	200.000
- RMD bijdrage Korte Ketens	0	0	50.000	0	50.000
- RMD bijdrage Maaslandse poort	0	0	650.000	0	650.000
- Aanleg Zuidhoornseweg Hooipolder	3.558.986	0	0	0	0
- Trambrug Schipluiden	422.646	422.646	0	422.646	0
	20.703.422	17.144.436	2.321.213	2.717.521	16.748.128

Middels de vooruitontvangen gelden van IODS wordt door de gemeente projecten gefinancierd in het kader van de gemaakte afspraken met het rijk en provincie. De projecten die hiervoor worden uitgevoerd worden zelf door de gemeente bepaald. Vanuit de toekenningsbeschikking bestaat dan ook geen directe terugbetalingsverplichting of programma dat gevolgt dient te worden. Het is hierdoor ook onzeker in hoeverre de absolute verplichting bestaat tot besteding van de gelden aan deze projecten. Hierdoor bestaat de mogelijkheid dat deze gelden niet als overlopend passief dienen te worden gepresenteerd, maar als eigen vermogen. Aangezien deze onzekerheid pas zeer recent onderkend werd, kon deze niet meer voor het afronden van het jaarrekeningproces weggenomen worden. Wij zullen hier in 2020 onderzoek naar uitvoeren en de resultaten daarvan in de jaarstukken 2020 verwerken.

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen wordt als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd:

Geldnemer	Aard / Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage Borgstelling	Restant begin jaar	Restant eind jaar
Particulier woningbezit	Gewaarborgde geldleningen	9.467.152	100%	584.832	303.416
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	2.000.000	100%	1.531.132	1.531.132
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	32.629.723	50%	26.664.762	30.086.443
Overige instellingen	Gewaarborgde geldleningen / garantieverbintenissen	8.583.919	div.	7.396.665	7.310.665
		52.680.793		36.177.390	39.231.656

* De eindstanden zijn ongewijzigd ten opzichte van de cijfers in de jaarrekening per 31-12-2018. Dit wordt veroorzaakt door het feit dat er op dit moment geen inzicht is in de huidige standen, gezien gevraagde conformities onbeantwoord zijn gebleven. Gedurende 2020 zullen we opnieuw alle instellingen rappelleren om de conformiteitsgetekend retour te sturen.

** Het restant begin van het jaar en oorspronkelijk bedrag sluit niet aan met de jaarrekening van 2018. De huidige cijfers zijn gebaseerd op de confirmaties die we hebben ontvangen van BNG en NNB per 31-12-2019.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijken financiële verplichtingen.

Omschrijving	2019
lease auto	37.246
Lease printer	97.834
overige fin verplichtingen	227.931
Groen	397.836
ICT	51.275
	812.122

Rechtmatigheid bij aanbestedingen

Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen wordt jaarlijks een spendanalyse uitgevoerd. Op basis daarvan blijkt dat onderstaande uitgaven niet rechtmatig zijn aanbesteed. Tevens verantwoorden wij daarbij de uitgaven 2020, waardoor deze in 2019 meewegen in het oordeel.

	2019	2020	totaal
Groen	773.529	252.842	1.026.371
Onderhoud	110.836	43.183	154.019
inhuur	-	-	-
	884.365	296.025	1.180.390

3.2.3. Gebeurtenissen na balansdatum

Corona:

De uitbraak van COVID-19 (corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen

Wethouder pensioenen:

In 2020 heeft ons het droevige nieuws bereikt van het overlijden van wethouder Horlings. Dit heeft dan ook gevolgen voor de waardering van de voorziening wethouder pensioenen. Gezien het overlijden in 2020 heeft plaatsgevonden, heeft dit geen invloed op de voorziening per balansdatum. De financiële effecten hiervan worden in boekjaar 2020 meegenomen, waarbij rekening moet worden gehouden met een stijging van de voorziening van circa €400.000.

3.2. Bijlagen

3.2.1 Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	Bedrag werkelijk uitgaven	Bedrag werkelijk inkomsten
0.1	Bestuur	1.768.513,04	19.442,50
0.10	Mutaties reserves	9.453.161,08	11.244.884,21
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		77.197,00
0.2	Burgerzaken	823.837,76	283.101,19
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	986.907,23	1.235.856,34
0.4	Overhead	8.991.131,43	312.522,93
0.5	Treasury	641.363,98	3.619.682,96
0.61	OZB woningen	328.720,86	3.003.783,81
0.62	OZB niet-woningen	55.308,24	1.580.563,00
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		19.343.003,44
0.8	Overige baten en lasten		
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.067.219,41	
1.2	Openbare orde en veiligheid	309.640,66	19.209,10
2.1	Verkeer en vervoer	2.213.675,75	97.705,07
2.2	Parkeren	1.557,12	4.793,32
2.4	Economische havens en waterwegen	133.991,43	7.164,00
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	809.792,89	2.839.053,65
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	529,23	1.260,00
3.4	Economische promotie	209.590,33	0,00
4.2	Onderwijshuisvesting	1.092.517,51	186.863,24
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	660.151,66	139.319,74
5.1	Sportbeleid en activering	452.879,54	35.875,77
5.2	Sportaccommodaties	668.692,63	238.141,48
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	307.561,38	7.785,00
5.4	Musea	60.135,11	
5.5	Cultureel erfgoed	54.721,92	1.898,40
5.6	Media	431.569,30	
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.886.012,97	3.180.857,31
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.370.575,63	347.839,30
6.2	Wijkteams	39.367,80	
6.3	Inkomensregelingen	3.010.748,86	2.308.959,80
6.4	Begeleide participatie	149.520,43	
6.5	Arbeidsparticipatie	670.089,76	
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	467.721,61	
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.349.026,03	173.561,10
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.754.150,08	
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	74.708,04	
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	123.024,40	
7.1	Volksgezondheid	614.911,57	15.200,00
7.2	Riolering	1.669.912,05	1.926.252,57
7.3	Afval	2.344.551,32	2.609.050,87
7.4	Milieubeheer	867.295,78	500,00
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	239.686,97	215.528,23
8.1	Ruimtelijke ordening	781.258,69	-55.939,05
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.439.731,68	4.061.731,71
8.3	Wonen en bouwen	868.086,34	1.160.901,51
Samenvatting		60.243.549,50	60.243.549,50

3.3.2 Single information, Single audit (SiSa)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020							
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)		
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03		
			€ 102.926	€ 0	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 04	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 07	
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05
			€ 1.853.218	€ 87.035	€ 116.220	€ 674	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 65.848	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05
			€ 0	€ 0	€ 1.200	€ 9.250	€ 0
		Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09		
			€ 0	€ 0	Nee		
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05
			€ 64.995	Dorpsheve	€ 3.809	€ 1.313	€ 2.496
			2 hofstede		€ 14.555	€ 1.785	€ 0
			3 Groene sportvelden		€ 56.211	€ 56.211	€ 0
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 07	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 11
			1 Dorpsheve		3809	5,86%	€ 9.580
			2 hofstede		14555	22,39%	
			3 Groene sportvelden		56211	86,49%	

4. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Deze ruimte is gereserveerd voor de controleverklaring van de accountant.

5. Bijlagen bij de jaarstukken

5.1 Incidentele subsidies

Organisatie	Soort subsidie	Activiteit	toegekend bedrag
Harlekijn Opvang en Dienstverlening B.V.	Incidenteel	Kwaliteitssubsidie VVE 2019	€ 2.500,00
Stichting Kinderopvang 't Kickertje	Incidenteel	Kwaliteitssubsidie VVE 2019	€ 2.500,00
Handbalvereniging DIOS	Incidenteel	Waarderingssubsidie	€ 4.865,00
Postduivenhoudersvereniging De Reisduif	Incidenteel	Waarderingssubsidie	€ 610,00
SV Den Hoorn	Incidenteel	Waarderingssubsidie	€ 9.730,00
T.C. Hodenpijl	Incidenteel	Waarderingssubsidie	€ 6.691,00
IJclub Vlietland	Incidenteel	Waarderingssubsidie	€ 1.760,55
Scouting Maasland	Incidenteel	Renovatie clubhuis	€ 49.525,00
MVV'27	Incidenteel	Renovatie kleedkamers	€ 125.055,00
Scouting Den Hoorn	Incidenteel	Nieuwbouw kantine	€ 90.000,00
Stichting Evenementen Midden-Delfland	Incidenteel	Schippop	€ 2.000,00
Stichting Lichtjesfeest	Incidenteel	Kerstmarkt Maasland	€ 1.450,00
Stichting Promaa	Incidenteel	Activiteiten december Maasland	€ 1.000,00
Stichting Welzijn Midden-Delfland	Incidenteel	Wereld Alzheimer Dag 2019	€ 1.000,00
Stichting Evenementen Midden-Delfland	Incidenteel	Botenrace en kerstmarkt	€ 2.250,00
Stichting Zomerfeesten Schipluiden	Incidenteel	Zomerfeest	€ 963,00
Projectkoor Esther van Es	Incidenteel	Projectkoor	€ 1.445,00
Stichting Evenementen Midden-Delfland	Incidenteel	Expositie Den Hoorn	€ 2.450,00
Stichting Schuurevents	Incidenteel	Boeren- en paardendag	€ 2.500,00
Kerkvoogdij Hervormde Gemeente Maasland	Incidenteel	Huisvesting verenigingen Maasland	€ 160.000,00
Oranje Comité Den Hoorn	Incidenteel	Organisatie Koningsdag 2019	€ 3.861,00
Oranjevereniging Juliana Schipluiden	Incidenteel	Organisatie Koningsdag 2019	€ 2.245,00
Oranjevereniging Maasland	Incidenteel	Organisatie Koningsdag 2019	€ 3.252,50
Ondernemersvereniging Den Hoorn	Incidenteel	Sinterklaasintoct 2019	€ 1.267,50
Ondernemersvereniging Schipluiden	Incidenteel	Sinterklaasintoct 2019	€ 1.000,00
Vereniging Maaslandse Ondernemers	Incidenteel	Sinterklaasintoct 2019	€ 1.000,00
Stichting Kledingbank De Buurvrouw	Incidenteel	Locatie kosten	€ 750,00
Stichting Urgente Noden Delft en omgeving	Incidenteel	Organisatie activiteiten	€ 2.500,00

5.2 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

Financiën	Groen	TOELICHTING	
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De begroting 2020-2021 is sluitend voor de jaren 2021, 2022 en 2023. Het jaar 2020 is sluitend gemaakt met incidentele middelen. Voor dit resultaat is een fors pakket aan maatregelen nodig geweest.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	ja	Door nieuwe ontwikkelingen (o.a.: Omgevingswet, Corona e.d.) staat het begrotingsevenwicht onder druk.	
Ruimtelijke ordening	Groen	TOELICHTING	
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 14.2 Omgevingsverordening)		De bestemmingsplannen van de gemeente Midden-Delfland voldoen hieraan. In voorkomende gevallen waarbij er wensen of ontwikkelingen zijn die mogelijk afwijken van de Omgevingsverordening Zuid-Holland vindt overleg met de provincie plaats.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee		
Omgevingsrecht	Rood	TOELICHTING	
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen			
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		Dit onderdeel bestaat uit 2 delen, een voor VTH en een voor de OHD. Voor VTH is er een vastgesteld beleid (2017). Het uitvoeringsprogramma is door B&W vastgesteld op 12 maart 2019. De provincie en de gemeenteraad zijn daarover niet geïnformeerd. Er heeft in 2018 geen evaluatie plaats gevonden.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	Geen capaciteit en financiële middelen.	
Monumentenzorg	Groen	TOELICHTING	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		De gemeente beschikt over een Erfgoedcommissie die adviseert over (gemeentelijke/rijks-) monumenten. Bij ontwikkelingen rondom Rijksmonumenten vindt overleg en afstemming plaats met de RCE.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee		
Archief- en informatiebeheer	Oranje	TOELICHTING	
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		De gemeente Midden-Delfland werkt systematisch aan (digitaal) informatiebeheer. Eerder gesignaleerde knelpunten worden echter niet voldoende geadresseerd. Om achterstanden in het beheer van informatie te voorkomen en te voldoen aan wettelijke eisen dienen deze punten aandacht te krijgen.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee		
Huisvesting Vergunninghouders	Groen	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong/achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	12
		Fase interventieladder op 1 januari	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	7
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	5
		Voorsprong/achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	10
		Fase interventieladder op 1 juli	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	7
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	0
		Voorsprong/achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	3
		Fase interventieladder op 31 december	taakstelling gerealiseerd
		Toelichting	
		Eventueel korte bondige toelichting	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee		

5.3 Beleidsindicatoren

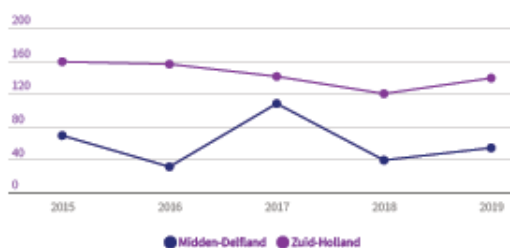

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

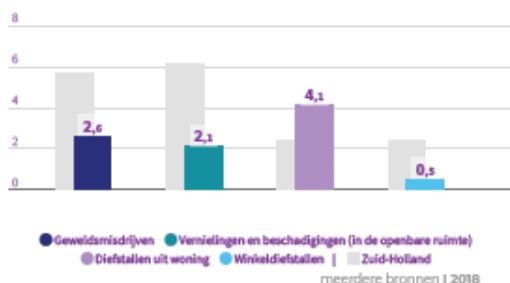
Verwijzingen Halt per 10.000 jongeren

Halt | 2015 - 2019

Misdrijven

Midden-Delfland, per 1.000 inwoners

meerdere bronnen | 2018

Economie

Funciemenging

48,7% **51,4%**
Midden-Del... Zuid-Holla...
Meerdere bronnen | 2019

Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inw. t/m 64jr

132,4 **135,4**
Midden-Del... Zuid-Holla...
LISA | 2019

Onderwijs

Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen

0,0
Midden-Delfland
2,0
Zuid-Holland
DUQ/Ingrado | 2018

Relatief verzuim per 1.000 leerlingen

15
Midden-Delfland
27
Zuid-Holland
DUQ/Ingrado | 2018

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

0,8% **2,2%**
Midden-Delfland Zuid-Holland
DUQ/Ingrado | 2018

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

41,2% **50,9%**
Midden-Delfland Zuid-Holland
Meerdere bronnen | 2016

Volksgezondheid en Milieu

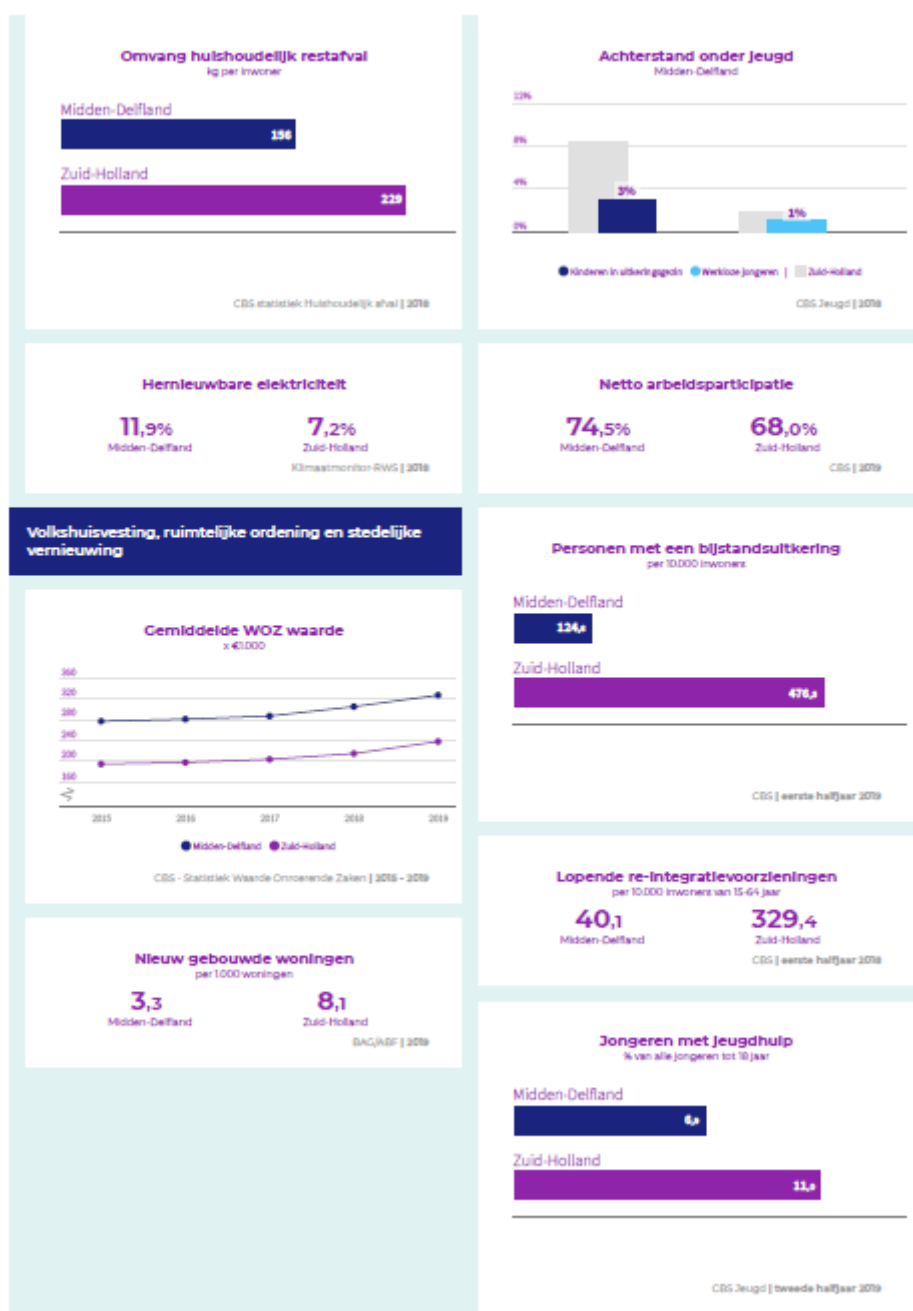
Sociaal domein

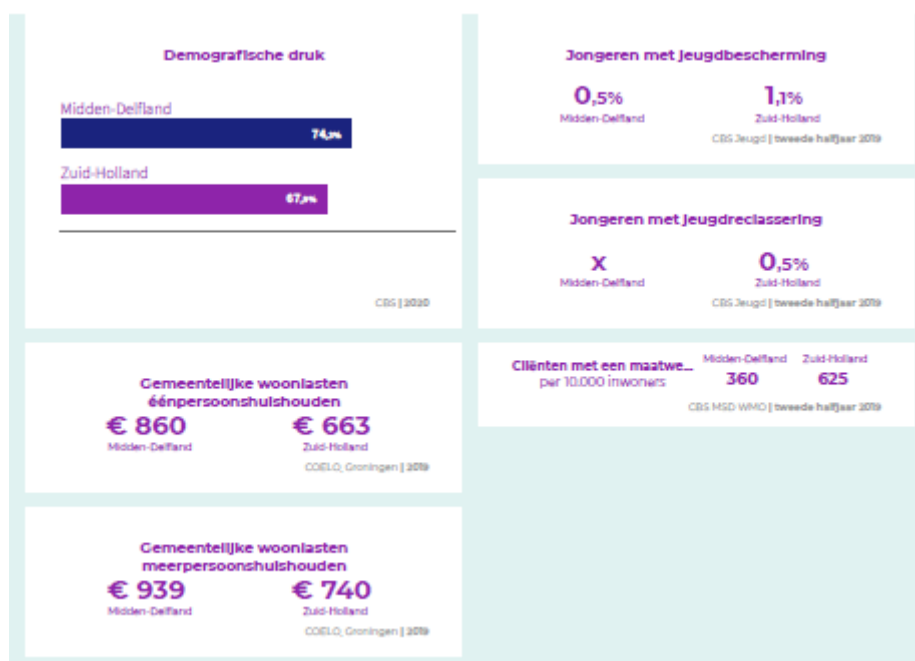
Banen

per 1.000 inwoners van 15-64 jaar
599,4 **737,2**
Midden-Delfland Zuid-Holland
Meerdere bronnen | 2019

Jongeren met een delict voor de rechter

0% **1%**
Midden-Delfland Zuid-Holland
CBS Jeugd | 2016

5.4 Staat van reserves en voorzieninge

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2019)			Verminderen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting	
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen					
	A. Algemene reserves								
AD	Algemene gemeentelijke reserve	7.352.687	n.v.t.	2.455.168	2.224.292	7.583.563	7.583.563	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.	
	Doel: Buffer voor nadelige exploitatiesaldi na resultaatbestemming,								
	alsmede voor calamiteiten							Geraamd saldo per 31 december 2018	4.002.766
								Resultaat jaarrekening 2018	-209.067
								Saldo per 1-1-2019	3.793.699
								Vermeerderingen:	
								Onttrekking aan voorziening tekort Bedrijvenschap	105.000
								Saldo PBGW II	261.859
								Storting uit Egalisatiereserve bouwleges	1.430.447
								Reserve Midden-Delfland	8.812
								Reserve Noodhulp Vangnet	54.725
								Doorschuiven diverse uitgaven Project Trekschuit naar 20	14.000
								Doorschuiven taxatiekosten project GBO naar 2020	20.000
								Doorschuiven budget t.b.v. inkoop naar 2020	40.000
								Doorschuiven budget inhuur potentiële ontwikkellocaties	236.000
								Doorschuiven energievisie naar 2020	90.000
								Doorschuiven teamuitje inwonerszaken	1.400
								Inhuur re-integratie doorschuiven naar 2020	22.925
								Onderdeel van de Startnotitie Recreatie Midden-Delfland.	15.000
								Project N223/oversteek Lotsweg start uitvoering Q1 2020	75.000
								Subsidie landschapstafel HvD voor groene herinrichting P	80.000
								totaal	2.455.168
								Verminderen:	
								Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024)	10.665
								Energievisie	25.831
								Cultuurimpuls	24.827
								Extra kosten dienstverleningsmodel	8.063
								Div. onderzoeken automatisering	4.000
								Cultuureducatie met kwaliteit	10.250
								Overgang gesloten kassasysteem	19.615
								Nulmeting dorpen t.b.v. omgevingswet	25.604
								Verkenning oplossing verkeersdrukte Maassluiseweg	6.000
								Wettelijke verplichting huisvestingsprogramma	49.549
								Lokale implementatiekosten inkoop 2020-2024	35.000
								Inhuur omgevingswet	29.678
								Inhuur diverse diensten archief en communicatie	207.000
								Bouwkundige voorzieningen gemeentehuis	15.000
								Vervanging groot formaat plotter	4.411
								Ouderschapsverlof	9.400
								Bijraming WW-lasten	12.500
								Storting in voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	87.649
								Doorschuif budget klimaat en energieopgave	4.510
								Doorschuif inhuur medewerker KCC	3.500
								Doorschuif bewegwijzering naar- en in gemeentehuis	11.097
								Doorschuiven budget parkeerverharding Schipluiden	100.000
								Opvoeren restantbudget onderhoud Harnaschpolder (via /	58.412
								Inhuur 1e halfjaar 2019 t.b.v. potentiële ontwikkellocatie	243.000
								Dienstverlening I-projecten	40.000
								Investeringssubsidie Scouting Den Hoorn	90.000
								Investeringssubsidie Scouting Maasland	49.525
								Villa Fleuri	3.000
								Onttrekking periodieke begrotingswijziging IV	980.206
								Project N223/oversteek Lotsweg start uitvoering Q1 2020	56.000
									2.224.292
	Totaal A Algemene reserves	7.352.687	0	2.455.168	2.224.292	7.583.563	7.583.563		

0

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2019)			Verminderen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen				
	B. Bestemmingsreserves							
AD	Reserve Weerstandsvermogen			4.000.000		4.000.000	3.698.501	Een deel van de reserve is extern belegd. Hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie.
	Doel: Bufferfunctie voor het opvangen van de financiële gevolgen van de effecten van daadwerkelijk optredende risico's.							
								<u>Vermeerderingen:</u>
								Storting vanuit de Nutsreserve
								4.000.000
AD	Nutsreserve	12.871.855	n.v.t.		4.000.000	8.871.855	0	De reserve is extern belegd. Hiervan komt de rente ten gunste van de exploitatie.
	Doel: Het creëren van een waardevaste inkomstenbron voor de exploitatie							
								<u>Verminderen:</u>
								Storting in de reserve Weerstandsvermogen
								4.000.000
O	Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	480.223	n.v.t.		101.473	378.750	378.750	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht.
	Doel: Dekking bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de polder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitaties beschikbaar komen							
								<u>Verminderen:</u>
								aandeel gemeentelijke bestuurskosten
								211.473
								vermindere onttrekking met 10.000 per jaar
								-110.000
								totaal
								101.473
	Investeringsreserve							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari
	Doel: Dekking van geplande investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie opgevangen kunnen worden. In de begroting wordt aangegeven voor welke investeringen een claim op de reserve wordt gelegd.							33.482
3	- Geormerkte gelden voor frontbebouwing langs de Gaag (1997)	66.336	995			67.331	67.331	
3	- Aansluiting / oprit A4 bij Harnaschpolder	1.040.066	15.601			1.055.667	1.055.667	
7	- Aansluiting Woudseknop*	97.204	1.458			98.662	98.662	
3	- Groenontwikkeling Zwethzone	432.889	6.493			439.382	439.382	
7	- Recreatieve verbindingen in de Harnaschpolder*	571.921	8.579			580.500	580.500	
3	- Plankosten verkeersvisie Maasland	14.326	215			14.541	14.541	
AD	- Onbestemde middelen (vrije ruimte)	9.374	141			9.514	9.514	
	* Reserves aangewezen als dekking projecten locatieontwikkeling							
	Voor de hierna genoemde investeringen zijn inmiddels kredieten beschikbaar gesteld. De feitelijke afloop van deze investeringen loopt via de dekkingsreserve.							
3	721072 - Reconstructie kruising oude veiling	68.025			8.404	59.621	59.621	
	Subtotaal investeringsreserve	2.300.139	33.482	0	8.404	2.325.217	2.325.217	
5	Reserve Monumenten	189.504	2.843		0	192.346	192.346	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari
	Doel: Het ondersteunen van onderhoud van monumenten buiten de exploitatie							2.843
								<u>Verminderen:</u>
								subsidie monumenten
								0
5	Reserve Sociaal Domein	207.659	3.115		126.522	84.252	84.252	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari
	Doel: Opvangen budgettaire fluctuaties en onvoorziene uitgaven lange termijn.							3.115
								<u>Verminderen:</u>
								Vervoer was en koffie
								19.154
								Gezondheidssituatie/gezondheidsmonitor
								7.368
								Bevorderen uitstroom naar werk
								100.000
								Totaal
								126.522

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting
7	Egalisatiereserve Bouwleges Doel: Ter nivellering van de wegvallende leges vanaf 2012	1.430.447	n.v.t.		1.430.447	0	0	<u>Vermindering</u> Storting in Algemene reserve 1.430.447
1	Reserve Midden-Delfland Doel: Nog nader in te vullen beleidsontwikkeling Midden-Delfland	8.682	130		8.812	0	0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 130 <u>Vermindering</u> Storting in Algemene reserve 8.812
7	Reserve Grondexploitaties Doel: Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de diverse grondexploitaties	-0	0	1.487.888	1.487.888	-0	-0	<u>Vermeerderingen</u> Verliesnemingen en correcties uit res. Dividenden en huu 540.000 Winstneming grexen 2019 873.000 Correctie verliesnemingen en correcties uit res. Dividende -316.000 Correctie winstneming grexen 2019 277.000 Vrijval saldo Grondexploitatie Keenenburg III 113.888 1.487.888 <u>Verminderen</u> Verliesnemingen en correcties uit res. Dividenden en huu 540.000 Winstneming grexen 2019 873.000 Correctie verliesnemingen en correcties uit res. Dividende -316.000 Correctie winstneming grexen 2019 277.000 Vrijval saldo Grondexploitatie Keenenburg III 113.888 1.487.888
AD	Compensatie dividenden en huuropbrengst Doel: Compenseren weggevallen dividend CAIW ivm verkoop aandelen Verminderen dividendafhankelijkheid Compenseren huuropbrengst bezinepompen	16.337.699	n.v.t.	1.119.888		17.457.587	17.457.587	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht. <u>Vermeerderingen:</u> Onttrekking aan voorziening tekort Bedrijfschap 80.000 Verliesneming en correcties 2019 naar reserve grondexpl -540.000 Winstneming grexen 2019 873.000 Correctie winstnemingen 2019 277.000 Correctie verliesnemingen 2019 316.000 Vrijval saldo Grondexploitatie Keenenburg III 113.888 1.119.888
AD	Reserve Investeringsprogramma Doel: Uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma	3.198.286	n.v.t.	0	1.044.790	2.153.496	2.153.496	De rente wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht. <u>Vermeerdering</u> Opbrengst panden Maasland 0 <u>Vermindering</u> Vorbereidingsfase bouwprojecten niet zijnde grexen 94.597 Dekking onderhoudskosten gebouwen 2019 161.211 Terugkeergarantie medewerker 29.000 Centrumplan Den Hoom 26.897 Investeringssubsidie voor huisvesting verenigingen in Ma 160.000 Duurzaamheid gebouwen 2.522 Investeringssubsidie MVV (BGW 4) 125.055 Stimuleringsbijdrage sanering asbestdaken 11.000 Fin. Dekking Centrum Maasland 434.508 1.044.790
7	Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiat Doel: Ondersteunen van kleine particuliere bouwinitiatieven	16.548	248			16.796	16.796	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 248
6	Reserve Noodhulp-vangnet Doel: Creëren van noodhulp voor schrijnende gevallen	54.725	n.v.t.		54.725	0	0	<u>Vermindering</u> Storting in Algemene reserve 54.725
7	Fonds Sociale Woningbouw Doel: Afkoopsommen sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.	265.739	3.986	17.698	0	287.423	287.423	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari 3.986 <u>Vermeerdering</u> Storting afkoopsom 17.698 <u>Vermindering</u> Hof van Keenenburg 0

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2019)			Verminderen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting	
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen					
7	Reserve afwikkeling complexen Doel: Onderbrengen van budgetten vanuit grexen voor activiteiten die op termijn uitgevoerd gaan worden, zodat de grexen afgesloten kunnen worden.	983.609	14.754		113.888	884.475	884.475	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	14.754
2	Reserve Liquidatiesaldo Stadsgewest Haaglanden Doel: Het positieve liquidatiesaldo van het Stadsgewest Haaglanden te reserveren voor personeelskosten en nieuwe vormen van regionale samenwerking	61.949				61.949	61.949	Verminderen: Vrijval saldo Grondexploitatie Keenenburg III	113.888
7	Risicoreserve Erfpachtgronden Doel: Opvangen van risico's van overname van erfpachtgronden van Bedrijvenschap Hamaschpolder.	166.667		533.333		700.000	700.000	Vermeerdering Storting Bedrijvenschap Hamaschpolder	533.333
6	Reserve Herwaardering deelnemingen Doel: Uit oogpunt van inzicht en presentatie zijn aan de debetzijde van de balans de deelnemingen tegen de nominale waarde opgenomen. Vóór 2004 werd op de nominale waarde van de deelnemingen afgeschreven. Deze afschrijvingen zijn via de jaarresultaten met de Algemene reserve verrekend. In 2005 is daar de waardetoeename van de aandelen Europoort aan toegevoegd	1.122.093	n.v.t.			1.122.093	1.122.093		
Totaal B Bestemmingsreserves		39.695.822	58.558	7.158.807	8.376.949	38.536.238	29.362.884		
C. Dekkingsreserves									
0	Dekkingsreserve gemeentehuis Doel: Realisatie van een nieuw gemeentehuis	11.567.816			477.624	11.090.191	11.090.191	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	
								Verminderen: kapitaallasten (voorbereiding) nieuw gemeentehuis tot een maximum investeringsbedrag van € 15,4 miljoen	477.624
	Dekkingsreserve Doel: Het ten gunste van het exploitatieresultaat compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten. De volgende investeringen zijn daartoe aangewezen:							Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	0
3	721072 - Reconstructie Oude Veiling Maasland	146.516		8.404	6.044	148.876	148.876	Verminderen:	
3	721581 - Veilig afwikkelen verkeer entree van Maasland	0				0	0		
4	742139 - Aankoop 4 schoolwoningen (8 lokalen)	1.200.000			50.000	1.150.000	1.150.000	vrijval t.g.v. exploitatie	393.794
4	742189 - Realisatie multifunctionele accommodatie Den Hoom (MFA)	3.150.000			112.500	3.037.500	3.037.500		
4	742322 - Nieuwbouw PC-basisschool Maasland	1.212.853			40.428	1.172.425	1.172.425		
5	753001 - Realisatie sporthal Schipluiden	191.674			20.000	171.674	171.674		
5	753021 - Extra (kunstgras)speelveld MVV'27	3208			3.208	0	0		
5	753031 - Aanleg kunstgrasveld (3x)	846.586			76.109	770.478	770.478		
5	753032/3 - Sportvloer DIOS	10.189			4.477	5.712	5.712		
5	754104 - Overkapping tussen Schilpen en Tavenu	290.290			14.482	275.809	275.809		
4	742331 - Aanpak klimaatproblemen MFA onderwijs	820.499			55.056	765.443	765.443		
5	765001 - Aanpak klimaatproblemen MFA kinderopvang	159.189			11.490	147.699	147.699		
	<i>subtotaal dekkingsreserve</i>	<i>8.031.005</i>	<i>0</i>	<i>8.404</i>	<i>393.794</i>	<i>7.645.615</i>	<i>7.645.615</i>		
Totaal C Dekkingsreserves		19.598.821	0	8.404	871.418	18.735.806	18.735.806		

progr. nr	Naam van de reserve of de voorziening	Dienstjaar (2019)			Verminderen	Saldo einde boekjaar	Waarvan belegd bij de gemeente	Toelichting	
		Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen					
	D. Voorzieningen								
AD	Voorziening dubieuze debiteuren Soza	73.861	n.v.t.	-26.246		47.615	47.615		
	Doel: Oninbare debiteuren waaraan leenbijstand is verleend								
AD	Voorziening dubieuze debiteuren	0	n.v.t.			0	0		
	Doel: Geheel of gedeeltelijk oninbare debiteuren								
AD	Voorziening pensioenen voormalig wethouders	1.667.435	n.v.t.	571.104	47.057	2.191.482	2.191.482	Vermeerderingen:	
	Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders							toevoeging conform actuariële waardeberekening	557.025
								storting APPA pensioen via salaris	14.079
								totaal	571.104
								Verminderen:	
								betaalde pensioenaanspraken	47.057
AD	Voorziening wachtgelden voormalig wethouders	285.665	n.v.t.	36.822	93.488	228.999	228.999	Verminderen:	
	Doel: Het dekken van de uitkeringen en pensioenen aan voormalige wethouders							betaalde wachtgelden	93.488
AD	Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap	2.815.000	n.v.t.		1.070.000	1.745.000	1.745.000		
	Doel:: Geformaliseerde maximale bijdrage in het tekort van het schap								
								Verminderen:	
								Dekking tekort bij afsluiting grex Bedrijvenschap HP	1.070.000
3	Voorziening egalisatie afvalstoffenheffing	65.544	n.v.t.	87.649	153.193	0	0	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	
	Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten cq tarieven							Vermeerderingen/verminderingen:	
								Saldo kosten/opbrengsten functie 721 (zgn. gesloten circuit)	-153.193
								Positief saldo=vermeerdering, negatief saldo=vermindering	
								Vermeerdering:	
								Storting uit de algemene reserve	87.649
3	Voorziening egalisatie rioolheffing	6.536.822	n.v.t.	435.907		6.972.730	6.972.730	Toegevoegde rente over saldo per 1 januari	
	Doel: Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolheffing egaliseren van de kosten cq tarieven							Vermeerderingen/verminderingen:	
								Saldo kosten/opbrengsten functie 722 (zgn. gesloten circuit)	435.907
7	Voorziening Grondexploitaties	1.143.000	n.v.t.	224.000		1.367.000	1.367.000	Vermeerdering:	
	Doel: Opvangen van verlies in de grondexploitaties							Verliesneming en correcties grexen 2019	540.000
								Verliesnemingen en correcties 2019	-316.000
									224.000
	Totaal D Voorzieningen	12.587.328	0	1.329.236	1.363.738	12.552.827	12.552.827		

